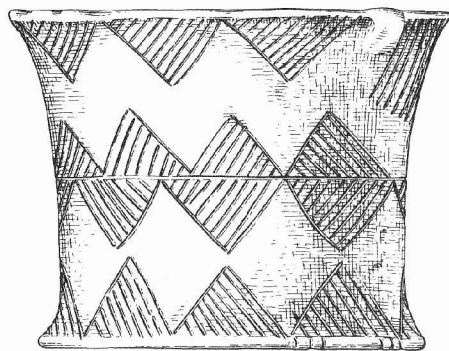

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

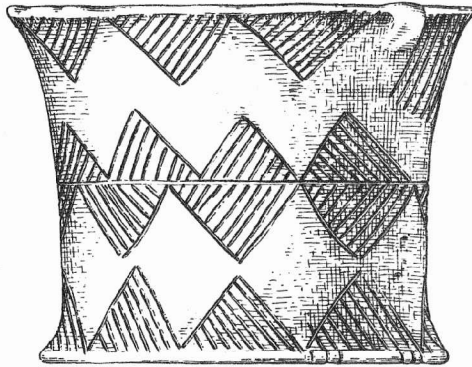
PŘEHLED VÝZKUMŮ 1982

BRNO 1984

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1982

BRNO 1984

PD 1520 / 1982. (1984.)

03964/85 *f*

OBSAH

B. Klíma: Zachraňovací výzkum v Přerově-Předmostí /okr. Přerov/. - Rettungsgrabung in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/.....	9
B. Klíma: Paleolitické nálezy u Dolních Věstonic /okr. Břeclav/. - Paläolithische Funde bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/.....	10
B. Klíma: Nové nálezy z jeskyně Pekárny /katastr Mokrá/ /okr. Brno-venkov/. - Neue Funde aus der Pekárna-Höhle /Gemeinde Mokrá/ /Bez. Brno-venkov/.....	10
L. Seitl, J. Svoboda: Výzkum jeskynních výplní v severní a střední části Moravského krasu /okr. Blansko/. - Grabung der Höhlenausfüllungen im nördlichen und mittleren Teil des Mährischen Karstes /Bez. Blansko/.....	11
J. Svoboda, J. Čižmářová: Výzkum dílen z doby kamenné na Stránské skále /okr. Brno-město/. - Grabung von Werkstätten aus der Steinzeit auf Stránská skála /Bez. Brno-město/.....	11
H. Svobodová: Vorbericht über die palynologische Analyse des Sedimentenprofiles von Stránská skála /Bez. Brno-město/.....	12
J. Kyncl: Vorbericht über die Analyse von Holzkohlenpartikeln aus dem Würm-Bodenkomplex von Stránská skála /Bez. Brno-město/.....	13
L. Seitl: Befund über das pleistozäne osteologische Material von Stránská skála /Bez. Brno-město/.....	13
J. Diviš, E. Grepš: Nálezy křišťálové a pazourkové industrie z Kněžic /okr. Třebíč/. - Funde von Kristall- und Feuersteinindustrie aus Kněžice /Bez. Třebíč/.....	14
Č. Staňa: Poslední stopy po neolitickém sídlišti v poloze "Na dvorských" v Přerově-Předmostí /okr. Přerov/. - Letzte Spuren von einer neolithischen Siedlung in der Flur "Na dvorských" in Přerov-Předmostí /Bez. Přerov/.....	14
J. Pavelčík: Junglinearfunde aus Veselíčko /Bez. Přerov/.....	15
P. Koštuřík: Eine neue prähistorische Lokalität bei der Gemeinde Mástník /Bez. Třebíč/.....	15
P. Koštuřík: Nové výšinné sídliště v katastru obce Sedlec /okr. Třebíč/. - Neue Höhensiedlung im Kataster der Gemeinde Sedlec /Bez. Třebíč/.....	16
L. Šebela, J. Svoboda, A. Přichystal: Neolitické nálezy z Horákova /okr. Brno-venkov/. - Neolithische Funde aus Horákov /Bez. Brno-venkov/.....	16
J. Pavelčík: Právěká osada u Stěbořice /okr. Opava/. - Prähistorische Niederlassung bei Stěbořice /Bez. Opava/.....	17
O. Jeřábek, S. Stuchlík: Kamenná industrie z Velkých Pavlovic /okr. Břeclav/. - Steinindustrie aus Velké Pavlovice /Bez. Břeclav/.....	17
L. Šebela, A. Přichystal: Nález broušené industrie z Bílovce /okr. Nový Jičín/. - Fund von geschliffener Industrie aus Bílovec /Bez. Nový Jičín/.....	18
A. Přichystal: Nález polotovaru kamenné sekery na Podstránské ulici v Brně /okr. Brno-město/. - Fund eines Halbfabrikates einer Steinaxt in der Podstránská Gasse in Brno /Bez. Brno-město/.....	19
I. Rakovský: Záchranný výzkum na eneolitickém výšinném sídlišti ve Výrovicích /okr. Znojmo/. - Rettungsgrabung auf der äneolithischen Höhensiedlung in Výrovice /Bez. Znojmo/.....	19
J. Pavelčík: Eneolitické objekty v Opavě-Palhanči /okr. Opava/. - Aneolithische Objekte in Opava-Palhanec /Bez. Opava/.....	20
J. Pavelčík: XVI. Grabungsetappe der Höhensiedlung in Hlinsko bei Lipník n. Beč. /Bez. Přerov/.....	20
J. Pavelčík: Eneolitická šipka z Vlachovic /okr. Gottwaldov/. - Aneolithische Pfeilspitze aus Vlachovice /Bez. Gottwaldov/.....	22
L. Šebela, P. Koštuřík, J. Kovárník: Streitaxt des Types A aus Radkovice bei Hrotovice /Bez. Třebíč/.....	22
L. Šebela, St. Šiller: Fasetovaný sekeromlat z Blučiny /okr. Brno-venkov/. - Facettierte Hammeraxt aus Blučina /Bez. Brno-venkov/.....	23

O. Jeřábek, S. Stuchlík: Nálezy kultury se zvoncovitými poháry ze Slavkova /okr. Vyškov/. - Funde der Glockenbecherkultur aus Slavkov /Bez. Vyškov/	23
J. Stuchlíková: Nález protoúnětické keramiky ze Žerotic /okr. Znojmo/. - Fund von proto- úněticer Keramik aus Žerotice /Bez. Znojmo/	24
S. Stuchlík: Grube der Úněticer Kultur in Brno /Bez. Brno-město/	25
J. Stuchlíková: Depot bronzů ze Šaratic /okr. Vyškov/. - Bronzedeapot aus Šaratice /Bez. Vyškov/	25
I. Rakovský: Grube der Úněticer Kultur in Želetice /Bez. Znojmo/	27
H. Chybová: Entdeckung eines Skelettgrabes aus dem Beginn der Bronzezeit bei Míškovice /Bez. Kroměříž/	27
L. Šebela: Sekeromlat se žlábkem z Brna - Komárova /okr. Brno-město/ . - Hammeraxt mit Rille aus Brno - Komárov /Bez. Brno - město/	27
J. Unger: Bronzebarren aus Novosedly /Bez. Břeclav/	28
S. Stuchlík: Sedmá sezóna na výzkumu v Boroticích /okr. Znojmo/. - Siebente Grabungs- saison in Borotice /Bez. Znojmo/	28
V. Dohnal: Povrchové sběry na hradiscích kultury lužických popelnicových polí na Moravě. - Lesefunde auf Burgwällen der Lausitzer Urnenfelderkultur in Mähren.	29
P. Kouřil: Pravěké opevnění na kopci s názvem Okrouhlice, kat. Frýdek - Místek - Staříč /okr. Frýdek - Místek/. - Prähistorische Befestigung auf dem Berge mit der Benennung Okrouhlice/Bez. Frýdek - Místek/	30
J. Nekvasil: Nádoba z hradiska Klášťova u Vysokého Pole /okr. Gottwaldov/. - Gefäß vom Burgwall Klášťov bei Vysoké Pole /Bez. Gottwaldov/	30
M. Bálek, M. Čižmář: Zur Datierung des Burgwalles "Kopec" bei Lidečko /Bez. Vsetín/ .	31
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský: Zweite Etappe der Rettungsgrabung auf dem Burgwall in Brno-Obřany /Bez. Brno - město/	32
J. Unger: Druhá sezóna archeologického výzkumu na pozdně halštatském hradisku u Divák /okr. Břeclav/. - Zweite archäologische Grabungssaison auf dem späthallstattzeitlichen Burgwall bei Diváky /Bez. Břeclav/	32
J. Unger: Zjišťovací výzkum na pozdně halštatském hradisku u Morkúvek /okr. Břeclav/. - Feststellungsgrabung auf dem späthallstattzeitlichen Burgwall bei Morkúvky /Bez. Břeclav/ .	33
I. Rakovský: Záchraný výzkum horákovského sídliště v Prosiměřicích /okr. Znojmo/. - Rettungsgrabung der Horákovver Siedlung in Prosiměřice /Bez. Znojmo/	33
J. Unger: Laténské sídliště u Divák /okr. Břeclav/. - Latènezeitliche Siedlung bei Diváky /Bez. Břeclav/	34
M. Salaš: Další laténské kostrové hroby ze Sivic /okr. Brno - venkov/. - Weitere latène - zeitliche Skelettgräber aus Sivice /Bez. Brno - venkov/	34
J. Pavelčík: Povrchový průzkum římsko-provinciální lokality Uherský Brod - u Kučovské lávky /okr. Uherské Hradiště/. - Oberflächenuntersuchung der römisch-provinzialen Loka- lität Uherský Brod - Kučovská lávka /Bez. Uh. Hradiště/	35
B. Dostál, J. Vignatiová: Břeclav - Pohansko 1982 /okr. Břeclav/. - Břeclav - Pohan- sko 1982 /Bez. Břeclav/	35
P. Kouřil: Výzkum na hradisku Chotěbuz - Podobora u Českého Těšína v roce 1982 /okr. Kar- viná/. - Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz - Podobora bei Český Těšín im Jahre 1982 /Bez. Karviná/	37
D. Jelínková: Třetí výzkumná sezóna slovanského pohřebiště v Mušově /okr. Břeclav/. - Drit- te Grabungssaison des slawischen Gräberfeldes in Mušov /Bez. Břeclav/	38
B. Klíma jr.: Nález slovanského kostrového hrobu v Rohatci /okr. Hodonín/. - Fund eines slawischen Skelettgrabes in Rohatec /Bez. Hodonín/	38
J. Unger: Mittelburgwallzeitliches Gräberfeld bei Velké Hostěradky /Bez. Břeclav/	39
H. Chybová: Pokračování záchranovacího výzkumu slovanského sídliště v Lehoticích /okr. Kroměříž/. - Fortsetzung der Rettungsgrabung der slawischen Siedlung in Lehotice /Bez. Kroměříž/	39
Z. Měřínský: Archeologické výzkumy ve Strachotíně v roce 1982 /okr. Břeclav/. - Archäo-	

logische Grabungen in Strachotín im Jahre 1982 /Bez. Břeclav/	40
M. Stloukal: Velkomoravské kostry ze Strachotína /okr. Břeclav/ . - Grossmährische Skelette aus Strachotín /Bez. Břeclav/	42
D. Kaliszová: Záchraný výzkum na náměstí Republiky č. 5 v Olomouci /okr. Olomouc/ . - Rettungsgrabung auf dem Platz der Republik Nr. 5 in Olomouc /Bez. Olomouc/	45
R. Snášil: Skelettgrab von Uherský Brod - Těšov /Bez. Uherské Hradiště/	46
I. Loskotová: Druhá sezóna záchranného výzkumu hradu Rokštejna, k.ú. Brtnice, v roce 1982 /okr. Jihlava/ . - Zweite Saison der Rettungsgrabung auf Burg Rokštejn, Katastralgebiet Brtnice, im Jahre 1982 /Bez. Jihlava/	46
Z. Měřínský, M. Plaček: Povrchový průzkum hradu Bukovina, k.ú. Hostim /okr. Znojmo/ . - Oberflächenuntersuchung der Burg Bukovina, Katastralgebiet Hostim /Bez. Znojmo/	48
Z. Měřínský, M. Plaček: Povrchový průzkum Lamberka a Sedleckého hradu, k.ú. Březník a Sedlec /okr. Třebíč/ . - Oberflächenuntersuchung von Lamberk und Sedlecký hrad. Katastralgebiet Březník und Sedlec /Bez. Třebíč/	49
Z. Měřínský, M. Plaček: Povrchový průzkum hradu v Dolních Loučkách /okr. Žďár nad Sázavou/ . - Oberflächenuntersuchung der Burg in Dolní Loučky /Bez. Žďár nad Sázavou/	51
P. Kouřil: Středověký hrádek pánů z Drahotuš /okr. Přerov/ . - Mittelalterlicher Hausberg der Herren aus Drahotuše /Bez. Přerov/	52
P. Kouřil: Průzkum středověkých hradek na Frýdecko-Místecku a Jablunkovsku / okr. Frýdek-Místek, Karviná/ . - Untersuchung mittelalterlicher Hausberge im Raume von Frýdek-Místek und Jablunkov /Bez. Frýdek-Místek, Karviná/	53
P. Kouřil: Bezejmenný středověký hrádek v lese zvaném Lipina, k.ú. Frýdek-Místek / okr. Frýdek Místek/ . - Namenloser Hausberg im sog. Lipina Wald /Bez. Frýdek-Místek/	53
M. Plaček, R. Procházka: Povrchový průzkum hradu Orlova, k.ú. Orlovice /okr. Vyškov/ . - Oberflächenuntersuchung der Burg Orlov, Katastralgebiet Orlovice /Bez. Vyškov/	54
J. Novák, J. Karel: Hrádek Rýmařov /okr. Bruntál/ . - Hausberg Rýmařov /Bez. Bruntál/	55
V. Dohnal: Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 7. etapa /okr. Olomouc/ . - Systematische Grabung der Domanhöhe in Olomouc - 7. Etappe /Bez. Olomouc/	56
D. Kaliszová: Zjišťovací sondáž na Křížkovského ulici č. 14 v Olomouci /okr. Olomouc/ . - Feststellungs sondage in der Křížkovského Gasse Nr. 14 in Olomouc /Bez. Olomouc/	58
D. Kaliszová: Archeologické nálezy na Křížkovského ulici v Olomouci v letech 1981 a 1982 /okr. Olomouc/ . - Archäologische Funde in der Křížkovského Gasse in Olomouc in den Jahren 1981 und 1982 /Bez. Olomouc/	59
V. Janák, P. Kouřil: Narušený středověký objekt v Opavě /okr. Opava/ . - Gestörtes mittelalterliches Objekt in Opava /Bez. Opava/	60
P. Kouřil: Záchraný archeologický výzkum v Opavě /okr. Opava/ . - Archäologische Notgrabung in Opava /Bez. Opava/	60
P. Kaliszová: Kostrové hroby v Přerově /okr. Přerov/ . - Skelettgräber in Přerov /Bez. Přerov/	61
J. Tribula: Zjišťovací výzkum u kostela sv. Václava v Kostelci u Kyjova /okr. Hodonín/ . - Feststellungsgrabung bei der Kirche des Hl. Wenzel in Kostelec bei Kyjov /Bez. Hodonín/	61
R. Snášil, R. Procházka: Výzkumy v Uherském Hradišti v roce 1982 /okr. Uherské Hradiště/ . - Grabungen in Uherské Hradiště im Jahre 1982 /Bez. Uherské Hradiště/	63
E. Opravil: Výsledky určení středověkých rostlinných zbytků z Uherského Hradiště za léta 1979 - 1980 /okr. Uherské Hradiště/ . - Bestimmungsergebnisse mittelalterlicher Pflanzenreste von Uherské Hradiště aus den Jahren 1979 - 1980 /Bez. Uherské Hradiště/	65
E. Opravil: Uhlíky z naleziště "Za zahradou" ve Starém Městě /okr. Uherské Hradiště/ . - Holzkohlestücke von dem Fundort "Za zahradou" in Staré Město /Bez. Uherské Hradiště/	68
R. Procházka: Záchraný výzkum v Uherském Brodě /okr. Uherské Hradiště/ . - Rettungsgrabung in Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/	70
R. Procházka: Oberflächenuntersuchung der Lokalität "Starý hrad" in Bzenec /Bez. Hodonín/	70

R. Snášil: Knopffunde aus Uherské Hradiště - Kunovice /Bez. Uherské Hradiště/	71
R. Snášil: Středověké objekty z Polešovic /okr. Uherské Hradiště/ . - Mittelalterliche Objekte aus Polešovice /Bez. Uherské Hradiště/	71
D. Jelínková: Zjišťovací výzkum poblíž hranic katastrů obcí Pasohlávky-Ivaň /okr. Břeclav/ . - Feststellungsgrabung in der Grenznahe der Gemeindenkataster Pasohlávky-Ivaň /Bez. Břeclav/	71
J. Vaněk: Výzkum bratrského sboru v Ivančicích /okr. Brno-venkov/ . - Grabung der Bruderschaftskommende in Ivančice /Bez. Brno-venkov/	72
J. Merta, Z. Měřínský, J. Unger: Untersuchung der mittelalterlichen Goldförderung im Raume Hory und Svojkovice /Bez. Jihlava, Třebíč/	73
D. Cejnková, I. Loskotová, Z. Měřínský: Průzkum výkopu pro stavbu podchodu před hlavním nádražím v Brně /okr. Brno-město/ . - Untersuchung eines Bauaushubes für die Unterführung vor dem Hauptbahnhof in Brno /Bez. Brno-město/	73
J. Unger: Funde von mittelalterlicher und neuzeitiger Keramik in Brumovice /Bez. Břeclav/ .	74
M. S alaš: Záchrané výzkumy prehistorického oddělení Moravského musea v roce 1982 /okr. Brno-venkov, Břeclav/ . - Rettungsgrabungen der Prähistorischen Abteilung des Mährischen Museums im Jahre 1982 /Bez. Brno-venkov, Břeclav/	74
V. Podborský, P. Koštuřík, D. Palatová, H. Palátová, E. Kazdová: Druhá sezóna záchranovacího archeologického výzkumu v trati "Sutny" u Těšetic-Kyjovic /okr. Znojmo/ . - Zweite Saison der archäologischen Rettungsgrabung in der Flur "Sutny" bei Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/	78
M. Čižmář, M. Geisler, I. Rakovský: Rettungsgrabungen der Prähistorischen Abteilung am Baue des unteren Stausses des Wasserwerkes Nové Mlýny im Jahre 1982 /Bez. Břeclav/	79
A. Štrof, M. Geisler: Záchraný výzkum na trase plynovodu Brno-Maloměřice - Boskovice v roce 1982/okr. Blansko/ . - Rettungsgrabung auf der Trasse der Ferngasleitung Brno-Maloměřice - Boskovice im Jahre 1982 /Bez. Blansko/	79
A. Štrof: Příspěvek k poznání hradisk v Boskovické brázdě /okr. Blansko/ . - Beitrag zur Erkenntnis von Burgwällen im Boskovicer Talgrund /Bez. Blansko/	82
J. Unger: Záchrané výzkumy a povrchové sběry na katastru Divák /okr. Břeclav/ . - Rettungsgrabungen und Lesefunde im Kataster von Diváky /Bez. Břeclav/	86
J. Unger: Siedlungsfunde in Morkůvky /Bez. Břeclav/	86
J. Unger: Lesefunde auf "Siroťci hrady" bei Klentnice /Bez. Břeclav/	87
J. Unger: Feststellungsgrabung bei Morkůvky /Bez. Břeclav/	87
V. Janák: Záchraný výzkum ve Velkých Hošticích /okr. Opava/ . - Rettungsgrabung in Velké Hoštice /Bez. Opava/	87
J. Pavelčík: Funde aus Lipník n. Bečvou /Bez. Přerov/	88
O. Šedo: Nálezy z prostoru dálnice v Holubicích /okr. Vyškov/ . - Funde aus dem Raume der Autobahn in Holubice /Bez. Vyškov/	88
O. Šedo: Terénní průzkum a menší záchranovací akce v okrese Vyškov /okr. Vyškov/ . - Terrainuntersuchung und kleinere Rettungsaktionen im Bezirk Vyškov /Bez. Vyškov/	89
O. Šedo: Záchraný výzkum v Orlovicích /okr. Vyškov/ . - Rettungsgrabung in Orlovice /Bez. Vyškov/	90
O. Šedo: Záchranovací akce v Lulči /okr. Vyškov/ . - Rettungsaktionen in Luleč /Bez. Vyškov/	91
R. Procházk a: Oberflächenuntersuchung prähistorischer und mittelalterlicher Befestigungen im Raume von Uherské Hradiště im Jahre 1982 /Bez. Uherské Hradiště/	91
P. Koštuřík, D. Palatová: Záchranovací výzkum v pískovně u Těšetic /okr. Znojmo/ . - Rettungsgrabung in der Sandgrube bei Těšetice /Bez. Znojmo/	92
S. Stuchlík: Weitere Rettungsgrabung in der Schottergrube in Mušov /Bez. Břeclav/	93
J. Pavelčík: Neolitická a mladobronzová osada u Sušice /okr. Přerov/ . - Neolithische und jungbronzezeitliche Niederlassung bei Sušice /Bez. Přerov/	93
J. Kovárník: Terénní archeologický průzkum na jižní a jihozápadní Moravě. - Archäologische Terrainuntersuchung in Süd- und Südwestmähren.	94

J. Pavelčík: Archeologická sbírka Fr. Papouška. - Archäologische Sammlung von Fr. Papoušek.	100
J. Unger: Archeologická sbírka Jaroslava Otýpky z Boleradic. - Archäologische Sammlung von Jaroslav Otýpka aus Boleradice,.....	100
J. Unger: Archeologická sbírka Rostislava Vajbara z Rakvic. - Archäologische Sammlung von Rostislav Vajbar aus Rakvice.	101
M. Bálek, M. Čižmář, I. Rakovský: Dokumentace hradišť v roce 1982 /okr. Brno - město, Brno - venkov a Břeclav/, - Dokumentation von mährischen Burgwällen im Jahre 1982 /Bez. Brno - město, Brno - venkov, Břeclav/.	101
V. Hašek, Z. Měřínský, L. Págo: Interdisziplinäre Rationalisierungsbrigade /IRB/ - Arbeitsergebnisse im Jahre 1982.	102
S. Stuchlík: Tätigkeitsbericht der Komplexen Rationalisierungsbrigade /KRB/ für das Jahr 1982.	104
Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1982. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren 1982	106

ZACHRAŇOVACÍ VÝZKUM V PŘEROVĚ-PŘEDMOSTÍ

/okr. Přerov/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno.

/Obr. 1-2/

Výstavba nového sídliště v Přerově-Předmostí zachytila zcela dle očekávání znovu náleзовé vrstvy proslulé paleolitické stanice. Nejprve se tak stalo na jaře 1982 při hloubení rýhy pro hlavní stok kanalizační sítě, táhnoucí se podél západního okraje silnice v prostoru náměstí. Ve stěnách širokého průkopu se objevily spíše jen ojediněle mamutí kosti bez jakýchkoli průvodních nálezů. V severní polovině trasy ležely pod čistou spraší v hloubce kolem 200 cm, směrem k jihu sledovaly hladinu soliflukčního souvrství se zbytky přemístěných púd až do zvodnělého prostředí v hloubce 400 cm. Některé z nich mohly být vyzdvíženy a zachráněny, k naléhavému zásahu však nebylo nutno přikročit.

Později v podzimmím období narazil bagr při hloubení širokého průkopu pro položení teplovodního potrubí u severovýchodního nároží mezitím vybudovaného bloku čis. 1 znovu na mamutí kosti. Tentokrát vznikla vážnější situace. Kosti vykazovaly zřetelnou koncentraci v souvislé vrstvě o mocnosti až 30 cm na vzdálenost přes 30 metrů v hloubce jen kolem 100 cm. Nadložní vrstva čisté spraše prozrazovala rozmanité zásahy, které vznikaly za trvalého středověkého osídlení v prostoru někdejšího domu čis. 4, jeho nádvoří a přiléhajících hospodářských budov. Nálezovou vrstvu představovalo souvrství jazykovitých a čočkovitých poloh nepravidelně zprohýbaných a vzájemně se i překrývajících, z nichž některé skládala hrubší frakce, jiné nabývaly zase jílovitého rázu. Zřetelné byly v tomto pásmu projevy trvalé půdní vlhkosti, zejména oglejení. Podloží skládaly jílovité polohy šedých barev, promísené terasovými štěrkopísky. Směrem k východu přecházelo náleзовé souvrství faciálně zcela plynule v šedé jíly.

Po pečlivém očištění profilu v místech největšího soustředění mamutích zbytků se podařilo bagrem odklidit nadložní polohy v přiléhajícím menším areálu a ten pak plošným způsobem podrobně prošetřit. Kromě mamutích pozůstatků se zde vyskytovaly i uhlíčky po dřevu a omezené popelovité polohy a také nápadné seskupení sílexů. Spočívaly zpravidla až pod mamutími kostmi při basi náleзовé vrstvy, zejména však v úzké erosní rýze, opakovaně také ve vertikální poloze a nakupeny těsně na sebe. Typologicky představují jednotnou kolekci vysloveně drobnotvaré industrie o celkovém počtu 270 kusů. Jednotný ráz podtrhuje i výrazná převaha karpatského radiolaritu okrové barvy bez stop odumírání, z něhož je tříštěna podstatná většina předmětů. Vyvolává dojem nápadné svěžesti, znásobovaný ještě i jemnou úpravnou retuší nebo jen omezenými stopami po upotřebení na ostrých hran. Pozornost upoutává řada jemných čepelek vysloveně útlých forem, drobné nehtovité škrabadlo, mikrolitický trojúhelníček a pak několik rydel rovněž jen miniaturních velikostí, zlomky čepelek s naznačeným řapem a střední část čepelky s otupeným bokem. Drobné odštěpky, třísky, šupiny a zlomky suroviny svědčí o tom, že kolekce vznikla přímo na místě a že dokládá patrně jen příležitostný atelier snad i zvláštního poslání bezprostředně na břehu údolní nivy. Ojediněle přepálené kusy spolu s popelovitými polohami napovídají zase dosahu ohniště, které však mohlo být již zničeno při hloubení rýhy.

Soubor je vyhraněnou drobnotvarou industrií, která budí dojem pozdně paleolitické příslušnosti a která by, bez přihlédnutí k jasným stratigrafickým vztahům, mohla svádět i k mylné podobné klasifikaci. Charakter náleзовé vrstvy vede dále k předpokladu o možné existenci soliflukcí poněkud rozrušeného a snad dokonce zcela samostatného sídlištního prostředí, poněkud vzdáleného od dříve zkoumaného a známého centra pod někdejší vápencovou Skalkou. Výsledky zachraňovací akce vedou konečně k přesvědčení, že při pokračující výstavbě sídliště budou muset být ještě pozorněji sledovány všechny práce a zásahy spojené s přesuny zejména.

Retungsgrabung in Přerov-Předmostí / Bez. Přerov/. Beim Aufbau einer neuen Siedlung in Přerov-Předmostí wurden 1982 bei einem Grabenausgrabung Mammutknochen erfasst. Im Hauptablauf der Kanalisierung kamen sie nur vereinzelt, in der Trasse des Warmwassernetzes bei der nordwestlichen Ecke des Blockes Nr. 1 jedoch in einer zusammenhängenden Schicht mit einer deutlichen Konzentration vor. An der Stelle der grössten Ansammlung von Mammutüberresten konnte auch eine kleinere anschliessende Fläche untersucht werden, auf der es gelang, ein zeitweiliges Atelier für die Spaltung der Steinindustrie aus ockerfarbenem Radiolarit abzudecken. Die gewonnene Kollektion weist auch durch die typologische Analyse und technologischen Merkmale ein ganz einheitliches Gepräge auf und erweckt den Eindruck, der zu einer falschen, spät-paläolithischen Klassifizierung verführen könnte. Der Charakter der Fundschicht führt jedoch zu der Voraussetzung von der Existenz eines selbständigen Siedlungsmilieus, das von dem bekannten Zentrum unter der einstigen Skalka abseits liegt.

PALEOLITICKÉ NÁLEZY U DOLNÍCH VĚSTONIC

/okr. Břeclav/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

Při budování hlavního uzávěru vodovodního potrubí nad objekty správného střediska povodí Moravy ve svahu úžlabiny naproti hliníku u východního okraje Dolních Věstonic byl v hloubce 150 cm zachycen šedavý horizont s uhlíky a zlomky přepálených mamutích kostí. Bližší ohledání ukázalo, že ležel na povrchu přemístěných jílovitých zemin s vápencovou drtí a pod vrstvou čisté spraše a tedy v obvyklých stratigrafických podmínkách paleolitických stanic v okolí. Zřejmě souvisí s výskytem památek v hliníku a s výše ve svahu přicházejícími nálezy kamenných industrií. Současně rozšiřuje možnost dalších objevů až do bezprostřední blízkosti obce.

Na obou hlavních sídlištích studovaného období u Pavlova a Dolních Věstonic se podařilo získat pokračujícími povrchovými sběry menší kolekce kamenných nástrojů.

Paläolithische Funde bei Dolní Věstonice /Bez. Břeclav/. Bei der Errichtung der Wasserleitungstrasse oberhalb des Administrativzentrums im Hange des Hohlweges gegenüber der Lehmgrube bei dem östlichen Rande von Dolní Věstonice wurde 1982 in einer Tiefe von 150 cm ein grauer Horizont mit Holzkohlestückchen und Bruchstücken verbrannter Mammutknochen erfasst. Er hängt vermutlich mit der Fundschicht in der Lehmgrube und mit jungpaläolithischen Funden an Steinindustrie höher im Hange zusammen.

NOVÉ NÁLEZY Z JESKYNĚ PEKÁRNY /katastr Mokrá/

/okr. Brno-venkov/

Bohuslav Klíma, AÚ ČSAV Brno

Jeskyně Pekárna vydává stále nové památky. Poslední z nich předložil A. Romanovský. V létě 1982 zde získal dva zlomky kostí, na jejichž povrchu jsou jasně patrné krátké vrypy. Oba předměty budí dojem, že ono jakoby nahodilé rýhování vzniklo přirozenou cestou. Mohlo by nejpravděpodobněji představovat stopy zářezů způsobené opakovaným řezáním, vedeným snahou o přetnutí úponkových šlach. Oba předměty jsou úlomky žeber a proto jizvy po takové činnosti by nabývaly obdobné podoby. Zdánlivě stejné jizvy by mohly zanechat i zuby šelem při ohryzávání kostí. Podrobnější prohlídka však prokazuje, že byly provedeny ostrím kamenného nástroje. Nejlépe této skutečnosti odpovídají ty zářezy, které vymezují dvě rovnoběžné těsně vedle sebe probíhající řezné jizvy, způsobené nerovností kamenného ostří. Širší z obou předmětů ležel před vchodem do jeskyně, užší pochází od západní stěny uvnitř překlenutého prostoru. Odlišný stav zachovalosti potvrzuje takové úložné poměry i skutečnost, že přísluší bezpochyby pleistocennímu, nejspíše magdalénskému osídlení. Vrypy na prvním z nich tvoří v podstatě tři samostatné skupiny, které rytmicky opakují tutéž kresbu. Ta se skládá vždy ze dvou krátkých zářezů, pak dvou delších, sbíhajících se ve spodní části a vyznačujících tak písmeno V, a pak čtyř delších úseček, postupujících šikmo vzhůru /tedy: II V III/. Pravidelnost porušuje jen řada drobných zářezů přímýkajících se ke střední skupině. Na druhém zlomku probíhají zářezy obdobně, chybí jim však ona pravidelná rytmičnost. A právě ta vede k přesvědčení, že zářezy na prvním předmětu jsou seřazeny záměrně do vytvořené formace, že představují určitý znak, snad jakýsi záznam nebo že mají dokonce nějaký symbolisující význam. Takovou domněnku by spolehlivěji mohla potvrdit zřejmě pokračující rytá výzdoba na chybějících odlomených částech žeber. I drobné a nahodilé nálezy mohou přinášet nové podněty a odkrývat nové pohledy na tvůrčí práci i myšlení příslušníků pravěkých loveckých společností.

Neue Funde aus der Pekárna - Höhle /Gemeinde Mokrá, Bez. Brno - venkov/. In der Pekárna-Höhle hat A. Romanovský im Sommer 1982 zwei kleine, mit einer Reihe kurzer, mit Steingeräten durchgeführter Schnittrillen bedeckten Rippenbruchstücke, gefunden. Die Einschnitte auf der breiten von ihnen weisen in drei Gruppen eine sich rhythmisch wiederholende Regelmäßigkeit der geritzten Zeichnung auf /II V III/, die eine Absichtlichkeit der gebildeten Formation und die Tatsache verrät, daß sie ein bestimmtes Sinnbild oder einen Vermerk dargestellt hatte.

VÝZKUM JESKYNNÍCH VÝPLNÍ V SEVERNÍ A STŘEDNÍ ČÁSTI MORAVSKÉHO KRASU

/okr. Blansko/

Luděk Seitl, MM Brno, Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 1:1/

Výzkumná etapa 1982 byla vedle menších sondáží v Pustém žlebu /lokality 42/ a Suchém žlebu /lokality 700 a 704/, jejichž význam byl spíše stratigraficko-sedimentologický, zaměřena především na zjištění situace na magdalénském stanovišti v Kolíbkách u Jedovnic. Tato lokalita byla zkoumána J. Kniesem v roce 1908, který v prostoru před jeskynkou našel v čisté spraši koncentrace uhlíků, paleontologického materiálu a nepočtenou štípanou industrii /20 ks, 1/.

Zjišťovací sonda přetala v délce 26.10 m mírný svah klesající od plošiny před jeskynkou /lokality 1004/ směrem do středu prostoru vymezeného amfiteatrálně rozloženými skalkami. Ukázala, že násypový val před jeskynkou je tvořen dvěma mocnými polohami vyvážek, z nichž svrchní byla relativně bohatá na archeologické a paleontologické nálezy /53 ks štípané magdalénské industrie, 1 valounek, zlomek břidlicové ploténky, barvivo, zlomek kostěného hrotu s krevní rýhou/. Ke zvláštním nálezům patří 7 zlomků velkých kamenných ploten s uměle vybroušenými zahloubeními, které uvedl do literatury jako tzv. "kameny s důlky" J. Skutil².

V odstupu od jeskynky a jejího násypového valu bylo zachyceno původní souvrství. Probíhá jím hnědá půda, ležící na místy oglejené spraši, lokálně překrytá tmavou čočkovitou polohou a především sprašovými hlínami. Nálezový horizont magdalénienu byl zachycen na styku půdy s nadložím /7 ks štípané industrie, 1 roztírací destička, barvivo/, ale pokračuje i do tmavé čočkovité polohy /4 úlomky z těžce pazourkové hlízy/.

Příští výzkum by měl objasnit charakter a genezi svrchní části souvrství a jeho vztah k archeologickým nálezům plošnými odkryvy v problematických úsecích. Dále se zaměří na otázku původu vyvezených vrstev s magdalénskou industrií sondáží uvnitř jeskynky.

Poznámky:

1 Rukopisný deník J. Kniese, sešit č. V, str. 24-27, MM Brno.

2 J. Skutil, Palaeolitická stanice "V Kolíbkách" u Jedovnic, ČVMSO 41/42, 1929, 105-108.

Grabung der Höhlenausfüllungen im nördlichen und mittleren Teil des Mährischen Karstes /Bez. Blansko/. Die Grabungsetappe 1982 war ausser kleineren Sondagen im Pustý und Suchý žleb /Hohlweg/ vor allem auf die Feststellung der Situation auf dem Magdalénien-Standort in Kolíbkách bei Jedovnice gezielt. Der Magdalénien-Fundhorizont wurde auf der Berührungszone eines entwickelten braunen Bodens mit Lösserden im Hangenden erfasst.

VÝZKUM DÍLEN Z DOBY KAMENNÉ NA STRÁNSKÉ SKÁLE

/okr. Brno-město/

Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno, Jana Čižmářová, Muzeum města Brna

/Tab. 1:2; tab. 2/

V létě 1982 byl při rohovcových výchozech na Stránské skále dokončen výzkum rozsáhlého dílenského objektu KNP /srv. PV 1981/. Ve zkoumaných sektorech byla zjištěna opět v podstatě stejná terénní situace i charakter získaného materiálu jako v předcházející sezoně; pouze na západním a východním obvodu objektu se nacházela dvě propálená místa a jedno ohniště. Délka celého prozkoumaného objektu činila 48 metrů.

Současně probíhal odkryv podložní paleolitické vrstvy, která byla narušena nejhlubšími partiemi objektu a která představuje pozůstatek podstatně starší fáze využití a zpracování této surovinového zdroje.

Paleolitický výzkum AÚ ČSAV navázal na předchozí odkryv provedený Moravským muzeem v sektorech 4, 7 a v západním sousedství objektu KNP. Probíhal ve dvou fázích. V první fázi výzkumu AÚ byla do sprašového podloží zapuštěna série sond v sektorech 4, 7, 10, 13 a 16 s cílem fixovat a zdokumentovat průběh paleolitické ná -

lezové vrstvy. Získaná sekvence profilů ukázala, že tato vrstva /č.5/ tvoří střední část složitějšího/trojčlenného/ interstadiálního půdního komplexu /vrstvy 4-6/, jehož bazální partie jsou postiženy nápadnými mrazovými jevy, a v jehož podloží vystupuje další, podstatně starší interglaciální půdní komplex /vrstva 8.

Druhá fáze výzkumu AÚ byla zaměřena na plošný odkryv a sledování rozptylu artefaktů, a to především v těch sektorech, kde objekt KNP dosahoval maximálních hloubek a dotýkal se téměř paleolitické vrstvy /sektory 4, 7, 10, 13 a 16/. Nálezy se prostorově člení do dvou výraznějších koncentrací A a B a jen částečně prozkoumané pravděpodobné koncentrace C. Obě hlavní koncentrace obsahovaly nápadná místa maximálního nahuštění artefaktů, především drobných úlomků a třísek, dále místa, v nichž je doloženo zpracování donesené suroviny typu Krumlovský les a konečně místa, kde lze předpokládat ohniště. Pro koncentraci A je typické také nápadnější soustředění červených a okrových barviv. Celkem byl získán soubor 4876 kamenných artefaktů ze starší fáze mladého paleolitu /industrie bohunického typu^{1/}.

Podíl stránskoskalského rohovce v této industrii dosahuje 89.1% /bez úlomků a třísek/, zahrnuje však téměř výlučně neretušované produkty. Zdá se, že sem pravěký člověk přicházel vybaven hotovými nástroji z cizích surovin /radiolarit, křídový rohovec/, případně celými hlízkami těchto surovin /rohovec typu Krumlovský les/. Zpracování místní suroviny se pak zaměřilo jen na výrobu polotovarů, a to jednak připravených jader, jednak cílových úštěpů a čepelí.

Výsledky paleolitického výzkumu jsou v řadě aspektů srovnatelné s nálezy K. Valocha ve sprašovém souvrství na Červeném kopci /Brno-Bohunice^{2/}. Obě lokality se tak stávají oporou pro klasifikaci rozsáhlých povrchových stanic v okolí Stránské skály.

Poznámky:

1 J. Svoboda, Křemencová industrie z Ondratíc. K problému počátků mladého paleolitu, StAÚ Brno IX/1, Praha 1980.

2 K. Valoch, Die altsteinzeitliche Fundstelle in Brno-Bohunice, StAÚ Brno IV/1, Praha 1976.

Grabung von Werkstätten aus der Steinzeit auf Stránská skála /Bez. Brno-město/. Im Sommer 1982 wurde bei den Hornsteinausgängen auf Stránská skála die Grabung eines ausgedehnten Werkstattobjektes der TBK /vergl. PV 1981/ beendet, dessen Gesamtlänge 48 m erreichte. Mit ihren tiefsten Partien berührte sie eine paläolithische Schicht, die Überreste einer wesentlich älteren Phase der Ausnützung derselben Rohstoffquelle vorstellt /Industrie vom Bohunice Typ^{1/}. Die Ergebnisse der paläolithischen Grabung sind in einer Reihe von Aspekten mit Funden von K. Valoch in der Löss - schichtenfolge am Červený kopec /Roter Berg, Brno-Bohunice^{2/} vergleichbar. Beide Lokalitäten werden so zur Stütze für die Klassifizierung der umfangreichen Geländestationen in der Umgebung der Stránská skála.

VORBERICHT UBER DIE PALYNOLOGISCHE ANALYSE DES SEDIMENTEN - PROFILES VON STRÁNSKÁ SKÁLA

/Bez. Brno-město/

Helena Svobodová, Ústav experimentální fytochemie ČSAV Brno

Die Pollenkörner wurden durch Mazerieren nach der klassischen Erdtmanmethode festgestellt und in folgender Übersicht vermerkt /in Klammern sind die absoluten Zahlen der Pollenkörner angeführt:/

- Schicht Nr. 1 Aneolithikum: Gehölze - Pinus /3/, Betula /2/, Alnus /1/
Kräuter- Asteraceae Tubuliflorae /12/, Artemisia /5/, Cerealia /2/, Poaceae /6/
- Schicht Nr. 2 Aneolithikum: Gehölze- Pinus /6/
Kräuter- Asteraceae Tubuliflorae /1/, Poaceae /2/
- Schicht Nr. 3 Löss: Gehölze -Pinus- /2/, Alnus /1/
Kräuter- Cyperaceae /2/, Poaceae /1/, Papaveraceae T. Papaver /1/
Moossporen /2/
- Schicht Nr. 4 Boden: Gehölze- Pinus /1/
Kräuter- Asteraceae Liguliflorae /3/, Poaceae /4/,
Moossporen /2/

Schicht Nr. 5 paläolithische

Fundschrift: Gehölze- Abies /1/, Picea /5/, Alnus /1/

Kräuter-Asteraceae Tubuliflorae /2/, Cyperaceae /3/, Poaceae /4/

Schicht Nr. 6 Boden:

Gehölze-Abies /1/, Betula /2/

Kräuter-Asteraceae Liguliflorae /1/

Schicht Nr. 7 Löss:

Gehölze-Pinus /3/

Schicht Nr. 8 Boden: ---

Schicht Nr. 9 Löss: Grana indeterminata /2/

Schicht Nr. 10: ---

Schicht Nr. 11: ---

Aus den Orientierungsvorergebnissen ist ersichtlich, dass im pleistozänen Profilteil der Löss ein günstigeres Milieu für die Erhaltung der Pollenkörner schafft, als die Bodenkomplexe. Der interstadiale Bodenkomplex /Schicht 4-6/ ist daher an Pollenkörnern ärmer und in dem stark entwickelten Boden im unteren Profilteil /Schicht 8/ hat man Pollenkörner nicht festgestellt.

VORBERICHT ÜBER DIE ANALYSE VON HOLZKOHLENPARTIKELN AUS DEM WURM-BODENKOMPLEX VON STRÁNSKÁ SKÁLA

/Bez. Brno-město/

Josef Kyncl, Botanický ústav ČSAV Průhonice u Prahy

In Schicht Nr. 5, paläolithische Fundschrift, hat man ca. 20 kleine Holzkohlenpartikeln /ihre Grösse überschreitet nicht 8 mm/ gefunden. Alle wurden als Picea sp. vel Larix sp. bestimmt. Eine nähere Bestimmung war nicht möglich, weil keines von diesen ein Zentralmark enthielt. Ferner wurde Quercus /2 Stück/, Betula /1 St./ und Corylus /1 St./ festgestellt.

In Schicht Nr. 2 /Trichterbecherkultur/ ist Quercus /9 St./ und Ulmus /1 St./ bestimmt worden.

BEFUND ÜBER DAS PLEISTOZANE OSTEOLOGISCHE MATERIAL VON STRÁNSKÁ SKÁLA

/Bez. Brno-město/

Luděk Seidl, MM Brno

Das bei der Grabung des AI in der paläolithischen Schicht auf Stránská skála /Schicht Nr. 5/ gewonnene osteologische Material gehört der Gattung Equus sp. an /dentes, Mandibulaüberreste, epiphyse der tibia, diaphyse-Bruchstücke/. Beim Vergleich der morphologischen sowie metrischen Parameter der Bissfläche des Fundes aus Sektor 16, Fläche 2, mit den Lokalitäten Gánovce und Taubach, liegt der Fund von Stránská skála gemeinsam mit der Gattung Equus sp. aus Brno-Bohunice¹ in einer, den Exemplaren von der Lokalität Taubach, nahen Variationsbreite. Wegen einiger morphologischer Unterschiedlichkeiten und der kleinen Zahl der bearbeiteten Exemplare von Stránská skála kann diese Gattung vorläufig näher nicht eingereiht werden.

Anmerkung:

1 R. Musil in: K. Valoch, Die altsteinzeitliche Fundstelle in Brno-Bohunice, Studie AÚ ČSAV Brno IV/1, Praha 1976.

NÁLEZY KRÍŠŤÁLOVÉ A PAZOURKOVÉ INDUSTRIE Z KNĚŽIC

/okr. Třebíč/

Jan Diviš, Příbor, Emanuel Grepl, OVM Nový Jičín

/Obr. 3-4/

Kroužek dopisujících spolupracovníků ČSSA při DK ROH v Příboře vyhledává nejen nové pravěké lokality v rámci okresu Nový Jičín, ale i nové lokality na území Moravy.

V poslední době zjistil člen kroužku Jan Diviš nové nálezy křišťalové a pazourkové industrie v Kněžicích, okr. Třebíč. Objevitel této industrie během let 1976 - 1982 shromáždil soubor kamenných nástrojů, které získal při několika vycházkách povrchovým sběrem na polích katastru Kněžic. Soubor kamenných nástrojů pochází ze dvou lokalit, Kněžice-Hrutovská strán a Kněžice-Brodce /obr. 3/.

Obě lokality se nacházejí v nadmořské výšce kolem 550 m a jsou navzájem vzdáleny 1 km. Půdy obou lokalit mají písčité charakter.

Výběr kamenné industrie na tabulkách /obr. 4/ je celkem nesourodý nejen z hlediska jednotlivých surovin, ale i z hlediska jednotlivých vědeckých typů. Ze suroviny je zastoupen pazourek, křišťál, záhněda a křemen. Tento materiál má bohatý výskyt v okolí Kněžic, jak zjistil sám objevitel. Rohovcové a pazourkové nástroje nesou jasnější a prokazatelnější stopy opracování než nástroje z místních surovin. Kratší životnost křišťalových nástrojů a dostatek této suroviny zřejmě ovlivnily preciznost výroby. Dokonalých nástrojů z domácích surovin je málo, ostatní by mohly v některých případech vyvolat zdání pseudoartefaktů. Ve výběru kamenných nástrojů jsou zastoupena škrabadla /1-5/, z nichž některá, zejména 1 a 3 dostávají drobnější až epipaleolitický charakter. Ostatní zde zobrazená škrabadla mají výrazný neolitický charakter. Skupina rydel, /6-9/ vyráběných převážně z křišťálu, má své analogie v gravettských a magdalenských lokalitách Moravy, zejména v těch s bohatým výskytem křišťalové industrie /Žitného jeskyně, Nová Drátenická/. Hrotitá čepelka s terminální retuší /10/ vyrobená ze záhnědy má natolik nevýrazný charakter, že o její kulturní příslušnosti nelze říci nic bližšího. Zbývající zobrazené typy nástrojů nožovitěho tvaru /11-15/, které mají své paralely u nožů mladopaleolitických stanic gravettien a magdalenienu pouze ve shodě tvaru, nikoliv velikostně, mají výrazný mladší neolitický charakter. Tomu odpovídají i nálezy nedobené keramiky nalezené ing. Karlem Obrtlíkem v letech 1978-1981. Keramický materiál bude s laskavým svolením jeho matky p. učitelky Obrtlíkové zpracován pro další číslo Zpravodaje Sm pobočky ČSSA. Ostatní zobrazené čepelky /16-19/ jsou velmi nevýrazné a nedají se kulturně zařadit.

Autoři tohoto informativního článku o nových nálezech pazourkové a křišťalové industrie z Kněžic, okr. Třebíč, poukázali na skutečnost, že i v místech, které nebyly tradičně považovány za bohaté archeologické lokality, mohou být při podrobnějším povrchovém průzkumu nalezeny nové doklady o přítomnosti pravěkého obyvatelstva. Nejednotnost materiálu a také použití různých surovin pro výrobu nám nedovolují jednoznačně tento materiál zařadit. Nálezce v původní zprávě soudí, že značné množství mikrolitů /škrabadla, rydla, čepelky/ předurčuje zařazení této kamenné industrie do předkeramického období pravěku, nejspíše do mezolitu. Mezolitický charakter však nelze jednoznačně prokázat a spíše se kloníme k názoru o neolitickém charakteru výše uvedené kamenné industrie, zejména u převážné většiny škrabadel a nožů.

Funde von Kristall- und Feuersteinindustrie aus Kněžice /Bez. Třebíč/. Eine Kollektion an Kristall- und Feuersteinindustrie gewan J. Diviš von den Lokalitäten Kněžice-Hrutovská strán und Kněžice-Brodce. Die Mehrzahl der Funde hat einen markanten neolithischen Charakter, ausnahmsweise kommen auch Formen epipaläolithischer Prägung vor.

POSLEDNÍ STOPY PO NEOLITICKÉM SÍDLIŠTI V POLOZE "NA DVORSKÝCH" V PŘEROVĚ-PŘEDMOSTÍ

/okr. Přerov/

Čeněk Staňa, AÚ ČSAV Brno

Při prohlídce staveniště nového sídliště na mírném jižním svahu severně od železničního viaduktu v Přerově-Předmostí zjistili dne 5.3. 1982 pracovníci AÚ ČSAV v Brně, že v poloze "Na dvorských" jižně od

předmosteckého hřbitova, za domy jižně od silnice, směřující od původní křižovatky do Olomouce, byly těžkými stavebními stroji zcela zničeny poslední zbytky neolitického sídliště, známého ze sběrů Červinkových, Teličkových a Gottwaldových¹. V rozmoklém, pásy strojů rozbrázděném terénu se podařilo nalézt pouze na jednom místě, a to asi 15 m za zahradou třetího domu od křižovatky, stopy po neurčitém sídlištním objektu. Z nesouvislých ústržků šedohnědé, popelovité kulturní vrstvy byly získány drobné střepy nádob, zhotovených z jemně plavené hlíny, a několik hrubších střepů, z nichž jeden byl zdoben řadou prstových vrypů, kultury lineární.

Poznámka:

1 Zpráva v archivu AÚ ČSAV v Brně, č.j. 2884/46. Nálezy jsou uloženy v Moravském muzeu v Brně a v muzeích v Přerově a v Prostějově.

Letzte Spuren von einer neolithischen Siedlung in der Flur "Na dvorských" in Přerov-Předmostí / Bez. Přerov/. Am Anfang des Jahres 1982 wurden beim Aufbau einer neuen Siedlung in Přerov-Předmostí die letzten Reste einer, von älteren Lesefunden bekannten, neolithischen Siedlung zerstört.¹ Aus den geringfügigen Fragmenten der Kulturschicht konnten an einer Stelle einige wenige Scherben der Linearbandkeramik gewonnen werden.

JUNGLINEARFUNDE AUS VESELÍČKO

/Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

J. Tomáš aus Lipník n./Bečvou übergab der Opava-Expositur des AI ČSAV Brno das Bruchstück eines Schuhleistenkeiles, eine flach retuschierte Pfeilspitze, eine Klinge und einen massiven Hornsteinabspalt von einer bisher näher nicht bestimmten Lokalität aus dem Kataster der Gemeinde Veselíčko. Das Keilbruchstück datiert den Fund zwischen die Schlussphase der Linearkeramik bis in den Zeitabschnitt des Želiezovce-Typen.

EINE NEUE PRAHISTORISCHE LOKALITÄT BEI DER GEMEINDE MASTNÍK

/Bez. Třebíč/

Pavel Košťuřík, FF UJEP Brno

Im Jahre 1970 fand K. Žebra 70 m südöstlich von der Kote 544, 9 m in der Flur "Horní padělky" ein kleineres trapezförmiges Steinbeil mit asymmetrischer Schneide. Das Werkzeug war aus grünem Schieferstein hergestellt worden. Offensichtlich gehört es in den jüngeren neolithischen Zeitabschnitt, der Kultur mit mährischer bemalter Keramik an. Es ist dies der erste archäologische Fund aus dieser Gemeinde, der so die archäologischen Artefakte in der wenig erforschten Gegend um Třebíč, hauptsächlich in ihrem nördlichen Teil vermehrt¹.

Anmerkung

1 Ich danke Herrn Dr. K. Valoch, CSc, für die Erlaubnis zum publizieren.

NOVÉ VÝŠINNÉ SÍDLIŠTĚ V KATASTRU OBCE SEDLEC

/okr. Třebíč/

Pavel Košťuřík, UJEP, Brno

Na místě, kde jsou dnes zřetelné trosky Sedleckého hradu, našli v roce 1951 vlastivědní pracovníci tehdejšího náměštského okresu dr. K. Frýbort, O. Smítal a J. Grepl ze Sedlece několik pravěkých keramických fragmentů a jeden střep z mladohradištního období. Z pravěkých keramických zlomků jich nejvíce náleží do nejmladšího období kultury s moravskou malovanou keramikou, které především zastupují zlomky černě leštěné keramiky - tzv. nepravá terra nigra. Pouze jeden z pravěkých zlomků se nedá blíže chronologicky určit.

Tento soubor potvrzuje hypotézu J. Skutila, který předpokládal na výhodných polohách řeky Oslavy a Jihlavy pravěké osídlení, a to především v místech meandrů těchto řek¹.

Poznámka :

1 J. Skutil, Z nejdávnější minulosti Náměštska, Ročenka Musejního spolku v Ivančičích, Ivančice 1947, 20.

Neue Höhensiedlung im Kataster der Gemeinde Sedlec /Bez. Třebíč/. An den Stellen der mittelalterlichen Burgwüstung Sedlec existierte eine ältere Besiedlung, die man aufgrund von Funden in den Endzeitabschnitt der Kultur mit mährischer bemalter Keramik und in den jungburgwallzeitlichen Abschnitt einreihen kann. Es ist dies eine weitere neue Höhensiedlung am Flusse Oslava.

NEOLITICKÉ NÁLEZY Z HORÁKOVA

/okr. Brno-venkov/

Lubomír Šebela, Jiří Svoboda, AÚ ČSAV Brno, Antonín Přichystal, ÚÚG-pobočka Brno

/obr. 5:2,3/

Za druhé světové války /pravděpodobně v r. 1941/ prováděl P. Ondráček v trati "Nové pole" povrchový průzkum, během kterého nasbíral kolekci pravěkých nálezů, jež je představována broušenou industrií, hliněným přeslenem a větším souborem štípané industrie.

Broušená industrie je zastoupena pěti nálezy kamenných seker, z nichž dvě jsou ve fragmentárním stavu. Hlavní pozornost si zaslouží malá sekerka lichoběžníkovitého tvaru se zahroceným týlem. Její příčný průřez je oboustranně klenutý. Podobné exempláře známe ze sídlištních celků s moravskou malovanou keramikou v Hodonicích, Křepicích a Střelicích u Znojma¹. Na základě keramiky je datována do jejího staršího období. Zbývající dva předměty jsou lichoběžníkovitého tvaru avšak s oboustranně klenutým příčným průřezem, jenž je charakteristický pro sekery datované do závěru neolitického období². Všechny jsou zhotoveny ze zelené břidlice. Pokud jde o určení proveniencí suroviny /nebyl však proveden výbrus/, je zejména u dvou artefaktů s hojným výskytem magnetitu pravděpodobné, že materiál pochází z okolí Želešic, jižně od Brna.

Siliciová industrie je štípaná z čepelových jader krychlového a hranolového tvaru. Hojně jsou zastoupeny čepele, neretušované i s boční retuší. Typologicky převládají plochá čepelová škrabadla, méně škrabadla na úštěpech. Vzácně jsou zastoupeny srpové čepele, jednostranně i oboustranně zkosené. Málo se vyskytující typem jsou oboustranně retušované srpové čepele. Dále jsou zastoupeny drásadlovitě retušované artefakty, vrták, rydlo, atd. Zcela ojedinělým nálezem je šipka trojúhelníkovitého tvaru s křídélky, u které se nedá vyloučit mladší stáří /pozdní eneolit-kultura zvoncovitých pohárů?/. Surovinově převládá rohovec typu Stránská skála, z ostatních surovin se vyskytuje rohovec typu Krumlovský les /obě varianty/, aj. U několika radiolaritových kusů, nelze vyloučit, že se jedná o paleolitické intruze, čemuž by nasvědčovaly i některé patinované rohovcové artefakty.

Při dataci souboru pravěkých nálezů se opíráme o rozbor broušené industrie /seker/, na jehož základě můžeme konstatovat, že sesbíraný materiál pochází s největší pravděpodobností z rozrušených sídlištních objektů z moravskou malovanou keramikou. Nedá se vyloučit, že zde byly zachyceny i srovy star-

šího /paleolit/ případně i mladšího /pozdní eneolit-KZP?/ osídlení.

Poznámky:

- 1 J. Palliardi, Die archäologische Zugehörigkeit der mährischen Jadeit- und Chloromelanitbeile. Korespondenz-Blatt der Deutschen Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte XLIV, 1913 /Sonderabdruck/.
- 2 Sl. Vencl, Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě, Sborník Národního muzea XIV, 1960, 29.

Neolithische Funde aus Horákov /Bez. Brno-venkov/. Während des zweiten Weltkrieges sammelte P. Ondráček in der Flur "Nové pole" Lesefunde, die eine Kollektion bilden, durch Funde von geschliffenen Axten, einer tönernen Spinnwirtel und einem grösseren Komplex von Spaltindustrie repräsentiert. Bei der Datierung der Sammlung stützen wir uns auf die Analyse der Schliifindustrie /Axe/, auf deren Basis wir konstatieren können, dass das gesammelte Material höchstwahrscheinlich aus gestörten Siedlungsobjekten mit mährischer bemalter Keramik stammt. Es ist nicht auszuschliessen, dass hier auch Spuren einer älteren Besiedlung /Paläolithikum/ oder auch einer jüngeren /spätes Aneolithikum - Glockenbecherkultur/ erfasst wurden.

PRAVĚKÁ OSADA U STĚBOŘIC

/okr. Opava/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

V jarních měsících r. 1982 ověřovali pracovníci opavské expozitury informaci, získanou od občanů Stěbořic, že v trati "Kalinovec" se nacházejí úlomky pravěkých nádob. Při terénním průzkumu se podařilo určit místo nálezů. Lokalita se rozkládá severně od obce a jižně od okresní silnice Stěbořice - Jannice, v místech kde se tato stáčí k severu a dotýká západně od ní ležícího lesíku. Zajímavá je svou polohou na jižním úpatí kóty 332,8, které současně tvoří vysokou náporovou levobřežní terasu potůčku Velká. Plocha lokality je dnes zalesněna. Z obnažených kulturních vrstev nad dvěma meandry potoka jsme získali nepočtený atypický keramický materiál. Na jeho základě, společně se zprávami o nálezů kamenných nástrojů, můžeme lokalitu rámcově datovat na sklonek neolitu až do eneolitu. Vyloučit nemůžeme ani osídlení z mladší doby bronzové.

Prähistorische Niederlassung bei Stěbořice /Bez. Opava/. In der Flur "Kalinovec", die nördlich von der Gemeinde Stěbořice /Bez. Opava/liegt, erfassten Mitglieder der Opava-Expositur des AÚ ČSAV in Brno Spuren einer prähistorischen Besiedlung. Die Datierung der Lokalität wird aufgrund einer weiteren Untersuchung präzisiert werden.

KAMENNÁ INDUSTRIE Z VELKÝCH PAVLOVIC

/Okr. Břeclav/

Oldřich Jeřábek, Brno, Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Při povrchových sběrech na katastru Velkých Pavlovic na Břeclavsku objevil v roce 1982 Oldřich Jeřábek, učitel LŠU ve V. Pavlovicích, v trati "Na hrudkách" kamennou štípanou a broušenou industrii. Naleziště se nachází východně od silnice V. Pavlovice-Němčice, na mírném návrší v blízkosti říčky Svodnice neboli Trkmanky. V okolí objektů drubežárny se prováděly terénní práce, při nichž se zřejmě narušila kulturní vrstva nebo pravěké objekty. Na parcele č. 1257/1 našel O. Jeřábek kamennou sekerku a menší kolekci štípané industrie.

Popis nálezů:

1. Dobře vybroušená kamenná sekerka s asymetrickým ostrím. D. - 5,3 cm /inv. č. 17 924-1/82/.

2. Menší pazourkové škrabadlo. D. - 3,1 cm /17 924-2/82/.
3. Menší pazourková čepelka s nepravidelnou boční retuší. D. - 2,9 cm /17 924-3/82/.
4. Malá pazourková čepelka s leskem. D. - 2,6 cm /17 924-4/82/.
5. Nepravidelná pazourková čepel. D. - 3,5 cm /17 924-5/82/.
6. Hrubý úštěp se zachovalou korou z rohovce typu Krumlovský les. D. - 4,4 cm /17 924-6/82/.
7. Malý úštěp rohovce typu Krumlovský les. D. - 2,7 cm /17 924-7/82/.

Z kolekce kamenné industrie je pro datování nejvýznamnější kamenná sekerka s asymetrickým ostřím, kterou je možno zařadit do neolitu. Ze souboru štípané industrie je nejdůležitější škrabadlo a malá čepelka s leskem, která byla použita patrně jako srpová čepelka. Štípanou industrii bez patiny lze rovněž datovat do neolitu. Bohužel z lokality nebyla zachráněna doposud žádná keramika, takže nálezy nelze kulturně blíže klasifikovat.

Steinindustrie aus Velké Pavlovice /Bez. Břeclav/. Bei einer Terrainbegehung in der Flur "Na hrudkách" entdeckte O. Jeřábek eine Steinindustrie, die vermutlich aus einer gestörten Kulturschicht oder aus prähistorischen Objekten stammt. Die Kollektion enthält ein geschliffenes Beil, einen kleinen Kratzer, eine Sichelklinge, 2 Klingen und 2 Abschläge. Die Funde aus V. Pavlovice enthielten keine Keramik, so dass man sie nur rahmenhaft in das Neolithikum datieren kann.

NÁLEZ BROUŠENÉ INDUSTRIE Z BÍLOVCE

/okr. Nový Jičín/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno, Antonín Přichystal, ÚÚG-pobočka Brno

/Obr. 5:1/

V roce 1969 byly posmrtně publikovány L. Jislem nálezy industrie z bývalého okresu Bílovec, od r. 1960 okres Nový Jičín. Mezi zveřejněnými artefakty je i týlová část sekeromlatu, pocházejícího z tratě "Pivo - varský kopec", jenž byl přiřazen ke kultuře se šnúrovou keramikou. Její osídlení v tomto regionu není hrobovými celky prokázáno¹.

Dochovaná týlní část pochází ze sekeromlatu se šestibokým příčným průřezem, který je typický pro ploché sekeromlaty typu X². Tento typ industrie můžeme podle sídlištních celků zařadit do staršího stupně kultury nálevkovitých pohárů³. Podle L. Jisla měl být zlomek bílovického artefaktu vyroben z kulmského pískovce. Provedli jsme revizi petrografického určení a zjistili jsme pod stereoskopickým mikroskopem, že byl zhotoven z vyvrělé horniny, bohaté živci. Použitá hornina svým složením odpovídá materiálu sekeromlatu s obloukovitým týlem z Velkých Albrechtic, jenž představuje další typ industrie této kultury, datované však do jejího mladšího období⁴.

Poznámky:

- 1 L. Jisl, Kamenné nástroje a zbraně z území bývalého okresu Bílovec, Časopis Slezského muzea XVIII-1 /vědy historické/, 1969, 100, tab. 1:2, obr. 3:9.
- 2 M. Buchvaldek, K eneolitickým sekeromlatům v Čechách, *Musaica* 4, 1964, 7-8, tab. II-III.
- 3 M. Zápotocký, Kultura nálevkovitých pohárů a civilizace staršího eneolitu, in: R. Pleiner, *Pravěké dějiny Čech*, Praha 1978, 242.
- 4 L. Jisl, l. c., 100.

Fund von geschliffener Industrie aus Bílovec /Bez. Nový Jičín/. Im Jahre 1969 war unter den veröffentlichten Funden der geschliffenen Industrie auch das Fragment einer Streitaxt /Nackenteil/ publiziert worden, das unrichtig in die Kultur mit Schnurkeramik eingereiht wurde. Es handelt sich um das Bruchstück eines Artefaktes mit sechseckigem Querschnitt, das höchstwahrscheinlich von einer flachen Hammeraxt des Types X stammt. Nach der petrographischen Bestimmung, unter einem stereoskopischen Mikroskop durchgeführt, war der Gegenstand aus Ergussgestein, reich an Feldspat, hergestellt /in der Literatur irrtümlich als Kulmsandstein angeführt/. Hammeräxte dieses Types können wir chronologisch in den älteren Zeitabschnitt der Trichterbecherkultur einreihen.

NÁLEZ POLOTOVARU KAMENNÉ SEKERY NA PODSTRÁNSKÉ ULICI V BRNĚ /okr. Brno - město/

Antonín Přichystal, ÚÚG, pobočka Brno

Při úpravě zahradních teras za domem č. 48 na Podstránské ulici v Brně na jaře 1982 nalezl K. Kudynek polotovar kamenné sekery, jež předal autorovi této zprávy. Zahradní terasy jsou vytvořeny na příkrém svahu, který je součástí jihozápadního úbočí Stránské skály. V okolí artefaktu nebyly pozorovány podle sdělení nálezce žádné další archeologické materiály. Poněvadž polotovar sekery byl zjištěn ve svahových sedimentech na spodní části úbočí, je pravděpodobné, že tam byl přemístěn splachy z vyšších partií a nebyl zřejmě na svém původním místě.

Polotovar sekery má délku 12,5 cm, šířka kolísá mezi 4,4 cm v tylové části a 6,6 cm v břitové části, výška je 2,9 cm, váha činí 384 g. V nárysu má trapezovitý tvar. Typologicky jde o vyspělou formu, kterou je možné zařadit do eneolitu, případně do mladého neolitu /za posouzení děkuji M. Salašovi z Moravského muzea/. Artefakt byl vyroben přitlukáním ze zbrídlíčnatělého diabasu, který pochází z metabazitové zóny brněnského masivu. Plochy břídlíčnatosti byly při výrobě využity a zůstaly zachovány na podstavě a hřbetu polotovaru sekery. Původně temně zelená barva horniny je viditelná pouze na čerstvém lomu v břitové části, jinak je povrch horniny patinován do světle šedozeleného odstínu.

Nález má význam ze dvou hledisek. Za prvé dokumentuje použití dalšího typu horniny z metabazitové zóny brněnského masivu - diabasu - k výrobě broušené industrie /již dříve je popsáno využívání zelených břidlic, všesměrných amfibolických dioritů a dioritových porfyrítů/¹. Za druhé signalizuje možnost výskytu ještě jiného exploatačního centra zdejších jurských rohovců, tentokrát někde na jihozápadním úbočí Stránské skály, vedle již známé lokality kultury nálevkovitých pohárů, ležící zhruba kilometr východněji.

Literatura:

A. Přichystal, Petrografické studium štípané a broušené industrie z lokality s MMK v Brně - Bystrci, 1981, 8 stran, MS Muzeum města Brna.

Fund des Halbfabrikates einer Steinaxt in der Podstránská Gasse in Brno /Bez. Brno - město/. Im Garten des Hauses Nr. 48 in der Podstránská Gasse in Brno hat man das Halbfabrikat einer Steinaxt, ohne weiteres Begleitmaterial, gefunden. Typologisch handelt es sich um eine entwickelte Form, die man in das Aneolithikum oder in das junge Neolithikum einreihen kann. Als Rohstoff wurde Diabas aus der metabasischen Zone des Massivs von Brno benützt und somit ist ein weiteres Beispiel für die Verwendung dieser Gesteine zur Herstellung von geschliffenen Werkzeugen gegeben. Man kann nicht ausschliessen, dass dieser Fund das Vorkommen eines von den Zentren der Exploitation der Hornsteine signalisiert, die in Jura-Kalksteinen der Stránská skála vorkommen.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NA ENEOLITICKÉM VÝŠINNÉM SÍDLIŠTI VE VÝROVICÍCH

/okr. Znojmo/

Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 3-4/

Eneolitická výšinná osada ve Výrovicích je známa již z dřívějších výzkumů F. a V. Vildomce a katedry prehistorie FF UJEP. V současné době probíhá v její těsné blízkosti výstavba údolní nádrže na Jevišovce a část lokality bude touto stavbou zničena. Proto jsme zde v červenci a srpnu 1982 provedli předstihový záchranný výzkum spojený s kompletní geodetickou dokumentací celého areálu výšinného sídliště. Výzkumné práce se zaměřily na jihozápadní část lokality, kde byla buldozerem a posléze ručně skryta a začištěna plocha cca 50 x 40 m a položeny další sondy. Celkem jsme zde prozkoumali 145 archeologických objektů. Nejstarší zjištěné osídlení náleželo nejmladší fázi kultury s MMK, jejíž keramický materiál pocházel převážně z kulturní vrstvy. Výjimečný nález představuje žárový hrob uvedené kultury, již druhý z tohoto výšinného sídliště. Spálené kosti byly vloženy do mělké jamky a překryty částmi 3 nádob. Rovněž většinou z kulturní vrstvy pochází materiál KNP. Velmi sporadicky jsme narazili i na keramiku zdobenou brázdě-

ným vpichem typu Retz-Křepice-Bajč. Početnější nálezy patří lidu s kanelovanou keramikou. Zejména pozoruhodný je objev zahloubené chaty s kúlovými jámami v rozích a výklenkem v severní stěně. V jejím zá- sypu jsme našli hodnotný soubor keramiky, štípané industrie, kusy červeného barviva a početnou kolekci zvířecích kostí. Z dalšího objektu uvedené kultury pochází i měděné šídlo. Lokalita ve Výrovicích byla osídlena i ve starší době bronzové. Z kulturní vrstvy i z některých objektů pochází keramický materiál ná- ležející únětické kultuře.

Rettungsgrabung auf der äneolithischen Höhensiedlung in Výrovice / Bez. Znoj- mo/. Bei der Rettungsgrabung der äneolithischen Höhensiedlung stellte man eine Besiedlung der Kultur mit MBK und TBK, der Kultur mit kannelierter Keramik fest und es wurde auch Furchenstichkeramik vom Typ Retz-Křepice-Bajč gefunden. Zu den wichtigsten Funden gehört ein Brandgrab der Kultur mit MBK und eine eingetiefte Hütte der Kultur mit kannelierter Keramik mit Pfostenkonstruktion.

ENEOLITICKÉ OBJEKTY V OPAVĚ-PALHANCI

/okr. Opava/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Pracovníci opavské expozitury AÚ ČSAV zjistili v opuštěné pískovně v severní části katastru osady na- rušené pravěké objekty. Lokalita se nachází severně od řeky Opavy v prostoru kóty 273,8. Nálezy byly zjištěny na západní a na východní straně těžní jámy.

Objekt na západní straně byl cca 4 m dlouhý a dochovaná šířka činila 120 cm. Byl patrně obdélného tva- ru. Ve střední části se nade dnem nacházela rozsáhlá mazanicová destrukce. Ze zášypu jsme získali drob- né pazourkové čepele a zlomky keramiky, které lze datovat do období kultury s keramikou nálevkovitých pohárů /plastické podkovy/. V horní části výplně byly rozptýleny drobné úlomky keramiky pocházející ze 14. - 16. století n.l.

Objekt ve východní stěně je cca 10 m dlouhý a 120-140 cm hluboký. V době průzkumu jsme zakreslili je- ho profil a uskutečnili kontrolní sondáž. Vše nasvědčuje tomu, že jej můžeme interpretovat jako hliník. Z kontrolní sondy a při začistování profilu jsme získali štípanou industrii, kamennou palici, zlomek hlavič- ky zoomorfni nádoby /po Úvalně druhá na území opavského Slezska/ a úlomky keramiky. Její výzdoba /ka- nelura, "vlčí zuby" atd./ bezpečně řadí objekt do boleslávské fáze kultury lidu s kanelovanou keramikou. Výzkum hliníku bude ukončen v roce 1983.

Aneolithische Objekte in Opava-Palhanec / Bez. Opava/. Im Raume der Kote 273,8 im nördlichen Teile des Katasters der Niederlassung Opava-Palhanec stellten Mitglieder der Expositur in Opava zwei Gruben fest. Eine von diesen gehört in den Zeitabschnitt der TBK und die zweite in die Bo- leráz Stufe der Badener Kultur. Unter anderem stammt aus ihr das Bruchstück eines Köpfchens /Ziegen- bock?/ von einem zoomorphen Gefäss.

XVI. GRABUNGSETAPPE DER HOHENSIEDLUNG IN HLINSKO BEI LIPNÍK n. BEČ.

/Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

In den Tagen vom 5. Juli bis 6. August 1982 fand die XVI. Grabungsetappe auf der Höhenniederlassung der Träger mit kannelierter Keramik "Nad Zbruzovým" in Hlinsko bei Lipník n. Beč. statt. In ihrem Ver- laufe wurden drei Grundfragen gelöst:

1/ durch geophysikale Methoden hat man den Verlauf der Fortifikation im nördlichen Teile der nordöstli- chen Seite des Siedlungsplateaus verfolgt, d.h. gegenüber dem Cañon "Židova deбра". Die festgestell- ten Anomalien wird man durch archäologische Methoden beglaubigen müssen.

- 2/ durch die Sonden 72/82, 73/82 und 74/82 verfolgten wir den nördlichen Rand der Batterie von Lehmgruben, die ausserhalb der Fortifikationszonen im nördlichen Teile des Zugangssattels in der Niederlassung angebracht ist. Die Grabungsarbeiten bestätigten im Grunde die Feststellungen der Geophysiker, dass die Objekte bereits weiter zum Rande des Sattels nicht mehr fortschreiten, so dass die Grabung der Batterie eigentlich im Jahre 1981 beendet wurde. Ein einziges Objekt /6/82/, durch Sonde 73/82 erfasst, konnten wir als eine unregelmässige Terraindepression interpretieren, mit Abschwemmungen ausgefüllt.
- 3/ im östlichen Teile des Zugangssattels legten wir Sonde 76/82. Ihr Zweck war zu beglaubigen, ob sich in diesem Raume nicht weitere Batterien von Lehmgruben befinden. Das Ergebnis war negativ.
- 4/ die Dichte der Besiedlung im östlichen Vorfeld der westlichen Ecke des Siedlungsplateaus verfolgten wir mit Sonde 75/82. Zu unserer Überraschung erfassten wir in ihr keine Besiedlungsspuren, was bisher auf dem Gipfelplateau nicht geschah. Die bisherigen ca. 50 Sonden, die praktisch auf der ganzen Fläche des Gipfelplateaus der Sporenlage angebracht waren, erfassten immer eine Reihe von Siedlungsobjekten. Alles zeugt davon, dass sich bei dem südwestlichen Rande der Niederlassung eine unbesiedelte Fläche befand, was auch Sonde 7/68 bestätigen könnte. Diese erfasste nur eine einzige kleinere Halberdhütte knapp an der Kante des Abhanges. Die übrige Fläche war ebenfalls ohne Besiedlungsspuren. Ob wir diese unbesiedelte Fläche mit dem "Dorfplatz" identifizieren können, zu dem ein Sturzpflasterweg vom Zugangssattel über den Eingang in die Fortifikation führte und der in den westlichen Teil der Niederlassung gerichtet war, kann erst eine weitere Grabung entscheiden.
- 5/ Die Sonden 70/82 und 71/82 richteten wir auf die Beendigung der Grabung von Hütte - Obj. Nr. 380, besonders auf ihre südliche Lehmewurfwand, die im Jahre 1981 erfasst wurde. Diese war nach der Gesamtabdeckung 691 cm lang, 54 cm breit. Die Höhe des erhaltenen Lehmewurfes erreichte stellenweise bis 25 cm. Eine eingehende Analyse der Fundsituation zeigte, dass die Hütte auf einer bereits früher besiedelten Fläche errichtet worden war. Die alleinige Wand überdeckte die Keller Obj. Nr. 3/82 und 5/82, von denen der letztgenannte jünger ist und gleichzeitig auch Obj. - Keller 1/82 störte, der sich südlich von ihm befand. In der westlichen Ecke der Sonde 70/82 erfassten wir den Teil einer Bank von Hütte - Obj. Nr. 9/82 /416/. Ihr übriger Teil war offensichtlich durch die Hütte mit einem Steinsockel der südlichen Wand /obj. Nr. 374/ beschädigt worden, die im Jahre 1979 und 1980 ausgegraben wurde. Den südlichen Teil von Sonde 70/82 nahm die Hütte - Obj. Nr. 1/82 /417/ ein, von der es uns gelang, den Stirnteil der Bank mit Palisadenrinne, den Boden eines einkammerigen Herdes von rechteckigem Grundriss, Teile der Ausschmierung des Fussbodens und Gruben der Tragkonstruktion des Daches, zu erfassen. Die Hütte überdeckte eine Reihe von Objekten /1/82, 2/82, 8/82, 17-22/82/, von denen wir den Grossteil als Keller betrachten können. Nur Obj. 18/82 ist eine Baugrube-Lehmgrube. Die überwiegende Mehrzahl der angeführten Objekte ist noch durch gegenseitige Superpositionen verknüpft. Aus einer Reihe von Beobachtungen können wir annehmen, dass Hütte Obj. Nr. 417 teilweise auch Hütte Nr. 380 überdeckte, die vermutlich älter war. Zwei Pfostengruben, die die Destruktionsschichten von Hütte Nr. 417 durchstiessen, zeigen deutlich, dass sich hier noch ein weiterer, jüngerer Bau befand, der jedoch durch Solifluktion mit Abrasion der oberen Teile der ursprünglichen Schichtenfolge der Niederlassung zerstört wurde. In Sonde 71/82 stellten wir 9 Objekte fest, von denen wir 4 als Getreidegruben /Obj. 11/82, 12/82, 23/82 und 25/82/, 4 als Keller /Obj. 13-15/82 und 24/82/ und eines als Baugrube /Obj. Nr. 16/82/ interpretieren können. Von den Funden nimmt ausser Keramik, Spalt- und geglätteter Industrie unsere Aufmerksamkeit der Teil einer verzierten Lehmewurfecke einer Hütte und ein grosses verziertes /?/ tönernes Gewicht aus Objekt 11/82 ein.

ENEOLITICKÁ ŠIPKA Z VLACHOVIC

/okr. Gottwaldov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

MUDr. V. Kulíšek z Havířova předal pracovníkům opavské expozitury hrot šípky, který našel na známé lokalitě Vlachovice - Ďulův kopec. Šipka typu Štramberk - Krnov je vyrobena z hnědého pazourku, tzv. "čokolády" polských autorů. List má trojúhelníkový, obdélný řapík nese obloukovitě probranou bázi. / d - 54 mm, š - 24 mm, s - 6mm/.

Vzhledem k tomu, že se jedná o ojedinělý nález a z okolí není známa žádná eneolitická osada, vyvstává před námi otázka původu šípky. Uvažovat můžeme o ztrátě původními uživateli při lovu. Pravděpodobnější je patrně možnost druhá, že hrot byl nalezen na blíže neurčitelné eneolitické lokalitě /např. Rudimov/ nositeli kultury popelnicových polí a vložen jako milodar do některého z hrobů místního pohřebiště. Tuto domněnku by podporovaly nálezy gravettských sílexů z nedaleké stanice, vložené jako křesadla do hrobů nekropole na Ďulově kopci.

Aneolithische Pfeilspitze aus Vlachovice /Bez. Gottwaldov/. Auf der Fläche des bekannten Gräberfeldes der Urnenfelderkultur Vlachovice - Ďulův kopec fand Dr. V. Kulíšek aus Havířov eine äneolithische Feuerstein-Pfeilspitze vom Typ Štramberk - Krnov.

STREITAXT DES TYPES A AUS RADKOVICE BEI HROTOVICE

/Bez. Třebíč/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno, Pavel Koštuřík, FF-UJEP Brno, Jaromír Kovárník, Jihomoravské museum Znojmo

/Taf. 5:3/

Bei einer Revision prähistorischer Funde, die aus dem Bezirk Třebíč stammen und im Museum Vysočiny in Jihlava deponiert sind, fanden die Referenten ein schlankes äneolithisches Streitbeil. Es handelt sich um einen Gegenstand, der im Jahre 1941 in einem fragmentaren Zustand bei der Errichtung eines Waldweges in der Flur "Nivy u silnice" entdeckt worden war /die zerbrochenen Teile waren 300 m voneinander entfernt/.

Die längliche Hammeraxt hat eine einfache Form. An der Stelle der Durchbohrung ist sie markant verstärkt. Auf der oberen Seite verläuft über ihre gesamte Länge eine plastische Rippe. Die Schneide ist asymmetrisch nach unten gezogen. Die Öffnung für den Griff wurde vermutlich von beiden Seiten gebohrt. Auf ihren Wänden waren gut erkennbare waagrechte Rillen festgestellt worden. Die petrographische Bestimmung der Makroprobe wurde unter einem stereoskopischen Mikroskop durchgeführt - sie ist aus grünem Schieferstein angefertigt¹. Ausmass: L. - 195 mm, Br. - 55 mm, Stärke - 33 mm, Φ der Durchbohrung - 20 - 19 - 20 mm.

Die morphologischen Merkmale /plastische Rippe, Verstärkung an der Stelle der Durchbohrung usw./ erlauben den Fund aus Radkovice zu den Streitaxten des Types A einzureihen², die gemeinsam mit Amphoren des Types A 1-3 und Bechern B 1 den ältesten, sog. gesamteuropäischen Horizont der Kultur mit Schnurkeramik in Mitteleuropa vorstellen³. In Mähren kann vorläufig die Existenz dieses Horizontes nicht bewiesen werden, denn es fehlen Grabkomplexe. Bruchstücke von ähnlichen Werkzeugen wurden in Schicht B auf der eponymen Lokalität der Jevišovicer Kultur festgestellt⁴. Wir sind der Ansicht, dass man ihr Vorkommen in Südwestmähren als Beleg des Kontaktes der heimischen Bevölkerung der Jevišovicer Kultur mit Trägern der Invaskionskultur mit Schnurkeramik klassifizieren kann.

Anmerkungen:

- 1 Die Bestimmung des Rohstoffes führte RNDr. A. Přichystal aus der Zweigstelle des ÚÚG in Brno durch.
- 2 M. Buchvaldek, Die Schnurkeramik in Böhmen, Praha 1967, 51-52.
- 3 M. Buchvaldek, 1. c., 89.
- 4 A. Medunová-Benešová, Jevišovice-Starý Zámek, Schicht B - Katalog der Funde. Fontes Archaeologicae Moravicae VI, Brno 1972, Taf. 91-9, 93:1-3.

FASETOVANÝ SEKEROMLAT Z BLUČINY

/okr. Brno-venkov/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV, Stanislav Šiller, MM Brno

/Tab. 5:2/

Na přelomu 60. a 70. let našel v trati "Za vepřínem" J. Teplý, bývalý zaměstnanec AÚ ČSAV Brno, fasetovaný sekeromlat¹. Lokalita se nachází na severovýchodním okraji obce, v prostoru vymezeném na jedné straně dálnicí Brno-Hustopeče a na druhé silnicí Blučina-Měnin a ohraničeném říčkou Cezavou.

Artefakt má symetricky zbrošené ostří. Otvor pro topůrko, vrtaný z obou stran, je umístěn v horní části předmětu. Na stěnách provrtu jsou patrné vodorovné rýhy. Na bocích nebyly zjištěny fasetky, protože jejich povrch vykazuje velmi výrazné stopy po odrčení. Podle určení makrozorku pod stereoskopickým mikroskopem byl nástroj zhotoven z vyvřelé basické horniny, pravděpodobně ze skupiny diorit - diabas². Rozměry: d - 155 mm, š - 68 mm, s - 41 mm, průměr provrtu - 23-21-23 mm.

Fasetované sekeromlaty se vyskytují výlučně v hrobech ze staršího období kultury se šňůrovou keramikou³. Na Moravě jsou doloženy v hrobových celcích z Dětkovic, Uhřic a Louky⁴. Na katastru obce není sekeromlat ojedinělým nálezem. Z téže trati, na druhé straně od silnice Blučina-Měnin, pochází kostrový hrob této kultury, jenž je publikován na stránkách tohoto ročníku Přehledu výzkumů M. Salašem⁵.

Poznámky:

1 Nález je uložen v ústavu Anthropos-MM Brno.

2 Určení suroviny provedeno RNDr. A. Přichystalem z brněnské pobočky ÚÚG Brno:

3 M. Buchvaldek, Die Schnurkeramik in Böhmen, Praha 1967, 89.

4 L. Šebela, Starší šňůrová keramika na Moravě, SbPFFBU E 20-21, obr. 3:2, 4, 9.

5 Viz str. 75.

Facettierte Hammeraxt aus Blučina /Bez. Brno-venkov/. An der Wende der 60. und 70. Jahre fand in der Flur "Za vepřínem" J. Teplý eine facettierte Hammeraxt der Kultur mit Schnurkeramik /Länge - 155 mm/¹. Nach der Bestimmung des Makromusters unter einem stereoskopischen Mikroskop, war das Artefakt aus basischem Eruptivgestein, offensichtlich aus der Gruppe Diorit-Diabas, hergestellt worden.

NÁLEZY KULTURY SE ZVONCOVITÝMI POHÁRY ZE SLÁVKOVA

/okr. Vyškov/

Oldřich Jeřábek, Brno, Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 6/

Před několika lety získal Jaroslav Kočovský z Nížkovic střepy z několika nádob kultury se zvoncovitými poháry ze Slavkova. Keramický materiál nalezl při výstavbě podniku Agra ve Slavkově v místě hloubení výkopu pro kotelnu. Naleziště se nachází na mírně vyvýšeném terénu mezi řekou Litavou a silnicí Slavkov - Bučovice, přibližně 300 metrů jižně od silnice. Nálezy od J. Kočovského převzal O. Jeřábek, který je předal do Archeologického ústavu ČSAV v Brně.

Popis nálezů:

1. Část hnědočerně vyhlazené misky s oblou stěnou a okrajem vně mírně a dovnitř výrazně rozšířeným. Na rovném okraji jsou 2 obvodové rýhy, mezi nimiž se střídají nezdobené plochy a plochy zdobené klikátkou. Φ o. - 27 cm, inv.č. 15030-1/82.
2. Dva střepy ze světle hnědých vyhlazených misky s oblou stěnou a okrajem oboustranně rozšířeným. Na okraji jsou střídavé plochy nezdobené a zdobené klikátkou zhotovenou jemným ozubeným nástrojem. Φ o. - 23 cm, inv. č. 15030-2/82.
3. Čtyři střepy ze zvoncovitého poháru s vyleštěným hnědočerveným povrchem. Výzdobné pásy, provede-

né ozubeným kolečkem a oddělené od sebe úzkými nezdobenými pásy, jsou střídavě tvořeny jemným šrafováním a navzájem spojenými kosodélníky. Ø o. - 15 cm, inv. č. 15030-3/82.

4. Čtyři střepy ze zvoncovitého poháru s vyleštěným hnědočerveným povrchem. Výzdobné pásy, provedené ozubeným kolečkem a oddělené od sebe úzkými nezdobenými pásy, jsou střídavě tvořeny jemným šrafováním a čtyřnásobnou vodorovnou klikátkou. Ø o. - 20 až 22 cm, inv. č. 15030-4/82.

Zachovaná keramika pochází ze 4 nádob a sice ze 2 mís a 2 zvoncovitých pohárů. Bližší nálezkové okolnosti neznáme, ale podle charakteru nálezu lze usuzovat, že pocházejí patrně z porušeného pohřebiště. Zda jde o jeden nebo více porušených hrobů nelze spolehlivě určit. Na původ z jednoho hrobu poukazuje okolnost, že všechny nádoby se našly na jednom místě, stejně jako počet nádob a složení tohoto souboru.

Z katastru Slavkova známe doposud 3 lokality kultury se zvoncovitými poháry. Ve Staré cihelně bylo dosud zachyceno 28 hrobů a další byly zničeny těžbou. V poloze "Na obůrkách" byl prozkoumán jeden hrob. Třetí pohřebiště se nacházelo v kruhové cihelně východně od silnice Slavkov - Bučovice. V téže cihelně se prozkoumaly rovněž 3 sídlištní jámy, při čemž další objekty se zničily těžbou¹. Hrob publikovaný D. Šaurovou² souvisí s hrobem v trati "Na obůrkách".

Námi publikovaná keramika představuje běžné nádoby kultury se zvoncovitými poháry. Chronologicky je možno je řadit do středního stupně, přesněji řečeno do počátku středního stupně kultury se zvoncovitými poháry. Střepy ze zvoncovitého poháru s klikátkou sice poněkud připomínají pohár ze Smolína, který L. Hájek zařazuje do staršího stupně, avšak až do samotného závěru tohoto stupně³. Samotná klikátka se stává běžnou teprve od středního stupně, takže můžeme celý soubor datovat do středního stupně.

Námi publikovaný hrob souvisí z geografického hlediska se 2 hroby, které byly zjištěny v trati "Na obůrkách". Oba předchozí hroby patří do mladšího stupně, zatímco náš hrob je poněkud starší. Zdá se tedy, že na tomto nalezišti se patrně nacházelo větší pohřebiště, které chronologicky zabíralo úsek od počátku středního stupně až po mladší stupeň kultury se zvoncovitými poháry.

Poznámky:

- 1 F. Kalousek, Sídliště lidu s kulturou se zvoncovitými poháry a se středodunajskou mohylovou kulturou ve Slavkově u Brna, SPFFBU E 18-19, 1973-1974, 135-153.
- 2 D. Šaurová, Hrob kultury zvoncovitých pohárů ve Slavkově u Brna, AR XII, 1960, 484-488, obr. 176, 177.
- 3 L. Hájek, Die älteste Phase der Glockenbecherkultur in Böhmen und Mähren, PA LVIII, 1966, 214, 220, 237.

Funde der Glockenbecherkultur aus Slavkov / Bez. Vyškov/. Vor einigen Jahren gewann J. Kočovský aus Nížkovice Scherben von 2 Glockenbechern und von 2 verzierten Schlüssel der Glockenbecherkultur in Slavkov bei Brno. Der Fundort befindet sich östlich von Slavkov auf einem mässig erhöhtem Terrain zwischen dem Flusse Litava und der Strasse Slavkov - Bučovice, ungefähr 300 m von der Strasse. Die Funde von J. Kočovský übernahm O. Jeřábek, der sie in das AÚ ČSAV in Brno übergab. Die erhaltene Keramik stammt vermutlich aus einem zerstörten Grab, das man in die mittlere Stufe der Glockenbecherkultur datieren kann. An derselben Stelle in der Flur "Na obůrkách" hat man in der Vergangenheit bereits zwei Gräber aus diesem Zeitabschnitt untersucht ^{1, 2}.

NÁLEZ PROTOÚNĚTICKÉ KERAMIKY ZE ŽEROTIC

/okr. Znojmo/

Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 7:1/

V době konání záchranného výzkumu ve Výrovicích přinesl jeden z brigádníků část protoúnětické nádoby¹, která byla údajně nalezena při těžbě písku v Žeroticích /okr. Znojmo/. Bližší nálezkové okolnosti se nepodařilo zjistit. Zachovala se pouze spodní, široce vyklenutá část se zbytky výzdoby tvořené kombinací rytých trásní a jednoduchých klikatek se stopami bílé inkrustace. Vertikální výzdobné pásy tohoto druhu jsou pro moravský materiál typické a vyskytují se pouze v první vývojové fázi únětické kultury². Nádoba je tenkostěnná a má pečlivě vyhlazený povrch.

Roku 1955 se podařilo zachránit inventář protoúnětického hrobu ze Žerotic, trať "Za kostelem", kde bylo údajně již dříve učiněno několik podobných nálezů³. I tento hrob byl objeven v souvislosti s těžbou písku. Protože námi popisované torzo nádoby, pravděpodobně bezuché amfory, pochází nepochybně rovněž z hrobu,

je do značné míry pravděpodobné, že jde o další nález z téhož protoúnětického pohřebiště.

Poznámky:

- 1 Za konzultaci nálezů děkuji dr. J. Ondráčkovi.
- 2 J. Ondráček, Časně únětická kultura na Moravě a problém jejího vzniku, rkp. kand. disertace, Brno 1964, 103, 107.
- 3 J. Říhový, Hrob ze Žerotice a z Oslavan na Moravě, AR VIII, 1956, 774-776.

Fund von protoúněticer Keramik aus Žerotice / Bez. Znojmo/. In Žerotice hat man bei der Sandförderung den Teil eines protoúněticer Gefäßes mit Resten einer geritzten Verzierung mit Spuren von weisser Inkrustation gefunden. Es ist wahrscheinlich, dass es sich um einen weiteren Fund aus dem bereits früher festgestellten protoúněticer Gräberfeld in der Flur "Za kostelem" handelt³.

GRUBE DER ÚNĚTICER KULTUR IN BRNO

/Bez. Brno-město/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Bei Bauherrichtungen am Platze des 25. Februars in Brno störten im Frühjahr 1982 Angestellte des durchführenden Unternehmens eine Grube der Úněticer Kultur. Das gestörte Objekt befand sich ungefähr 5 m nordöstlich von dem Gebäude Nummer 12 /Bierstube Špalíček/. Die Grube entdeckten Dr. A. Medunová und Dr. B. Novotný, die auch einen Teil des keramischen Materiales bargen. Es handelt sich um Scherben von grossen groben Vorratsgefässen und Töpfen, die laufend während der ganzen älteren Bronzezeit vorkommen und man kann sie näher chronologisch nicht klassifizieren. Die Grube war teilweise durch rezente Baueingriffe gestört worden. Die Rettungsgrabung des übrigen Teiles konnte nicht mehr durchgeführt werden, weil das Objekt fast augenblicklich zugeschüttet wurde.

DEPOT BRONZŮ ZE ŠARATIC

/okr. Vyškov/

Jana Stuchlíková, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 8/

Roku 1936 vykopali dělníci při hloubení studní v Šaraticích - trať "Kalužiny" několik bronzových předmětů. Naleziště je situováno v místech na rozhraní katastrů obcí Šaratic a Otnice, nedaleko Otnického potoka a v blízkosti či snad přímo u zřídla známé minerální vody. Nálezy, které mají charakter depotu, získal Ant. Mikolášek z Brna /zemřel 1972/, tehdejší zaměstnanec akciové společnosti Šaraticice. Dnes jsou v majetku jeho dcery, p. M. Babánkové, jež soubor zapůjčila pracovníkům AÚ ČSAV v Brně k dokumentaci a odbornému zpracování. Depot sestává ze čtyř bronzových hřiven a dvou spirálovitých náramků, z nichž jeden je druhotně rozlomený na dvě části. Bližší náleзовé okolnosti nejsou známy, avšak vzhledem ke složení nálezů lze předpokládat, že uvedené předměty tvoří jeden celek. Pro tento předpoklad svědčí i to, že stupeň dochování jednotlivých kusů i druh patiny jsou naprosto stejné.

Popis nálezů:

Čtyři bronzové hřivny s roztepanými konci svinutými v očko, z nichž jedna je druhotně deformovaná. Dvě mají kruhový tvar a největší hřivna je slabě oválného tvaru. Všechny jsou na průřezu kruhové, patří tedy Hájkovu typu B¹. Na rozdíl od řady jiných depotů, kde se častěji objevují hrubší a nepravidelně formované hřivny², jsou popisované exempláře poměrně tenké a pečlivě vypracované. Váha hřiven se pohybuje od 195 do 205 gramů. Dva spirálovité náramky stočené z plochého bronzového pásku čoučkovitého průřezu o \varnothing 0,6-0,7 cm. Oba mají po 12 závitoch.

Spirálovité náramky tohoto druhu jsou na Moravě a v přilehlém Dolním Rakousku známy především z depotů a jsou častým průvodním materiálem hřiven³. Tato skutečnost také ukazuje na jejich funkci polotovaru, určeného k dalšímu zpracování⁴. Náramky s menším počtem závitů /nejčastěji 3-7/, t. zn. již hotové výrobky, se dosti často vyskytují na mladších únětických pohřebištích. Hřivny a spirálovité náramky se společně vyskytly na Moravě celkem v osmi depotech, většinou ještě s dalšími druhy bronzových předmětů⁵. Pouze depot z Moravského Krumlova se skládá, obdobně jako šaratický, ze dvou hřiven a tří spirálovitých náramků⁶.

Na základě doprovodných nálezů je masový výskyt bronzových hřiven bezpečně v našem prostředí datován do vyspělé fáze únětické kultury ve stupni R BA₂. Některé nálezy patrně přísluší materiálovému fondu věteřovské skupiny maďarovsko-věteřovské kultury, takže mohou časově patřit i na počátek stupně R BB₁⁷. Zařazení většiny nálezů hřiven do vyspělého období únětické kultury potvrzují rovněž hrobové celky s hřivnami⁸. Spirálovité náramky jsou hojně zejména v únětické kultuře, nevází se však výhradně na její sídelní oblast, ale nacházejí se na rozsáhlém území celé Karpatské kotliny. Náleží k tvarům, které, byť v poněkud pozměněné formě, přežívají značně dlouhou dobu⁹.

Co se týče přesnějšího chronologického postavení našeho depotu, můžeme jej spíše přiřknout únětické kultuře než následujícímu věteřovskému období. Záchytným bodem tohoto zjištění je zejména fakt, že spirálovité náramky nebyly doposud ve věteřovském prostředí zaznamenány. Vycházejí z hustoty starobronzového osídlení popisované oblasti téměř nelze, neboť je zde známa řada únětických i věteřovských lokalit. Přece však únětické osídlení se zdá být intenzivnější. Přímou katastrofou Šaratic v trati "Padělky za humnama", která se nachází nedaleko naší lokality, bylo zjištěno únětické pohřebiště a z obce pocházejí i sporadické sídlištní nálezy¹⁰. Další sídlištní i hrobový materiál je zaznamenán rovněž z okolních vesnic /Hrušky, Křenovice, Otčice, Újezd u Brna, Zbyšov/¹¹. Věteřovská sídliště z této oblasti byla zjištěna v Újezdě a v těsné blízkosti Otčic /kat. obce Lovčičky/¹².

Poznámky:

- 1 L. Hájek, Jižní Čechy ve starší době bronzové, PA XLV, 1954, 141.
- 2 J. Ondráček, Únětické pohřebiště u Rebešovic na Moravě, Sb ČSSA 2, Brno 1962, 78.
- 3 J. Ondráček, Časné únětická kultura na Moravě a problém jejího vzniku, rkp. kand. disertace, Brno 1964, 208; týž, Depot z Prušánek a únětické hřivny na Moravě, PVM I, 1958, 24.
- 4 J. Ondráček, Sb ČSSA 2, Brno 1962, 79, pozn. 178.
- 5 K. Tihelka, Hort- und Einzelfunde der Úněticer Kultur und des Věteřover Typus in Mähren, FAM IV, Brno 1965, Taf. 29.
- 6 J. Ondráček, PVM I, 1958, 40; K. Tihelka, op. cit., 23.
- 7 M. Novotná, K problematice původu hřivien, Sb FFUK, Musica XII, 1961, 41; J. Ondráček, op. cit., 26-27.
- 8 J. Ondráček, op. cit., 29.
- 9 M. Novotná, op. cit., 39-40.
- 10 Nálezová zpráva č.j. 29/48 v archivu AÚ ČSAV Brno; záznam v archivu AÚ Praha, č.j. 1523/37.
- 11 Podle: K. Tihelka, Moravská únětická pohřebiště, PA XLIV, 1953, 229 ad.; S. Stuchlík, Sídlíště únětické kultury na Moravě, rkp. dipl. práce, Brno 1969; nálezové zprávy v archivu AÚ ČSAV Brno.
- 12 Nálezové zprávy č.j. 2335/76 a č.j. 1308/82.

Bronzedepot aus Šaratic / Bez. Vyškov/. Im Jahre 1936 hat man in Šaratic - Flur "Kalužiny" einige bronzene Gegenstände ausgegraben, die den Charakter eines Depots haben. Die Funde gewannen heute bereits verstorbene Ant. Mikolášek aus Brno. Durch Vermittlung seiner Tochter wurden sie im AI ČSAV Brno dokumentiert und bearbeitet. Nähere Fundumstände sind nicht bekannt. Das Depot besteht aus vier Bronzebarren, von denen der eine etwas deformiert ist, und aus zwei Spiralarmpingen, die aus einem flachen bronzenen Streifen gedreht sind. Aufgrund der Zusammensetzung des Befundes und der gleichen Erhaltungstufe aller Exemplare können wir voraussetzen, dass die angeführten Gegenstände einen Komplex bilden. Barren zusammen mit Spiralarmpingen kamen in Mähren bisher in acht Fällen vor⁵. Die nächste Analogie des Depotes aus Šaratic ist der Verwahrfund aus Moravský Krumlov, der aus zwei Barren und drei Spiralarmpingen bestand⁶. Was eine genauere chronologische Einreihung des beschriebenen Depots betrifft, scheint es wahrscheinlicher, dass es eher in den Rahmen der Úněticer Kultur, als der darauffolgenden Věteřov Gruppe gehört. Spiralarmpinge wurden bisher im Věteřov Milieu nicht festgestellt. Aus Šaratic und Umgebung ist eine Reihe von Úněticer sowie Věteřov Lokalitäten bekannt, allerdings ist die Úněticer Besiedlung intensiver. Direkt am Kataster von Šaratic hat man ein Úněticer Gräberfeld entdeckt und aus der Gemeinde stammen auch sporadische Siedlungsfunde¹⁰.

GRUBE DER ÚNĚTICER KULTUR IN ŽELETICE

/Bez. Znojmo/

Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Abb. 9/

Bei einer Terrainuntersuchung im neugebauten Bewässerungssystem im breiteren Flussgebiet der Jevišovka stellten wir im Kataster der Gemeinde Želetice ein abgedecktes archäologisches Objekt fest. Seine Grabung brachte zahlreiche, besonders keramisches Material, das der Úněticer Kultur angehört.

ENTDECKUNG EINES SKELETTGRABES AUS DEM BEGINN DER BRONZEZEIT BEI MÍŠKOVICE

/Bez. Kroměříž/

Helena Chybová, Muzeum Kroměřížska, Kroměříž

/Taf. 6/

Bei Durchführung eines Suchgrabens auf der bekannten paläolithischen Lokalität in der Flur Křemenná /317 m Seehöhe/ südwestlich der Gemeinde Míškovice, wurde ein Skelettgrab aus dem Beginn der Bronzezeit durchschnitten. Der Fundort befindet sich im südöstlichen Gipfelteil des Massives Křemenná, auf einem mässigen Hange mit freier Aussicht in das Marchtal. Die Grabgrube von rechteckiger Form, mit ihrer längeren Achse von NO-SW orientiert, unterschied sich markant durch die Verfärbung vom Liegenden, das in dieser Gipfellage Sandstein und kalkige Tonmergel bilden, die zu einer sandlehmigen Schicht verwittern. Die rechteckige Grabgrube mit stark abgerundeten Ecken hatte den Boden in einer Tiefe von 135 cm eingelassen und die Wände mit Steinen gefestigt, die aus lokalen Quellen stammen. Sie enthielt das Skelett eines erwachsenen Individuums, auf der linken Seite in Hockerlage beigesetzt, mit dem Kopf nach Nordosten orientiert. Bei dem Schädel des Verstorbenen fand man 12 Stück von bronzenem Drahtschmuck, ferner war in das Grab eine Halskette, aus 44 Geweihperlen zusammengesetzt, eine beinerne Ahle und ein Feuersteinkratzer beigelegt. Die Grabaufschüttung enthielt kleine Scherben, die schüssel- und becherartigen Gefäßformen angehörten. Aufgrund der angeführten Funde kann das Grab, das offensichtlich ein ganzes Gräberfeld signalisiert, in den Beginn der Bronzezeit datiert und kulturell am ehesten zur Nitra Kultur eingereiht werden, die in diesem Raume vor allem durch das Gräberfeld bei Holešov vertreten ist. Eine genauere zeitliche und kulturelle Einreihung wird erst eine weitere Untersuchung der Lokalität belegen können.

SEKEROMLAT SE ŽLÁBKEM Z BRNA-KOMÁROVA

/okr. Brno-město/

Lubomír Šebela, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 5:1/

V roce 1962 našla při sečení trávy Anna Krabulová sekeromlat se žlábkem, jenž je v trvalém vlastnictví manželů Hlouškových, kterým děkuji za jeho zapůjčení k odbornému zpracování. Lokalita se nachází mezi ulicí Hněvkovského a řekou Svratkou poblíž železniční trati ve směru Brno-Vlára.

Kamenný artefakt je krátkého, štíhlého tvaru. Zakulacená /místy poškozená/ týlní část přechází plynule v dobře vypracovaný žlábek, oddělující tyl od ostří. Asymetricky zbroušené ostří bylo přibrušováno. Příčný průřez má podkovovitý tvar. Spodní strana je rovná, ale v týlové partii je mírně dovnitř zaklenutá. Podle petrografického rozboru makrovzorku, provedeného pod stereoskopickým mikroskopem, je komárovský exemplář vyroben z tmavé vyvřelé horniny, pravděpodobně diabasu¹. Rozměry: d - 102 mm,

š - 41 mm, s - 54 mm, šířka žlábků - 25 mm; váha - 361 g.

Podle dosavadního stavu bádání můžeme sekeromlat se žlábkem s největší pravděpodobností přiřadit k únětické kultuře. Jeho výskyt je doložen jak v uzavřených hrobových celcích /Polepy u Kolína-hrob 26/2 tak v sídlištních objektech této kultury /např. Horní Dunajovice/3. Nález z Brna-Komárova vykazuje tvarovou shodu s podobnými předměty z Čejče /okres Hodonín/4 a Milonic /okres: Vyškov/5 s tím rozdílem, že uvedené analogie jsou větších rozměrů. Na území města Brna je znám z dřívějších let podobný nástroj z Brna-Obřan a není vyloučeno, že se v budoucnu objeví další.

Poznámky:

- 1 Určení suroviny provedl RNDr. A. Přichystal z ÚÚG-pobočka Brno. Ze stejného materiálu byl zhotoven i sekeromlat tohoto typu z Nesovic - viz K. Tihelka, Únětický sekeromlat se žlábkem z Nesovic, okr. Vyškov, a jiné podobné kamenné nástroje z Moravy, PA LVII-2, 1966, 689.
- 2 Fr. Dvořák, Pohřebiště únětické kultury v Polepech u Kolína, PA XXXV, 1926/27, 29, tab. VI:4.
- 3 K. Tihelka, 1. c., 690.
- 4 Al. Procházka, Kamenné nástroje se žlábků z nálezů moravských, Pravěk IV, 1908, 124, obr. 8.
- 5 K. Tihelka, 1. c., 691, obr. 2:7.

Hammeraxt mit Rille aus Brno-Komárov /Bez. Brno - město/. Im Jahre 1962 fand A. Krabulová beim Grassensen eine Hammeraxt mit Rille /Länge 102 mm/, die aus dunklem Eruptivgestein, vermutlich Diabas, angefertigt ist. Nach deren Vorkommen in Grabkomplexen und Siedlungsobjekten können wir sie in den materiellen Inhalt der Úněticer Kultur einreihen.

BRONZEBARREN AUS NOVOSEDLY

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Im Juli 1982 übergab P. Ott aus Novosedly drei Barren dem Regionalmuseum in Mikulov. Er fand sie vor Jahren bei der Wegkreuzung Novosedly - Brod n. Dyjí - Drnholec.

SEDMÁ SEZÓNA NA VÝZKUMU V BOROTICÍCH

/okr. Znojmo/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

V červenci a srpnu 1982 pokračoval výzkum mohylníku středodunajské mohylové kultury v Boroticích na Znojemsku již sedmou sezónou¹. Pro výzkum byla zvolena středně velká mohyla č. 12, která se nachází při západním okraji mohylníku. Mohyla o průměru přibližně 16 m a výšce 50 cm byla pro odkryv rozdělena křížovými kontrolními bloky na 4 sektory. Výzkumem se podařilo zachytit 4 kostrové hroby. Nejdůležitější z nich byl hrob č. II, v němž ležela kostra ve skrčené poloze a jako milodary měla přiloženy bronzový sekeromlat s tulejkou tzv. křtěnovského typu, dále bronzovou dýku s trojúhelníkovou čepelí a 5 nýty v tylní části a zlomek drobné bronzové jehličky.

Poznámka:

- 1 Předchozí průběh výzkumů byl autorem zveřejněn v PV 1976 až 1981.

Siebente Grabungssaison in Borotice / Bez. Znojmo/. Im Jahre 1982 setzte die Grabung des Hügelgräberfeldes der mitteldonauländischen Hügelgräberkultur in Borotice, im Raume von Znojmo, bereits mit der siebenten Saison fort. Für die Abdeckung hat man das mittelgrosse Hügelgrab Nr. 2 ausgewählt. In dem Hügelgrab gelang es 4 Skelettgräber zu entdecken, von denen das Grab Nr. II mit einem Bronzebeil des Křtčnov Types und einem bronzenen Dolch am wichtigsten war:

POVRCHOVÉ SBĚRY NA HRADISČÍCH KULTURY LUŽICKÝCH POPELNICOVÝCH POLÍ NA MORAVĚ

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 10:1-5/

V jarních a letních měsících 1982 jsme v rámci širšího badatelského úkolu prohlédli a proměřili společně s K. Richtrem, kreslářem olomouckého muzea některá hradiska z pozdní doby bronzové a z doby halštatské. Při povrchovém sběru se podařilo získat i střepový materiál, který ačkoliv není ni kterak početný, přece má svůj význam, neboť zatím z výšinných sídlišť je nálezového materiálu známo málo. Pokud je možno nálezy datovat, je zastoupena keramika stupňů HB a HC. Starší ani mladší vývojové fáze nejsou doloženy. Sběry pocházejí z následujících lokalit: Bratřejov /okr. Gottwaldov/ "Kláštov", Buchlovice /okr. Uh. Hradiště/ "Holý kopec", Jarohnovice /okr. Kroměříž/ "Obora" /atypické střípky/, Kokory /okr. Přerov/ kóta 252,7, Kostelec u Holešova /okr. Kroměříž/ "Hrady", Krhov /okr. Blansko/ "Malý Chlum" /atypické střepy/, Pavlov, místní část Lechovice /okr. Šumperk/ "Obersko", Lidečko /okr. Vsetín/ "Kopce", Otaslavice /okr. Prostějov/ "Kopaninky" /atypické střepy/, Provodov /okr. Gottwaldov/ "Rysov", Roštín /okr. Kroměříž/ "Brdo" a "Hradisko", Stínava /okr. Prostějov/ "Ježův hrad", Týn nad Bečvou /okr. Přerov/ "Helfštýn", Velké Opatovice /okr. Blansko/ "Hradisko", Žarovice-Hamry /okr. Prostějov/ "Brněnka" /atypický střep/.

Důležitě pozorovány se vztahuje k hradisku, které se nachází na vrcholu stejnojmenného kopce /kóta 636,8/ nad obcí Javorník /okr. Hodonín/, kde místní zájemci z Velké nad Veličkou založili v letech 1978-1979 dvě zjišťovací sondy. Sondy zůstaly otevřené, takže ještě v r. 1982 bylo možno pozorovat půdní profily. V obou sondách, vedených napříč přes terénní vlnu, rozdělující opevněný areál na část severní a část jižní, byl v hloubce 60-80 cm pruh červené, místy až struskovitě přepálené hlíny v šířce 3-4 m. Ze situace bylo zřejmé, že terénní vlna, která se svým východním koncem dotýká mohutného valu, chránícího hradisko od východu, ale západním směrem se pozvolna uprostřed opevněné plochy ztrácí, je nepochybně umělého původu a je možno ji považovat za zbytek jakési fortifikace, rozdělující hradisko na zmíněnou severní a jižní část. Kromě mazanice se podle sdělení J. Garšicové z Velké nad. Vel. Žádné další nálezy neobjevily. Datování příčného valu je tedy nejisté a otevřená zůstává i otázka, zda tato vnitřní fortifikace vůbec patří časově k mohutnému valu s příkopem na východním a severním obvodu hradiska. Dlouho nejasné bylo i kulturní zařazení, neboť z lokality, která je mezi moravskými hradisky největší /35 ha/ nebyl znám žádný nálezový materiál, ačkoliv pravěký původ prý byl doložen dnes už nekontrolovatelnými nálezy¹. Při měření v r. 1967, kdy jsme zjistili, že hradisko nemá kruhový tvar, jak se obvykle uvádí, ale je přibližně trojúhelníkového půdorysu /delší osa S-J asi 900, kratší osa 600 m/, se v malé sondě zhruba uprostřed jižní části opevněné plochy podařilo získat několik nezdobených střepů žlutých až hnědošedých odstínů /Obr. 10:3 - střep ze spodní části výdutě větší osudí, 2 - střep ode dna menší neurčitelné nádoby, 1 - střep ze soudkovitého hrnku, 5 - střep z hrdla, 4 - střep od výdutě z téže velké nádoby; muzeum Gottwaldov, inv. č. 11238 - 11241/. Střepy jsou pozdněbronzového nebo halštatského stáří, ale nedá se určit, zda patří do okruhu lužických, anebo středodonauských popelnicových polí. Tato druhá možnost se vzhledem ke geografické poloze zdá pravděpodobnější. Nález asi potvrzuje poslední datování Červinkovo². Jiné nálezy, které by dovolovaly uvažovat o slovanském původu opevnění, jak se dřív někdy soudilo³, nejsou odtud známy, nehledíme-li na malý středověký střípek /muzeum Gottwaldov, inv. č. 11242/.

V souvislosti s hradiskem v poloze "Rysov" nad Provodovem /kóta 542,7/ jsem prohlédl také kopec "Oberský" kóta 483,2/, který se nachází asi 1,5 km jihozápadně od Rysova, na katastru obce Ludkovice a někdy se také uvádí mezi pravěkými hradisky⁴. Domnělé hradisko se nachází na vrcholovém kuželu o průměru asi 40 m, jehož severní obvod je chráněn asi 50 m dlouhou, obloukovitě stočenou kamennou hrází, upomínající na rozpadlý obranný val, obrácený proti poněkud níž položenému přístupovému sedlu. Také na jižní straně je vrchol chráněn dvěma nad sebou ve svahu umístěnými terasovými stupni. Při bedlivější prohlídce zjistíme, že v blízkém okolí je podobných útvarů víc, a že tedy ani v těchto případech zřejmě nejde o výtvořky umělého původu. Vzhledem k malé rozloze vrcholové plošiny by mohl přicházet v úvahu nikoliv pravěký, ale nanejvýš středověký původ. Ovšem v tom případě bychom očekávali vertikálně členitější povrchový reliéf, než je tomu v našem případě. Terénní pozorování je možno uzavřít asi v tom smyslu, že kopec "Oberský" nebyl uměle opevněn.

Také v blízkosti hradiska v poloze "Kopce" /kóta 699,4/ na katastru obce Lidečko jsem prohlédl vrchol

kopce "Stráž" /kóta 622,9/, který se vypíná na protější, východní straně nad údolím řeky Senice. Ani zde nejsou žádné stopy po umělé fortifikaci.

Poznámky:

- 1 ČVSMO 5 1888, 124.
- 2 Červinka I.L., Hradiště a Velehrady na Moravě. Uh. Hradiště 1948, 7.
- 3 Niederle L., Osídlení moravského Slovenska in: Moravské Slovensko I. Praha 1918, 23; Červinka I.L., Slované na Moravě a říše Velkomoravská. Brno 1928, 92.
- 4 Naposled Červinka I.L., Přehled osídlení a nárys minulosti do roku 1848 in: Václavík A. Luhačovské zálesí, Luhačovice 1930, 26.

Lesefunde auf Burgwällen der Lausitzer Urnenfelderkultur in Mähren. Im Rahmen der Dokumentation von Burgwällen der Lausitzer Urnenfelderkultur in Mähren wurden 16 Lokalitäten untersucht, wo man Scherbenmaterial gewann, das in die Stufen HB und HC datierbar ist. Weder ältere noch jüngere Funde kamen vor.

PRAVĚKÉ OPEVNĚNÍ NA KOPCI S NÁZVEM OKROUHLICE, kat. FRÝDEK - MÍSTEK - "STAŘÍČ"

/okr. Frýdek - Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Při soupisu drobných středověkých opevnění na okr. Frýdek-Místek jsem byl upozorněn pracovníky tamního muzea /M. Boris, R. Žáček/ na existenci opevněného kopce zvaného Okrouhlice, s nejvyšší nadmořskou výškou 371,9 m, jižně od obce Staříč /dne součást Frýdku-Místku/.

Samostatně ležící vrch homolovitého tvaru je obehnan při svém vrcholu jednoduchým valem cca 80-100 cm vysokým, na jižní straně již setřelým. Nevýrazný keramický materiál zde získaný, který jsem měl možnost shlédnout, můžeme přiřknout lužické kultuře popelnicových polí.

Zajímavou zprávu uvádí v regionálním časopise Pobeskydí M. Boris, který píše, že na počátku našeho století vyoral zemědělec ze Staříče pan Prokop, na svém pozemku zvaném "Radlice", částí popelnic¹.

Poznámka:

- 1 Boris M., O počátcích města Frýdku-Místku, Pobeskydí 2, 1981, 14.

Prähistorische Befestigung auf dem Berge mit der Benennung Okrouhlice /Bez. Frýdek - Místek/. Südlich von dem Dorfe Staříč befindet sich ein alleinstehender unhoher Berg, genannt Okrouhlice /okrouhlý - kreisrund/, der an seinem Gipfel mit einem einfachen, teilweise schon verwischtem Wall befestigt ist. Das ausdruckslose keramische Material, das hier gewonnen wurde, können wir der Lausitzer Urnenfelderkultur zuschreiben.

NÁDOBA Z HRADISKA KLÁŠŤOVA U VYSOKÉHO POLE

/okr. Gottwaldov/

Jindra Nekvasil, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 10:6/

Hradisko Klášťov, které se rozkládá na katastrech obcí Vysoké Pole a Bratřejov, je známo od konce mi-

mulého století /Kučera 1890/, avšak jen několik drobných střípků získaných V. Dohnalem /Dohnal 1977, 78/ umožnilo je zařadit jen rámcově do lužické kultury. Proto je nutno se zmínit i o nálezu, který učinil referent, když na jaře roku 1982 navštívil Klášťov. Z hlíny ve vývratu velkého smrku, zhruba uprostřed opevněné plochy, se podařilo vyzvednout několik střepů, které pocházejí z jedné nádoby.

Podle kresebné rekonstrukce je zřetelné, že to byl velký džbán se širokým, svísele žlábkovaným uchem. Je jen málo ukazatelů, které by umožnily přesné zařazení této nádoby do vývojového schématu lužické kultury. Jemná úprava materiálu s vnitřním světle žlutohnědým a černým vnějším vypálením, stejně tak i tuhování po vrchu, řadí nádobu /z hlediska vývoje v moravské centrální oblasti/ do rozmezí od konce středního /slezského/ období /HB/ do začátku vývoje v halštatském období /HC/. Džbány jsou sice běžným keramickým výrobkem po celý vývoj lužické kultury na Moravě, ale právě v centrální oblasti mizí z hrobových celků konečného stupně středního období /Nekvasil 1970/. Velké džbány jsou typické pro první stupně halštatského období /Nekvasil 1982, tab. 7:19; 20:18; 21:17; 99:2/. Proto je pravděpodobné, že nádoba pochází nejspíše z počátku halštatského období, ale není vyloučeno i její datování do konce středního /slezského/ období. Tento závěr však nemusí být plně platný pro oblast ve Vlárském průsmyku, která je zřetelně odnoží slovenské větve lužické kultury /Nekvasil 1977/. Podle publikovaných hrobových celků odtud má keramika mladšího východomoravského stupně poněkud odchylné formy od toho, co známe z centrální oblasti /Dohnal 1974, 1977/. Tak na příklad se i džbány udržují na pohřebišti ve Vlachovicích hodně dlouho /Dohnal 1977, obr. 813, 844/. Naopak celky z halštatského období nejsou tu již plně doloženy.

I když hradisko bylo popsáno podrobně jak J. Kučerou, tak i V. Dohnalem /Kučera 1980; Dohnal 1977/, teprve po jeho shlednutí se odvažují srovnání s hradisky kolem centrální oblasti /Nekvasil 1983/. Pro hradisko byl vybrán vrchol dominující kotlině na horním toku Vlárky i sousednímu snížení, ve kterém se stékají drobné potoky do Štávnice. Na vrcholu mohlo být vybudováno opevnění typu Brdo, ale nebylo tu využito hrbe tu k vybudování valu, který postupuje pod ním a není tu zachován obdélný půdorys. I tato okolnost potvrzuje názor, že se jedná o uzavřenou okrajovou oblast lužické kultury, odlišnou od centrální oblasti na střední a severní Moravě s vlastním hradiskem na Klášťově.

Literatura:

- V. Dohnal: Die Lausitzer Urnenfelderkultur in Ostmähren, Studie AÚ II-3, Brno, Praha 1976.
V. Dohnal: Kultura lužických popelnicových polí na východní Moravě, Fontes Arch. Mor. X, Brno 1977.
J. Kučera 1890: Čertovy kameny a jiné starožitnosti mor. Slovenska, ČVSMO VII, 121 - 125.
J. Nekvasil 1970: Konečný vývojový stupeň středního /slezského/ období lužické kultury na Moravě, PA LXI, 15 - 99.
J. Nekvasil 1977: K migraci lužické kultury na Moravě, v Geneza kultury lužyckej na terenie Nadodrza, Wrocław, 61-78.
J. Nekvasil: Pohřebiště lužické kultury v Moravičanech, Fontes Arch. Mor. XIV, Brno 1982.
J. Nekvasil 1983: Anmerkungen zu den Burgwällen der Lausitzer Kultur in Mähren, in Symposium Dresden, v tisku.

Gefäss vom Burgwall Klášťov bei Vysoké Pole /Bez. Gottwaldov/. Der Fund von Scherben auf dem Burgwall verhilft zu seiner Datierung in die Zeit zwischen dem Ende des middle /schlesischen/ und dem Beginn des hallstattzeitlichen Abschnittes /HB-2 - HC/ der Lausitzer Kultur in Mähren. Der Burgwall gehörte nicht zum Befestigungssystem um die Zentralregion in Mähren, sondern zum Randgebiet des Slowakischen Zweiges im Raume des oberen Vlára-Flusslaufes.

ZUR DATIERUNG DES BURGWALLES "KOPEC" BEI LIDEČKO

/Bez. Vsetín/

Miroslav Bálek, Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno

/Abb. 7:2-6/

Bei einer Terrainuntersuchung der Burgwälle im Raume der Hostýn Anhöhen führten wir eine kleine Sonde auf dem Burgwall "Kopec" bei Lidečko durch /siehe V. Dohnal, FAM X, 1977, 36/. In seinem nord-westlichen Teil stellten wir eine 40 - 50 cm mächtige Kulturschicht fest und gewannen keramisches Material, das man in die jüngste Stufe der Lausitzer Urnenfelder einreihen kann.

ZWEITE ETAPPE DER RETTUNGSGRABUNG AUF DEM BURGWALL IN BRNO-OBŘANY

/Bez. Brno-město/

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, AŮ ČSAV Brno

/Taf. 7/

Im Mai bis Juni 1982 verlief die zweite Etappe der Rettungsgrabung der Lokalität "Hradisko" in Brno-Obřany /siehe PV 1981/.

Bereits im Jahre 1981 war hier im nordwestlichen Teil mit mechanischen Mitteln die Wallaufschüttung durchschnitten worden. Beide Profilschnitte wurden im Jahre 1982 gesäubert und dokumentiert und man trat zu einer weiteren Grabung des Walles beim Südprofil heran. Die Höhe der Krone des Walkkörpers vom Niveau des Liegenden war an diesen Stellen auf 4 - 4,5 m festgestellt worden. Auf beiden Profilen konnte man eine ziemlich gegliederte Zusammensetzung des Walkkörpers beobachten. Der innere Teil war aus verhältnismässig mächtigen sandigen und lehmigen Schichten, der äussere Teil dann durch deutliche Reste einer Holzkonstruktion gebildet, die mit schrägen schmalen Schichten verschiedener Zusammensetzung durchsetzt war. Diese Holzkonstruktion wurde näher im Grundriss durch die Erweiterung des südlichen Schnittes untersucht. Sie war von einem, auf dem Walkkörper quer, knapp nebeneinander gelegtem Rundholz im Durchmesser von 10 - 15 cm gebildet. Aus dieser verhältnismässig sehr gut erhaltenen Holzkonstruktion hat man Proben für die Radiokarbondatierung abgenommen. Vorläufig kann festgestellt werden, dass aus dem Walkkörper nur Material der Podoler Kultur gewonnen wurde, vor seiner Verarbeitung ist es jedoch nicht möglich, die festgestellte Situation näher zu interpretieren.

DRUHÁ SEZÓNA ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU NA POZDNĚ HALŠTATSKÉM HRADISKU U DIVÁK

/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

Archeologický výzkum v této sezóně se zaměřil na ověření výrazné anomálie zjištěné geomagnetickým průzkumem. Bylo zjištěno, že příčinou anomálie je kumulace mazanice, pocházející z destrukce objektu kůlové konstrukce, jehož půdorys se podařilo odkrýt jen zčásti. Krom toho byla prozkoumána zásobnicová jáma se zuhelnatělými obilkami u dna a zemnice. Podle terénních pozorování se zdá, že zemnice a nadzemní kůlový objekt nejsou současné. U jihovýchodního okraje opevněného jádra byla položena sonda, jejímž účelem bylo zachytit předpokládané stopy po opevnění, což se nepodařilo, ale byla zde zjištěna výrazná kulturní vrstva s mnoha nálezy. Další sondou byla ověřena situace na severním okraji hradiska.

Výzkumem byla podstatně rozhojněna kolekce keramiky, získané z lokality, a byly získány i cenné doklady kostěné industrie s pozoruhodným hrotem oštěpu.

Při zakládání obory v údolí západně od hradiska byla provedena dokumentace vrtaných jam pro kůly. V délce 300 m byla v jamách pozorována zvýšená koncentrace mazanice a často i úlomky keramiky halštatského stáří. Z tohoto zjištění a sondáže, provedené v předchozím roce, lze usuzovat na intenzivní halštatské osídlení v údolí pod hradiskem.

Zweite archäologische Grabungssaison auf dem späthallstattzeitlichen Burgwall bei Diváky /Bez. Břeclav/. Untersucht wurde der Teil eines oberirdischen Objektes mit Pfostenkonstruktion, eine Erdhütte und eine Vorratsgrube mit verkohlten Getreidekörnern. Überreste von der Konstruktion der Befestigung auf der Innenseite des Grabens gelang es nicht zu entdecken.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM NA POZDNĚ HALŠTATSKÉM HRADISKU U MORKÚVEK
/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

V červnu až srpnu 1983 provedlo Regionální muzeum v Mikulově zjišťovací výzkum na lokalitě "Hrádek", popsané J. Nekvasilem¹. Výzkum byl vyvolán především potřebou zabezpečit památkovou ochranu lokality a získat materiál k stanovení charakteru osídlení. Lokalita byla topograficky zaměřena a na části bylo provedeno geofyzikální měření geomagnetickou metodou. Osm sond bylo situováno tak, aby ověřily některé geomagnetické anomálie, prořízly příkop a odkryly plochu na okraji, kde se předpokládaly zbytky opevnění. Sondami I-V/82 byla zkoumána situace na okraji hradiska a v příkopu. Příkop, široký cca 7 m, byl o 1,7 m hlubší než je dnešní povrch. Na vnitřní straně příkopu nebyly objeveny pozůstatky po konstrukci opevnění, ale jen místy stopy destrukce s mazanicí a ojedinělé kúlové jamky. Sondy VI-VIII/82 odkryly situaci v místech výrazné anomálie, která byla projevem propálené podlahy a zemnice.

Nejčastějším nálezem na lokalitě byly zlomky pozdněhalštatské keramiky, ale nalezeny byly i kostěné strěny, přesleny, tkalcovská závaží a zvířecí kosti.

Poznámka:

1 J. Nekvasil, Hradisko horákovské kultury u Morkúvek, okr. Břeclav, PV 1967, Brno 1968, 55.

Feststellungsgrabung auf dem späthallstattzeitlichen Burgwall bei Morkúvky /Bez. Břeclav/. Bei der Grabung wurde ein Schnitt durch den 7 m breiten und gegen das heutige Terrain 1,7 m tiefen Graben geführt. Auf der inneren Seite ist keine Befestigungskonstruktion festgestellt worden. Aufgrund der geomagnetischen Messung konnte der durchbrannte Fussboden eines oberirdischen Objektes und eine Erdhütte abgedeckt werden. Funde: späthallstattzeitliche Keramik, beinerne Messergriffe, Spinnwirtel, Webergewichte und Tierknochen.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM HORÁKOVSKÉHO SÍDLIŠTĚ V PROSIMĚŘICÍCH
/okr. Znojmo/

Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Tab. 8/

Budování rozsáhlých zavlažovacích systémů v povodí Jevišovky přináší řadu nových dokladů o pravěkém osídlení Znojemska. Při hloubení rýh pro zavlažovací potrubí jsme na katastru obce Prosiměřice zjistili několik porušených archeologických objektů. Lokalita se nachází na pravém břehu Jevišovky na poli JZD Práče vlevo od silnice Prosiměřice-Práče. Pomocí buldozeru a posléze ručně jsme zde skryli a začistili plochu asi 15 x 10 m. Na ní jsme prozkoumali celkem 8 objektů horákovské kultury s bohatým keramickým a osteologickým materiálem. Asi 100 m severně jsme zjistili i rozměrný objekt velatické kultury, z něhož však byly odebrány pouze vzorky materiálu.

Rettungsgrabung der Horákovver Siedlung in Prosiměřice /Bez. Znojmo/. Bei der Rettungsgrabung im Kataster der Gemeinde Prosiměřice wurden 8 Siedlungsobjekte der Horákovver Kultur untersucht und auch Material der Velaticer Kultur registriert.

LATÉNSKÉ SÍDLIŠTĚ U DIVÁK

/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

V listopadu 1982 po provedené orbě si Jaroslav Němeček z Divák povšiml, že v místech kde již dříve při povrchových sběrech byly nalézány střepy halštatské a laténské keramiky, jakož i část běhounu laténského mlýna, se v ornici rýsuje nepravidelná skvrna, signalizující zásyp zahloubeného objektu. Vzhledem k tomu, že objektu hrozilo při další orbě nebezpečí zničení, byl zde proveden záchranný výzkum.

Lokalita se nachází v severojižním údolí, zvaném "Přední kout", a to u horního okraje pole, táhnoucího se podél západního úpatí údolí. V místech, kde byl objeven objekt, je dosud patrný malý kopeček o průměru kolem 20 m, jehož část, dnes obdělávaná, je asi o metr snížena. Objekt byl zahlouben ve flyšovém podloží a jeho zásyp byl v horních partiích nevýrazný. U dna byla tenká vrstvička s větší koncentrací uhlíků, mazanice, přepálených kamenů, zvířecích kostí, úlomků keramiky a železných předmětů. Vypreparovaný půdorys měl v jižní části pravidelný tvar s pravouhlými rohy. Jeho délka měřila 4,4 m. V severní části byl půdorys objektu nepravidelný. V jižní části objektu byly pozorovány dvě jamky o průměru kolem 0,2 m, zahloubené 0,07 a 0,13 m do dna objektu. Přibližně uprostřed byla pozorována přepálená skvrna o průměru asi 0,5 m. Dno objektu bylo v hloubce 0,5 až 0,8 m, ale původní hloubka mohla být podstatně vyšší.

Z nálezů je pozoruhodná keramika, zhotovená jak z tuhového, tak i slídivého materiálu a železných nůž. Nálezy, datovatelné do doby laténské, jsou svědectvím o dalším sídlišti na diváckém katastru, situovaném v úzkém údolí s poměrně strmými svahy, tedy v terénu nepříliš vhodném pro zemědělské obdělávání.

Latènezeitliche Siedlung bei Diváky /Bez. Břeclav/. Grabung eines eingetieften Objektes aus der Latènezeit mit Keramik und einem Eisenmesser.

DALŠÍ LATÉNSKÉ KOSTROVÉ HROBY ZE SIVIC

/okr. Brno-venkov/

Milan Salaš, MM Brno

/Obr. 11/

Při stavbě sklepa J. Diváckého v Sivicích /č.p. 184/ byly v květnu 1982 zničeny dva laténské kostrové hroby. Místní kronikář K. Killer z těchto hrobů předal do Moravského muzea vedle dvou neúplných lidských skeletů také železný meč se zbytky železné pochvy, velký listovitý hrot kopí a železný kruh se zbytkem přeloženého zahroceného jazýčku. V tuleji hrotu kopí se díky korozi dochovaly pozůstatky dřevěného ratiště, zhotoveného z lípy /*Tilia sp.*/¹. Hrobové jámy, vzdálené od sebe snad 7-8 m, byly zapuštěny asi 1 m hluboko do spraše. Jeden z hrobů měl být narušen již při stavbě domku, druhý byl údajně intaktní a z něj patrně pochází i zachráněná garnitura, která pochopitelně však nemusí být kompletní.

Oba hrobové celky, byť nezdokumentované, doplňují nález kostrového hrobu na č. 185 z r. 1959², a proto je tu možno předpokládat existenci většího laténského pohřebiště.

Poznámky:

- 1 Za laškově určené srdečně děkuji RNDr. E. Opravilovi, CSc.
- 2 Z Trnáčková, Laténský hrob ze Sivic, PV 1959, Brno 1960, 166; J. Meduna, Die latènezeitlichen Siedlungen und Gräberfelder in Mähren /Katalog/, Brno 1980, 270.

Weitere latènezeitliche Skelettgräber aus Siviče /Bez. Brno-venkov/. Beim Baue eines Kellers im Hause Nr. 184 /J. Divácký/ wurden zwei latènezeitliche Skelettgräber zerstört, aus denen K. Killer dem Mährischen Museum Überreste zweier menschlicher Skelette, ein eisernes Schwert mit Überresten der eisernen Scheide, eine grosse blattförmige Lanzenspitze und einen eisernen Ring mit

umgelegter zugespitzter Zunge übergab. In der Tülle der Lanzenspitze blieben Holzreste erhalten, die man als Linde /*Tilia sp.*/ bestimmte. Gemeinsam mit dem im Jahre 1959 im benachbarten Haus /Nr. 185/ gefundenem Grab, weisen diese Funde auf die Existenz eines grösseren latenezeitlichen Gräberfeldes.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM ŘÍMSKO-PROVINCIALNÍ LOKALITY UHERSKÝ BROD - U KUČOVSKÉ LÁVKY

/okr. Uh. Hradiště/

Jiří Pavelčík, AŮ ČSAV Brno

V jarních měsících roku 1982 jsme uskutečnili povrchový průzkum známé lokality z období latěny a římského impéria Uherský Brod - U Kučovské lávky. Lokalita je součástí rozsáhlé osady, začínající v prostoru polní trati "Zběsné" a táhnoucí se po obou prvních terasách /zejména levé/ říčky Korečnice v délce cca 2 km. Při průzkumu jsme získali zlomky tzv. provinciální keramiky, typickou "barbarskou" keramiku zdobenou ozubeným kolečkem, rytím, nehtováním a hřebenováním a drobný úlomek modrého skleněného náramku.

Oberflächenuntersuchung der römisch-provinzialen Lokalität Uherský Brod - u Kučovské lávky /Bez. Uh. Hradiště/. In den Frühjahrsmonaten verwirklichte sich eine Terrainbegehung der bekannten Lokalität Uh. Brod - U Kučovské lávky. Das gewonnene Material kann man in das 1. - 2. Jahrhundert u. Z. datieren.

BŘECLAV - POHANSKO 1982

/okr. Břeclav/

Bořivoj Dostál, Jana Vignatiová, UJEP Brno

/Obr. 12-14/

V sezóně roku 1982 se výzkum katedry archeologie a muzeologie FF UJEP na velkomoravském hradisku Pohansku u Břeclavi soustředil na prostor brány ve východní části hradiska a částečně na sídliště v bývalé lesní školce v severovýchodním úseku jeho opevněného areálu.

Náznak brány ve východní části opevnění hradiska se jevil jako proláklina v hřebeni valu, široká asi 15 m a hluboká téměř 1 m. Magnetometrická a geoelektrická měření, provedená v roce 1979 v rámci interdisciplinární racionalizační brigády kolektivem pracovníků Geofyziky v Brně, vedeným dr. V. Haškem, CSc, ukázala ve středu prolákliny dvě velmi intenzivní anomálie¹, které domněnku o bráně v tomto místě posílily. Již v roce 1981 bylo uvnitř hradiska v prostoru před proláklinou otevřeno 350 m², které zachytily asi 10 - 12 m široký prázdný pruh v místě předpokládané přístupové cesty k bráně, podél něhož se na severní straně jeví pozůstatky sídlištních objektů /zejména ruiny rozsáhlé stavby s pletenými a hlinou omazanými stěnami/ a jeden hrob s nožem /obr. 13:5/ a na jižní straně se začala ukazovat kamenná destrukce, související rovněž se zbytky staveb /obj. 2/ a s pohřebištěm, jehož část byla v tomto místě zachycena na dalších 125 m², otevřených tam v roce 1982 /obr. 12/.

Brána byla zkoumána řezem ve valu /č. XVI/1982/ 15 m dlouhým a 5 m širokým, vedeným od západu k východu na střed prolákliny. Již těsně po povrchu se jeví dva pruhy silně propálené hlíny, naznačující směr a šířku brány. Prostor mezi nimi byl postupně hlouben a vykazoval až do původní úrovně /k povrchu pohřbeného humusu/ silně propálenou hlinu. Již zhruba od 60 cm nad pohřbeným humusem se jevil ostrý barevný předěl mezi vnitřním prostorem brány a světle žlutým jílovitým násypem hradby. Brána byla vymezena na jižní i severní straně čtyřmi kúlovými jamami, obloženými kameny /jáma VIII na severní straně se nacházela mimo výkop - obr. 12:dole/. Užitková světllost brány činila 250 cm /včetně kúlů a výdřevy 330 cm/. Čelní dvojice kúlů /jámy I a V/ byla vysunuta asi 70 až 90 cm před linii hradby a vnitřní stranu brány určovala linie dřevěné tylní stěny hradby; celková hloubka brány tedy činila asi 640 cm.

Soustava kúlů /I-VIII/ dovozovala vytvořit nad prostorem brány věžovitou nadstavbu, která umožňovala účinnější obranu brány a vzhledem k svému vysunutí před čelo hradby i boční střelbu podél čela opevnění. Brána byla opatřena nejméně dvojími vraty. Svědčí o tom masivní železný závěs /obr. 13:8/, nalezený ve

výplni kúlové jámy V na severovýchodním okraji brány, a mohutná uzávěra s dvěma závěsnými oky /obr. 13:6/ a s plochým kováním s otvory po hřebec /obr. 13:7/, zjištěná u kúlové jámy III na jižní straně brány. Uzávěra má velmi blízkou analogii na českém hradisku 9. století ve Vlastislavi².

Skutečnost, že necelé 2 m před branou se ukázal okraj kamenné destrukce prudce spadající po břehu vodního ramene, které se v tomto místě přibližovalo těsně k valu, nasvědčuje, že brána vyúsťovala na most. Jeho výzkum by však byl náročnou technickou záležitostí vzhledem k tomu, že by zasáhl pod hladinu spodní vody, a proto nezbyv než na něj pro nedostatek prostředků v současné době resignovat.

Na 125 m² prozkoumaných v roce 1982 za branou na vnitřní ploše hradiska bylo zjištěno 11 kostrových hrobů /obr. 12: vlevo nahoře/. Byly nahuštěny na poměrně malé ploše a tvořily zřejmě okraj pohřebiště, pokračujícího směrem jižním a západním. V jednom hrobě byla fragmentární železná přezka /obr. 13:4/ a v jiném primitivní masivní nádobka /obr. 13:3/, které nasvědčují, že pohřebiště se nevymyká z rámce 9. století. Pro chronologii pohřebiště je důležité zjištění, že jeden z hrobů /č. 4/ byl původně překryt kameným dlážděním, v němž byly nalezeny vyspělé středohradištní střepy, mj. i blučinského typu /obr. 13:1,2/; dláždění bylo zřejmě současné s obytným objektem č. 2, z něhož se výrazněji zachovala mělce zahloubená část, ale k němuž zřejmě patřilo i otopné zařízení, zjištěné severně od něj. Dláždění a sídlištní objekt patrně o něco mladší než pohřebiště. K závažným pozorováním, učiněným na tamějším pohřebišti, je uložení dvou košter/v hr. 3 a 6/ v poloze na břiše, obličejem do země; tento jev zřejmě souvisí s vampýrskými pověrami³.

Na sídlišti v lesní školce se práce zaměřily na dokončení výzkumu drobnějších okrajových ploch tak, aby zkoumaný úsek sídliště tvořil pravidelný obrazec. Dva čtverce 5 x 5 m byly otevřeny v návaznosti na plochu 275 m² prozkoumanou v roce 1981 /obr. 14: nahoře vpravo/, na níž bylo zjištěno 8 sídlištních objektů. Z nich zaslouží pozornost velký povrchový kúlový objekt č. 127 /d 6,5 m, š 3,4 m/ se zahloubeným ohništěm, vyplněným drobnými kameny při severní straně, a protáhlá zahloubená stavba č. 125 /d 11 m, š 2-3,5 m, hl. 70 - 110 cm/ se zúženou stupňovitou spodní částí, s výhni vtesanou do stěny objektu a se studánkou, obloženou kameny a vyhloubenou do 160 cm pod úroveň podloží. Za zmínku stojí i obdélníkovitá jáma č. 126 /d 3 m, š 1,4 m, hl. 0,7 m/, vyplněná velkými kameny, a oválné zahloubení po obydli č. 130 /d 4,8 m, š 2,6 m/ s vyvýšeným otopným zařízením, z něhož se zachovala kamenná kra. Další tři menší pravouhlé jámy č. 128, 129 a 131 /d 180-230 cm, š 95-140 cm, hl. 13-55 cm/ byly v sezóně 1982 rozmnoženy v tomto úseku o další exemplář č. 141 /d 200 cm, š 80 cm, hl. 13-30 cm/.

Hlavní úsek prokopávaný v roce 1982 v lesní školce se nacházel na jihozápadním okraji zkoumané plochy a navazoval na výkopy z let 1961, 1968 a 1979 /obr. 14: vlevo nahoře/. Bylo v něm otevřeno 625 m². Vedle recentních obdélníkovitých kúlových jam po oplocení školky a 4 kruhových jam /p 2 m, hl 0,5 m/, souvisejících s výsadbou okrasné aleje podél lichtenštejnské cesty z 19. stol., tam bylo zjištěno 8 sídlištních objektů /kromě částí dvou objektů - 6 a 106 - zkoumaných již v dřívějších letech/, 2 kostrové hroby a několik kúlových jam, které většinou patřily k zjištěným sídlištním objektům.

Dva objevené hroby náležely k rozptýleným hrobům, nacházeným porůznu na hradisku i předhradí⁴. Hrob 33/LŠ měl plošně rozměrnou jámu /180 x 130 cm/, v jejíž mělčí polovině se nacházela kostra asi patnáctiletého jedince, orientovaná lebkou k JZ, s rukama složenýma na prsou a s mírně pokrčenými nohama; v hlubší části leželo na hromádce několik zvířecích kostí, pocházejících patrně z masitého mlodaru /obr. 14: vpravo nahoře/. Hrob 34/LŠ obsahoval zlomky dětské lebky, u nichž byl skleněný knoflík /obr. 14:5/, patřící k typickým velkomoravským výrobkům.

Z osmi v úplnosti prozkoumaných sídlištních objektů měl obj. 133/LŠ větší rozměry /d 440 cm, š 215 cm, hl 90 cm/ a podle četných zlomků zdobených kostěných plotének /obr. 14:6,7/ a hřebene /obr. 14:4/ nelze vyloučit, že šlo o objekt dílenský. Objekt 132/LŠ patřil k úzkým zahloubeným stavbám /d 560 cm, š 120 - 150 cm, hl 70-85 cm/ patrně hospodářského účelu. Ostatní objekty, vesměs protáhlého obdélníkovitého až mírně oválného půdorysu /d 115 - 330 cm, š 58 - 135 cm, hl 10 - 56 cm/, se řadily k jamám různého hospodářského určení. Vedle středohradištní keramiky /obr. 14:8/, kostěných proplétáček /obr. 14:1,2/ obsahoval jeden z nich i železnou průvlečku blatnicko-mikulčického stylu /obr. 14:3/, jaké se nacházejí i v jiných objektech tohoto sídliště a řadí je do první poloviny 9. století⁵.

Poznámky:

- 1 B. Dostál - V. Hašek - Z. Měřínský - J. Vignatiová, Úplnění geofyziky při archeologickém výzkumu opevněných sídlišť na Moravě, VVM 33, 1981, 55-57, obr. 9.
- 2 Z. Vána, Vlastislav, PA 59/1, 1968, obr. 34 a 61.
- 3 Z. Krumphanzlová, K otázce vampyrismu na slovanských pohřebištích, PA 52/2, 1961, 546.
- 4 B. Dostál, Drobná pohřebiště a rozptýlené hroby z Břeclavi-Pohanska, SPFFBU E 27, 1982, 135-201.
- 5 B. Dostál, Dvacet let archeologického výzkumu Břeclavi-Pohanska, VVM 30, 1978, 151.

Břeclav - Pohansko 1982 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1982 wurde im östlichen Teil der Befestigung des Burgwalles ein Tor vom Frontaltyp untersucht, das vermutlich auf die Brücke über den Flussarm mündet. Seine Nutzbreite betrug 2,5 m. An den Seiten war es von Pfostengruben - Vierreihen begrenzt. Die Pfosten hielten einerseits die Holzaustrüstung der Seitenwände des Torraumes in der Wallaufschüttung, andererseits bildeten sie offensichtlich das Gerüst eines turmartigen Überbaues oberhalb des Tores. Das

Tor war mindestens mit zwei Türen versehen, von denen Eisenbeschläge erhalten blieben. Beim Tor hat man ein Gräberfeld festgestellt, auf dem vorläufig 11 Gräber untersucht worden waren, von denen einige Belege der vampirischen Aberglauben aufwiesen.

Auf der Siedlung in der ehemaligen Waldbaumschule im nordöstlichen Teil des Burgwalles hat man zwei grossmährische Skelettgräber und acht Siedlungsobjekte mit mittelburgwallzeitlichem Inventar untersucht, das zur 1. Hälfte des 9. Jahrhunderts inkliniert.

VÝZKUM NA HRADISKU CHOTĚBUZ-PODOBORA U ČESKÉHO TĚŠÍNA V ROCE 1982

/okr. Karviná/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 21/

Hlavní výkopové práce stejně jako v minulých sezónách probíhaly na akropoli, kde tentokrát byla pozornost věnována především pravěkému osídlení /mladší stupeň halštatského období lužické kultury popelnicových polí/. To znamená, že byla skrývána pravěká vrstva ve čtvercích +5/+25, +10/+25 a částečně i ve čtverci +5/+20, jež byly zkoumány již v roce 1979 /slovanské osídlení/¹.

Zde byla zachycena pod kamennou destrukcí, tvořenou v hloubce 60 - 70 cm většinou přepálenými, nepravidelně rozloženými kameny, respektujícími kúlové jamky, část chaty s kúlovou konstrukcí a ohništěm. Keramický materiál, a to ze všech čtverců, odpovídá stupni HD. Důležitá je pak společná přítomnost předmětů bronzových a železných v jedolité kulturní vrstvě mocné 35 - 50 cm /bronzová, druhotně přepálená jehlice se spirálovitě svinutou hlavicí, masivní štíhlá železná sekera se čtverhrannou tulejí a vějířovitým ostrím, železný předmět-nástroj neznámé funkce s tulejí s otvorem pro uchycení a klínovitou zahrocenou pracovní částí, fragmenty blíže neurčitelných železných předmětů, snad srpů a železná struska/. Rostlý terén začínal v hloubce 80 - 90 cm.

Na základě těchto poznatků a výsledků, plynoucích z výzkumu valu, můžeme konstatovat, že vznik osídlení na hradisku spadá do HB₂, tedy do konečného stupně středního období lužické kultury. V materiálu, zejména z valu, pak můžeme sledovat plynulý přechod do stupně HC. Na akropoli v odebrané vrstvě je zatím za - stoupen jen stupeň HD a byl-li tedy mezi vrstvou pod valem /HC/ a osídlením na akropoli hiát, nelze za současného stavu výzkumu spolehlivě říci.

Rovněž byly zkoumány dva nové čtverce +15/+20 a +15/+15 u východní hrany akropole, ve kterých byl odkryt slovanský zahloubený, zřejmě řemeslnický objekt oválného tvaru se dvěma ohništi a množstvím železné strusky, na základě keramiky datovaný do 9. stol. Objekt představuje uzavřený náleзовý celek, důležitý zejména pokud jde o stanovení relativní chronologie nejen na hradisku, ale patrně i v celém regionu Těšínska.

Poznámka:

1 Výzkum na hradisku Chotěbuz-Podobora u Českého Těšína v roce 1979, okr. Karviná, PV 1979, Brno 1981, 45-46.

Grabung auf dem Burgwall Chotěbuz-Podobora bei Český Těšín im Jahre 1982 /Bez. Karviná/. Im Jahre 1982 war die Aufmerksamkeit vor allem auf die Grabung der prähistorischen Schicht auf der Akropolis konzentriert /jüngere Stufe des hallstattzeitlichen Abschnittes der Lausitzer Urnenfelderkultur/. Hier wurde unter einer Steindestruktion, die Pfostengruben respektierte, der Teil einer Hütte mit Pfostenkonstruktion und Feuerherd erfasst. Das keramische Material entspricht der Stufe HD. Man hat auch die gemeinsame Anwesenheit von bronzenen und eisernen Gegenständen in der einheitlichen, 35 - 50 cm mächtigen, Kulturschicht festgestellt.

Aufgrund dieser Erkenntnisse und der Ergebnisse, die aus der Grabung des Walles hervorgehen, können wir konstatieren, dass die Entstehung der Besiedlung auf dem Burgwall in HB₂ fällt, also in die Endstufe des mittleren Zeitabschnittes der Lausitzer Kultur. Im Material, besonders aus dem Wall, können wir einen kontinuierlichen Übergang in Stufe HC verfolgen. Auf der Akropolis ist in der abgenommenen Schicht vorläufig nur Stufe HD vertreten; ob also zwischen der Schicht unter dem Wall /HC/ und der Besiedlung auf der Akropolis ein Hiatus war, kann man bei dem heutigen Grabungsstand nicht verlässlich sagen.

Es wurde ebenfalls ein slawisches eingetieftes, offensichtlich Handwerkerobjekt von ovaler Form mit zwei

Fcuerstellen und einer Menge an Eisenschlacke festgestellt, das aufgrund der Keramik in das 9. Jh. datiert ist.

TŘETÍ VÝZKUMNÁ SEZÓNA SLOVANSKÉHO POHŘEBIŠTĚ V MUŠOVĚ

/okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 15/

V roce 1982 probíhala již 3. sezóna výzkumu slovanského pohřebiště v Mušově. Odkryvy se uskutečnily na čtyřech úsecích, které byly voleny tak, aby nenarušovaly provoz rekreačního zařízení a při tom navazovaly na prozkoumané plochy v minulých letech. Úsek č. VII, do něhož, jak ukázal výzkum, zasahovaly hroby, musel být zkoumán až po skončení rekreační sezóny, kdy byl odstraněn dlážděný chodník a skryta vrstva navážky.

Celkem bylo v tomto roce prozkoumáno 76 hrobů. V úseku č. VI se podařilo zjistit východní okraj mladohradištního pohřebiště. Byly odkryty také hroby z období středohradištního, které souvisely se skupinou hrobů z téhož období, zkoumanou již v r. 1980.

Inventář mladších hrobů se neliší od nálezů z let předchozích. Byly nalezeny bronzové, stříbrné i stříbrem plátované záušnice, železné nože, drobné železné tyčinky a stříbrné mince, kterých bylo v této sezóně získáno 14 kusů. Nově přibýly dva bronzové prsteny. Ve středohradištních hrobech ležely opět nádoby, bronzové náušnice, skleněné korálky, skleněný gombík, železné nože, vědro, přeslen, nově přibýla železná sekera a železná ocílka. K úplnému výčtu nálezů patří ještě vajíčko, zvířecí kosti a zbytky dřeva z obložení koster.

Dritte Grabungssaison des slawischen Gräberfeldes in Mušov /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1982 verlief bereits die 3. Grabungssaison des slawischen Gräberfeldes. Abdeckungen wurden auf vier Abschnitten vorgenommen, die so gewählt waren, um nicht den Betrieb der Rekreationseinrichtung zu stören und wobei sie auf die in den vergangenen Jahren untersuchten Flächen anknüpften. Es wurden 76 Gräber untersucht. Im Abschnitt Nr. VI gelang es den Ostrand des jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes festzustellen. Es wurden auch Gräber aus dem mittelburgwallzeitlichen Abschnitt abgedeckt, die mit einer kleineren Gruppe von Gräbern aus demselben Zeitabschnitt zusammenhängen, die bereits im Jahre 1980 untersucht worden war.

NÁLEZ SLOVANSKÉHO KOSTROVÉHO HROBU V ROHATCI

/okr. Hodonín/

Bohuslav Klíma jr., AÚ ČSAV Brno

/Obr. 16/

Dne 28.4.1982 oznámil pan R. Antoš z Rohatce telefonicky na expedici AÚ ČSAV do Mikulčic nález kostrového hrobu, ze kterého se mu podařilo zachránit dvě menší nádoby. Následujícího dne se na místo nálezu dostavili pracovníci výzkumné základny AÚ v Mikulčicích O. Marek a R. Rutar. Místo prohlédli a současně také získali další, bližší informace o vlastním rozrušeném hrobě.

Majitel domu č. 675 v Rohatci Jan Košťurík na dvorku svého domu, asi čtyři metry od okrajové zdi stavení, kopal velkou jámu pro septik. V SZ stěně této jámy jej nejdříve zaujala šikmo jdoucí zásypová rýha, která se svým tmavším, hlinitým složením a zbarvením zřetelně rýsovala v kontrastu se žlutým, jemně písčitém podložím. V hloubce 190 cm pod úroveň dnešního povrchu dvorku narazil na dnů hrobové jámy a značně zvětralou kostru, vedle níž byly uloženy dvě nádoby /obr. 16/. Při příchodu pracovníků AÚ byl již hrob zničen, ale podle popisu J. Košťuríka a podle dochovalých zbytků kostry lze tvrdit, že zde byl porušen hrob dospělého jedince, pohřbeného v natažené poloze naznak, s hlavou k západu a nohama k východu. Přesné místo rozestavení nádobek se již nepodařilo rekonstruovat. Také žádná jiná hrobová výbava odtud nebyla získána.

Naleziště leží po levé straně silnice Hodonín - Strážnice, jihozápadně od kostela, na mírném, písčitém návrší. Je zcela pokryto zahradami a zastavěno obytnými domy. Jeho příhodná poloha však dovoluje předpoklá-

dat, že zde náš nález pravděpodobně není ojedinělým. To potvrzuje i údaj paní Košťuškové, která uvedla, že již před několika lety byl podobný hrob objeven nedaleko, v jejich severním sousedství. Máme zde snad tedy stopu po větším slovanském kostrovém pohřebišti, které by nalezené nádoby z porušeného hrobu datovaly do 9. - poč. 10. století.

Fund eines slawischen Skelettgrabes in Rohatec /Bez. Hodonín/. Bei Aushubarbeiten im Hofe des Hauses Nr. 675 in Rohatec wurde ein slawisches Skelettgrab mit zwei Gefäßen gestört. Die Stelle befindet sich auf einer sandigen Anhöhe direkt im Areal der Gemeinde. Sie ist ganz von Wohnhäusern verbaut und mit Gärten bedeckt. Der Fund des beschriebenen Grabes könnte an diesen Stellen die Existenz eines slawischen Gräberfeldes belegen, das durch die gefundenen Gefäße in den Verlauf des 9. - Beginn des 10. Jahrhunderts datiert werden kann.

MITTELBURGWALLZEITLICHES GRÄBERFELD BEI VELKÉ HOSTĚŘÁDKY /Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Bei der Herrichtung eines Weges und nach starken Regenfällen wurden östlich von Velké Hostěřádky in der Flur "Zakostelský" Skelettgräber gestört. Aus Grab 1 blieb die gestörte obere Hälfte des Skelettes erhalten, das in Richtung West-Ost situiert war. Links vom Schädel fand man Reste eines Topfes und beim Skelett Bruchstücke von korrodierten eisernen Gegenständen. Grab 2 wurde 16,2 m nördlich von Grab 1 entdeckt. Aus dem gestörten Grab konnte ein Skelett in Strecklage mit den Armen längs des Körpers, in Richtung West-Ost orientiert, gehoben werden. Die Länge des Grabes in situ betrug 1,6 m. Fundlos. Nach dem Gefäß in Grab 1 ist hier ein neues mittelburgwallzeitliches Gräberfeld entdeckt worden.

POKRAČOVÁNÍ ZACHRAŇOVACÍHO VÝZKUMU SLOVANSKÉHO SÍDLIŠTĚ V LECHOTICÍCH

/okr. Kroměříž/

Helena Chybová, Muzeum Kroměřížska Kroměříž

/Tab. 9-10/

V roce 1981 pokračovalo Muzeum Kroměřížska v další etapě zachraňovacího průzkumu slovanské sídlištní lokality, zjištěné na katastru obce Lehotice. Na prozkoumané ploše byly zachyceny zbytky dvou objektů, nadzemních staveb, zřejmě sрубové konstrukce. Jádra těchto staveb se zachovala v podobě pozůstatků po otopných zařízeních, situovaných v mísovitých jamách přibližně oválného tvaru. Destrukce otopných zařízení sejevily jako kry drobných, přepálených kamenů, prostoupené uhlíky a zlomky přepálené mazanice. Vzhledem k jejich silnému porušení opakovanou kultivací nelze stanovit, k jakému typu otopného zařízení náležely. Další stavební prvky nebyly zachyceny.

Další zjišťovací sonda o velikosti 7 x 6 m byla otevřena 50 m severně od prozkoumané plochy, v místě orbou silně narušeného objektu. Na uvedené ploše byl zachycen celý komplex pecovitých útvarů a předpečních jam /B1, B2, B3, B4, B5, B5/A/, z nichž objekt B5/A se nacházel v superpozici. Opakovanou orbou byly korny pecovitých útvarů zničeny s výjimkou pecí B1 a B2, u kterých zůstal zachován mazaniceový základový věnec, u pecí B1 s částí klenby a protaženého ústí. Pece B1 a B2 lze proto bezpečně přiřadit k typu hliněné kopulovité pece přibližně oválného půdorysu s mísovitě zahloubeným a vymazaným topeništěm. Z dalších pecovitých útvarů se zachovaly hliněné vypálené estrichy, v jednom případě /B4/ vyloženy keramickými střepy. Ke všem zjištěným pecovitým útvarům přiléhaly větší či menší předpeční jámy, přičemž předpeční jáma pece B4 se nacházela v superpozici nad pecovitým objektem B5. Nejvýraznější z předpečních jam /B5/A/ dosahovala délky 2,90 m a měla výrazně oválný tvar. Jejich obsah tvořila popelovitá, uhlíky a zbytky zuhelnatělých dřev promísená výplň. V blízkosti komplexu pecí byla dále zachycena kúlová jáma, která nevylučuje možnost snad zastřešení celého komplexu.

Zda zachycené objekty představují uzavřený celek, nelze za současného stavu výzkumu posoudit. Lze jen

uzavřít, že se jedná o komplex pecovitých útvarů zřejmě stejného výrobního účelu, s největší pravděpodobností o pece chlebové. Nálezový inventář z prozkoumaných objektů je poměrně chudý. Tvoří jej zlomky zdobené i nezdobené slovanské keramiky, rámcově datovatelné do středohradištního období. Jsou mezi nimi zastoupeny hrncovité tvary, v jednom případě i miska. Z obsahu předpecní jámy B5/A byl získán zlomek kostěné síťovací jehlice a zlomek železného, blíže neurčitelného předmětu.

Dosavadní výsledky výzkumu potvrdily skutečnost, že lokalita představuje typ hradištní osady zemědělsko-pasteveckého rázu s kontinuitou osídlení od konce starohradištního období do poloviny 10. století. Opakovanou zemědělskou kultivací je lokalita stále více a více narušována. Vzhledem k tomu, že dosud zjištěné objekty s výjimkou zásobních jam představují typ nadzemních staveb s lehčí, patrně srubovou konstrukcí, jen nepatrně zasahující podloží, jsou výzkumem zachycovány již pouze torza těchto objektů, čemuž odpovídá také chudý nálezový inventář. I přes tuto skutečnost se podařilo identifikovat pozůstatky 4 nadzemních staveb a 5 zásobních jam. K půdorysné dispozici sídliště nelze zatím nic určitého říci. Na základě dosavadních poznatků a povrchového průzkumu lze usuzovat spíše na návesní uspořádání. Zdá se, že poloha zachyceného výrobního komplexu, soustřeďující chlebové pece, zaujímala vůči ostatní zástavbě vysunutou pozici /situování na nejvyšší bod osídlené polohy, vzdálenostní odstup od objektů/. Poznatky výzkumu dále doplnily rozborů získaných semen, plodin a dřevin a osteologického materiálu, v němž dominuje podíl skotu.

Fortsetzung der Rettungsgrabung der slawischen Siedlung in Lechotice /Bez. Kroměříž/. Im Jahre 1981 setzte das Museum von Kroměříž in der Grabung der slawischen Siedlung bei Lechotice fort. In dieser weiteren Grabungsetappe wurden Reste zweier oberirdischer Bauten vermutlich von einer Blockkonstruktion und Reste von Ofen, offensichtlich Brotöfen, erfasst. Die Niederlassung kann vom Ende der älteren Burgwallzeit bis in die Mitte des 10. Jahrhunderts datiert werden.

ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY VE STRACHOTÍNĚ V ROCE 1982

/okr. Břeclav/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Jiří Pajer, ÚLU Strážnice

V roce 1982 bylo v rámci výzkumu slovanských lokalit prováděno geofyzikální měření na hradišti "Petrova louka" u Strachotína, kterým se podařilo získat úplný půdorys staršího velkomoravského dvorce v severozápadním rohu lokality. Dále probíhal záchranný výzkum v samotné obci, kde bylo v místě domu čp. 41 prozkoumáno 10 velkomoravských kostrových pohřbů a několik středověkých objektů. Velkomoravské kostrové hroby obsahovaly běžný inventář, tzn. keramiku /hr. č. 35, 36; v hrobě č. 37 nádoba a torzo nádoby/, železné nože /hr. č. 40, 42/ a železný gombík nebo rolničku s otisky textilie /hr. č. 39/. Z deseti hrobů byly čtyři /hr. č. 34, 38, 41, 43/ bez nálezů. Pohřebiště můžeme rámcově datovat do 9. až první poloviny 10. století. Prozkoumané středověké objekty lze zařadit do 15. až 16. století, přičemž těžiště je v první polovině 16. století¹.

V srpnu 1982 byl proveden zjišťovací výzkum na bývalém dvoře JZD Dukla Strachotín s cílem zachytit rozsah mladohradištního pohřebiště, které bylo v tomto místě předpokládáno na základě nálezů hrobu z 11. století, uskutečněného při výzkumu u kostela sv. Oldřicha ve Strachotíně v roce 1980². Sonda byla vedena podél obvodové zdi bývalého dvora a podařilo se v ní zachytit hroby, ležící v několika vrstvách nad sebou. V některých z nich byli nebožtíci vybavení bronzovými esovitými záušnicemi většího průměru, podle nichž můžeme pohřby rámcově datovat do 12. století.

V jihovýchodní části sondy byl odkryt objekt s bohatým zastoupením habánské keramiky, který byl předán k prozkoumání Ústavu lidového umění ve Strážnici /ved. výzkumu J. Pajer/³. Objekt měl obdélníkový půdorys o stranách 180 x 240 cm a sahal až na humusovitou vrstvu s mladohradištními hroby, kterou zčásti narušil, podobně jako vrstvu staršího osídlení, kterou bylo možno dle zlomků keramiky datovat do 15. století. Na objekt navazovala v jeho jižní části vyhloubená úzká šachta, zhruba čtvercového průřezu o rozměrech 30 x 30 cm, asi současná s objektem. Objekt obsahoval množství habánské hrnciny, méně již fajánsí, dále hřeby, cvočky, kování, spinadla, zuhelnatělá přadena vlny. atd. K vzácnějším nálezům patří část ohřívadla, keramický nočník a za unikátní je možno označit zlomky fajánsové misky se stylizovanou architektonickou výzdobou, letopočtem 1610 a výrobní značkou M. Fajánsové nádobí lze zařadit mezi habánské inkunábule tzv. moravského období, vyrobené před rokem 1622.

Prozkoumaný objekt lze snad interpretovat jako zásobárnu hlíny pro keramickou výrobu. Šachta mohla být větracím otvorem lochu. V místě bývalého dvora JZD stával habánský dvůr tzv. "haushaben". Habáni zde byli usazeni od roku 1558. K zániku původní funkce objektů mohlo dojít již před jejich planýrkou, kterou lze spojovat s požárem dvora, jenž byl vypálen 6. srpna 1619 po bitvě u Dolních Věstonic a v roce 1622 došlo k zániku zdejší habánské obce.

Na základě nálezové situace i pravděpodobné interpretace materiálu byly provedeny dvě sondy v blízkosti objektu pro zjištění možného výskytu výrobního objektu, keramické pece. Zamýšleného cíle však nebylo dosa-

ženo a přítomnost vypalovací pece lze tedy předpokládat spíše buď v dolní části dvora, kde sondáž nebyla prováděna, nebo směrem západním, pokud zde již nedošlo ke zničení pece při výstavbě silničního tělesa v roce 1980.

Pro ověření tohoto předpokladu byla provedena zkusmá sondáž v areálu, který přiléhá k tělesu vozovky a nebyl při terénních úpravách narušen. K průzkumu tohoto terénu a možnosti výskytu archeologických lokalit nás přivedly i zemní práce, spojené s výstavbou kanalizace podél tělesa vozovky v roce 1980, které ve dvou místech narušily objekty s obsahem habánské keramiky. U prvního objektu byl narušen jen okraj, vlastní objekt směřuje pod budovu ubytovny JZD, takže výzkum je zatím nemožný. Obsahuje množství keramiky z výpadku keramické pece. V jeho blízkosti byl prozkoumán zbytek menšího odpadního objektu, který byl narušen při výstavbě kanalizační rýhy. Na tento objekt navazoval stavební komplex, zjištěný v délce asi 20 metrů po obou stranách kanalizační rýhy. Komplex se skládá ze zbytků cihlových základových zdí, podlah z cihel a v záspy bylo nalezeno množství habánské keramiky, pocházející opět z výpadku pece i z provozu domácností. Podle charakteru nalezené keramiky i tvaru, způsobu výroby a výrobního materiálu lze soudit, že stavební komplex patří také k habánskému osídlení. Jeho prozkoumání bude nutno provést pomocí plošného odkryvu.

Další lokalita s hojným výskytem habánské keramiky se nachází asi 100 metrů jižním směrem od bývalého dvora JZD. Jde o rozsáhlý odpadní objekt, situovaný v močálovitém prostředí, kam byl vyvážen odpad z domácností i početný materiál z výpadku keramických dělen. Lokalita byla objevena v roce 1979 při hloubení odlehčovacího kanálu novomlýnské údolní nádrže. Její odkryv však znemožňoval vysoký stav spodní vody, takže se výzkumná činnost omezovala jen na zjišťovací průzkumy v letech 1980 - 1981. Teprve v létě 1982 byl zaznamenán pokles spodní vody v souvislosti s terénními úpravami okolí. Při podrobnějším zjišťovacím průzkumu byl ověřován plošný rozsah a stratigrafie lokality, jejímž odkryvem se bude ÚLU zabývat v roce 1983.

Poznámky:

- 1 Hašek V. - Měřinský Z., Aplikace geofyzikálních metod a výzkumné práce na hradišti "Petrova louka" u Strachotína /okr. Břeclav/ v roce 1979. In: Sborník referátů konference Metodologické problémy československé archeologie v Libicích, 1979, v tisku; Klanicová E. - Měřinský Z., Archeologické výzkumy na katastru obce Strachotín v roce 1981 /okr. Břeclav/, PV 1981, Brno 1983, 47-48.
- 2 Měřinský Z., Výzkum hradiště "Petrova louka" u Strachotína a jeho zázemí v roce 1980 /okr. Břeclav/, PV 1980, Brno 1982, 32.
- 3 Další část příspěvku je stručným shrnutím podrobné zprávy J. Pajera. Tato zpráva bude publikována samostatně. Pajer J., Výzkum habánské lokality ve Strachotíně /okr. Břeclav/, VVM XXXVII, 1985, v tisku.

Archäologische Grabungen in Strachotín im Jahre 1982 /Bez. Břeclav/. Im Jahre 1982 wurde eine geophysikalische Messung auf der Lokalität "Petrova louka" bei Strachotín vorgenommen, durch die es gelang den kompletten Grundriss eines älteren grossmährischen Gehöftes in der nord-westlichen Ecke der Lokalität zu gewinnen. Ferner verlief die Grabung in der alleinigen Gemeinde, wo an der Stelle des Hauses Nr. 41 zehn grossmährische Skelettbestattungen untersucht worden waren, die rahmenhaft in das 9. bis erste Hälfte des 10. Jahrhunderts datiert sind und einige mittelalterliche Objekte aus dem 15. bis 16. Jahrhundert. Im August 1982 wurde eine Feststellungsgrabung auf dem ehemaligen Hofe der LPG Dukla Strachotín durchgeführt, mit dem Ziel den Umfang des vorausgesetzten jungburgwallzeitlichen Gräberfeldes zu erfassen. Die in der Sonde in einigen Schichten obereinander ermittelten Gräber, kann man rahmenhaft in das 12. Jahrhundert datieren. Im südöstlichen Teil der Sonde hat man ein Objekt mit reicher Vertretung von Wiedertäufer /Habaner/ Keramik abgedeckt, die zur Untersuchung dem ÚLU in Strážnice übergeben wurde. Das Objekt kann vielleicht als ein Lehmdepot für die Keramikproduktion interpretiert werden. Am Orte des einstigen Hofes der LPG bestand vom Jahre 1558 bis zum Jahre 1622, als es zur Wüstung der hiesigen Wiedertäufer Gemeinde kam, ein Wiedertäufer Gehöft. In der Nähe des Objektes wurden zwei Sonden zur Feststellung des etwaigen Vorkommens eines keramischen Ofens, der jedoch nicht erfasst werden konnte. Ferner hat man den Rest eines kleineren Abfallobjektes untersucht, das bei dem Ausbau einer Kanalisierung im Jahre 1980 gestört wurde. An dieses Objekt knüpfte ein Baukomplex, der in einer Länge von ca. 20 m zu beiden Seiten der Kanalisationsrinne festgestellt wurde. Seine Untersuchung wird man in Form einer Flächenabdeckung unternehmen müssen. Durch eine eingehende Feststellungsgrabung wurde das Flächenausmass und die Stratigraphie eines umfangreichen Abfallobjektes beglaubigt, das ungefähr 100 m in südlicher Richtung von dem ehemaligen Hof der LPG situiert ist, mit dessen Abdeckung sich ÚLU im Jahre 1983 befassen wird.

VELKOMORAVSKÉ KOSTRY ZE STRACHOTÍNA

/okr. Břeclav/

Milan Stloukal, Národní muzeum Praha

Při výzkumu Z. Měřinského ve Strachotíně v r. 1980 byla odkryta část velkomoravského pohřebiště, jehož většina byla jednak zničena, jednak je ukryta v zástavbě. Prozkoumáno bylo celkem 33 hrobů datovaných do 9., nebo na přelom 9. a 10. století.

Kostra č. 1 - žena, 30-40 let, leptodolichomorf. Téměř nepoškozená lebka a zlomky postkranialního skeletu. Lebeční švy jsou dosud otevřené, strmé čelo s plochými arcus superciliares, plochou glabelou II. stupně a ostrými horními okraji očnic, klenutý týl s plochou protuberantia occipitalis externa I. stupně, malé bradavkové výběžky. Chrup je slabě abraďován, pětka a šestka vpravo dole mají kazy, všechny čtyři zuby moudrosti retinovány. V absolutních mírách je lebka dlouhá, úzká a středně vysoká, má středně široký a středně vysoký obličej a vysoký horní obličej; dolichokran, hypsikran, akrokran, eurymetop, leptoprosop, lepten, hypsikonch, leptorrhin, ortognat, mesomandibular, oligenkefal.

Kostra č. 2 - žena, 30-40 let. Silně poškozená a silně postmortálně deformovaná lebka a zlomky postkranialního skeletu. Lebeční švy jsou dosud otevřené, čelo strmé s plochými nadobočními oblouky a plochou glabelou II. stupně, tenký horní okraj očnic, klenutý týl s protuberantia occipitalis externa II. stupně, malé bradavkové výběžky. Chrup je silně obroušen, čtyři lůžka jsou zacelena po intravitální ztrátě stoliček, horní pravá čtyřka má kaz. V absolutních mírách středně vysoký obličej i horní obličej, mesokonch, chamaerrhin. Kostra č. 3 se nezachovala.

Kostra č. 4 - nedospělý, 18-20 let. Zachovaly se jen silně poškozené části postkranialního skeletu, z lebky vůbec nic.

Kostra č. 5 - muž, dospělý. Silně poškozený postkranialní skelet, dlouhé kosti dolních končetin však lze změřit a podle nich je možno vypočítat výšku zemřelého na 168 cm /nadstřední/. Levá pánevní kost je výrazně mužského tvaru, s úzkou incisura ischiadica major, bez praeaurikulárních žlábků a také ischiopubický index hodnotou 54 se řadí do variační šíře mužských pánví. Na 5. bederním obratli je unilaterální spondylolýza vpravo, spojená s mediální spinou bifidou.

Kostra č. 6 se nezachovala.

Kostra č. 7 - dítě, 7-9 let. Zachovaly se pouze části postkranialního skeletu. Stáří dítěte je možno určit podle velikosti dlouhých kostí.

Kostra č. 8 - dítě, 9-11 let. Zachoval se opět pouze silně poškozený postkranialní skelet, z jehož velikosti bylo možno odhadnout stáří dítěte.

Kostra č. 9 - dítě, 3-4 roky. Zlomky lebky i postkranialního skeletu.

Kostra č. 10 - ?, dospělý. Zachovaly se pouze zlomky postkranialního skeletu, které neumožňují žádné bližší určení.

Kostra č. 11 - dítě, 5-6 let. Silně poškozená lebka a zlomky postkranialního skeletu. Mozkovna je dolichokraní, ortokraní a akrokraní, eurymetopní, očnice mesokonchní, nos hyperchamaerrhiní, alveolární index ortognatní.

Kostra č. 12 se nezachovala.

Kostra č. 13 se nezachovala.

Kostra č. 14 - muž, 40-50 let. Silně poškozená lebka a zlomky postkranialního skeletu. Lebeční švy srůstají, což je patrné na obou deskách lebečních kostí, čelo je klenuté, nadoboční oblouky středně silné, glabela III. stupně, tlustý horní okraj očnice, klenutý týl s protuberantia occipitalis externa III. stupně, velké bradavkové výběžky. Chrup je ve velmi špatném stavu, 19 lůžek je zhojeno po intravitální ztrátě, 1 stolička má kaz, pět zachovaných zubů je velmi silně abraďováno. Mozkovnu je možno zčásti proměřit, je brachykraní, hypsikraní, tapeinokraní a metriometopní, v absolutních mírách má střední délku, šířku i výšku, aristenkefal.

Kostra č. 15 - muž?, 40-50 let. Zlomky kostry. Na fragmentech lebky pozorujeme švy v pokročilém stavu srůstu, horní okraje očnic jsou tlusté, bradavkové výběžky velké, chrup je silně abraďován.

Kostra č. 16 - dítě? Zachovalo se jen několik drobných fragmentů z lebky velmi pravděpodobně většího dítěte.

Kostra č. 17 - dítě, 2 roky. Zlomky kostry.

Kostra č. 18 - dítě, 5 let. Z lebky i postkranialního skeletu se zachovaly jen zlomky.

Kostra č. 19 - dítě, 7-8 let. Téměř nepoškozená lebka a mírně poškozený postkranialní skelet. V obou očních švech jsou vytvořena cribra orbitalia. Mozkovnu je možno dokonale proměřit, je dolichokraní, ortokraní, tapeinokraní, stenometopní, obličej je hypereuryprosopní a mesénní, mesokonch, chamaerrhin, ortognat.

Kostra č. 20 - dítě, 8-9 let. Silně poškozená lebka a zlomky postkranialního skeletu. Mozkovna je brachykraní, ortokraní, tapeinokraní, stenometopní, obličej leptoprosopní a lepténní, nos chamaerrhiní, mesomandibular.

Kostra č. 21 - žena, 30-40 let. Mírně poškozená kostra. Mozkovna má na lamina externa švy dosud plně otevřené, na lamina interna lebečních kostí švy už srůstají. Čelo je strmé s plochými nadobočními oblouky a plochou glabelou I. stupně, horní okraje očnic jsou tenké, týl oploštěný s protuberantia occipitalis externa II. stupně, bradavkové výběžky malé. Chrup je silně obroušen s četnými kazy a intravitálními ztrátami. Obou -

stranně vytvořená cribra orbitalia. Zhojená zlomenina levého klíčku, na pánevních kostech je oboustranně vytvořen silný sulcus praeauricularis. Lebka je v absolutních mírách dlouhá, středně široká a vysoká, v indexech mesokranní, hypsikranní, metriokranní a stenometopní. Aristencefal. Výška postavy zemřelého byla vypočítána na 160,5 cm /vysoká/.

Kostra č. 22 - muž, 40-50 let, leptodolichomorf. Velmi dobře zachovaná kostra. Na lamina externa lebečních kostí začínají švy srústat, na lamina interna jsou již obliterovány. Lebka má klenuté čelo se silnými nadobočními oblouky, glabelou III. stupně, tlustými horními okraji očních, týl je klenutý a protuberantia occipitalis externa IV. stupně, bradavkové výběžky velké, úhly dolní čelisti rovné. V silně abradovaném chrupu jsou zhojena lůžka po dvou horních stoličkách, tři další horní stoličky jsou napadeny kazem. V pravostranné sutura frontozygomatica je vsutá kůstka, která dosahuje až k velkému křídlu klínové kosti; na levé straně lebky je vytvořena sutura parietalis horizontalis, v předních dvou třetinách šupinovitě a v zadní třetině pilovitého tvaru. Tento šev probíhá od pteria do levé poloviny lambdového švu, vytváří poměrně velkou samostatnou kost, která zcela odděluje spánkovou kost od vlastní kosti temenní. Celá lebka je silně asymetrická. Incisura ischiadica major je úzká, sulcus praeauricularis není vytvořen. Lebka je v absolutních mírách dlouhá, středně široká a vysoká, má široký a velmi vysoký obličej, horní obličej je vysoký; mesokran, ortokran, metriokran, eurymetop, hyperleptoprosop, lepten, mesokonch, mesorrhin, ortognat, mesomandibular, aristenkefal. Výška postavy byla vypočítána na 166,5 cm /střední/. Vrožený blok 5. a 6. krčního obrátle; jde o synostózu těl i oblouků se zachovaným reziduem meziobratlové štěrbiny ventrálně, spojení oblouků je jinak hladké, navalen je pouze horní ventrální okraj těla C 5, foramina intervertebralia jsou zcela pravidelná. Výrazná asymetrie korespondujících kloubních výběžků L 2-4, vlevo jsou nápadně velké, vpravo menší, téměř hypoplastické, nevznikla však skolióza. Klíčky jsou asymetrické; pravý je zkrácen, tlustší, s akcentovaným prohnutím akromiálního konce. Zkrácení má charakter stavu po zlomenině zhojené v retrakci fragmentů, chybí další odchylky, které by ukazovaly na posttraumatický stav /posudek L. Vyhnánka/.

Kostra č. 23 - žena, 30 - 40 let. Silně poškozená kostra, lebka nadto mírně postmortálně deformována. Čelo je strmé s plochými nadobočními oblouky a plochou glabelou II. stupně, horní okraje očních jsou středně tlusté, týl klenutý, protuberantia occipitalis externa II. stupně, bradavkové výběžky malé. Lebeční švy jsou otevřené, ale chrup je silně obroušen a v dolní čelisti jsou lůžka pěti stoliček zhojena po intravitální ztrátě. Široká incisura ischiadica major a oboustranně vytvořený sulcus praeauricularis. Mozkovna je v absolutních mírách velmi dlouhá a úzká, v indexech dolichokranní a eurymetopní. Výška postavy byla vypočítána na 164 cm /vysoká/.

Kostra č. 24 - dítě, 2 roky. Zlomky lebky i postkraniálního skeletu.

Kostra č. 25 - muž, dospělý. Silně poškozený postkraniální skelet, z lebky se nezachovalo nic. Na zlomcích pánevních kostí je patrný úzký angulus subpubicus, podle délky dlouhých kostí dolních končetin byla vypočítána výška postavy zemřelého na 171,5 cm /velká/.

Kostra č. 26 - ?, dospělý. Zachovalo se jen několik málo zlomků postkraniálního skeletu, které neumožňují bližší určení.

Kostra č. 27 - ?, dospělý. Zachovaly se také jen fragmenty postkraniálního skeletu.

Kostra č. 28 - dítě, 4 roky. Zlomky z kostry.

Kostra č. 29 - muž, dospělý. Zachoval se jen silně poškozený postkraniální skelet, na základě délky dlouhých kostí mohla být vypočítána výška postavy na 176 cm /vysoká/. Je to celkově velmi robustní kostra, na pánevních kostech je patrná úzká incisura ischiadica major, sulcus praeauricularis není vytvořen. Bližšímu rtg vyšetření byly podrobeny metatarsy a základní články palců obou nohou: vpravo je rtg obraz normální, vlevo je však rozeznatelné evidentní zvětšení objemu I. metatarsu i základního článku palce. Kloubní plochy při I. metatarsofalangeálním kloubu vlevo jsou nepravidelně hrbolaté, porézní; těsně spolu korespondují, nejsou zde však rozeznatelné známky produktivních změn. V rtg obraze je struktura snímkových kostí jak pravé, tak i levé nohy normální, je však markantní rozdíl ve velikosti kostí pravé a levé strany. Pouze při kloubních plochách I. metatarsofalangeálního kloubu vpravo je kostní stín nepravidelně konturován a drobně projasněný, jak odpovídá výše zmíněným změnám kloubních ploch. Nález svědčí pro hyperostózu I. metatarsu a základního článku palce vlevo, velmi pravděpodobně jako projev parciálního gigantismu, ohraničeného na I. paprsek levé nohy /posudek L. Vyhnánka/.

Kostra č. 30 - muž?, dospělý. Silně poškozený postkraniální skelet, lebka se nezachovala. Na pánevních kostech je patrná úzká incisura ischiadica major, sulcus praeauricularis není vytvořen. Canalis sacralis alte apertus až k S 3, spina bifida S 1 až S 3. Na základě délky dlouhých kostí byla vypočítána výška postavy zemřelého na 165 cm /střední/.

Kostra č. 31 - dítě, 8-10 let. Zachovaly se jen zlomky postkraniálního skeletu.

Kostra č. 32 - žena, 40-50 let, leptodolichomorf. Velmi dobře zachovaná kostra. Lebka má švy na vnější desce kostí dosud otevřené, na lamina externa už téměř kompletně obliterované, čelo je klenuté, nadoboční oblouky středně velké, glabela plochá I. stupně, horní okraje očních silné, klenutý týl s protuberantia occipitalis externa I. stupně, bradavkové výběžky malé, úhly dolní čelisti rovné. Chrup je silně abradován, alveoly po třech stoličkách jsou zhojeny a čtyři stoličky jsou napadeny kazy. Lebka je v absolutních mírách dlouhá, úzká a vysoká, má středně široký a středně vysoký obličej a vysoký horní obličej; hyperdolichokran, hypsikran, akrokran, eurymetop, leptoprosop, lepten, mesokonch, leptorrhin, ortognat, eurymandibular, aristenkefal. Výška postavy zemřelé byla vypočítána na 162 cm /vysoká/, hodnota ischiopubického indexu se jasně řadí mezi ženské, na pánevních kostech je široká incisura ischiadica major a bilaterálně vytvořen široký sulcus praeauricularis.

Kostra č. 33 - muž, 40-50 let. Silně poškozená lebka a zlomky postkraniálního skeletu. Na vnější desce le-

bečních kostí jsou švy dosud otevřené, na lamina interna již srostlé, lebka má klenuté čelo, mírné nad - oboční oblouky, glabelu III. stupně, tlustý horní okraj očních, klenutý týl s protuberantia occipitalis externa II. stupně, velké bradavkové výběžky. Chrup je silně obroušen, 7 alveolů je zhojeno po intravitální ztrátě zubů /2 dolní řezáky a 5 stoliček/. Podle indexů je lebka mesokonchní, chamaerrhinní a eurymandibulární.

Ze 33 hrobů, které byly odkryty archeologickou záchrannou akcí ve Strachotíně, se ve čtyřech nezachovaly lidské pozůstatky. Z 29 koster, které byly podrobeny antropologickému vyšetření, bylo 13 případů pozůstatků dospělých osob, z toho 8 mužů a 5 žen. Stejný počet se zachoval koster nedospělých, tedy také 13, ve 3 případech nebylo možno pro fragmentárnost pozůstatků určit ani stáří zemřelého.

Změřit bylo možno pět lebek ženských, tři mužské a tři lebky nedospělých, z toho však u jedné ženy a jednoho muže se zachoval pouze obličejový skelet. Jediná dobře zachovaná mužská lebka je leptodolichomorf - ní, stejného typového určení jsou i obě dobře zachované ženské lebky; další dvě ženské lebky jsou dolicho - morfnní a konečně jediná další měřitelná mužská lebka je brachymorfnní. Je to sice malý soubor metrických dat, ale i ten má svůj význam, a proto uvádíme všechny míry v připojené tabulce. Z metrického ani typologického hlediska se tento soubor nevymyká obvyklému obrazu populací časného středověku.

Z patalogických nálezů jmenujeme unilaterální spondylolýzu 5. bederního obratle /kostra č. 5/, spinu bifidu S 1-3 spojenou s canalis sacralis alte apertus /č. 30/, zlomeninu levého klíčku /č. 21/ a zajímavou hyperostózu I. metatarsu a základního článku palce jako projev parciálního gigantismu u kostry č. 29. Zajímavý je nález u kostry č. 22, kde je kraniofaciální asymetrie kombinována s asymetrií klíčku a vrozenou synostózou 5. a 6. krčního obratle; k tomuto nálezu se ještě vrátíme s L. Vyhnánkem v podrobném zpracování.

Míry a indexy lebek ze Strachotína

Lebka č.	1	2	11	14	19	20	21	22	23	32	33
pohlaví	žena	žena	?	muž	?	?	žena	muž	žena	žena	muž
stáří	30-40	30-40	5-6	40-50	7-8	8-9	30-40	40-50	30-40	40-50	40-50
1-délka lebky	170	-	172	179	169	163	176	188	190	181	-
5-délka báze	95	-	92	101	86	85	101	113	-	102	-
8-šířka lebky	127	-	122	149	137	133	138	144	136	126	-
9-min. šířka čela	98	-	86	102	87	80	90	105	97	90	95
10-max. šířka čela	118	-	103	-	107	102	116	120	-	110	-
11-aurikulární š.	116	-	-	-	110	106	119	126	-	119	-
12-asteriální š.	98	-	-	-	108?	108	107	114	-	106	-
17-výška lebky	129	-	122	137	124	115	132	139	-	138	-
20-nadušní výška	109	-	107	114	108	-	110	120	115	110	-
23-obvod	485	-	472	-	480	464	505	529	522	512	-
24-příčný oblouk	298	-	284	-	287	277	303	327	316	299	-
25-podélný obl.	343	-	348	376	361	-	361	373	380	366	-
26-čelní oblouk	119	-	117	122	116	119	126	123	136	126	145
27-temenní obl.	120	-	125	134	135	113	125	125	120	126	-
28-týlní oblouk	104	-	105	120	110	-	110	125	124	114	-
29-čelní tětiva	100	-	100	111	98	100	110	109	116	111	123
30-temenní tět.	105	-	110	115	110	101	112	110	108	114	-
31-týlní tětiva	84	-	87	100	94	-	92	100	101	94	-
38-kapacita	1139	-	1106	1522	1216	1071	1352	1547	-	1304	-
40-délka obl.	88	-	88	-	78?	-	-	106	-	97	-
43-šířka h.obl.	102	-	-	-	88	83	-	111	-	99	-
43/1-biorbit.š.	95	-	-	-	83	-	-	105	-	95	-
45-bizygomat.š.	120	-	-	-	108?	106?	-	136	-	124	-
46-š.střed.obl.	86	-	-	-	81	-	-	100	-	94	-
47-v.obličeje	113	111	81	-	85	98	-	134	-	112	111
48-v.hor.obl.	71	65	50	-	54?	60?	-	80	-	70	67
50-interorb.š.	22	26	22	-	20	-	-	26	-	25	27
51-š.očnice	38	41	34P	-	36	-	-	46	-	41	39P
52-v.očnice	33	33	28P	-	30	-	-	38	-	34	30P
54-šířka nosu	22	25	22	-	22	23	-	29	-	24	25
55-výška nosu	49	47	35	-	39	45	-	58	-	53	46
57-min.š.nosu	7,2	-	-	-	10	-	-	10	-	8,8	-
65-kond.š.mand.	-	113	-	-	-	89	93	-	-	119	-
66-bigon.šířka	96?	90	-	-	-	82	-	100?	-	98	100
69-výška brady	33	29	24	-	-	23	28	41	-	32	32
70-výška ramene	59P	62	46P	-	-	44	64	-	-	61	-
71-šířka ramene	29P	28	27P	-	-	26	31	-	-	33	-
hl.front.	18,0	-	-	-	15,2	-	-	26,7	-	18,2	-
hl.maxilly	18,1	-	-	-	17,9	-	-	20,5	-	17,8	-
hl.kořene nosu	3,0	-	-	-	3,4	-	-	3,9	-	2,8	-

Indexy:

I 1-délkošířkový	74,7	-	70,9	83,2	81,1	81,6	78,4	76,6	71,6	69,6	-
I 2-délkovýškový	75,9	-	70,9	76,5	73,4	70,6	75,0	73,9	-	76,2	-
I 3-šířkovýškový	101,6	-	100,0	91,9	90,5	86,5	95,7	96,5	-	109,5	-
I 13-frontopar.	77,2	-	70,5	68,5	63,5	60,2	65,2	72,9	71,3	71,4	-
I 38-obličejový	94,2	-	-	-	78,7	92,5	-	98,5	-	90,3	-
I 39-hor-obličeje	59,2	-	-	-	50,0	56,6	-	58,8	-	56,5	-
I 42-očnice	86,8	80,5	82,4	-	83,3	-	-	76,3	-	82,9	76,9
I 48-nosu	44,9	53,2	62,9	-	56,4	51,1	-	50,0	-	45,3	54,3
I 60-alveolární	92,6	-	95,7	-	90,7	-	-	93,8	-	95,1	-
frontomandibul.	98,0	-	-	-	-	102,5	-	95,2	-	108,9	105,3
nasomalární	18,9	-	-	-	18,3	-	-	25,4	-	19,2	-
zygomaxilární	21,0	-	-	-	22,1	-	-	20,5	-	18,9	-
simotický	41,7	-	-	-	34,0	-	-	39,0	-	31,8	-
výška postavy	-	-	-	-	-	-	160,4	166,4	164,2	162,1	-

Grossmährische Skelette aus Strachotín /Bez. Břeclav/. Bei der Grabung in Strachotín im Jahre 1980 wurde ein Abschnitt eines grossmährischen Gräberfeldes abgedeckt, dessen Grossteil entweder zerstört oder in der Verbauung verborgen ist. Insgesamt hat man 33 Gräber untersucht, in denen Überreste von 29 Personen gefunden wurden; 8 Skelette von erwachsenen Männern, 5 Frauenskelette und 13 Skelette von minderjährigen Personen, in 3 Fällen war es, wegen des schlechten Erhaltungszustandes, nicht einmal möglich das Alter des Verstorbenen zu bestimmen. Fünf Frauen-, drei Männerschädel und drei Schädel von minderjährigen Personen konnten wenigstens teilweise vermessen werden, bei denen jedoch bei einer Frau und einem Manne nur das Gesichtsskelett erhalten blieb. Drei gut erhaltene Schädel /1 Mann und 2 Frauen/ sind leptodolichomorph, weitere zwei Frauenschädel sind dolichomorph und ein Männerschädel ist brachymorph. Vom metrischen sowie typologischen Standpunkt entzieht sich dieser Komplex nicht dem üblichen Bild der Population des frühen Mittelalters.

Von pathologischen Befunden nennen wir: unilaterale Spondylolyse des 5. Lendenwirbels /Nr.5/, mediale Spina bifida S 1-3 verbunden mit Canalis alte apertus /Nr. 30/, Bruch des linken Schlüsselbeines und Hyperosthose des I. Metatarsus und des Grundgliedes des Daumens als Ausserung eines partialen gigantismus /Nr. 29/. Eine besondere Aufmerksamkeit verdient der Befund bei Skelett Nr. 22, wo eine kraniofaziale Asymmetrie mit der Asymmetrie der Schlüsselbeine und einer angeborenen Synosthose des 5. und 6. Halswirbels kombiniert ist.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NA NÁMĚSTÍ REPUBLIKY Č. 5 V OLOMOUCI

/okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V březnu 1982 se pro chystanou plynofikaci muzea kopalo před schodištěm u západní stěny budovy. Na profilu se pod 20-30 cm silnou vrstvou pískové úpravy pod chodníkem jevila vrstva tmavé jílovité hlíny s kamením, v níž se ojediněle nalézaly střepy mladohradištní keramiky a zlomky zvířecích kostí. Tato vrstva byla v hloubce 60 - 80 cm vystřídána tmavou sypkou hlínou s množstvím uhlíků, zvířecích kostí a střepů mladohradištní keramiky. V této vrstvě byla nalezena i železná botka. Tmavou hlínou místy postupovaly šmouhy rezavě hnědé mazlavé hlíny. V hloubce 120 cm nasedala na hnědou mazlavou hlínu o síle 10 - 20 cm, která ležela na podloží z drobného slepence.

Z prostory před západní zdí budovy muzea byla při stavebních úpravách koncem 60. let vyzvednuta kostěná brusle¹.

Zjištěný sled vrstev i materiál je obdobný situaci na Křížkovského ulici č. 14².

Poznámky:

1 V. Burian, Nález kostěné brusle v Olomouci, PV 1971, 111.

2 D. Kaliszová, Zjišťovací výzkum na Křížkovského ulici č. 14 v Olomouci, PV 1982, v tisku.

Rettungsgrabung auf dem Platz der Republik Nr. 5 in Olomouc /Bez. Olomouc/. Auf dem Platze der Republik wurde in einem Aushub vor dem Museumsgebäude eine jungburgwallzeitliche Be- siedlung festgestellt.

SKELETTGRAB VON UHERSKÝ BROD - TĚŠOV

/Bez. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Auf dem Kataster Uherský Brod - Těšov, nördlich und knapp bei der Strasse Uherský Brod-Šumice, ca. 100° - 120 m östlich von dem Bánovský Bach, hat man bei Erdarbeiten ein menschliches Skelett gestört. Von diesem blieben in situ Knochen der Fusszehen, ein Teil des Brustkorbes und ein Teil des rechten Armes er- halten. Der Rest war durch den Mechanismus in der Umgebung des Fundes verstreut worden. Der Tote war in einem mit Nägeln verbundenen Holzarg, in Strecklage von Nord-Süd orientiert, in einer Tiefe von 190 - 200 cm von der heutigen Oberfläche beigesetzt. Die Länge des Skelettes, nach seinen Überresten, beträgt schätzungsweise 180 - 185 cm. Nach der Tiefe des Grabes und der Lage des Skelettes könnte es sich um ein slawisches Grab handeln, das jedoch zeitlich näher nicht einreihbar ist.

DRUHÁ SEZÓNA ZÁCHRANNÉHO VÝZKUMU HRADU ROKŠTEJNA, K.Ú. BRTNICE, V ROCE 1982

/okr. Jihlava /

Irena Loskotová, Brno, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Archeologický výzkum hradu Rokštejna byl zahájen 23. června a probíhal do 26. září 1982. Drobné dokon- čovací práce byl ještě prováděny 2. - 3. října 1982. Díky příznivým klimatickým podmínkám lze konstatovat, že byly splněny plánované cíle. Podařilo se dokončit plochy rozpracované v roce 1981 i většinu ploch rozpra- covaných v sezóně 1982. Některé dokončené úseky s rozpadávajícím se základovým zdívem byly zajištěny vy- rovnáním zdiva a překrytím drnem. V sezóně 1982 se pracovalo na ploše 400 m² a úplně byla prozkoumána plo- cha 275 m². Za uplynulé dvě sezóny byla zcela prozkoumána plocha 450 m² a na příští sezónu zůstává částeč- ně rozpracováno dalších 475 m². Celkem tedy výzkum proběhl na ploše 925 m². Na ploše výzkumu bylo zjiště- no a prozkoumáno osm prostor, vymezených zdívem, a další objekty /celkem 68/, jako např. zahloubené kúlo- vé jámy, jámy, části základů a základových spár apod.

Výzkumné práce v roce 1982 pokračovaly dalšími odkryvy na rozpracovaných plochách uvnitř dolního palá- ce, na nádvoří byl sledován průběh hlavní hradební zdi v jihovýchodní části areálu hradu od dolního paláce k původně předpokládané věžici na východní straně hradby. Další výzkum ukázal, že se jednalo o druhou věž. Dále byl zahájen odkryv na ploše dvou čtverců v prostoru horního hradu. Výzkum se soustředil především na dokončení odkryvu příhradebních komor a hlavní hradební zdi v jihovýchodním úseku. V loňské sezóně byla zce- la prozkoumána komora A se špýcharem a rozpracovány komory B a C.

V komoře B o rozměrech 6,8 x 4,2 x 4,6 x 3,7 m byl dokončen výzkum části kamenné stavby, orientované shodně s hlavní hradební zdí, která zasahovala i do nádvoří a sousední komory C. Dále byly vyšetřeny vstu- py do komory B a vstup z komory B do komory A. V prostoru vstupu do komory B jsme sledovali založení příč- ky mezi komorami B a C na starší vrstvě, náležející k nadzemní stavbě lehčí konstrukce, jejíž součástí tvořila i kamenná stavba v komoře B.

Sutové vrstvy komory C /rozměry 6 x 3,8 x 4,5 x 4 m/ o mocnosti až 0,5 m byly vybrány již v roce 1981. Pokračovali jsme ve vybírání žluté jílovité vrstvy, propálené do červena. Pod ní se objevila kamenná destruk- ce, pod kterou procházel vlastní základ starší hradební zdi, pokračující sem z vedlejší komory B. Do vrstvy i do samotné destrukce základového zdiva bylo zahloubeno několik objektů. Při vnitřní zdi komory C proťal starší zdivo základový žlab, jenž patrně náležel k budově lehčí konstrukce /kombinace kamenné části s kúlo- vou a srubovou konstrukcí/, postavené na nádvoří. K ní také asi patřila zahloubená jáma při hlavní hradební zdi /objekt 37/, překrytá později příčkou mezi komorami C a D. Vchod do komory C předpokládáme dle požá- rové vrstvy na vnitřní zdi při příčce B/C.

Komora D o rozměrech 4,5 x 3,5 m byla vyplněna místy až 0,6 m vrstvou sutě. Směrem k severu od příčky mezi komorami C a D se však tato vrstva vytrácela a ležela zde pouze asi deseticentimetrová vrstva hnědé

lehčí hlíny. V hloubce 75 cm se rýsovala v jihozápadním rohu čtverce černá hlinitá požárová vrstva o mocnosti zhruba 15 cm se značným množstvím keramiky a zvířecími kostmi. Do skalnatého podloží byla zahloubena kúlová jámka a žlaby. V komoře D se dochovalo pouze zdivo příčky mezi komorami C a D a zdivo hlavní hradební zdi. Vnitřní zeď komory byla spolu s příčkou D/E patrně zničena při těžbě stavebního kamene, což vedlo i k snesení suťové a požárové vrstvy v severní části komory D a v sousední komoře E. Průběh vnitřní zdi lze rekonstruovat na základě jejího průběhu u komor C a E. Po příčce, která byla pouze polo-příčkou s průchodem do komory E při vnitřní zdi, se dochovala část negativu základu. Do komory D zasahoval z komory C objekt 37. Při jihozápadním rohu komory D byl zachycen útržek čelního základového zdiva starší zdi, probíhající pod komorou B a C.

V komoře E o rozměrech 5 x 3,5 m se po odstranění drnové vrstvy objevila destrukce kamenů a vnitřní zeď komory E. Výplň mezi kameny byla hnědá, hlinitá. Po začištění zhruba o 10 cm se vyrýsovala žlutá pískovitá vrstva /rostlý terén/ a v ní dva zahloubené objekty.

Výzkum v komoře F nebyl dosud ukončen stejně jako v místě, označeném při loňském výzkumu jako starší vjezd. Zde se ukazuje, že spíše než o starší vjezd se jedná asi o sedmou komoru.

Vnitř východní věže byla odstraněna vrstva suti, prejz a kamenů, mocná zhruba 4 - 4,5 m. V hloubce 4,4 - 5,6 m byla zachycena vlastní požárová vrstva, která obsahovala souvislou výplň prejz, zuhelnatělé trámy, dvě kompletní kování dveří, keramiku a další železné předměty /srpy, stavební kování atd./ . V hloubce 5,6 m bylo skalnaté dno věže.

Výzkum nádvoří se soustředil především na odkryv rampy vstupu do dolního paláce, vtesané do skalnatého podloží, a odkryv rozsáhlého objektu lehčí kúlové a srubové konstrukce, který zděnou částí zasahoval i do komor B a C. Dále byl na nádvoří prozkoumán do skály vytesaný žlab, široký zhruba 2 m. Jedná se o recentní kuželníkovou dráhu z konce minulého až počátku tohoto století. Na zbylé ploše nádvoří nebyl výzkum dosud ukončen a bude pokračovat v roce 1983. Týká se to zejména rozsáhlé destrukce při vnitřní zdi dolního paláce a situace kolem věže na východní straně opevnění.

Výzkum dále ukázal, že zdivo v komorách B, C a D tvoří část podkovovitého útvaru starší hradební zdi, která patrně pokračovala směrem k dolnímu paláci nebo do prostoru, kde byl později vystavěn, a končila pravouhlym zalomením dovnitř plochy, tímto útvarem ohraničené. Na tento průběh však poukazovaly pouze zbytky negativního základového žlabu.

Kompletně byl prozkoumán průběh hlavní hradební zdi v jihovýchodní části od dolního paláce až po východní věž, včetně odkryvu před hlavní hradební zdi na plošině u čela dolního paláce a vyšetření navázaní dolního paláce spárou na hlavní hradební zeď.

Dokončen byl také odkryv prostory A dolního paláce, a to sektorů A4 a A5. Dále byl začištěn i prostor u vchodu a klenebného pasu, označený pracovně A/B4 a A/B5, a vyčištěna jámka na vodu. Nebyly získány žádné nové poznatky, týkající se stratigrafie v tomto prostoru.

V jádru hradu /horní hrad/ byly zahájeny odkryvné práce a vybírání suťových vrstev. Výzkum zde bude pokračovat v sezóně 1983.

Letošní výzkum potvrdil a dále upřesnil poznatky, získané v roce 1981, na nichž nemusíme nic podstatného měnit. Bohužel se nepodařilo upřesnit chronologické postavení starší hradební zdi. Určitou naději skýtá vyhodnocení nálezů, zejména staré keramiky ze druhé poloviny 13. století, pocházející z útržků vrstev kolem negativu základu této zdi a jeho okolí i ze základových spár. Další nálezy keramiky i ostatních artefaktů umožňují počítat se zánikem lokality za husitských válek.

Výzkum upřesnil stavební podobu budov z 15. století. Doposud se v literatuře uvádělo, že se jedná o hrad podunajského typu. Z objevu druhé věže a existence dolního paláce vyplývá, že se jedná o dva do jisté míry samostatné celky, dolní a horní hrad, což je doloženo i v písemných pramenech, a že tedy Rokštejn představuje svou dispozicí tzv. dvojhrad. To patří bezesporu k nejzávažnějším zjištěním sezóny 1982¹.

Poznámka:

- 1 Srův. H. Karasová - Z. Měřínský, První sezóna záchranného výzkumu hradu Rokštejna, k.ú. Brtnice v roce 1981 /okr. Jihlava/, PV 1981, Brno 1983, 51-54; Z. Měřínský et al., Zpráva o výzkumu hradu Rokštejna, k.ú. Brtnice /okr. Jihlava/ v roce 1982, 8 str., 68 obr. příl., Brno 1983. Ulož. AÚ ČSAV Brno, KSSPOP Brno, Vodorozvoj n.p. Brno, MK ČSR atd.

Zweite Saison der Rettungsgrabung auf Burg Rokštejn, Katastralgebiet Brtnice im Jahre 1982 /Bez. Jihlava/. In der zweiten archäologischen Grabungssaison der Burg Rokštejn im Jahre 1982 setzen die Untersuchungen mit weiteren Abdeckungen auf den vorgearbeiteten Flächen im Inneren des unteren Palastes fort, auf dem Burghof hat man den Verlauf der Burghauptmauer im südöstlichen Teil des Areales, die Eintrittsrampe in den unteren Palast und vor allem die Situation der zur Burghauptmauer angebauten Kammern verfolgt. In den Kammern B, C und D waren Reste der älteren Burghauptmauer, erfasst worden. Auf der Ostseite der Burghauptmauer wurde ein zweiter Turm freigelegt. Abdeckungsarbeiten hat man auch im Raume der oberen Burg eröffnet. Die Funde der heurigen Saison bestätigen die vorjährige Feststellung, dass die Burg vermutlich schon in der ersten Hälfte des 15. Jahrhunderts während der Hussitenkriege gewüstet wurde. Die Grabung präzisierete die Baugestalt der Gebäude aus dem 15. Jahrhundert. Bisher hat man in der Literatur angeführt, dass es sich um eine Burg des donauländischen Types han-

delt, Aus der Entdeckung des zweiten Turmes und aus der Existenz des unteren Palastes geht hervor, dass es sich um zwei im bestimmten Sinne selbständige Komplexe, um die obere und um die untere Burg handelt, was auch in schriftlichen Quellen belegt ist und dass also Rokštejn durch ihre Disposition eine sog. Ganer - benburg vorstellt. Dies gehört zweifellos zu den schwerwiegendsten Feststellungen der Saison 1982.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU BUKOVINA /k.ú. HOSTIM/

/okr. Znojmo/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 17/

Zhruba 1 km severně od Jiřic a 3 km jihovýchodně od Hostimi stál na levém břehu Nedveky hrad Bukovina. Dodnes patrně zbytky zaujímají nevelký výstupek náhorní roviny do údolí, ukončený skalnatým srázem¹. Proto půdorys připomíná výseč s obloukem vypjatým proti plochému okolí, od něhož je oddělen dosud velmi výrazným příkopem a valem, na severu a západě zdvojeným. Celá jednoduchá dispozice je podobná rozvržení hradu v Doubravici nad Svitavou a její určitá rozháranost ukazuje na autorství nepřiliš zdatného provinciálního stavitele /obr. 17/.

Vstupní brána byla při severozápadním nároží hradu ve zdi 2,5 m silné. Vlevo od ní je pahorek s pozůstatky válcové věže, z níž je zachována část líce vnitřního prostoru o extrapolovaném průměru 3 m. Vnější průměr činil 10 m. Stopami po obvodní hradbě jsou podélné vyvýšeniny se zdívm vystupujícím místy na povrch. K úplnému sesutí po prudkém svahu došlo na jihozápadním výběžku, takže dispozice této části hradu je nejasná. Podle pahorku stavebního rumu a stopy zdíva před ním není zde vyloučena nějaká zástavba, jež však nesahala až na skalisko, jímž výběžek končí. Na jihovýchodní straně rovinného nádvoří jsou dvě mírné deprese, snad stopy po obytné budově. Jižním směrem jsou do svahu vsunuty relikty rozměrné budovy o dvou odděleních, spojených průchodem valeně zaklenutým, jehož oblouk je vzdušen z cihel². Tloušťka zdi je do příkopu 2,5 m, do svahu 1,85 m a dělicí 1,7 m.

Opomeneme-li falzum z počátku 14. století, jmenující k roku 1173 Hruta z Bukoviny³, jsou zřejmě prvními historickými vlastníky Gerhard a jeho syn Ludvík z Bukoviny, uvádění v letech 1337 - 434. Protože jádrem panství byly vždy Hostim a Jiřice a roku 1325 se uvádí predikát z Hostimi, je nutno předpokládat, že v té době hrad ještě neplnil svou funkci. Byl tedy stavěn někdy v letech 1325 - 1337, čemuž dochované relikty neodporují. Zánik hradu spadá do období 1420 - 1470, neboť roku 1481 se zapisuje hrad pustý Bukovina a současně i tvrz z Hostimi, která jej v sídelní úloze opět nahradila⁵.

Při povrchovém průzkumu v roce 1982 byly převážně na jižním svahu pod palácem nalezeny fragmenty keramiky a v prostoru válcové věže zlomky ploché střešní krytiny z cihlářské hlíny /i.č. 51 - 54/82/. Z nasbíraného materiálu bylo vyskartováno 117 atypických výdutí většinou různých odstínů šedé, tmavošedé a černé barvy. Materiál výdutí byl tvrdě vypálen a obsahoval většinou středně zrnitý písek. Z nálezového celku bylo vybráno celkem 50 ks keramických fragmentů s určitou vypovídací hodnotou. Druhově jsou zastoupeny většinou hrncovité nádoby /11 ks/, poháry /2 ks/, džbán /1 ks/, kahánek /1 ks/, zvonovité poklice /6 ks/, zlomek komorového kachle /1 ks/ a zlomky zásobnicovitých nádob /2 ks/. U 26 ks nelze bezpečně zjistit, z jakého druhu nádoby pocházejí, i když nejpravděpodobněji se jedná o zlomky z hrnců.

Mezi dvaceti nalezenými okraji náleželo 9 ks k ovalným typům, 4 ks k přímým svislým okrajům /1 ks komorového kachle/, 1 ks byl římsovitý svisle seříznutý, 1 ks vně vyhmtný, zesílený a zaoblený, jeden svisle vytažený okraj s lištou náležel džbánu a čtyři okraje byly z poklic zvonovitého typu. Dalších pět střepů pochází z hrdel, přičemž se v místě hrdla a nasazení výdutě objevují plastická žebírka, výdutí je v souboru celkem 19 ks a 7 ks jsou zlomky ode dna. V převaze jsou zastoupena dna s podsýpkou a šikmým hranitím okraje. Výzoba se objevuje na 22 fragmentech, čili méně než u jedné poloviny /nutno však připočíst 117 skartovaných nezdobených atypických výdutí/. Tři výdutě byly zdobeny složitým, radélkem provedeným dekorem, v šesti případech se jednalo o plastická žebírka a lišty a v ostatních třinácti případech byly fragmenty zdobeny žlábkem.

Povrch nalezených fragmentů byl většinou různých odstínů šedé, šedočerné a šedoohnědé barvy, desetina zlomků /5 ks/ měla povrch hnědý a 6 ks černý. Podobně tomu bylo i s barvou lomu, která byla v jednácti případech černá, u devíti kusů hnědá a u ostatních fragmentů různých odstínů šedé barvy. Osm zlomků mělo povrchovou úpravu, a to 5 x kovově lesklý nátěr, jednu šedočerný povrchový nátěr a dvakrát hnědou engobu na tuhových zlomcích zásobnic. Všechny fragmenty byly tvrdě /26 ks/ a velmi tvrdě /23 ks/ vypáleny, jeden kus až slinutý s vlastnostmi polokameniny. Materiál tvořila ve 22 případech hlína se stopami slídy a se středně zrnitým pískem, ve dvanácti případech pouze se středně zrnitým ostřivem a v šesti případech s větším zastoupením slídy a se středně zrnitým ostřivem. Jemnější písečné ostřivo bylo zastoupeno 2 x a se stopami slídy 6 x. Pouze dva zlomky zásobnicovitých nádob byly vyrobeny z hmoty se stopami slídy, hrubým pískem a větším množstvím tuhy.

Větší část souboru představovala kvalitní tvrdě vypálená tenkostěnná keramika vytočená na rychle rotující kruhu. I když v souboru jsou zastoupeny prvky charakteristické ještě pro 14. století, poměrně často se na dnech

objevuje podsýpka a ve výrazné převaze jsou ovalené okraje, svědčí větší část kolekce o existenci hradu během 1. poloviny 15. století⁶.

Poznámky:

- 1 Německá literatura používá pro hrad s tímto umístěním termínu Falrandburg.
- 2 Dalším páleným stavebním materiálem je plochá střešní krytina /tašky/, hojně se v úlomcích nacházející na povrchu sutového kužele velké věže.
- 3 L. Hosák - R. Šrámek, Místní jména na Moravě a ve Slezsku I., A - L, Praha 1970, 134.
- 4 L. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1938, 160.
- 5 L. Hosák - R. Šrámek, op. cit., 134, 282; V. Nekuda - J. Unger, Hrádky a tvrze na Moravě, Brno 1981, 132.
- 6 Archeologický materiál je uložen na AÚ ČSAV v Brně pod i.č. 04 574 - 1/82 až 54/82.

Oberflächenuntersuchung der Burg Bukovina /Katastralgebiet Hostim, Bez. Znojmo/. Die bis heute sichtbaren Reste der Burg befinden sich ungefähr 1 km nördlich von Jiřice und 3 km südöstlich von Hostim am linken Ufer der Nedveka. Eine gewisse Zerfahrenheit der einteiligen Disposition der Burg weist auf die Autorschaft eines nicht allzu tüchtigen provinziellen Baumeisters. Mit Rücksicht zu den schriftlichen Quellen wurde die Burg irgendwann in den Jahren 1325 - 1337 erbaut und wüstete im Zeitabschnitt von 1420 - 1470. Bei der Oberflächenuntersuchung im Jahre 1982 hat man überwiegend am südlichen Hang unter dem Palast Keramikfragmente und im Raume des zylinderförmigen Turmes Bruchstücke einer flachen Bedachung aus Ziegeltelem gefunden. Auch wenn in dem Komplex Elemente vertreten sind, die noch für das 14. Jahrhundert charakteristisch sind, erscheint verhältnismässig häufig auf den Böden eine Unterstreung und es überwiegen abgerundete Ränder markant, zeugt der grössere Teil der Kollektion für die Existenz der Burg im Verlaufe der 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM LAMBERKA A SEDLECKÉHO HRADU, k.ú. BŘEZ- NÍK A SEDLEC

/okr. Třebíč/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 18, 19/

Pozůstatky hradu Lamberka a Sedleckého hradu se nacházejí na ostrožnách, vymezených sousedními meandry řeky Oslavy asi 2 km západně od Březníka, okr. Třebíč. Vzhledem k vzdušné vzdálenosti pouhých 220 m a souvislostem vzniku obou fortifikací lze hovořit o tzv. hradní dvojici. Tyto dvojice, známé hlavně ze zahraničí, se u nás vyskytují právě na Třebíčsku, a to na styku klášterní domény trebičských benediktinů s državami světských feudálů. V. Voldán uvádí ještě Kozlov - Holoubek a Kufštejn - Čalovice na řece Jihlavě¹. V roce 1982 bylo provedeno zaměření obou lokalit, podrobný povrchový průzkum dochovaných stavebních reliktu i povrchový sběr archeologického materiálu.

Ruina Lamberka je situována na úzkém, dlouhém a poměrně nízkém skalnatém ostrohu přibližně 20 m nad hladinou Oslavy. Na východě spadá skála přímo do řeky, čehož bylo zřejmě využito k zásobování vodou. Přístupová cesta vedla po úbočí prudce se svažující šíje od Březníka /obr. 18/, kde Jaroslav z Knínice zapsal roku 1360 své manželce Margaretě 500 hř.² Prodejem Knínice roku 1364 získal hotové peníze, které mu posloužily k rozšíření panství o díl Kuroslap a k výstavbě nového rodového sídla³. Roku 1376 se již píše Jaroslava de Langenberc alias de Knyehnycz⁴, výstavbu hradu lze tedy předpokládat v letech 1365-1371⁵.

Významnou roli hrál Lamberk v bouřlivém období přelomu 14. a 15. století, kdy byl základnou vojenských rot Jana Sokola a Mikuláše Sokola z Lamberka⁶. V letech 1436 - 1459 patřil Janu Komorovskému⁷ a ve sporu s Matějem z Náchoda roku 1459 se připomíná jako pustý⁸. Zpustil pravděpodobně za feudálních rozbrojů v čtyřicátých letech 15. století jako blízký Holoubek⁹ a Levnov¹⁰.

Prostor hradu odděloval od šíje 8 m široký a 7 m hluboký ve skále vytesaný příkop, jímž procházela cesta. Na konci zatočila vlevo a po úzké římsce mezi skaliskem předhradí a srázem k řece vstoupila do hradního areálu. Svědčí o tom zbytky zdiva na obou stranách vstupu. Mělké sedlo odděluje skalisko nad příkopem od vyvýšeniny, zužující průchod po hřebeni. Jedná se o reliktní objektu /snad věžovitého/ a druhé brány, k jejímuž nároží se připojovala parkánová zeď předhradí.

Za dalším sedlem je výrazný 15 m široký a 45 m dlouhý pahorek, ukryvající kompaktní jádro hradu. Na okraji plošiny nad Oslavou jsou zachovány zdi, sledující terén, na severu pozůstatky úzkého parkánu. Za uměle prohloubenou rozsedinou je zaoblené nároží hrady, silné 2,4 m, chránící hrad na severu a opatřené pravděpodobně brankou, umožňující přístup k vodě. Po západní hradbě, uzavírající protáhlé nádvoří, zůstal jen terénní stupeň. Severním směrem klesající skalnatý hřeben je přerušen ještě dvěma příkopovitými průrvami, ale jednotlivé části jsou již beze stop fortifikační činnosti /obr. 18/. Zdivo hradu je poměrně kvalitní, rovnoměrně vrstvené z tříděného lomového kamene na kvalitní vápennou maltu. Architektonické články se nedochovaly.

Archeologické nálezy, získané při povrchovém průzkumu, pocházejí převážně z jádra hradu. Soubor je tvořen pouze keramikou a není příliš početný. Po vyskartování 25 atypických výdutí převážně černošedé barvy povrchu i lomu, které byly vyrobeny z hmoty ostřené středně zrnitým pískem a obsahující slídu, nám zůstaly k dispozici pouze další dva zlomky výdutí, v jednom případě s částí hrdla /i.č. 1/82/, zdobené horizontálními žlábkami a žlábkovanou vlnicí /2/82/, výduť s místem nasazení ucha /3/82/ a část plochy podsypaného dna /4/82/. Tyto fragmenty jsou černošedé a hnědé barvy povrchu i lomu, tvrdě vypáleny a vyrobeny z hmoty, ostřené středně zrnitým a v jednom případě /1/82/ i jemnějším pískem s příměsí slídy. Všechny nálezy lze rámcově zařadit do 2. poloviny 14. až 1. třetiny, respektive poloviny 15. století, což odpovídá době existence hradu, jak nám ji dokládají prameny písemné. Pro podrobnější analýzu a datování je soubor příliš malý¹¹.

Sedlecký hrad byl vystavěn 2,5 km východně od Sedlce, od něhož po úzké šíji vedla také příjezdová cesta. Hradní ostroh se v místě říčního zákrutu rozšiřuje a jeho svahy s výjimkou severního nejsou příliš strmé. Proto je hrad i na straně opačné přístupu chráněn hlubokým příkopem a obloukovitým valem. Hradní dispozice je jednoduchá a odpovídá rozsahem významu budovatele - klášterního mana, pocházejícího z drobné místní šlechty. Cesta, vedoucí po úbočí o něco výše než dnešní, překročila 20 m široký a 7 - 8 m hluboký příkop pod nárožím vnějšího opevnění hradu. Patřil k němu parkán v čele hradu a na jižní a východní straně, někde rozšířený na 10 - 11 m a částečně plnící funkci předhradí /obr. 19/.

Jádro hradu má tvar mírně deformovaného obdélníka 36 x 21 m. Na západě jsou zbytky dvouprostorové budovy o vnitřních rozměrech 18 x 8,5 m, jejíž jedna zeď má dosud otvory pro mohutné stropní trámy s kamennými překlady. Na východě jsou stopy další budovy snad trojprostorové, mezi oběma objekty je nevelké vnitřní nádvoří, přístupné pravděpodobně z jihu. Typologicky tak hradní jádro navazuje na jihočeské stavby doby karlovenské, zejména Menštejn a Helfenburk u Bavorova¹². Úroveň provedení je však nízká. Stavba není pravidelně vyměřena, zdivo je sice dobře licované, ale nepravidelné, jen výjimečně s tendencí řádkování, architektonické články a armování nároží chybí /obr. 19/. Recentního původu zřejmě jsou dvě zidky z původního materiálu kladeného na sucho, resp. na hlínu.

Na rozdíl od Lamberka, poměrně dobře z historie známého, se se Sedleckým hradem v písemných pramenech prakticky neseztáváme. Jedinými známými doklady jsou zmínky v dnes ztraceném urbáři náměšťského panství, údajně založeném roku 1545, kde se mimo jiné uvádí "louka nad Novým hradem" a "lesové proti Novým hradům a Lamberku"¹³. Pro hrádky klášterních manů třebských je to charakteristické, neboť o Kozlovu a Kokštejně /Kufštejnu/ se dovídáme také až v roce 1556, kdy již byly pusté¹⁴.

Nový hrad, již podle názvu, vznikl zřejmě později než jeho bláženec na druhé straně řeky a to jako operní bod proti šlechtické rozpínavosti. Také použitý hradní typ svědčí o výstavbě v pokračilé 2. polovině 14. století, neboť nejstarší stavby této dispozice datuje D. Menclová do let 1350 - 1364¹⁵. Musíme předpokládat, že se tak stalo někdy v letech 1375 - 1390. Zánik hradu není možno přesně datovat, ale jistě nepřetrval již zmíněné velké hradoborectví po roce 1440. Dřívější zpusnutí však také není vyloučeno a pro relativně krátkou dobu existence by byl vděčným objektem pro rozsáhlejší výzkum.

Při povrchovém průzkumu v roce 1982 zde byl získán na větších svazích horního hradu, hlavně v severovýchodní části, soubor středověké keramiky, z něhož bylo vyskartováno 26 atypických výdutí převážně různých odstínů černé a černošedé barvy povrchu i lomu, vyrobených z hmoty obsahující jako ostřivo středně zrnitý písek a dále i slídu. Z dalších fragmentů jmenujme ovalený okraj větší zásobnicovité nádoby o původním Φ 28 cm /i.č. 1/82/, dva střechovitě hranené okraje o původním Φ 20 a 22 cm /2 - 3/82/, typologicky neurčitelný zlomek dalšího okraje /4/82/, výduť, zdobenou žlábkováním /5/82/, zlomek dna o původním Φ 8 cm /6/82/ a dva zlomky ploch podsypaných den /7 - 8/82/. Polovina fragmentů vykazuje velice tvrdé kvalitní redukční vypálení /i.č. 2 - 3/82, 6 - 7/82/, jejich povrch i lom je různých odstínů černé, černohnědé a šedé barvy. Materiál obsahuje jako ostřivo středně zrnitý písek a slídu. V případě okraje zásobnicovité nádoby /i.č. 1/82/ a patrně i jednoho střechovitěho okraje /2/82/ je ve hmotě zastoupena i tuha. Dna nádob s podsýpkou svědčí o přežívání výroby na pomaleji rotujícím kruhu a snad i obtáčení při výrobě některých nádob. Datování souboru není v rozporu s úvahami o době existence Sedleckého hradu, podrobnější analýzu však malá četnost souboru nedovoluje. Rámcově jej můžeme zařadit do 2. poloviny 14. až 1. poloviny 15. století¹⁶.

Poznámky:

- 1 V. Voldán, Zamyšlení nad lokalizací Levnova - Ketkovického hradu /Z úkolů a potřeb na poli moravské historické vlastivědy/, VVM XXXIII, 1971, 15.
- 2 ZDB III, 43 č. 577.
- 3 F. Dvorský, Vlastivěda moravská, Náměšťský okres, Brno 1908, 111.
- 4 ZDB VI, 113 č. 223.

- 5 F. Dvorský, op. cit., 112 - 113 předpokládá výstavbu hradu po roce 1370 Jaroslavem z Knínic, což byl starší predikát rodu, podle J. Pilnáčka, Staromoravští rodové, Brno 1972, 418 se roku 1371 Jaroslav z Knínic poprvé píše po Lamberku.
- 6 F. Hoffmann, Bojové družiny před husitskou revolucí na západní Moravě, připraveno do tisku.
- 7 L. Hosák, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1938, 143 - 144.
- 8 PB IV, 30 č. 184/ "k zbořenému hradu Lamberku"/; další zprávy o pustém Lamberku jsou k rokům 1549, 1555 a 1560; srov. ZDB II /vyd. 1950/, 337 č. 212, 371 č. 14, 391 č. 29, 392 č. 32.
- 9 P. Kouřil, Archeologický průzkum hradu Holoubek na Hrotovicku, VVM XXVIII, 1976, 217.
- 10 V. Voldán, op. cit., 18.
- 11 Archeologický materiál je uložen na AÚ ČSAV v Brně pod i.č. 01444 - 1/82 až 4/82.
- 12 D. Menclová, České hrady, díl druhý, Praha 1972, 75 - 85.
- 13 V. Voldán, op. cit., 14 - 15.
- 14 L. Hosák, op. cit., 147.
- 15 D. Menclová, op. cit., 79 - 80.
- 16 Archeologický materiál je uložen na AÚ ČSAV v Brně pod i.č. 14 680 - 1/82 až 8/82.

Oberflächenuntersuchung von Lamberk und Sedlecký hrad, Katastralgebiet Březník und Sedlec /Bez. Třebíč/. Die Ruinen der Burgen Lamberk und Sedlecký hrad befinden sich auf Sporenlagen begrenzt von den Nachbarmäandern des Flusses Oslava ungefähr 2 km westlich von Březník. Mit Rücksicht zur Luftlinienentfernung von nur 220 m und zu den Zusammenhängen der Entstehung beider Fortifikationen kann von einem sog. Burgpaar gesprochen werden. Diese Paare, hauptsächlich aus dem Ausland bekannt, kommen bei uns gerade im Raume um Třebíč vor, und zwar auf der Kontaktzone der Klosterdomäne der Třebícher Benediktiner mit den Besitztümern weltlicher Feudale. Im Jahre 1982 hat man eine Vermessung von beiden Lokalitäten, eine eingehende Oberflächenuntersuchung der erhaltenen Baurelikte sowie Lesefunde des archäologischen Materials vorgenommen. Die Errichtung von Lamberk kann nach schriftlichen Quellen in den Jahren 1365 - 1371 vorausgesetzt werden. Während der feudalen Zwistigkeiten in den vierziger Jahren des 15. Jahrhunderts wüstete die Burg vermutlich. Das gefundene archäologische Material kann rahmenhaft in die 2. Hälfte des 14. bis 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts eingereiht werden. Die Burg Sedlec wurde 2,5 km östlich von Sedlec erbaut. Die Burgdisposition ist einteilig und entspricht mit ihrem Ausmass der Bedeutung des Erbauers - eines Klosterlehenmannes, der aus dem lokalen Kleinadel stammte. Der Burgkern knüpft typologisch an südböhmische Bauten aus der Zeit Karl IV., das Niveau der Durchführung ist jedoch niedrig. In schriftlichen Quellen wird sie nur einmal bereits lange nach der Wüstung /um die Mitte des 16. Jahrhunderts/ angeführt und zwar als Nový hrad /Neue Burg/. Sie entstand vermutlich als ein Stützpunkt gegen die Expansion des Adelstandes irgendwann in den Jahren 1275 - 1390 und überdauerte nicht die feudalen Zwistigkeiten der vierziger Jahre des 15. Jahrhunderts. Der gewonnene keramische Komplex kann rahmenhaft in die 2. Hälfte des 14. bis 1. Hälfte des 15. Jahrhunderts eingereiht werden.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU V DOLNÍCH LOUČKÁCH

/okr. Žďár nad Sázavou/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 20/

Zřícenina hradu, nazývaného někdy též Střemchov se nachází na konci táhlého hřbetu, obtékaného říčkou Loučkou nad obcí Dolní Loučky. Převýšení nad soutokem Loučky a Libochovky činí asi 85 m. Hrad byl rozvržen do dvou dílů, oddělených navzájem a od hřebene šijovými příkopy. Na severní straně s méně příkrými svahy byl ještě uměle zvýšený terénní stupeň, upravený pro obranu, a směrem na východ přecházející v příkop a val s pozůstatkem zdi. Na jeho konci vstupovala od severovýchodu do prvního příkopu přístupová komunikace, obešla ze dvou stran předhradí a vedla do brány, po níž zůstalo jen nároží. Cesta dále prošla soutokou do nádvoří obdélného předhradí se spornými zbytky hospodářských budov na severu a jihu.

Další příkop, který odděloval předhradí od zadního hradu, byl zahrazen příčnými zdmi a obezděn i na straně předhradí. Cesta jej překonala na severní straně dřevěným mostem, vedoucím do brány v mohutné, obloukovitě rozepjaté čelní hradbě. Zachoval se z ní pouze val s vystupujícím zdívkem a nepatrný zbytek vstupního objektu. K čelní hradbě byly přistavěny dvě asi dvouprostorové budovy hospodářského charakteru. Na severu, kde měla ohradní zeď tloušťku téměř dva metry, byl ještě parkán s relikty snad studniční věžky.

Jádrem hradu bylo v jihozápadní části a v jeho čele stála na nároží vetknutá válcová věž o průměru 9 m, s vnitřním prostorem o průměru 2,2 m na úrovni přízemí. Nad terénem dnes sotva vystupuje vnitřní část

vnějšího líce se skoseným pískovcovým soklem. Délka horního hradu je přibližně 55 m a kromě stop po čtvercové místnosti u věže lze již jen předpokládat existenci paláce na jihovýchodě. Zde je též prohluben, tesaná částečně ve skále, zřejmě bývalá cisterna. Vstup do horního hradu byl v severozápadním rohu.

Okolí Louček patřilo ve 13. století pánům z Deblína, kteří se již roku 1278¹ po nich, jako po samostatném statku, psali. V letech 1292 - 1303² se připomíná Vítek z Loučky, ale někdy před rokem 1353 získali panství páni z Kunštátu, jmenovitě Hroch³, po němž dědila jejich bolearadická větev. Hrad přichází ve známost v souvislosti s purkrabím Dětřichem, roku 1366⁴ a roku 1497 se jmenuje pustým zámek⁵.

Z uchovaných reliktů lze podle pokročilejší bergfritové dispozice a zadního hradu předpokládat dobu výstavby v poslední čtvrti 13. století. Kamenná zástavba předhradí, opevněného původně snad jen valy a pali sádou, vznikla kolem poloviny 15. století. Nasvědčuje tomu jeho pravidelné vyměření, sešikmené ukončení koruny jižní zdi, obezdění příkopu a řešení vstupního koridoru.

Při povrchovém průzkumu a zaměření dochovaných stavebních reliktů dne 11. 8. 1982 byla získána v prostoru dolního hradu, a to převážně v jeho severovýchodní části, řada fragmentů keramiky, z nichž bylo vyskarotováno 25 kusů atypických výdutí většinou různých odstínů šedé a hlavně černé barvy povrchu i lomu. Jejich materiál je tvrdě vypálen a obsahuje většinou středně zrnitý písek a slídu. Další část souboru /celkem 10 kusů/ tvořil svisle seříznutý římsovitý okraj /i.č. 1/82/, fragment dalšího typologicky neurčitelného okraje /2/82/, silnostěnná výdut, zdobená hřebenem provedenými několikanásobnými vlnicemi /3/82/, dvě výdutě, zdobené mělkými horizontálními žlábkami /4-5/82/, 4 fragmenty ode dna, dva z nich o původním Φ 9 cm a 12 cm /6-9/82/ a zlomek dlažky z cihlové hmoty /10/82/. Povrch i lom fragmentů je různých odstínů šedé a černé, vzácněji hnědé barvy. Materiál je tvrdě redukčně vypálen a obsahuje středně zrnitý písek a slídu. U silnostěnné výdutě s vlnicemi /i.č. 3/82/ a podsypaného dna /9/82/ byla zjištěna i příměs tuhy.

V prostoru jádra hradu byl získán zlomek zataženého zaobleného okraje kahanů o Φ 14 cm /11/82/, zlomek výdutě /12/82/ a úlomek malty nebo omítky /13/82/. Povrch i lom fragmentu kahanů je tmavošedý a tvoří jej hmota se středně zrnitým ostřivem a stopami slídy. Z podobné hmoty je vyrobena i výdut /12/82/, která je černé barvy povrchu i lomu. Nalezený soubor keramiky obsahuje některé fragmenty /např. i.č. 3/82/, datovatelné již do 2. poloviny 13. století i zlomky vyspělé keramiky z 15. století. /11/82/⁶.

Poznámky:

- 1 CDB V - 2, 590 č. 869; CDM IV, 211 č. 152. Listina z roku 1236, kde se připomínají páni z Deblína, uváděná např. L. Hosákem, Historický místopis země Moravskoslezské, Praha 1938, 339, je Bočkovo falzum.
- 2 CDM IV, 327 č. 304; RBM II, 674 č. 1570; CDM V, 166 č. 158; RBM II, 852 č. 1982.
- 3 ZDB II /vyd. 1950/, 88 č. 54.
- 4 V. Oharek, Vlastivěda moravská, Tišnovský okres, Brno 1923, 331.
- 5 L. Hosák, op. cit., 339.
- 6 Archeologický materiál je uložen na AÚ ČSAV v Brně pod i. č. 02966 - 1/82 až 13/82.

Oberflächenuntersuchung der Burg in Dolní Loučky /Bez. Žďár nad Sázavou/. Die Burgruine manchmal auch Střemchov genannt, befindet sich am Ende eines langgestreckten Kammes, der von dem Flüsschen Loučka oberhalb der Gemeinde Dolní Loučka umflossen wird. Schriftliche Quellen erwähnen die Burg im 14. und 15. Jahrhundert. Aus den erhaltenen Relikten kann nach der fortgeschritteneren Bergfrit-Disposition und der hinteren Burg überhaupt die Erbauungszeit in dem letzten Viertel des 13. Jahrhunderts vorausgesetzt werden. Die Steinverbauung der Vorburg entstand nach der regelmässigen Ausmessung, nach der abgeschrägten Beendung der Krone der Südwand, nach der Ummauerung des Grabens und der Lösung des Eintrittskorridores um die Mitte des 15. Jahrhunderts. Der durch die Oberflächenuntersuchung gewonnene keramische Komplex kann in die Zeit von der 2. Hälfte des 13. bis in das 15. Jahrhundert datiert werden.

STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK PÁNŮ Z DRAHOTUŠ

/okr. Přerov/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 22/

V Paršovickém polesí, na vysokém srázu nad levým břehem řeky Bečvy, poblíže esovité zákruty cesty zvané Gabrielka, nedaleko kóty 390,7, přibližně ve vzdálenosti 1,5 km od osady Rybáře, lze v lesním terénu vystopovat pozůstatky neznámého středověkého hrádka, zřejmě původního sídla pánů z Drahotuš.

Hrádek má v podstatě kruhový tvar /42 x 43 m/ a výrazně využíval terénní konfigurace z hlediska zajištění

obranu. Poměrně zřetelný val a příkop je patrný pouze na jz. straně /šířka valu v průměru 5 m u jeho pa - ty, šířka příkopu cca 2,5 m/. V současné době je část fortifikace pokryta vzrostlým lesem a část spadá do oplocené plochy s výsadbou malých stromků. Na lokalitě nebyly prováděny zjišťovací sondy.

Mittelalterlicher Hausberg der Herren aus Drahotuše /Bez. Přerov/. Unweit der Gemeinde Rybáře, auf einem hohen Abhang oberhalb des linken Ufers des Flusses Bečva sind Reste eines unbekanntes mittelalterlichen Hausberges im Terrain sichtbar, vermutlich der ursprüngliche Sitz der Herren aus Drahotuše.

PRŮZKUM STŘEDOVĚKÝCH HRÁDKŮ NA FRÝDECKO-MÍSTECKU A JABLUNKOVSKU

/okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V rámci soupisu drobných středověkých opevnění, který provádí na severní Moravě opavská expozitura, byla pozornost věnována Frýdecko-Místecku a Jablunkovsku.

Byly vyhledány a většinou i zaměřeny následující lokality, na některých z nich pak položeny zjišťovací sondy: Jablunkov-Návsí, Hrádek ve Slezsku /zde provedeno také geofyzikální měření/, Řepiště, Lubno, Frýdlant nad Ostravicí /jde-li zde o pozůstatek tvrziště nelze bez archeologického výzkumu bezpečně rozhodnout/, Čeladná, Štandl a Lipina /k.ú. Frýdek-Místek/, /hrádky na říčce Olešné, uváděné pod názvem lesa, ve kterém jsou situovány/.

Ve všech případech /vyjma Frýdlantu nad Ostravicí/ jsou tato opevnění situována na ostrožnách a fortifikována jednoduchým příkopem a valem. Vždy stojí rovněž v těsné blízkosti vodoteče, v našem případě řek Ostravice, Olše a říčky Olešné, proti jejichž toku postupovala středověká kolonizace do pásma Beskyd. Tyto vodní toky byly také součástí fortifikačního systému, ve dvou případech /Lipina a Lubno/ bylo umístění v klínu, který svírala řeka se svým přítokem, bezejmenným lesním potokem.

Pokud byla provedena sondáž, byla zjištěna /s výjimkou Řepiště/ jen plytká kulturní vrstva s převážně keramickým materiálem 2. pol. 13. - 15. stol.

Untersuchung mittelalterlicher Hausberge im Raume von Frýdek-Místek und Jablunkov /Bez. Frýdek-Místek/. Im Rahmen der Arbeiten für das Verzeichnis von kleineren mittelalterlichen Befestigungen wurde die Aufmerksamkeit der Umgebung von Frýdek-Místek und Jablunkov gewidmet. Hier hat man folgende Lokalitäten ausgesucht und vermessen: Jablunkov - Návsí, Hrádek ve Slezsku, Řepiště, Lubno, Štandl und Lipina. Sofern Feststellungs sonden gelegt wurden, gewährten sie Material aus der 2. Hälfte des 13. - 15. Jahrhunderts.

BEZEJMENNÝ STŘEDOVĚKÝ HRÁDEK V LESE ZVANÉM LIPINA, k.ú. FRÝDEK-MÍSTEK

/okr. Frýdek-Místek/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Opavská expozitura AÚ ČSAV v Brně zahájila ve spolupráci s organizací SSM při muzeu ve Frýdku-Místku zjišťovací výzkum na středověkém hrádku v lese Lipina, kat. úz. Frýdek-Místek.

Hrádek se nachází na západním okraji lesního celku, ohraničeného zde říčkou Olešnou, poblíže kóty 280,6, kde se do ní vlévá bezejmenný potok. Je vzdálen vzdušnou čarou cca 400-500 m od lokality stejného charakteru, zvané Štandl, kde bylo zjištěno také osídlení pravěké. Na "Lipinu" upozornil poprvé konzervátor OVM ve Frýdku-Místku M. Boris v regionálním časopise Pobeskydí, kde publikoval rovněž plán fortifikace a k němu přiléhající opevněný komplex /zřejmě ves oběhnaná valem a příkopem/.

Dosavadní výkopy přinesly zjištění kamenných základů patrně věžovité stavby o rozměrech 8,1 x 6,6 m, při síle zdi 1,2 m. Jižní zeď byla obnažena do hloubky 1,3 m, od 0,65 m se poněkud lomila a ustupovala

"dovnitř", základové spáry však nebylo zatím dosaženo. Zdivo je lícované a místy dodržuje řádkovací techniku. Stavba byla umístěna na nejvyšším a nejexponovanějším místě hrádku nad levým břehem Olešné, odkud byl otevřený rozhled do inundace řeky Ostravice k městu Frýdku.

Sonda S1 /8,8 x 0,5 m/ vedená vnitřkem stavby, která zachytila severní a jižní zeď, odhalila v hloubce 15-20 cm pod povrchem 10-15 cm silnou, místy se rozdvoující spálenou černou vrstvu. Těsně nad ní byly nalezeny dva atypické zlomky keramiky, datovatelné rámcově do 14.-15. stol. Rovněž jižní zeď nesla stopy černého opálení v hloubce 30 - 35 cm od její dnešní koruny. Odtud směrem dolů začínala jílovitá žlutka, v hloubce 1,3 m a ve vzdálenosti 3,7 m od jz. rohu byly nalezeny těsně při zdi zlomky železných plátek neurčitelného předmětu. Vrstva nad tímto opálením byla promísena kousky mazanice a drobnými kameny. U jv. rohu základové partie byl zaznamenán velký blok propálené lícované mazanice, na kterém ležel masivní 15 cm dlouhý hřeb.

Poznámka:

M. Boris, O počátcích města Frýdku-Místku, Pobeskydí 2, 1981, plánek č. 2.

Namenloser Hausberg im sog. Lipina Wald /Bez. Frýdek-Místek/. Bei einer Feststellunggrabung wurde hier eine steinerne Grundmauerpartie abgedeckt, vermutlich eines Turmbaues. Seine Ausmasse betragen 8,1 x 6,6 m, Stärke der Mauern 1,2 m. Das wenige archäologische Material datiert die Lokalität vorläufig in das 14. - 15. Jahrhundert.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM HRADU ORLOVA, k.ú. ORLOVICE

/okr. Vyškov/

Rudolf Procházka, Slovákcké muzeum Uherské Hradiště, Miroslav Plaček, Strážnice

/Obr. 23/

Relikty hradu Orlova /původní název Orlovice/ se nacházejí na dlouhém plochém hřebeni, vystupujícím z masívu Litenčických vrchů severním směrem nad obec Orlovice. Vzhledem k poloze poměrně málo chráněné přírodou byl hrad opatřen mohutným valovým systémem. Přístup je z jihu serpentinou od vsi.

Základní dispozice je dvoudílná. V níže položeném předhradí stojí orientovaný farní chrám sv. Václava, o němž se předpokládá, že stojí na místě hradního kostelíka; je obklopen dosud užívaným hřbitovem. Okružní příkop a val na východní a severovýchodní straně byl z důvodů lepší přístupnosti odstraněn. Od hradního jádra je předhradí odděleno příčným příkopem, navazujícím na příkop okružní.

Hradní jádro má tvar poloviny okoseného oválu obráceného tupouhlým vrcholem k šíji. Povrch je beznadějně devastován těžbou stavebního materiálu a snad i amatérskými sondami. Zbytky neporušeného terénu se zdají být vyvýšeniny v severní části a větší pahorek blíže středu, pozůstatky ohradní zdi pravděpodobně ukrývá hrázka na obvodu. Zdivo není nad povrchem patrné a protože není zřejmé, jaká byla zástavba, nelze se s jistotou vyslovit k jeho interpretaci¹. Vnitřní okružní příkop je na jihu 19 m široký a 6 m hluboký, následuje val obklopený ze tří stran dalším až 15 m širokým příkopem, který na západě přechází v koryto, odvádějící přívalové vody.

Zajímavé, ale zatím blíže neurčitelné útvary se vyskytují na mírně stoupající šíji. Plošiny s relativně úzkými a mělkými příkopy a nízké valy mohou být stopami po lehkých vysunutých opevněních, snad se pod nimi skrývají i fragmenty fortifikací pravěkých.

Při povrchovém průzkumu koncem června 1982 právě probíhalo rozšiřování hřbitova. Planýrkou na ploše cca 50 x 14 m na jižním okraji předhradí došlo k snížení terénu u příčného příkopu až o 1,5 m. Byly strženy nejen destrukce středověkých staveb, ale narušen a zčásti i odstraněn horizont s černými zlomky keramiky platěnického stupně lužické kultury, s vlivy kultury horákovské, které byly ojediněle nacházeny i v areálu vnitřního hradu.

Keramický soubor, související s existencí středověkého sídla, byl získán převážně z druhotného uložení ve výkopcích a jeho vypovídací schopnost je nízká. Jde o střepy redukčně vypálené do šedého až šedohnědého odstínu, z hlinitopísčitého materiálu s ojedinělým podílem slídy v ostřivu. Dna nesou stopy podsýpky, ve výzdobě výdutí převažuje žlábková šroubovice. 3 zlomky okrajů hrnců jsou vyhnuté a kuželovitě seříznuté, jeden fragment náleží patrně okruží. Zastoupeny jsou i okraje kónické mísy a zvoncovité pokličky. Výjimku představují 3 střepy s podílem tuhy v surovině, mezi nimi zvláště větší silnostěnný fragment výdutě zásobnice nebo masivního hrnce, zdobený vícenásobnou vlnicí.

Převážně jde o keramiku, typickou pro 2. pol. 13. a 14. stol., se slabě zastoupenou pozdněhradištní tra-

dicí, což podporuje předpokládané datování založení hradu nejdříve na přelomu 13. a 14. stol.

Hrad vybudovali johanité, jejichž komtur Pertold ze Salzy se připomíná r. 1328 /CDM VI, č. 360/. Veskeré pokusy klást vznik sídla do 12. stol. nemají oporu v ověřených pramenech a ať byl hrad opatřen věží nebo patřil k typu s plástovou zdí, je možné jej pokládat za produkt počátku 14. stol. O jeho významu svědčí fakt, že při předání Moravy rakouskému vévodovi Albrechtovi r. 1423 si jej král Zikmund spolu s několika dalšími místy ponechal. Zdá se, že přežil bez větší pohromy až do 2. pol. 15. stol., kdy nejspíše ve válkách uherských zpustl. Alespoň r. 1490 byl intabulován jako pustý /ZDO XIII, 15/.

Nevelká plocha a neprokazatelné opevnění nedovolují zatím bezpečně rozhodnout o charakteru pravěkého osídlení.

Poznámka:

- 1 I.L. Červinka, Zapomenuté hrady a tvrze moravské II, ČVSMO XL 1928, 74 uvádí mnoho zdí s možností vystopovat půdorys budov, bohužel tak neučinil. Upozornil na cihelnou /! / výstavbu na kamenných základech.

Oberflächenuntersuchung der Burg Orlov, Katastralgebiet Orlovice /Bez. Vyškov/. Die Relikte der Burg Orlov /ursprünglich Orlovice/ befinden sich auf einem Kamm, der aus dem Massiv der Litenčicer Berge emporsteigt. Die Burg hat eine zweiteilige Disposition. Auf der Vorburg befindet sich die Pfarrkirche des Hl. Wenzel von einem bisher benützten Friedhof umgeben. Die Oberfläche der Innenburg ist stark devastiert, so dass man ohné einer Grabung nicht entscheiden kann, ob es sich um einen Typ mit Turm oder Mantelmauer handelt. Das am besten erhaltene Element sind die äusseren Gräben und Wälle.

Zur Zeit der Untersuchung verlief eine Erweiterung des Friedhofes auf die Vorburg, wodurch das Terrain auf einer Fläche von 50 x 14 m gestört wurde. Von hier sowie aus der Innenburg gewann man eine Keramik - kollektion einerseits aus der Platěnicer Stufe der Lausitzer Kultur mit Ausserungen der Horákovcer-Kultur, andererseits mittelalterliche.

Die Burg wurde von Johannitern vermutlich am Anfang des 15. Jahrhunderts gegründet und am ehesten in den ungarischen Kriegen in der 2. Hälfte des 15. Jahrhundert gewüstet. Über den Charakter der Platěnicer Besiedlung kann man vorläufig nicht entscheiden.

HRÁDEK RÝMAŘOV

/okr. Bruntál/

Jaromír Novák, Jiří Karel, OVM Bruntál

V severní části hrádku jsme v 11. sezóně vypracovali objekt č. IIIC /sklep/. V jihozápadní části byl zahlouben do zásypů II. horizontu, příkop III. a IV. horizontu se již v západní části neprohluboval pod úroveň 9,00 m.

V západní části plochy hrádku jsme zahájili začistěním povrchu II. horizontu, základů zdiva objektů odkrytých v r. 1972. Dvě stavby se nachází v superpozici, byla odkryta jen svrchní část mladší stavby, základy objektu č. L na úrovni 8,9 m. V jižní části, ve směru V - Z zdivo vymezuje obdélník délky 7,5 m a šířky 2,3 m, ke kterému na jihu ve střední části přiléhá výběžek délky 0,7 m a šířky 1,6 m /objekt CXIV/. Střed zdiva je snížen v podélné ose a ve výběžku v šířce 0,6 m. Tento prostor byl vyplněn zcela propálenými červenými až fialovými hlínami se stopami uhlíků na spodině. Mocnost hlín nepřesáhla 10 až 20 cm. Před výběžkem byla odkryta přiléhající plochá jáma /objekt CXV/ délky 2,0 m a šířky 1,2 m, hloubky 20 cm se skoro svislými stěnami. Její výplň tvořily rychle se střídající vrstvičky šedých a žlutých hlín s četnými zlomky keramiky. Ústí výběžku překryla destrukce červených jílu /mocnost až 30 cm/ s četnými malými plochými kusy kamení, které zčásti zasahovaly i do prohlubně.

Pro stavbu objektu bylo zčásti využito staršího zdiva /objekt LV/ jiné směrové orientace. V severní části byl přizděn klín délky 4,5 m a šířky max. 1 m. Ve východní části však základy starší stavby zůstaly neodkryté, zbyly zde neporušené žluté jíly. Stavební materiál obou staveb se odlišuje jak způsobem kladení, tak i materiálem. Objekt č. L má hrubé zdivo, převažuje plochý lomový kámen o rozměrech až 0,8 x 0,4 x 0,2 m, jedná se o neopracované kulmské břidlice a slepence. V dosud málo odkryté severní části jsme zjistili ožehnutí ohněm do hloubky 15 cm.

Destrukce objektu č. L, kterou tvořily žluté tuhé jíly se váže jen na střední část /sníženou/ a vytváří směrem k jihu téměř polokruh /max. šířka 2,2 m, mocnost do 30 cm/.

Severním směrem jsme odkryli další základy, které nepřímě navazují na okraje předchozího objektu, avšak vystupují 10 až 20 cm nad jeho úroveň. Západní zdivo /objekt CXI/ leží přímo na starším, má délku 7,3 m a

šířku 0,6 m. Na jihu se ve vzdálenosti 0,4 m od objektu č. L nachází velký plochý kámen délky 0,8 m a šířky 0,7 m/. Ve střední části k východu leží destrukce žlutých jííl /do 20 cm/ o rozměrech 2,5 x 1,0 m a překrývá původní úroveň vnitřku stavby. V severní části objektu č. CXI je také patrné, že se starší zdivo odchyluje více k východu a pod zášupy pokračuje stejným směrem.

Východní základy /CXII/ nejsou totožné se staršími, začínají na jihu ve vzdálenosti 0,4 m od základu č. L, mají délku 8 m a šířku 0,5 m. Také zde ve středu se rozprostřela obdobná destrukce /k východu/ jako u objektu č. CXI.

Severně od objektů č. CXI a CXII je situace dosud nepřehledná. Pod zášupy vzniklými při hloubení sklepa objektu č. IIIC jsme odkryli jámu/CXXI/ s výplní totožnou s materiálem II. horizontu. Dosud je odkrytá jen část a dosažená hloubka má úroveň 6,13 m, tedy cca 1,8 m pod úrovní zdiva. Odpadová jáma je situována již mimo obvod nejmladší fáze, zášupy podbíhají výplň městského příkopu.

Ze sond pod II. horizontem vyplývá, že před vybudováním objektů č. L, CXI a CXII, které můžeme předběžně označit jako pozůstatek tavírny zlata, byl celý prostor nejprve vyrovnán. Také byl narušen starší val /objekt X/ na západě a do něho vestavěny objekty tavírny č. XXV, CIX a CX. Vnitřní povrch valu jsme zčásti odkryli při vypracování odpadové jámy /CXXI/, vlastní sídlištní plocha bude pod úrovní 7,0 m pod zášupy před II. horizontem /dochovaný vrchol valu 9,00 m/.

V prohlubni /CXV/ a na zbytcích "podlahy" tavírny ležely větší kusy oxidačně pálené keramiky. Horní část dvouuché lahvice /amfory/ a malého džbánku zdobí kromě vývalku též červeně malovaná linka. Patří sem též zlomky rendlíku s hnědou vnitřní polevou. Jedinou nádobou, kterou lze rekonstruovat celou, je hrnec z červené otíravé hmoty s břidlicovým ostřivem a známkou odřezávání na dně. Nízký /12 mm/, srpovitě zatažený okraj přechází prožlabením hrdla v pravidelně vejčitý tvar s dekorem hustě kladených rýh /V - 171 mm, d_o - 125 mm, max. d. - 145 mm/.

Svažitý terén v předpolí tavírny přinesl početný a rozmanitý soubor zlomů hrncířského zboží. Značnou část tvoří opět světlá hrncina s vývalky, rýhami či jednoduchými vlnkami a vzácněji červeně malovaná keramika. Mezi okraji hrnců, pohárů, džbánů nebo dvojúčých krajáčů převažují ovalené tvary či jednoduchá okruží. Četné jsou i zlomky poklic. Nápadněji vystupuje šedá keramika z písčitohlinité a tuhé hmoty. Vedle poměrně vzácných prostých trojbrých okruží a límců se mezi okraji objevily i tvary s náznakem brítů a dekorem několikanásobných i jednoduchých vlnovek, rýh a vpichů či límcovité typy s pásy radélek a jemným rýžkováním. Nejvýrazněji však demonstruje příslušnost k tavírně zlata jedna celá a množství fragmentů mělkých kruhovitých misek na slévání zlata a zlomky výdutí nádob ke stejnému účelu. Keramika datuje tavírnu zlata do první poloviny 14. století.

Rýmařov - hrádek /Bez. Bruntál/. Im Jahre 1982 wurde der obere Teil der Grundmauern einer Goldschmelze im Ausmasse von 9 x 9,0 m /II. Horizont/abgedeckt. Den südlichen Teil bildete der Herdraum mit einem Luftzufuhrskanal /Länge 1,7 m/. Die Keramik datiert die Goldschmelze in die erste Hälfte des 14. Jahrhunderts.

SYSTEMATICKÝ VÝZKUM DÓMSKÉHO NÁVRŠÍ V OLOMOUCI - 7. ETAPA

/okr. Olomouc/

Vít Dohnal, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V létě 1982 pokračoval výzkum v prostoru západně a severozápadně od svatováclavské katedrály. Kromě sondy 1/82, jejímž účelem bylo zjistit, zda kamenná zeď, objevená v r. 1981 jihozápadně od kostela, pokračuje dál severovýchodním směrem /výsledek byl negativní/, byly založeny další tři zjišťovací sondy na ploše nynější zahrady před budovami Palackého university /někdejší čestný dvůr kapitulního děkanství/. Sondy v zahradě potvrdily, že i v těchto místech bylo několiknásobné osídlení pravěké /lengyel, kultura nálevkovitých pohárů, kultura kanelovaná, věteřov a halštatská fáze kultury lužických popelnicových polí/. Pravěké nálezy se objevují jednak v menších kulturních jamách, zahloubených do spraše, jednak v hnědošedě hlinité kulturní vrstvě. Rozhraní mezi pravěkou kulturní vrstvou se intaktním podložím se pohybuje v hloubce okolo 250 - 300 cm pod dnešní úrovní.

Pokud jde o slovanskou vrstvu, je možno v ní rozlišit dva horizonty. Spodní s téměř černou ulehlou hlínou, v níž se hojně vyskytuje keramika se silnou příměsí jemně rozemleté tuhy, a horní horizont s hlínou poněkud drolivější a světlejší, který je tu a tam od nižší vrstvy oddělen skvrnami žluté spraše, dosvědčující, že povrch staršího sídliště byl částečně planýrován. Spodní horizont je pozůstatkem povelkomoravského sídliště, které se však neomezovalo pouze na dómské návrší, ale sahalo i na celou plochu pozdějšího Předhradí, kde ji zvláště dobře máme doloženu v okolí kostela sv. Petra, prvního biskupského kostela v Olomouci¹. Na dómském návrší jsme pozorovali dva časově různé horizonty už v r. 1975 při výzkumu gotického rajského dvora na severní straně katedrály. I tam na černé kompaktní hlíně s keramikou 10. století ležely útržky jílovito-sprašové vrstvičky, které spolu s vrstvou spálené hlíny oddělovaly horní horizont s nápad-

ně řídkým výskytem střepů. Tehdy bylo možno tuto nadložní hlínu určit jako navážku, datovanou denárem Spytihněva II. /1055-1061/, který ležel na její bázi². Potud se situace na rajském dvoře podobá situaci v prostoru zkoumané zahrady. Rozdíl je v tom, že do navážky se pohřbívalo, kdežto dále k západu, v místech nynější zahrady byl zřejmě sídlištní areál, repretovaný kulturní vrstvou. Nad ní se v sondách objevovalo všude rozházené kamení, někde ve větším, jinde v menším množství a ještě výš pak už byl horizont s keramikou 12-13. století. Nejhořejší vrstva, sahající po starou kamennou dlažbu v hloubce 50-60 cm pod dnešní úrovní, je už těžko datovatelná.

Kromě sond v zahradě jsme značnou pozornost věnovali plošnému odkryvu /140 m²/ na rozhraní mezi nynější zahradou a zadlážděným prostranstvím před domem. Jihovýchodně od brány do zahrady jsme odkryli další část zděného kamenného objektu, který sledujeme od r. 1980-1981³. Už dříve se ukázalo, že půjde o poměrně tenkou zeď /tloušťka okolo 140 cm/, na níž jsou napojeny věžice lichoběžníkového půdorysu s vyklenutou zadní stranou. První takovou věžici se podařilo zjistit v r. 1981, další je patrně překryta jižní, dnes už neexistující částí gotické kaple sv. Anny a v r. 1982 jsme odkryli též takovouto věžici /delší osa 700, kratší 400 cm/. Za současného stavu výzkumu se dá očekávat, že půjde asi o větší stavbu fortifikačního účelu s poměrně tenkou hradební zdí a s hustě vedle sebe umístěnými flankovacími věžemi. Typologicky se stavba dá rámcově datovat od poloviny 12. do konce 13. století, nejpravděpodobněji snad na počátek 13. století⁴. Horní hranice trvání stavby je určena stavbou kaple sv. Anny, jejíž jižní část, jak bylo uvedeno, zaniklou stavbu překrývá. Datování kaple sv. Anny do druhé poloviny 13. století⁵ bude třeba ještě dál sledovat. Ojedinelé keramické nálezy, pocházející z výplní dutin, vzniklých po vytěžení kamenného zdiva /do těchto druhotných zásypů se dostalo také velké množství lidských kostí/, jsou ve srovnání s kaplí sv. Anny poměrně mladé a neurčují tedy zánik stavby s věžicemi, ale pouze dobu rozebírání zdiva, zbylého v zemi po zrušené stavbě. Stratigraficky datovat stavbu s věžicemi se zatím nedaří, protože zatím se nepodařilo zjistit příslušnou úroveň povrchu. Z rozsahu stavby i z její důkladnosti je zřejmé, že z hlediska hradní zástavby šlo o významný objekt. Předběžně je možno nadhodit otázku, zda stavba nebude nějakým způsobem souviset s opevněním, které nechal vybudovat markrabě Vladislav Jindřich, a které je známo z listin 13. století jako Nový Hrádek, ale jehož lokalizace zatím není ustálená⁶.

Těsně u věžice byl odkryt hrob dospělého muže mezi 40 - 50 lety⁷, který byl sice bez milodarů, ale podle situace nepochybně pozdějšího původu než věžice. Další čtyři značně poškozené hroby /z toho tři dětské/ se našly poněkud dál k západu. Ani zde není možné bližší datování.

V prostoru zahrady jsme jednou sondou zachytili konec zatím nedatovatelné kamenné zdi. Z drobných nálezu je třeba se zmínit alespoň o neúplném litém bronzovém třmenu ze sondy 3/82, který podle místa nálezu patří k obsahu spodního slovanského horizontu, odpovídajícího povelkomoravskému sídlišti.

Poznámky:

- 1 V. Dohnal, Zjišťovací sondáž na Křížkovského ulici v Olomouci, PV 1977, Brno 1980, 91 a d.; Kalis - zová D., Zjišťovací sondáž na Křížkovského ulici č. 14 v Olomouci, PV 1982, v tisku.
- 2 V. Dohnal, Mladohradištní pohřebiště na Olomoucku, AR 33 1981, 264.
- 3 Týž, Systematický výzkum dómského návrší v Olomouci - 6. etapa, PV 1981, 54-56.
- 4 Týž, op.c.
- 5 V. Richter, Raněstředověká Olomouc, Praha-Brno 1959, 62.
- 6 Týž, op. c. 87-89 umísťuje Nový Hrádek do areálu někdejšího knížecího hradu, tedy na dómské návrší, kdežto V. Nešpor, Kde byl v Olomouci Nový Hrádek, Střední Morava 2 1968, 77-81 a po něm J. Bistřický, Dva příspěvky k dějinám Olomouce ve 13. století, Sborník památkové péče v severomoravském kraji 4, Ostřava 1979, 109 uvažují o prostoru na nároží nynější ulice 1. máje a Wurmovy, tedy na severním okraji někdejšího Předhradí.
- 7 Podle určení M. Stloukala.

Systematische Grabung der Domanhöhe in Olomouc - 7. Etappe /Bez. Olomouc/. Im Jahre 1982 setzte die Grabung im Raume der Olmützer Teilfürststedenhauptburg einerseits durch eine Sonda-ge im heutigen Garten NW vom Dom, andererseits auf der beplasterten Fläche vor dem W Portal der Kathedrale fort. Im Garten beginnen sich in der slawischen Schicht zwei zeitliche Horizonte abzuheben, durch zwei Kulturschichten repräsentiert. Der untere nachgrossmährische Horizont, mit dem die slawische Besiedlung hier beginnt und der obere Horizont, der vermutlich der Přemysliden Burg entsprechen wird, Südlich des Gartens, im benachbarten beplasterten Raume vor dem Portal der Kirche, gelang es einen weiteren Flankierturm abzudecken /die ersten zwei wurden im Jahre 1981 festgestellt, siehe PV 1981/, der zu einem grösseren steinernen Objekt eines Fortifikationszweckes vorgotischen Alters gehört.

ZJIŠŤOVACÍ SONDÁŽ NA KŘÍŽKOVSKÉHO ULICI Č. 14 V OLOMOUCI

/ okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

/Obr. 24/

Od 1. července do 9. srpna probíhal ve dvoře bývalé kanovnické rezidence na Křížkovského ulici č. 14 předstihový zjišťovací výzkum archeologického oddělení KVMO před plánovanými stavebními úpravami objektu. Sonda původně široká 1 m a dlouhá 13 m byla položena severojižním směrem, kolmo k průčelí budovy. Po odstranění drnu jsme v hloubce 20 - 35 cm rozebrali štětovou vrstvu a potom pokračovali podvaceticentimetrových vrstvách, skrývaných rýčem a lopatou. Až do hloubky kolem 1 m jsme se prokopávali navážkami s množstvím úlomků cihel, malty, oblázků, zlomků polévaných kachlů i nádob, železných hřebků, kování. V hloubce mezi 80 až 100 cm protínalo sondu několik rezivělých železných trubek, pravděpodobně staré vodovodní potrubí, současný plynovod a vodovod. Kromě těchto novodobých zásahů datuje keramika vrstvu na konec 15. a počátek 16. století.

Níž byla vrstva tmavé hlíny, obsahující uhlíky, keramický materiál 13. stol. a mladohradištní, též několik železných předmětů. Na profilu se místy objevovaly bílé popelovité šmouhy, hnědé jílovité a žluté jílovito-písčité šmouhy. Pod touto vrstvou, jejíž síla kolísala od 40 do 80 cm, byla vrstva hnědé hlíny s kousky mazanice a uhlíky, obsahující málo střepů. Vrstvička uhlíků ji oddělovala od červenohnědé masné, velmi tuhé hlíny, která nasedala na skálu v hloubkách větších než 200 cm; v severní části sondy vystupovala podložní skála výše a tam poslední dvě vrstvy chyběly. Severní část sondy šikmo protínal kanál z barokních cihel.

Zatímco dnešní povrch byl na jižním konci sondy, u domu, o 50 cm výše než na severním u vrat, bylo skalní podloží na severním konci sondy jen 140 cm pod povrchem a na jižním 250 cm. S výjimkou navážek tomu odpovídala síla vrstev: směrem k jihu vzrůstala jejich mocnost.

Protože v nejnižnějších 2 m sondy jsme v červenohnědé jílovité vrstvě narazili na několik dřev konci volně přes sebe přeložených v pravém úhlu, byla sonda rozšířena tak, že na jejím jižním konci vznikl obdélník o rozměrech 280 x 400 cm. Na dně tohoto obdélníku se táhla západovýchodním směrem příkopovitá vhloubenina ve skalním podloží, vyplněná šedým jílem a v nejnižším místě jemným žlutým pískem. Na šedý jíl a na vyvýšených místech na skálu nasedala vrstva červenohnědé masné hlíny, v níž byly konzervovány rostlinné zbytky a dřeva. Do "příkopu" ústila od severu mělká rýha, kterou odtékala voda, shromažďující se nad nepropustnou červenohnědou hlínou. Výše byl sled vrstev stejný jako v sondě, stejně tak materiál.

Nalezená dřeva byla většinou neopracované kusy větví nebo drobnější úlomky, jen ze západního profilu vyčnívala vodorovně vedle sebe kladená prkna a trámce s rovně otesanou horní stranou. Jejich uspořádání připomínalo podlahu. Pod nimi a kolem nich byly hustě upěchované soudržné vrstvy slámy, listů stromů, zrní a dalších rostlinných zbytků. Snad šlo o pozůstatky chléva. Tři nejdlejší větve byly volně přeloženy svými konci přes sebe křížem, takže tvořily na severní straně neuzavřený obdélník. Dva malé zašpičatělé kůly stály hrotem do země, velký zahrocený trám ležel hrotem vzhůru. Ostatní kusy dřeva byly nepravidelně rozházeny. Nebylo možno určit, jsou-li to zbytky nějaké konstrukce.

V červenohnědé hlíně byl nalezen zlomek náušnice /?/ ze tří spletených torčovaných bronzových drátků. Ojedinele se v mladohradištním souvrství objevovaly atypické pravěké střepy. Z rozhraní navážek a mladohradištního horizontu je bronzová pinzeta a polovina bronzové přezky. V mladohradištní vrstvě bylo nalezeno kostěné sídlo a dvě brusle.

Na olomouckém Předhradí už probíhalo více výzkumů: v roce 1949 dr. K. Reichertová na Křížkovské ulici č. 8 odkryla zbytky základů původního biskupského kostela sv. Petra¹, v r. 1956 prováděl záchranný výzkum na Halasově ulici dr. V. Burian², v r. 1971 měl V. Burian nález na Křížkovské ulici č. 6³, roku 1977 vedl dr. V. Dohnal výzkum opět na Křížkovské ulici č. 8⁴, a téhož roku dr. J. Bláha v bývalé Tereziánské zbrojnici na nám. J.V. Friče⁵, a r. 1979 na Křížkovské ulici č. 4⁶.

Poznámky:

- 1 K. Reichertová, Přemyslovský hrad a předhradí v Olomouci, AR I, 1949, 64.
- 2 V. Burian, Příspěvek k nejstarší historii olomouckého Předhradí, VVM XXVII, 1975, 269-282.
- 3 V. Burian, Nález pohřbu v Olomouci - Křížkovské ulici, PV 1971, 128.
- 4 V. Dohnal, Zjišťovací sondáž na Křížkovské ulici v Olomouci, PV 1977, 91.
- 5 J. Bláha, Otázka kontinuity slovanského osídlení Olomouckého kopce, VVM XXXII 1980, č. 3, 302.
- 6 J. Bláha, tamtéž.

Feststellungssondage in der Křížkovský Gasse Nr. 14 in Olomouc / Bez. Olomouc /. Im Juli 1982 verlief eine Vorsprungs-Feststellungssondage auf dem Hofe der ehemaligen Domherrresidenz. Die 1 m breite und 13 m lange Sonde hat man in nordsüdlicher Richtung gelegt. Sie deckte diese Schichtenabfolge ab: in einer Tiefe von ca. 1 m unter der Oberfläche war die Erde mit Ziegel-, Mörtel-, Steinbruchstücken, eisernen Nägeln und Beschlägen, Kachelscherben und Keramik aus dem 16. Jahrhundert vermischt. Darauf folgte eine Schicht dunkler Erde, die Holzkohlepartikeln und Scherbenmaterial aus dem 13. Jahrhundert sowie jungburgwallzeitliche enthielt. Stellenweise äusserten sich in ihr weisse aschige, rostige mergel- und gelbe mergelsandige Strieme. Diese Schicht war im nördlichen Teil der Sonde 40 cm, im südlichen schon 80 cm mächtig. Die Schicht von brauner Erde mit Lehmewurf und ebenfalls jungburgwallzeitlicher Keramik sass unter ihr im nördlichen Teil in einer Tiefe von 140 cm auf das Felsliegende, im südlichen, wo der Felsen erst in einer Tiefe von 250 cm lag, war sie durch eine Holzkohleschicht vom rotbraunen fetten Lehm mit Resten von Holz und Pflanzen getrennt, unter der sich das Liegende befand.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY NA KŘÍŽKOVSKÉHO ULICI V OLOMOUCI V LETECH 1981 A 1982

/okr. Olomouc/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V srpnu 1981 oznámili studenti, že při výkopu kanalizace ve východním křídle budovy bývalé kanovnické rezidence, nyní patřící FF UP, na Křížkovského ulici č. 12 nalézají střepy a kosti. Výkop hluboký 40 cm pod podlahou byl zahlouben v tmavé kulturní vrstvě. Většina střepeů je ze 12. až 14. stol., několik je z mladších období.

V říjnu byly vykopány kanalizační rýhy na dvoře. Na většině plochy protály vrstvy novověkých navážek, jen v severozápadní části dvora výkop prořízl tmavou kulturní vrstvu, v níž se jasně rýsovala vrstvička do červena propálené hlíny v hloubce 80 cm. Z vyházené hlíny jsem sebrala střepey ze 12. a 13. stol. a zlomky zvířecích kostí.

V listopadu narazili dělníci pod podlahou místnosti v severním křídle budovy na studnu, zděnou z hrubě opracovaných pískovcových kamenů. Šířka vyzdívky byla 20-25 cm, průměr 130 cm. Na skálu jsme narazili v hloubce 600 cm. Zde se stěny dosud válcovité začaly kónicky rozšiřovat, takže v hloubce 700 cm měla průměr 170 cm. Odtud se začala opět zužovat až na průměr asi 140 cm v hloubce 780 cm. V 900 cm začala natékat spodní voda. Výzkum jsme museli ukončit v dosažené hloubce 960 cm vzhledem ke stavebním podmínkám. Výplň studny tvořila sypká hlína s četnými úlomky cihel, hrudkami drobné malty, zlomky většinou zeleně polévaných kachlů s vegetabilními ornamenty, pásy železných kování. Ojedinelé byly zvířecí kosti a střepey keramiky ze 17. a 18. stol. V hloubce 580 cm jsme narazili na zbytky dutého dřevěného válce z vydlabaných kmenů stromů o průměru zhruba 30 cm. Spojovány byly železnými prstenci a pokračovaly kolmo dolů. Pravděpodobně to byl zbytek čerpacího zařízení. V hloubce 560 cm jsme našli groš Ferdinanda III. z r. 1627.

V únoru a březnu skrývali stavbaři půdu v centrální místnosti jižního křídla do hloubky 140 cm. Pod novověkými navážkami začínala v hloubce 110 cm černá uhlíkovitá vrstva, silná 20-30 cm, pokračující až do dna výkopu. Z vrstvy jsem vyzvedla drobné střepey s vysokým obsahem tuhy, pravděpodobně ze 13. stol., a jeden střepe věteřovské kultury. Podél východní stěny vedl výkop až do hloubky 330 cm a na profilu bylo možno rozoznat tyto vrstvy: pod navážkami se jevila šedá kamenitá hlína s množstvím uhlíků, začínající v hloubce 120 cm, pod ní ležela v hloubce 140 až 190 cm vrstva přepálené hlíny s uhlíky a kamením. Obě vrstvy oddělovala vrstvička uhlíků. Hluběji pokračovala až na žluté písčité podloží do hloubky 270 cm vrstva tmavě šedé kompaktní hlíny se zrnky pískovce. Z přepálené hlíny pochází několik velkých kusů železné strusky, ze všech vrstev jsem získala jak střepey 13. stol., tak věteřovské.

Během července pokračovaly výkopy inženýrských sítí před budovou. Z výkopu přípojky kanalizace jsou z hloubky 120 až 160 cm střepey z keramiky a skleněných nádob 16. stol. a jeden halštatský střepe, z výkopu přípojky plynu před průčelím domu č. 12 a 14 z hloubky 80 - 100 cm jsou střepey 12. a 13. stol.

Archäologische Funde in der Křížkovského Gasse in Olomouc in den Jahren 1981 und 1982 / Bez. Olomouc /. Während der Jahre 1981 und 1982 verliefen Bauherrichtungen des Hauses Nr. 12 in der Křížkovského Gasse in Olomouc. Sie brachten Funde, die eine Besiedlung vom 11. Jahrhundert belegen.

NARUŠENÝ STŘEDOVĚKÝ OBJEKT V OPAVĚ

/okr. Opava/

Vratislav Janák, Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

V květnu 1982 byly na Ostrožné ulici v Opavě prováděny dva nevelké výkopy při opravě plynu. V jednom byla patrná toliko novověká navážka recentně porušená. Ve druhém byl na stěnách pozorovatelný sled vrstev:

- 15 cm podklad vozovky ze štěrku a písku;
- 115 cm štěrkovitá hlinitá vrstva šedé barvy, se značným černým a žlutým promísením;
- 40 cm sytější černá nelibě páchnoucí vrstva, stopově promíšená zelenavou hlínou jílovité povahy;

V hloubce 170 cm bylo dno výkopu, na kterém již prosakovala spodní voda. Zároveň s poslední vrstvou - tedy od hloubky 130 cm - byly na dvou stěnách pozorovatelné zbytky výdřevy z vodorovně kladených desek; patrně šlo o pozůstatky odpadní jímky, výkopem porušené.

Ve výkopu byly zlomky keramiky, přepálených kostí, rohů a zubů, kusy dřeva z bednění a zlomky jiných dřev, kus shnilé hrubé textilie, zlomek železného hřebíku, přepálené kameny a struska. Nejstarší keramiku lze datovat do 2. pol. 13. stol., většina nálezů je však mladší.

Gestörtes mittelalterliches Objekt in Opava /Bez. Opava/. Bei Aushubarbeiten wurde im Zentrum von Opava, in der Ostrožná Gasse, eine Abfallgrube gestört, die Keramikbruchstücke /die ältesten aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts/, Knochen, Holzüberreste, Schlacke etc. gewährte.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V OPAVĚ

/okr. Opava/

Pavel Kouřil, AÚ ČSAV Brno

Na konci měsíce listopadu roku 1982 provedli pracovníci opavské expozitury záchranný archeologický výzkum v centru Opavy, v místě výstavby stravovacího objektu budovaného hotelu "Kamyšín".

Výzkumem však byly zjištěny již jen nepatrné zbytky středověkých i novověkých objektů, neboť celý prostor byl do hloubky cca 4 m vybagrován a vyvezen přesto, že investor věděl o povinnosti informovat AÚ ČSAV o zahájení výkopových prací.

Proto byly toliko zaznamenány dna 12 odpadních jímek /z toho u dvou nelze s jistotou říci zda šlo o objekty/, z nichž pouze v jednom případě byl získán nečetný keramický materiál, rámcově datovatelný do 14.-15. stol. /jímka č. 14/. Tato dna se dala rozeznat podle zbytků černé mastné výplně, nazelenalého jílu a zbytků výdřevy.

Více materiálu poskytly pak zbývající dvě odpadní jímky, narušené u jižní stěny stavby, kde byla rovněž zachycena cca 80 - 100 cm mocná černá kulturní vrstva bez nálezů, táhnoucí se po celé jižní délce výkopu.

Jímka č. 3, silně narušená, obsahovala ve vrstvě ode dna, 20 - 40 cm silné, keramický materiál, který lze vřadit do závěru 13. a do 14. stol.

Poměrně nejlépe zachovalá, ovšem také nejmladší, byla jímka č. 1. Z ní se dochovala 170 cm vysoká výdřeva jižní stěny, tvořená borovými deskami. Tato výdřeva spočívala na sterilní cca 10 cm silné písčito-jílovité vrstvičce, jež nasedala na 10 - 15 cm mocnou izolační vrstvu z modrozeleného jílu, která byla i po bocích jímky. Výplň, bagrem již značně porušenou, zborcenou a částečně vyvezenou, tvořila černá, mastná, páchnoucí a pokud se dalo vypořádat, celkem jednolitá vrstva, obsahující keramiku 17. - 18. stol. /včetně dvou celých tavčích tyglů s cínovými slitky/, sklo, dřevěné předměty, kousky kůže a textilu i množství pecek a semen různých rostlin

Archäologische Notgrabung in Opava /Bez. Opava/. Im Zentrum von Opava wurden Reste von Abfallgruben untersucht, die Material gewährten, das vom Ende des 13. bis in das 18. Jahrhundert datierbar ist /Keramik, Glas, Holzprodukte, Leder, Textil, eine Menge von Kernen und Samen verschiedener Pflanzen/.

KOSTROVÉ HROBY V PŘEROVĚ

/okr. Přerov/

Drahomíra Kaliszová, Krajské vlastivědné muzeum Olomouc

V listopadu 1982 ohlásila konzervátorka Okresního muzea v Přerově, že na stavbě sídliště v Přerově-Předmostí byl narušen kostrový hrob. Po příchodu na místo jsem zjistila, že výkop pro kanalizaci utal chodidla a polovinu kostí holenních a bérceových. V hrobě, orientovaném hlavou k západu, ležela 90 cm pod povrchem v natažené poloze na zádech kostra ženy ve věku mezi 30-40 léty. Lebka byla promáčknuta dovnitř. Zachovaná část hrobu měří 150 x 40 cm. Zásyp tvořila sypká hnědá kamenitá hlína, nelišící se od okolního terénu. Hrob měl dno na travertinovém podloží. 40 cm nade dnem byl jakýsi "strop" z kamenných ploten, nebylo však možno zjistit, souvisel-li s hrobem. Pohřeb byl bez milodarů.

Na opačné straně výkopu, o šířku hrobu jižněji, 35 m východně od severovýchodního rohu kostela sv. Marie Magdalény ležel hrob č. 2. Ze stěny výkopu vyčnívala část lebky. Hrob obsahoval na znaku ležící kostru ženy. Její stáří nebylo možno určit, protože lebka byla rozdrčená. Rozměry zachované části hrobu činily 180 x 50 cm. Pohřeb byl rovněž bez milodarů, terénní situace se shodovala s hrobem č. 1.

V hlíně vyházené z výkopu v okolí obou hrobů byly zlomky keramiky 13. - 14. stol. Jižně od kostela jsem našla v hlíně z již zaházeného výkopu roztroušené lidské kosti, některé se zelenou patinou.

V téže době byl narušen hrob na Horním náměstí v Přerově. Při stavebních úpravách v domě č. 8 pod obloukově klenutým zdívkem pod oknem na náměstí vyčnívaly kosti nohou kostry, orientované hlavou k západu, ležící na znaku v natažené poloze. Vzhledem k umístění hrobu pod silným zdívkem nebylo možno odkryt hrob celý, v odkopané hlíně však nebyl nalezen žádný hrobový přídavek.

Na opačném konci Horního náměstí v domě č. 21 byly odkryty v r. 1974 dva středohradištní hroby¹.

Poznámka:

1 M. Jašková, Hroby ze střední doby hradištní v Přerově, PV 1974, 49-50.

Skelettgräber in Přerov /Bez. Přerov/. In Přerov-Předmostí wurden zwei Skelettgräber ohne Beigaben, offensichtlich von einem mittelalterlichen Friedhof um die Kirche der Hl. Maria Magdalena, abgedeckt.

In Přerov, am Horní náměstí /Ober Platz/, war bei Bauarbeiten ein beigabenloses Körpergrab gestört worden.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM U KOSTELA SV. VÁCLAVA V KOSTELCI U KYJOVA

/okr. Hodonín/

Jaroslav Tribula, Muzeum Hodonínska Hodonín

Kostel sv. Václava v Kostelci u Kyjova je významnou kulturní památkou v jádře pozdně románskou, zbarokizovanou na počátku 18. století. Pozoruhodné na ní je především to, že loď a presbytář kostela, jež jsou kladeny do pozdně románského období, byly postaveny z cihel, což prokázaly památkové opravy tohoto objektu. V rámci jejich dalšího postupu se zde započalo rovněž se zjišťovacím archeologickým průzkumem, který bylo zatím možno provést pouze vně kostela. Podnět k uskutečnění výzkumu daly i takové okolnosti, jako výrazná poloha stavby v části návrší nad obcí a fakt, že první zmínka o Kostelci pochází z roku 1131.

Úkolem výzkumu bylo především zjistit čtyřmi kopanými sondami, vedenými kolmo na kostelní stavbu, situaci základů pozdně románské stavby a objasnit otázku pohřebiště, jež v minulosti bylo od severní stěny stavby vzdáleno o několik desítek metrů.

Sonda I byla položena v západní části severní strany objektu, na rozhraní pozdně románské lodi a barokní přístavby. Ověřila odlišnost obou stavebních slohů v základech stavby, a to v hloubce jejich položení, v maltě i v použití kamene. Pozdně románský základ má patu v hloubce 140 cm pod úrovní dnešního terénu, kdežto základ barokní přístavby pouze ve 110 cm, je o 18 - 20 cm širší než základ pozdně románský a není tak pečlivě vypracován. Také malta barokního základu byla již na první pohled světlejší, hladší a drobivější. Pokud jde o situaci nad úrovní dnešního terénu, je třeba si uvědomit, že v minulosti bylo od severní stěny stavby odbagrováno kolem 70 cm zeminy, takže kamenné zdivo z pečlivě kladených deskovitých kamenů, které dnes vidíme zhruba do téže výšky nad terénem, bylo dříve z větší části nebo možná celé pod úrovní povrchu. Teprve na

toto kamenné zdivo nasedá cihlové zdivo pozdně románské stavby. Sonda I ukázala, že v nejspodnější části základu byly především neopracované lomové kameny, kladené na maltu, dále následovala asi 60 cm vysoká podzdivka převážně z deskovitých kamenů, na ni bylo položeno pečlivě kladené zdivo opět z deskovitých kamenů, tvořící jakousi horní část podezdívky, která byla původně celá nebo z větší části pod terémem / viz výše/. Teprve na ně nasedá cihlové zdivo pozdně románské stavby. Při památkových úpravách bylo očištěné cihlové pozdně románské zdivo ponecháno bez omítky, zatímco barokní přístavby jsou kvalitně bíle omítnuty.

Sonda II byla položena kolmo na východní stěnu presbyteria asi v polovině její délky a zahloubena do 180 cm pod dnešní terén. Zahlubování sondy ukázalo, že terén je zde do hloubky kolem 60 cm porušen výkopem pro uložení kabelů. Charakteristika vlastního základového zdiva je obdobná jako u pozdně románského základu, odkrytého sondou I, ale podezdívka, na níž je položeno cihlové zdivo, vypadá zcela jinak. Je tvořena z pečlivě opracovaných kvádrů lomového kamene větších rozměrů a pouze její malá část je pod úrovní dnešního terénu, většina zdiva je nad povrchem. Shodný charakter základového zdiva i podezdívky ze sondou II byl zjištěn i v sondách III a IV, které byly vykopány na jižní straně stavby u presbytáře a chrámové lodi.

Patá základu byla zjištěna sondou II v hloubce 115 cm, sondou III v hloubce 1 m, sondou IV v hloubce 85 cm pod úrovní dnešního terénu, což je způsobeno svahovitostí dnešního povrchu od severu k jihu a východu.

Podle rozborů geologických a petrografických, provedených ing S. Zacherlem z Moravského muzea v Brně, byly základy kostela položeny do slabě vápnité spraše. Stavební kámen pocházel pravděpodobně z blízkých zdrojů. Vlastní základ pozdně románské stavby byl z křemenných pískovců, k nimž je možno hledat analogie v blízkých Chřibech / račanská jednotka magurského flyše/, a deskovité jemnozrnné pískovce a prachovce ze zdiva na severní straně kostela pak mají analogie zejména z rozhraní mezi račanskou jednotkou a ždnicko-koryčanským souvrstvím. Podobně možno uvažovat i o provenienci hornin z barokního základu, i když odebraný vzorek ukázal, že jde o středozrnný vápencový pískovec, který se vůbec nevyskytl v ostatních vzorcích z objektu, takže lom, z něhož byl brán kámen pro barokní základy, byl zřejmě na jiném místě než lom pro stavbu pozdně románskou. Použití cihel ke stavbě objektu bylo snad ovlivněno i tím, že v okolí Kostelce je dostatek vhodného materiálu k jejich výrobě.

Všechny sondy výzkumu zachytily rovněž část pohřebiště, které kdysi kostel obklopovalo. Situace v těsné blízkosti kostela je však porušena, a to na severní straně bagrováním, na ostatních zejména výkopy pro kabely. Výzkumem se nepodařilo najít jiné nálezy než novověké.

Pro získání dalších poznatků a vyvození podrobnějších závěrů je nutné provést výzkum uvnitř kostela.

Feststellungsgrabung bei der Kirche des Hl. Wenzel in Kostelec bei Kyjov / Bez. Hodonín/. Die Kirche des Hl. Wenzel in Kostelec bei Kyjov ist ein bedeutendes, im Grunde spätromantisches Kulturdenkmal, das zu Beginn des 18. Jahrhunderts barockisiert wurde. Bemerkenswert an ihm ist vor allem dies, dass das Schiff und Presbyterium der Kirche, die in den spätromantischen Zeitabschnitt gelegt werden, aus Ziegeln erbaut worden waren. Mit Rücksicht darauf, dass das Denkmal renoviert wird und auch deshalb, dass der erste Bericht über Kostelec bereits aus dem Jahre 1131 stammt, wurde hier eine archäologische Feststellungsgrabung durchgeführt, die vorläufig nur ausserhalb der Kirche verwirklicht werden konnte. Vier ausgehobene Suchgräben, senkrecht auf den Kirchenbau geführt, beglaubigten vor allem die Durchführung der Fundamente des spätromantischen Baues. Sonde I, die im westlichen Teil der Nordseite des Objektes an der Grenze des spätromantischen Schiffes und des barocken Anbaues gelegt wurde, zeigte die Unterschiedlichkeit der beiden Baustile in den Grundmauern des Baues, und zwar in der Tiefe ihrer Gründung, im Mörtel sowie in der Benützung der Steine. Durch die Sonde hat man festgestellt, dass im untersten Teil des spätromantischen Baues unbearbeitete Bruchsteine mit Mörtel verbunden waren, ferner folgte eine ca. 60 cm hohe Untermauer überwiegend aus Plattensteinen, auf dieser war ein sorgfältig gelegtes Gemäuer wiederum aus Plattensteinen gesetzt, das irgendeinen oberen Teil der Untermauer bildete, die ursprünglich grösstenteils oder ganz unter dem Terrainniveau war, auch wenn sie heute, infolge eines früher vorgenommenen Baggerns, oberhalb des Terrains ist. Auf diese setzt ein Ziegelgemäuer des spätromantischen Baues auf. Sonde II wurde senkrecht zur Ostwand des Presbyteriums geführt und zeigte eine ähnliche Charakteristik des eigentlichen Grundgemäuers wie Sonde I, aber die Untermauer, auf der das Ziegelgemäuer gelegt ist, sieht ganz anders aus. Sie ist aus sorgfältig bearbeiteten Quadern von Bruchstein grösserer Ausmasse gebildet und nur ein kleiner Teil ist unter dem Niveau des heutigen Terrains, der Grossteil des Gemäuers ist ober diesem. Der übereinstimmende Charakter des Grundgemäuers sowie der Untermauer mit Sonde II wurde auch in Sonden III und IV festgestellt, die auf der Südseite des Baues beim Presbyterium und dem Kirchenschiff ausgegraben worden waren.

Nach den geologischen und petrographischen Analysen, von Ing. S. Zacherle aus dem Mährischen Museum in Brno durchgeführt, stammte der Baustein für diese Grundmauern von dem nahen Marsgebirge / Chřibý/. Die Verwendung von Ziegeln zu dem Baue des Objektes war vielleicht dadurch beeinflusst, dass in der Umgebung von Kostelec zur Genüge geeignetes Material zu ihrer Herstellung ist.

Alle Grabungs sonden erfassten ebenfalls einen Teil des Gräberfeldes, das einst die Kirche umgab. Die Situation in der Nähe der Kirche ist jedoch gestört, und zwar auf der Nordseite durch Baggern, auf den anderen insbesondere durch den Aushub für eine Kabellegung. Hier gelang es nicht andere Funde als neuzeitige zu bergen.

Um weitere Erkenntnisse zu gewinnen und eingehendere Schlussfolgerungen abzuleiten, wird eine Grabung im Kircheninneren notwendig sein.

Robert Snášil, Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

V roce 1982 bylo pracovníky Slovákého muzea realizováno v historickém jádru Uherského Hradiště 7 záchranných archeologických výzkumů. Kromě vedoucích výzkumů, R. Snášila a R. Procházky, podíleli se na nich technicky A. Burová a V. Jírovský. V červenci a srpnu pracovalo na výzkumech na Otakarově ulici a na náměstí Rudé armády průměrně po 6 brigádnících. Nadále pokračovala spolupráce se specialisty různých přírodovědných odvětví.

1. Otakarova ulice, parc. č. 129, 130, 4 etapa předstihového výzkumu; byla uskutečněna v měsících červenci až říjnu 1982.

Terénní práce pokračovaly v podstatě ve stejném prostoru jako v minulých letech. Pouze na západním okraji /parc. č. 129/ bylo začištěno dalších 80 m² na úroveň povodňové vrstvy, překrývající kolonizační horizont, aby půdorys zkoumané plochy korespondoval s orientací středověké zástavby i parcelního číselníku. Zde také byl odkryt v sezóně 1982 jediný objekt horizontu I/15. - 16. stol./ - cihlový dvoudílný sklípek, vyplněný sídlištním odpadem z 1. pol. 16. stol.

Závažná zjištění přinesl ještě oproti očekávání i výzkum horizontu II. /2. pol. 13. - poč. 14. stol./ . Pod trojdílným objektem /č. 11/ byla odkryta polozemnice s kúlovou konstrukcí, existující ve dvou až třech mikrofázích /č. 28/. Ve výplni se nacházelo značné množství dřev včetně opracovaných desek, avšak téměř zcela chyběla středověká keramika. V těsné blízkosti při západním okraji dalšího obytného objektu /č. 17/ se nacházela obdobná polozemnice /č. 10a/, která kromě početného keramického souboru poskytla různé dřevěné předměty /nádobu, stavební prvky apod./. Zdá se, že polozemnice neměly trvale obytný charakter a reprezentují přechodnou fázi z padesátých let 13. stol., kdy přesídlenci z trhové vsi Veligradu se ještě zcela neodpoutali od svých dřívějších domovů.

Při skrývání zbylých vrstev horizontu II byly ještě odkryty další objekty, dokreslující celkový obraz osídlení ze 2. pol. 13. stol., jako hliněná chlebová pec /č. 25/, patřící k objektu č. 11, malá kovářská vyhen apod.

Zvýšenou měrou byl zkoumán hradištní horizont III. Kromě jednoho zahloubeného objektu z mladší, velkomoravské fáze /č. 24/ bylo dále na ploše 100 m² pokračováno ve snímání mohutného souvrství, překrývajícího vícenásobnou palisádu. Zejména nejstarší sídlištní vrstva poskytla bohaté keramické a osteologické nálezy. Ukázalo se, že nepravidelná palisádová fortifikace se stáčí k jihozápadu, tj. dovnitř osídleného areálu. V dalším odkrytém úseku palisáda opouští žlab, zkoumaný r. 1981 a přechází na téměř rovný terén siltového podloží. Stratigrafické souvislosti dovolují usuzovat o spojitosti tohoto opevnění s nejstarší fází osídlení ostrova.

2. Náměstí Rudé armády, dům č. 69, parc. č. 89/2, 3. etapa předstihového výzkumu; byla uskutečněna v průběhu od 1. července do 22. října 1982. Kromě čtverce B4 byl dokončen výzkum plochy A, definitivně bylo prozkoumáno přes 275 m².

Z předvelkomoravského horizontu bylo prozkoumáno 12 zahloubených objektů nebo jejich částí; u některých z nich byly zjištěny zbytky topenišť, jednou kamenný zával. Tvar a zejména obsah objektů dokládá především jejich výrobní funkce. Z velkomoravského horizontu byly zkoumány povrchové a mělce zahloubené objekty plošně rozsáhlejší, někdy se stopami základových žlábků, a zbytky kamenných otopných zařízení. Ze slovanské fáze jako celku lze doložit následující činnosti: výrobu kostěných nástrojů určených ke zpracování kůží a textilií, uzení masa, výrobu skla, případně i kovářství. Rybolov je doložen nálezem množství rybích šupin. Z jednotlivých předmětů je třeba vyzvednout nálezy jednoduché bronzové ostruhy s háčkem, zdobené vrubořezem, na našem území dosud zcela ojedinělý nález zlomku skleněného zdobeného náramku o vnitřním průměru 7 cm, dále vrubořezem zdobený kostěný jehelníček, z bronzů zlomek možná třmene, železnou hobzu, skleněné korálky a jejich potulovary apod. Byly získány další indicie o existenci zvané velkomoravské architektury na ostrovním hradišku. Z předvelkomoravského horizontu bylo získáno množství silnostěnnější keramiky, zhotovené nálepem a obtáčením z hrubšího zrnitého materiálu, vypáleného do tmavých odstínů, s jednoduchou profilací okrajů a bohatou členitou výzdobou, pokrývající většinu povrchu výdutí, někdy i s výzdobou na vnitřní straně okraje. Z velkomoravského horizontu keramicky méně bohatého byly kromě střepů i hrnců běžné produkce získány další zlomky keramiky tzv. antického charakteru.

Zcela nově objevený předvelkomoravský horizont, doprovázený bronzovou ostruhou s háčkem, jednoznačně podporuje názor o centrální funkci ostrovního opevnění v rámci zdejší slovanské aglomerace již pro toto období.

Rozhojněny byly rovněž i doklady nejstaršího středověkého horizontu z počátku města Uh. Hradiště. Kromě vrstev byla prozkoumána polozemnice, nepřipojená komora, náležející k dříve již zkoumanému povrchovému domu z padesátých let 13. století. Komora, sloužící druhotně kratší dobu i jako chlév či stáj, měla košatinově vypletené stěny, jejichž nadzemní část byla nesena dřevěnými kůly, rozmístěnými po obvodu na dně objektu. Za mělce zahloubeným předsunutým stupňovitým vchodem byl umístěn zachovaný dřevěný

práh, uchycený z obou stran záseky a dřevěnými čepy do zahlobených dřevěných klínovitých kotev.

Z výrobních objektů byla zkoumána koželužská jáma, k hospodářským náleží snad dosud jen částečně odkrytá rozsáhlá stavba s dřevěnými trámovými základy, uvnitř členěná na menší prostory. Zde byla umístěna i hluboká zásobní jáma, zřejmě obilnice. Dále pokračoval výzkum příčného členění parcely košatinovými obnovovanými ploty a hnojiště, na jehož bázi byla odkryta dosud jen část vydraveného dna asi septiku s obvodovými základovými trámkami s výžlabem pro desky. Z předmětů jsou hojné kromě keramiky dřevěné stavební prvky v podobě odpadu, dále byla nalezena část dřevěné lžice a misky, bočnice sušáku a plováky rybářských sítí, provaz sítě. Četné jsou doklady skládaných dřevěných nádobek, zbytky obuvi a dalších kožených výrobků, endokarpy šlechtěného ovoce, lískové oříšky, bukvice, koňské žně, prasečí štětiny, skořápky a peří z drůbeže, exkrement apod. Z kovových nálezů lze uvést další minci z 50. - 70. let 13. stol., dvě bronzové přezky, z nichž jedna je osmicípá a puncovaná, železnou ostruhu, soustružnický nůž, kladivo. Kromě běžné keramiky byly získány zlomky kaolinových, glazovaných i leštěných, zřejmě importovaných výrobků.

Výzkum obou základních časových horizontů, slovanského i středověkého, bude pokračovat v roce 1983 rozšířením plochy.

3. Tyršovo náměstí, ulice Obránců míru, parc. č. 656, 653/5, 139, 211/1-2, 212/1-2, 213/1-3, 271.

V měsících srpnu až září 1982 zde proběhl záchranný výzkum, vyvolaný přestavbou inženýrských sítí. Výkop pro plynovod na severovýchodním okraji městského jádra porušil jednak středověkou hradbu, jednak i obvodovou zeď někdejší Staroměstské brány. Výzkum se omezil převážně na dokumentaci vrstev a porušených úseků fortifikace, přičemž kopanou sondou bylo možno datovat zdivo brány nejpozději do 1. pol. 14. stol.

Výkop kanalizace ve vzdálenosti 2 - 11 m již vně nejstaršího městského areálu probíhal v délce 106 m přibližně ve směru podélné osy středověkého opevnovacího příkopu. V rámci průzkumu porušené nálezové situace bylo zjištěno, že jde o nehluboký vodní příkop s nepravidelnou palisádou na dně. Nejstarší usazené vrstvy jeho výplně obsahovaly vedle četných organických zbytků keramiku pokročilého 15. stol. Velký význam má zjištění hradištní vrstvy v obou stěnách výkopu v délce 64 m; představuje první bezpečný doklad výskytu středohradištního osídlení na ostrově za hranicí středověkého města.

4. Ulice Jablonského, parc. č. 653/8, zjišťovací výzkum při hloubení rýhy kanalizace k nové budově n.p. Let. 7.5., 15.6., 18.6. 1982 byly provedeny dílčí postupné průzkumy profilů inženýrské sítě. Z předvelkomoravského a velkomoravského horizontu byly v celé délce trasy zachyceny kulturní vrstvy a jeden porušený zahlobený objekt, zapuštěný do siltu. Nejstarší vrstva středověkého horizontu z pol. 13. stol. byla doprovázena nálezem dvou hliněných, částečně zapuštěných pecí, z nichž jedna mohla být částečně prozkoumána. Sloužila zřejmě k přetavování železných paketů. V délce sledovaného výkopu byla zachycena opět i požárová vrstva z počátku 14. stol. a nároží kamenného zděného domu, respektujícího orientaci průběhu ulice. Časová pozice stavby není zcela jednoznačná, stratigraficky by mohla náležet na konec 13. nebo počátek 14. stol.

5. Gottwaldovo náměstí, parc. č. 651/25, zjišťovací výzkum ve výkopu studniční šachty pro kopii barokní kašny. 23.11. 1982 při obhlídce výkopu byly pod bází nejstarší středověké vrstvy z poloviny 13. stol., překryté mladšími středověkými a recentními vrstvami, ukončenými dnešní dlažbou náměstí, zastíhny v rozmezí 172 až 212 cm dvě maltové kry, oddělené od sebe 13 cm silnou hlinitou kulturní vrstvou. Horní, 6 cm silná, souvislá a na povrchu vyhlazená křa sestávala výhradně z malty. Spodní, druhá, 21 cm silná souvislá, ve svrchní části roztržitá maltová křa bělošedé barvy byla litá na drobný ostrohranný kamenný štět. Jde tedy zcela bezpečně o litou maltovou podlahu, zpevněnou štětem. Pod krou se nacházela část zahlobeného objektu, jehož dno dosahovalo hloubky 300 cm od povrchu dnešní dlažby. Obsahovalo kromě zlomků malt propadlých do jeho výplně, uhlíků a zvířecích kostí i zlomky předvelkomoravské keramiky. Vzhledem k tomu, že se podlaha nachází jednak pod horizontem založení města z padesátých let 13. stol. /od pol. 10. stol. nebyl ostrov osídlen/ a jednak proklesává do objektu s předvelkomoravskou keramikou, náleží zřejmě zbytkům zděné stavby velkomoravského stáří a tedy velkého historického významu. Na místo objevu byla svolána komise a pořízen zápis.

6. Náměstí Rudé armády, parc. č. 653/1.

V souvislosti s hloubením studniční šachty ke kašně v západní polovině náměstí byl proveden záchranný výzkum, omezený na dokumentaci porušených vrstev. Zjištěná stratigrafie odpovídá situaci v ostatních částech městského jádra. V hloubce 2,30 - 2,84 m byla zachycena středohradištní vrstva, vzhledem k mocnosti snad zahlobený objekt. Bezprostřední nadloží tvořilo souvrství z 2. pol. 13. až poč. 14. stol.

7. Ulice Smetanova, areál bývalého františkánského kláštera /dnes Okresní archiv/, parc. č. 146/2, zjišťovací výzkum v kopaných geologických sondách, prováděných Geologickým průzkumem, n.p. Brno.

Při předchozí vrtné sondáži byly odebrány výplně dvou 10 m hlubokých vrtů pro archeologicko-geologické vyhodnocení. Průzkum v kopaných sondách proběhl ve dnech 28., 31.5. a 23.6. 1982. Podrobněji byly prozkoumány a zdokumentovány výkopy 6 sond, z toho 3 při vnějším a 3 při vnitřním zdivu kláštera. Sondy dosahovaly hloubky až 5 m. Průzkum zjistil, že nejspodnější část kamenného zdiva budovy spočívá v přímých liniích zdiva na dřevěných dubových prazích různé technické konstrukce, od roštů až po pilotáž. Nároží bylo podloženo mohutnou plochou štípou na níž spočíval podkladový kámen pod základ. Základy protály kulturní souvrství středověkého horizontu, počínaje polovinou 13. stol., místy zasáhly i velkomoravský a povelkomoravský půdní horizont. Na dvou místech porušily části kamenných domů, pocházejících podle stratigrafických pozorování a stáří založení kláštera /koncem 15. stol./ asi z doby kolem přelomu 13./

14. stol. Stopy po starších dřevohlinitých stavbách, zaniklých požárem na počátku 14. stol., byly zjištěny jen ojediněle. Zachycena byla část mělce zahloubeného objektu z 2. pol. 13. stol.

Grabungen in Uherské Hradiště im Jahre 1982 /Bez. Uherské Hradiště/. Im Jahre 1982 wurden im historischen Stadtkern an verschiedenen Stellen insgesamt 7 Rettungsgrabungen realisiert. In der Otakarova Gasse setzte die Untersuchung von drei Grundhorizonten fort. Aus dem 15. - 16. Jahrhundert hat man einen zweiteiligen Ziegelkeller, aus der 2. Hälfte des 13. Jh. bis aus dem Beginn des 14. Jahrhunderts, zwei Halberdhütten mit einigen Mikrophasen, einen tönernen Brotofen und eine kleine Schmiede-esse untersucht. Aus der Burgwallzeit wurde in der Grabung der Palisadenfortifikation fortgesetzt und ein weiteres grossmährisches eingetieftes Objekt wurde entdeckt. Auf dem Rudé armády Platz wurden bei der fortsitzenden Grabung eingetieft, grösstenteils Werkstättenobjekte vorgrossmährischen Alters, von einem gegossenen bronzenen einteiligen Hakenspornen begleitet, und seicht eingetieft oder auch Oberflächenobjekte aus dem 9. Jahrhundert untersucht. Aus der 2. Hälfte des 13. bis dem Beginn des 14. Jahrhunderts hat man hier eine Halberdehütte und eine Gerbereigrube untersucht und die Grabung von Resten eines umfangreichen hölzernen Wirtschaftsobjektes eröffnet. Auf dem Tyrš Platz und in der Gasse Obránců míru wurden Reste einer mittelalterlichen Fortifikation mit Tor und Wassergraben, mit einer Palisade auf dem Boden, erfasst. An diesen Stellen waren auch mittelburgwallzeitliche Kulturschichten ermittelt worden, ähnlich wie in der Jablonského Gasse, wo auch vorgrossmährische Schichten, aus dem mittelalterlichen Zeitabschnitt, dann ein Ofen zum Umschmelzen von eisernen Gegenständen und der Eckteil eines Steinhauses aus dem 13. - 14. Jahrhundert festgestellt wurden. Auf dem Gottwaldov Platz hat man den zusammenhängenden Teil eines gegossenen Mörtelfussbodens erfasst, dessen stratigraphische Position zu vermuten lässt, dass es sich um den Rest eines gemauerten Baues grossmährischen Alters handeln könnte. Gleichfalls auch hier wurde ein vorgrossmährischer Horizont festgestellt. Die mittelburgwallzeitliche Schicht war gemeinsam mit den mittelalterlichen auch an weiteren Stellen des Platzes Rudé armády durchschnitten. Im Areal des ehemaligen Franziskaner Klosters konnte die Art der Gründung und die anschliessenden Kulturschichten aus dem 9. Jahrhundert beglaubigt werden. Auch hier wurden Reste von zwei gemauerten mittelalterlichen Häusern ca. aus der Wende des 13./14. Jahrhunderts festgestellt.

VÝSLEDKY URČENÍ STŘEDOVĚKÝCH ROSTLINNÝCH ZBYTKŮ Z UHERSKÉHO HRADIŠTĚ ZA LÉTA 1979 - 1980

/okr. Uherské Hradiště/

Emanuel Opravil, AŮ ČSAV Brno

Z výzkumu středověkých vrstev a objektů v Uherském Hradišti, prováděném dr. R. Snášilem na Otakarově ulici a na náměstí Rudé armády v letech 1979 - 1980, se podařilo získat množství převážně zuhelnatělého dřeva. Kromě toho byla v čp. 69 na náměstí Rudé armády nalezena i vrstva zuhelnatělé chlévské mrvy se zachovanými zbytky klásků obilovin a semen plevelů, v pozůstatcích jednoho sudu zuhelnatělá semena hrachu a na podlaze objektu pecka broskvoně. Interpretace nálezů z archeologického hlediska a jejich datování je uvedena podle písemného sdělení dr. R. Snášila ze Slovákckého muzea v Uherském Hradišti.

Dřeviny. Druhovú skladba zjištěných dřevin /tab. I. a II./ odpovídá místním poměrům; zachovaly se zbytky dřeva, až na výjimky nezuhelnatělého, ze stromů a křovin z někdejších porostů v údolní nivě řeky Moravy a na přilehlých terasových stupních a v chřibském podhůří. Dovož z nejvyšších poloh Chřibů případně z Hostýnských vrchů se týkal jedle a zčásti i buku, který je hojnou dřevinou submontánních lesů v Chřibech a údolními potoky sestupuje hluboko do pahorkatiny. Podobně tomu bylo a je i v současnosti s jilmem drsným. Z blízkého okolí středověkého města pocházelo dřevo dubu, jasanu, jilmu habrolistého, babyky, mléče, habru, lísky, topolu resp. vrby, muku a patrně i borovice, Zajímavý je nález smrku, který mohl být přimíšen v podhorských lesích, nelze však vyloučit jeho přežívání v inverzních polohách v pahorkatině. Historicky doložený výskyt smrku do roku 1700 na východní Moravě vůbec však zaznamenal Nožička /1972/ jen u Březolup. Spektrum dřevin v nálezech doplňuje pecka trnky - vedle babyky, lísky a borovice lesní další světlomilná dřevina.

Studované nálezy přinášejí mnoho zajímavých poznatků z hlediska technologického použití jednotlivých druhů dřeva. Nejfrekventovanější bylo dřevo dubové, všestranně použité: bylo z něj zhotoveno dno jednoho sudu, dno truhlice, dřevěná nádoba, práh /?/, desky na podlaze, kúly, trámy a fošny. V jednom případě bylo dno sudu ze smrku, i když v tomto případě nelze absolutně vyloučit modřín. Jedlové dřevo bylo použito na dno u dvou sudů, dále na desky na podlaze a na trámy. Bukové dřevo bylo rovněž použito na dno jednoho sudu, na bočnice žebře, ojediněle byla zhotovena z bukové větve i obruč sudu, z buku byl zlomek soustružené dřevěné nádoby a na podlaze objektu byly též bukové desky. Dřevo lískových prutů bylo rozpoznáno v několika zlomcích obručí sudů, což bylo v té době zcela běžné - viz též nálezy obručí ve středověké Opavě /Opravil 1968/

a v Olomouci /Opravil, msc./ . Ojedinele bylo na desky na podlaze užito i dřevo jilmů a babyky, u níž je to zároveň důkaz častějšího výskytu stromových jedinců této dřeviny. Obdobně rozmanité bylo též složení zuhelnatělých dřev z požární vrstvy a z ostatních nalezových vrstev, kde již nebylo možno u zachovaných zlomků určit původní užití. Použití na palivo bylo zjištěno u zuhelnatělého jasanového dřeva v ohništi pece na náměstí Rudé armády.

Semena, plody a jejich části.

Polovina pecky broskvoně byla nalezena na podlaze objektu, datovaného do 60. let 13. st. Pecka je v obrysu široce kopinatá až oválná, na bázi utatá, v apikální části zašpičatělá; zachovaná polovina je silně zduřelá /poloviny pecek broskvoně však mohou být nestejně/, na povrchu nepravidelně hrboilatá, na břišním švu kýlovitá; rozměry tab. III. č. 1.

Pecka trnky, nalezená ve vzorku zuhelnatělé chlévské mrvy, je v obrysu široce kopinatá, na bázi utatá, s apexem zašpičatělým a se stran silně zduřelá; na hřbetním švu je úzká mělká rýha s nepravidelně zubatými okraji; široký břišní šev je hladký, s málo zřetelným úzkým kýlem, obě postranní rýhy jsou hluboké, široké, s okraji slabě vyniklými a hrboilatými; rozměry tab. III. č. 2.

Na dně sudu č. 2 v objektu na náměstí Rudé armády se uchovalo malé množství zuhelnatělých semen hrachu. Semena jsou v obrysu téměř kulatá, některá oválná, s úzkým a ostře špičatým kořínkem, pupek se jeví jako malá jamka; osemení je u větší části vzorku odpadlé; rozměry 10 nejzachovělejších semen tab. III. č. 3.-12.

Zuhelnatělá sláma obsahovala zbytky klásků i s obilkami a se semeny plevelů; pochází ze žita setého s příměsí slámy z pšenice a ječmene. Nálezy zuhelnatělé chlévské mrvy jsou zcela ojedinele. Zuhelnatělé pluchy v žitných kláscích mají bezvadně uchované charakteristické brvy; rozměry 15 obilek tab. III. č. 13.-27. V nevelkém počtu obilek pšenice se jen u tří uchovalo i embryo, jejich rozměry tab. III. č. 28.-30.; široké zduřelé obilky řadím k typu pšenice shloučené. Ojedinele se ve slámě vyskytl zlomek vřetene klasu se 2 pluchatými obilkami ječmene obecného a semena a plody charakteristických obilných plevelů: sveřep stoklasa, chrpa modrák, koukol polní, vikev setá obvejčitá /rozměry 1 semene tab. III. č. 31./, svlačecovec popínavý, prorostlík okrouhlolistý aj.

Literatura:

J. Nožička, Původní výskyt smrku v českých zemích, Praha 1972.

E. Opravil, Rostlinné nálezy středověké Opavy z archeologického výzkumu prováděného v roce 1963, ČSM A17, 45-49, Opava 1968.

Tab. I. Uherské Hradiště, Otakarova ulice /výzkum 1979-1980/ seznam nalezených dřev.

Věk - století	13.-14.	14.	15.	13.-16.	15.-16.	16.
Zuhelnatělé dřevo						
jedle bělokora - <i>Abies alba</i>	4	1	.	.	2	.
babyka - <i>Acer campestre</i>	2	.
javor mléč - <i>Acer platanoides</i>	2
habr obecný - <i>Carpinus betulus</i>	1	.
líška obecná - <i>Corylus avellana</i>	.	.	1	.	3	1
buk lesní - <i>Fagus silvatica</i>	.	.	14	.	2	.
jasan - <i>Fraxinus sp.</i>	1
borovice lesní - <i>Pinus silvestris</i>	.	.	.	1	.	.
topol/vrba - <i>Populus/Salix</i>	.	.	1	.	.	1
dub - <i>Quercus sp.</i>	17	1	5	.	.	1
muk - <i>Sorbus aria</i>	1	.
jilm habrolistý - <i>Ulmus carpinifolia</i>	2	.	.	.	1	.
Nezuhelnatělé dřevo						
jedle bělokora - <i>Abies alba</i>	1
dub - <i>Quercus sp.</i>	1	.	.	.	1	.

Tab. II. Uherské Hradiště, náměstí Rudé armády čp, 62 /výzkum 1980/: seznam nalezených rostlinných zbytků.

Věk - století	polovina 13.st.	1. čtvrt. 14.st.	polovina 14.st.	17. st.	nedato- váno
Zuhelnatělé dřevo					
jedle bělokorá - <i>Abies alba</i>	.	20	1	.	.
javor babyka - <i>Acer campestre</i>	.	2	.	.	.
líška obecná - <i>Corylus avellana</i>	.	13	.	.	.
líška? - cf. <i>Corylus avellana</i>	.	2	.	.	.
buk lesní - <i>Fagus silvatica</i>	.	31	.	1	.
jasan - <i>Fraxinus sp.</i>	.	13	.	.	.
smrk? - cf. <i>Picea excelsa</i>	.	9	.	.	.
borovice lesní - <i>Pinus silvestris</i>	.	1	.	.	.
ďub - <i>Quercus sp.</i>	12	35	2	.	1
jilm habrolistý - <i>Ulmus carpinifolia</i>	.	4	.	.	.
jilm drsný - <i>Ulmus scabra</i>	.	11	.	.	.
Zuhelnatělá semena a plody a ostatní zbytky					
koukol polní - <i>Agrostemma githago</i>	.	5 semen	.	.	.
sveřep stoklasa - <i>Bromus secalinus</i>	.	3 obilky	.	.	.
sveřep - <i>Bromus sp.</i>	.	1/2 obilky	.	.	.
prorostlík okrouhlostý - <i>Bupleurum rotundifolium</i>	.	3 nažky	.	.	.
chrpa modrák - <i>Centaurea cyanus</i>	.	8 nažek	.	.	.
		1 zákrov			
merlík bílý - <i>Chenopodium album</i>	.	5 semen	.	.	.
prýšec chvojka - <i>Euphorbia cyparissias</i>	.	1 semeno	.	.	.
svlačcovec popínavý - <i>Fallopia convolvulus</i>	.	1 nažka	.	.	.
zemědým? - cf. <i>Fumaria</i>	.	1 nažka	.	.	.
svízel - <i>Galium sp.</i>	.	1 nažka	.	.	.
ječmen obecný - <i>Hordeum vulgare</i>	.	část klasu	.	.	.
broskvoně - <i>Persica vulgaris</i>		1/2 pecky	.	.	.
hrách setý - <i>Pisum sativum</i>	.	25 ccm semen	.	.	.
trnka obecná - <i>Prunus spinosa ssp. spinosa</i>	.	1 pecka	.	.	.
žito seté - <i>Secale cereale</i>	.	85+1/2 obilky zlomek klasu	.	.	.
pšenice obecná/shloučená - <i>Triticum aestivo/compactum</i>	.	6+1/2 obilky	.	.	.
vikev setá obvejčitá - <i>Vicia sativa ssp. obovata</i>	.	1 semeno	.	.	.
ideterminata	.	2	.	.	.

Tab. III. Uherské Hradiště, náměstí Rudé armády čp. 69. Rozměry semen, plodů a jejich částí v mm:
 č. 1 broskvoň, č. 2 trnka, č. 3. - 12. hrách setý, č. 13. - 27. žito seté, č. 28. - 30. pšenice
 shloučená/obecná, č. 31. vikev setá obvejčitá.

Číslo	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
délka	27,2	8,0	5,2	4,5	4,5	4,1	5,2	5,1	5,1	4,9	4,8	4,6	6,6	6,1
šířka	/19,0/	5,3	5,1	4,1	3,8	3,7	5,0	5,0	4,5	4,5	4,4	4,4	2,4	2,7
tloušťka	21,3	7,2	5,1	4,2	4,5	4,2	4,9	5,2	4,6	4,6	4,9	4,4	2,0	2,2
Číslo	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.
délka	6,6	6,6	5,6	6,7	5,0	5,9	5,8	6,2	5,4	5,6	5,5	5,3	5,2	4,3
šířka	2,4	2,6	2,2	2,2	2,3	2,2	2,4	2,6	2,4	2,0	2,2	2,2	2,2	3,0
tloušťka	2,2	2,2	2,2	2,3	2,1	1,8	2,4	2,7	2,0	2,0	1,9	1,8	2,0	2,5
Číslo	29.	30.	31.											
délka	5,2	4,8	3,8											
šířka	3,1	2,9	3,5											
tloušťka	2,4	2,3	2,8											

Bestimmungsergebnisse mittelalterlicher Pflanzenreste von Uherské Hradiště aus den Jahren 1979 - 1980 /Bez. Uherské Hradiště/. Aus den Grabungen in der Otakarova Gasse wurden Proben von verkohltem sowie unverkohltem Holz von Schichten aus dem 13. bis 16. Jahrhundert /Taf. 1/ analysiert, in Nr. 62 auf dem Platz Rudé armády fand man ausser verkohltem Holz auch eine kleinere Menge verkohlten Stalldüngers mit Resten von Samen und Früchten /Taf. 2 und 3/. Aus Eichenholz waren folgende Gegenstände angefertigt worden: Fassboden, Boden einer Truhe, Holzgefäss, Haus - schwelle /2/, Fussbodenbretter, verschiedene Balken, Pfosten und Bohlen. Aus Fichte /oder Lärche?/ war ein Fassboden, aus Rotbuchenholz ebenfalls 1 Fassboden, ein Seitenteil einer Leiter, ein gedrehtes Holzgefäss, 1 Fassreifen und einige Bretter; vereinzelt waren Bretter auch aus Ulmenholz, Feldahorn, Haselstrauchzweige wurden häufig für Fassreifen benützt. In einem Fass waren auf dem Boden Erbsen. In dem verkohlten Dünger blieben Bruchstücke von verkohlten Ähren und ganze Kornkörner, weniger von vielzeiliger Saatgerste und Zwergweizen erhalten.

UHLÍKY Z NALEZIŠTĚ "ZA ZAHRADOU" VE STARÉM MĚSTĚ

/okr. Uherské Hradiště/

Emanuel Opravil, Archeologický ústav ČSAV Brno

V r. 1978 pokračoval dr. R. Snášil v archeologickém výzkumu různých středověkých objektů v poloze "Za zahradou" v Uherském Hradišti-Starém Městě: vápenka, vyhřívací pec, obytný objekt, hrnčířská pec aj. /Snášil et Procházka 1980/. Bylo přitom nalezeno množství zuhelnatělého dřeva, které dr. Snášil /1980/ interpretuje ve svém sdělení převážně jako zbytky otopu. Výsledky botanické analýzy jsou na tab. 1.

Nejvíce materiálu pochází ze 13. stol.; z toho některé vzorky byly autorem výzkumu časově úžeji vymezeny, např. vápenka a příkop 1200 - 1270 apod. Na topivo ve vápence byla použita polena ze silnějších stromů. U větších zlomků zuhelnatělého dřeva bylo možno rekonstruovat i původní tloušťku kulatiny, ze které byla polena naštěpána: u dubu byl prokázán průměr kmene 80 až 100 cm a více, podobně i v jednom případě u jedle a topolu, u jilmů byla vesměs minimální tloušťka použité kulatiny 80 cm. Proutí a tenké větve, časté v materiálu ze starší etapy tohoto výzkumu /Opravil 1980/, se nyní vyskytly ojediněle - silnější větve lísky.

Duby a jilmly s kmeny uvedených rozměrů byly jistě běžné v moravním luhu; u jedle předpokládáme pří - sun z nejvyšších poloh Hostýnských vrchů nebo snad i z Chřibů. V dnešní době bychom tam výřezy kmenů těchto průměrů asi marně hledali.

Výsledky analýzy naznačují, že v údolní nivě Moravy u Starého Města rostly ještě ve 13. stol. duby a jilmly provázené topoly a habrem; dub byl též hlavní dřevinou lesních porostů v pahorkatině na úpatí Chřibů. V samotných Chřibech byly hlavními dřevinami duby s doprovodem buku; dub vystupoval značně vyso -

ko a ustupoval buku asi mnohem později /cf. Prudič 1967/. Existence objektu vápenky, používající polena z kulatiny o velkém průměru naznačuje, že pro její spotřebu sotva stačila produkce dřeva z bezprostředního okolí; je možné, že dřevo bylo dováženo též z podhůří Chřibů, ne-li z jejich nejvyšších poloh. Dub převažuje v nálezech absolutně, stejně tak jako v materiálu z předchozího výzkumu /Opravil 1980/ - v obojím je buk zastoupen malým množstvím. Nízký podíl bukového dřeva lze vysvětlovat jednak hlavním přísunem otopu z nižších poloh, kde v porostech dub zcela převládá, jednak tím, že bukové doubravy byly v té době pře - vládačím společenstvem i v nejvyšších polohách Chřibů /dodnes se tam roztroušeně uchovaly, Prudič 1967/. Příležitostné použití jakéhokoliv dřeva na topivo v peci z jejího nejbližšího okolí může doložit i zuhelnatělý zbytek dřeva z pěstovaného ovocného stromu ořešáku královského; zlomky uhlíků z olšového dřeva naznačují, že též stromy z pobřežních lemů vodotečí posloužily jako příležitostný zdroj paliva.

Literatura

- J. Merta, Výzkumy vápenických pecí. Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Sborník ze semináře Brno, 1980, 30-55.
 E. Opravil, Rostlinné nálezy ze středověku Starého Města, PV 1977, Brno 1980, 103-105.
 Z. Prudič, Lesní společenstva Chřibů a základní princip jejich výskytu, Lesnický časopis 13 /40/, 1967, 563-576.
 R. Snášil, Výroba vápna v trhové vsi Veligradu. Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Sborník ze semináře Brno, 1980, 9-17.
 R. Snášil, R. Procházka, Záchranný výzkum v Uherském Hradišti-Starém Městě, PV 1978, Brno 1980, 52-53.

Tab. I. Uherské Hradiště-Staré Město, poloha "Za zahradou" /výzkum 1978/:
seznam zlomků zuhelnatělého dřeva

Věk - století	13.	13./14.	16.	17.	středověk nedatovaný
jedle bělokora - <i>Abies alba</i>	12	1	1	.	.
javor - <i>Acer sp.</i>	1
javor mlčč? - <i>Acer cf. platanoides</i>	3
javor babyka? - <i>Acer cf. campestre</i>	3
javor klen - <i>Acer pseudoplatanus</i>	3
olše - <i>Alnus sp.</i>	1
bříza - <i>Betula sp.</i>	1
habr obecný - <i>Carpinus betulus</i>	28	.	.	2	.
líška obecná - <i>Corylus avellana</i>	10	8	.	.	1
buk lesní - <i>Fagus sylvatica</i>	43	4	.	1	.
jasan - <i>Fraxinus sp.</i>	.	.	1	.	.
ořešák královský - <i>Juglans regia</i>	1
topol - <i>Populus sp.</i>	1
topol/vrba - <i>Populus/Salix</i>	5
dub - <i>Quercus sp.</i>	298	13	1	4	3
vrba - <i>Salix sp.</i>	1	.	.	1	.
lípa - <i>Tilia sp.</i>	2
jilm habrolistý - <i>Ulmus carpinifolia</i>	28
jilm vaz - <i>Ulmus laevis</i>	9	.	.	2	.
jilm drsný - <i>Ulmus scabra</i>	.	2	.	.	.
lištnáč	2	.	.	.	2

Holz Kohlestücke von dem Fundort "Za zahradou" in Staré Město /Bez. Uherské Hradiště/. Die meisten Reste von verkohltem Holz - grösstenteils von starken Scheiten - stammen aus dem 13. Jh., vor allem aus dem Objekt eines Kalkofens, ferner aus einem Heiz- und einem Töpfeofen, ei-

nem Wohnobjekt usw. Bei der Eiche wurde durch Vermessung der Jahresringkrümmung bewiesen, dass sie aus einem Rundholz von 80 - 100 cm im Durchmesser, ja sogar noch mehr stammten, ähnlich wie bei der Weisstanne und Pappel, bei der Ulme war die minimale Stärke des verwendeten Rundholzes 80 cm. Alle festgestellten Hölzer / Taf. 1/ stammen aus den umliegenden Auwäldern und Weissbuchen-Eichen-Mischwäldern, die Rotbuche und Weisstanne deuten auch einen Zuschub aus dem unweiten Chřiby-Hochland eventuell aus dem Hostýner Gebirge an. Das evidente Übergewicht von Eichenholz deutet an, dass im Mittelalter die Eiche als Hauptholz auch in höheren Lagen der unweiten Bergen sein konnte.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V UHERSKÉM BRODĚ

/okr. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Záchranný výzkum v měsících květnu až červnu 1982 byl vyvolán další etapou výstavby panelového sídliště v jihovýchodní části městského jádra, v ulici Soukenické a Jirchářské. Terénní práce byly prováděny pouze pracovníky archeologického oddělení Slovákého muzea jednak v skryté ploše pro bloky 11 a 15, jednak ve výkopových trasách kanalizace A, A1, A2, vedených v podélných osách komunikací.

Závažným zjištěním je absence středo- a mladohradištního osídlení v tomto prostoru. Z období první fáze existence královského města /2. pol. 13. - 1. pol. 14. stol./ byly zachyceny 3 zahloubené objekty, z nichž alespoň jeden představuje typickou kolonizační zemnici, a dále 2 vydřevená hnojiště.

Někdy před r. 1489, pravděpodobně v sedmdesátých letech 15. stol. zničil značnou část města požár. Z tohoto období byla prozkoumána volně stojící zahloubená komora, která poskytla mimořádně bohatý nálezový celek keramiky, železných a bronzových předmětů včetně skládacích vážek. Význam nálezů podporují i 3 určité mince, z nichž dvě se vyskytují kolem poloviny 15. stol., jednak pak koncem 14. nebo počátkem 15. stol. /určil PhDr. J. Šmerda, Moravské muzeum v Brně/. K tomuto požárovému horizontu lze přiřadit i četné další povrchové i mělce zahloubené objekty, které se projevovaly jako shluky a vrstvy vypálené mazanice. Jejich výzkum se musel omezit jen na nejnnutnější dokumentaci stejně jako v případech dalších odpadních jam a jámek z 15. - 17. stol.

Rettungsgrabung in Uherský Brod /Bez. Uherské Hradiště/. Die Rettungsgrabung im Zusammenhang mit dem neuen Aufbau in der Soukenická und Jirchářská Gasse auf der südöstlichen Seite des Stadtkernes verlief vom Mai bis Juni 1982 einerseits auf der abgedeckten Fläche für die Blöcke 11 und 15, andererseits in den Aushubtrassen der Kanalisierung A, A1, A2 in den Kommunikationen.

Es wurden zwei Horizonte einer mittelalterlichen Besiedlung verfolgt. Aus der ersten Phase der Stadtexistenz /2. Hälfte des 13. - 1. Hälfte des 14. Jahrhunderts/ wurden 3 eingetiefte Objekte und 2 gezimmerte Mistgruben erfasst. Ferner hat man eine eingetiefte Kammer mit einem reichen Fundkomplex an Keramik und Metallgegenständen untersucht, die vermutlich durch einen Brand in den siebziger Jahren des 15. Jahrhunderts vernichtet wurde. Zu diesem Brandhorizont kann man auch zahlreiche weitere Objekte reihen, deren Untersuchung sich, ähnlich wie bei zahlreichen Abfall- und Fanggruben aus dem 15. - 17. Jahrhundert, auf die notwendigste Dokumentation beschränken musste. Es gelang keine Belege der vorausgesetzten Burgwallbesiedlung zu gewinnen.

OBERFLÄCHENUNTERSUCHUNG DER LOKALITÄT "STARÝ HRAD" IN BZENEC

/Bez. Hodonín/

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Die einstige mittelalterliche Burg befand sich auf einer Anhöhe am nördlichen Stadtrand. Zum erhöhten östlichen Teil mit Ruinen einer barocken Kapelle schliesst im Westen irgendeine Vorburg an, die von einer tiefen Schlucht begrenzt ist. Durch Lesefunde aus gestörten Kulturschichten an den Rändern des Bergplateaus sowie direkt von der Fläche der Vorburg, gewann man einen zahlreichen Keramikkomplex, den man allerdings nicht tiefer als in das 13. Jahrhundert datieren kann. Diese Tatsache, abgesehen von dem kleinen Ausmass der besiedelten Fläche, spricht gegen die Existenz einer jungburgwallzeitlichen Befestigung

in diesem Raume, die manchmal mit dem Burgwall "Businc" der frühmittelalterlichen Analistik identifiziert wird.

KNOPFFUNDE AUS UHERSKÉ HRADIŠTĚ - KUNOVICE

/Bez. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Bei der Bebauung eines Grundstückes bei der Malinovského Strasse unweit von Uherské Hradiště-Kunovice fand G. Vařechová drei hohle zweiteilige gegossene und durch hämmern verzierte Kupferknöpfe, die sie dem Slováké Muzeum übergab. Nach der Bestimmung von Dr. Ludvíková stammen die Knöpfe von Männermänteln des Kaftantypes, den sog. "župic" und man kann sie in das 17. - 19. Jahrhundert datieren.

STŘEDOVĚKÉ OBJEKTY Z POLEŠOVIC

/okr. Uherské Hradiště/

Robert Snášil, Slováké muzeum Uherské Hradiště

Na pozemku F. Luňáka v trati "Míšky" byly před domem č.p. 675 při hloubení septiku porušeny dva objekty. 4. května 1982 byl na místě proveden zjišťovací výzkum. V hloubce 165 cm pod dnešní úrovní byla zjištěna horní část vtesávané hliněné kopulovité pece, hloubené do žluté písčité spraše. Prostor proříznuté pece byl vyplněn spraší, na dně spočívala vrstva uhlíků a popele. Součástí výplně byly zlomky cihel a jediný střep, nalezený těsně nadhnědofialovým výmazem dna pece, jejíž zjištěná délka činila 80, výška 60 a propálení 4,8 a 20 cm. Dno se nacházelo v hloubce 217 cm. Východně od pece ve vzdálenosti 70 cm byla zastížena část jámy lahovitého tvaru, zřejmě obilnice, s černě opálenými stěnami. Výplň byla bez nálezů. Horní úroveň hrdla byla patrna od hl. 155 cm, dutina jámy o průměru cca 180 cm se začínala rozšiřovat v hl. 205 cm. Celková hloubka nebyla zjištěna. Oba objekty jsou středověkého stáří a lze je zařadit do 13. - 14. století.

Mittelalterliche Objekte aus Polešovice /Bez. Uherské Hradiště/. In Polešovice "Míšky" wurde beim Aushub eines Septiks ein eingemeisselter Lehmherd und ein Speicher aus dem 13. - 14. Jahrhundert gestört.

ZJIŠŤOVACÍ VÝZKUM POBLÍŽ HRANIC KATASTRŮ OBCÍ PASOHLÁVKY-IVANĚ

/okr. Břeclav/

Dagmar Jelínková, AÚ ČSAV Brno

Hloubením výkopu pro vodovodní potrubí nedaleko od křižovatky státní silnice Brno - Mikulov a silnice Pasohlávky - Ivaně, podél jihovýchodní strany silnice do Ivaně bylo porušeno několik zahloubených objektů. Rýsovaly se ve stěnách výkopové rýhy a pokračovaly až k hranici katastru Ivaně. Pro výzkum byly vytypovány dvě sousedící jámy, u nichž byl při povrchovém průzkumu nalezen keramický materiál a kde hladina spodní vody dovolovala prozkoumat je celé. Nacházely se ve vzdálenosti 210 m od křižovatky a byl z nich získán keramický materiál shodný se zlomky, nalezenými při povrchovém průzkumu. Z objektů dále pochází mazanice, zvířecí kosti a zlomek silně zkorodovaného železného předmětu. Jámy byly zahloubeny 30 a 50 cm do šterkopískového podloží a rýsovaly se hnědočernou výplní, promíchanou drobnými úlomky mazanice. Objekty je možno podle keramiky datovat na konec 13. a do 14. století. S velkou pravděpodobností lze v těch-

to místech předpokládat zaniklou středověkou osadu Radměřice, připomínanou v písemných pramenech severně od Mušova¹.

Poznámka:

1 J. Unger - M. Zemek, Z osudů nedávno zaniklého Mušova, Jižní Morava 18, 1982, 112.

Feststellungsgrabung in der Grenznähe der Gemeindenkataster Pasohlávky - Ivan / Bez. Břeclav/. Beim Aushub für eine Wasserleitung unweit der Kreuzung der Staatsstrasse Brno - Mikulov und der Strasse Pasohlávky-Ivan, längs der südöstlichen Seite der Strasse nach Ivan, wurden einige eingetiefte Objekte gestört. Sie hoben sich in den Wänden der Aushubrinne ab und setzten bis zur Grenze des Katasters Ivan fort. Aus zwei benachbarten Gruben, die sich 210 m von der Kreuzung befanden, hat man Material gewonnen, das nach der Keramik in das Ende des 13. und in das 14. Jahrhundert datiert werden kann. Höchstwahrscheinlich kann man an diesen Stellen die mittelalterliche Dorfwüstung Radměřice voraussetzen, die in schriftlichen Quellen nördlich von Mušov erwähnt wird.

VÝZKUM BRATRSKÉHO SBORU V IVANČICÍCH

/okr. Brno-venkov/

Jiří Vaněk, Okresní muzeum Ivančice

/Tab. 11/

Již třetím rokem pokračuje Okresní muzeum v Ivančicích ve výzkumu areálu bývalého bratrského sboru, významného kulturního centra 16. a poč. 17. stol. Záchraný výzkum pod vedením L. Šebelý a referenta byl zahájen v červnu 1980 v objektu provozu Šmeralových závodů, kde při zemních pracích bylo zachyceno silné základové zdívo. Při výzkumu byly odkryty základy polygonálního závěru sakrální stavby s pěti opěráky a přilehlý korpus zděné válcovité studny. Zjišťovací sondou cca 15 m východně od presbytáře byl zjištěn menší zděný objekt, který zatím nebyl podrobněji zkoumán.

Kromě značného množství keramických zlomků /část nádob a kachlů bylo možno rekonstruovat / a skleněných střepů, převážně z okenních terčíků, zaslouží si zmínky především zlomky mosazného kování knížních vazeb, mosazné špendlíky, několik mincí a žetonů z přelomu 16. a 17. stol., kostěný hřeben s rytou výzdobou, monogramem a dat. 1572, bronzové soukromé pečetidlo s monogramem a dat. 1611 aj.¹

V sezónách 1981/82 převzal po L. Šebelovi vedení výzkumu L. Belcredi. Byla prozkoumána plocha cca 300 m² západně od presbytáře² a odkryto základové zdívo lodi modlitebny /jižní a záp. zeď/, přiléhající k dosud zachované a restaurované věži, a základy dvou pilířů předsínky. Vzhledem ke značnému snížení původně svažitého terénu v dřívějších letech nepodařilo se již /ani v negativu/ zachytit základy severní zdi. Sondami byly prozkoumány i základy zmíněné věže, včetně vnitřního prostoru.

Pod úrovní původní podlahy /nedochované/ byly zjištěny odpadní jámy s deformovanou keramikou 14./15. stol., především v prostoru předsínky, přiléhající k základům dnešního domu č. 10. Bylo získáno opět větší množství keramického materiálu, skleněné střepy, několik renesančních stavebních článků, ve starší vrstvě i několik hrotů šípů do kuší.

Dosavadní výzkum odhalil půdorys bratrského kostela a opravil tak starší názory na vzhled modlitebny. Zároveň obohatil muzejní sbírky značným množstvím nálezového materiálu. Sondáže na volné ploše jižně od lodi zachytily základové zdívo dalších objektů a pokračování výzkumu v dalších letech může přinést nové zajímavé poznatky o podobě celého bratrského areálu i o jeho kulturní i hospodářské funkci, dosud známé jen z pramenů písemných a příslušné literatury³.

Poznámky:

- 1 Blíže viz Šebela, L. - Vaněk, J., Předběžná zpráva o záchr. archeol. výzkumu v areálu býv. bratr. sboru v Ivančicích, VVM XXXIV/1982, 201-206, obr. příl.
- 2 V r. 1953 zde prováděla menší sondáž V. Fialová v rámci terénních úprav okolí věže před chystanou stavební úpravou. Existenci nálezové zprávy resp. příslušné dokumentace tohoto průzkumu /kromě 4 nepřiléhajících průkazných fotografií/ se nám bohužel nepodařilo zjistit.
- 3 Starší literaturu a prameny shrnují např. A. Kratochvíl v monografii Ivančice /1906/ a Hrejša, F.: Sborové jednoty bratrské, Praha 1939, 92-103. Pokus o kresebnou rekonstrukci vzhledu modlitebny podle názorů z 50. let je v archivu KSSPPOP v Brně, fasc. Ivančice.

Grabung der Brüderschaftskommende in Ivančice / Bez. Brno-venkov/. Das Bezirksmuseum in Ivančice setzte im Jahre 1982 bereits mit der dritten Saison in der Grabung des Arealen der ehemaligen Brüderschaftskommende in Ivančice fort. Diese Kommende war im 16. und zu Beginn des 17. Jahrhunderts ein bedeutendes Kulturzentrum mit entwickeltem Schulwesen und einer Druckerei, Buchbindereiwerkstätte usw. Hier wirkte eine von den grössten Gestalten des böhmischen Humanismus des 16. Jahrhunderts der Brüderschaftsbischof Jan Blahoslav, Rektor der höheren Schule war Esrom Rüdinger. Während der bisherigen Grabung, die auch in den weiteren Jahren fortsetzen soll, gelang es die Fundamente der Brüderschafts-Kirche abzudecken /polygonaler Abschluss mit Stützsystem und einschiffiger Raum mit Vorraum/, baulich an den bisher erhaltenen Turm anknüpfend, ferner einen gemauerten Brunnen mit reichem Fundamentmaterial aus dem 16. - 17. Jahrhundert; Suchgräben erfassten auch Grundmauern von weiteren gemauerten Objekten. Durch die Ausgrabung hat man, ausser einer zahlreichen Menge von Keramik- und Glasbruchstücken /grösstenteils von kreisförmigen Einsetzen der Fenstervitragen/, kleinen eisernen Gegenständen, Messingstecknadeln und Bruchstücken von Einbandbeschlügen auch einige Münzen und Jetons aus der Wende des 16. und 17. Jahrhunderts, einen beinernen Kamm mit geritzter Verzierung, Monogramm und Datum 1572, eine bronzene Petschaft mit Monogramm und Datum 1611 u.a. gefunden.

UNTERSUCHUNG DER MITTELALTERLICHEN GOLDFORDERUNG IM RAUME HORY UND SVOJKOVICE

/Bez. Jihlava, Třebíč/

Jiří Merta, TM Brno, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno, Josef Unger, RM Mikulov

Auf Anregung von Prof. M. Matějka aus Brno wurde im Herbst 1982 eine Oberflächenuntersuchung der mittelalterlichen Förderungsrelikte in der Umgebung von Hory und Svojkovice durchgeführt. Zum Denkmalschutz ist der Abschnitt der Goldwäschen im Tale des Horský Baches nördlich der Gemeinde Hory und Spuren der primären Förderung südöstlich von Hory vorgeschlagen worden. Ferner wurde eine Oberflächenuntersuchung im Raume der mittelalterlichen Dorfwüstung Štítky im Kataster der Gemeinde Svojkovice /Bez. Jihlava/ vorgenommen, wo von Mitgliedern der Geoindustrie archäologisches Material aus einer geologischen Sonde gewonnen wurde, die man in der Meinung, dass es sich um einen Schachtbruch handelt, quer über die Reste der Festungsstätte in Štítky führte¹.

Anmerkung:

- 1 Z. Měřínský, Hornické vsi Velké a Malé Štítky u Svojkovic a Hor /okr. Jihlava a Třebíč/, in: Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Sammelbuch vom Seminar im Technischen Museum Brno 1982, in Druck.

PRŮZKUM VÝKOPU PRO STAVBU PODCHODU PŘED HLAVNÍM NÁDRAŽÍM V BRNĚ

/okr. Brno - město/

Dana Cejnková, Muzeum města Brna, Irena Loskotová, Brno, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Během léta a podzimu roku 1982 sledovali pracovníci Muzea města Brna a Archeologického ústavu v Brně stavbu podchodu před budovou hlavního osobního nádraží na nám. Československé armády v Brně. Při výkopových pracích byly na několika místech stavby zjištěny zbytky městského opevnění, budovaného od 60. let 17. století do 1. poloviny 18. století. V této bývalé mohutné fortifikace se v jednotlivých stavebních rýhách objevily části masivních kamenných zdí, obezděných z vnější strany cihlovou plentou.

V hlavní výkopové jámě před vchodem do budovy nádraží byl zaměřen a prozkoumán 40 m dlouhý a 7 m vysoký profil, na němž bylo patrné několik různorodých vrstev. Celý profil byl zpevněn železnými opěrami a z prostoru mezi nimi byly z vrstev vybírány vzorky úlomků keramiky.

V hloubce 6 - 7 m pod dnešní úroveň terénu vystupuje jílovité podloží, nad nímž po celé délce profilu probíhala nesterilně mocná vrstva štěrkopísku, ve kterém nebyly zjištěny žádné nálezy. Na této štěrkové vrstvě byla zhruba v hloubce 4,5 m výrazná vrstva černé hlíny, kterou je možné pokládat za původní úroveň povrchu. Z této vrstvy byly na několika místech vybrány četné úlomky keramiky /nejstarší úlomky z 15. a 16. století/ a zvrácených kostí, ale i části kameninových a porcelánových nádob. Část profilu nad touto černou vrstvičkou až po úroveň dnešního povrchu tvořily různorodé zásypové vrstvy, tvořené hlavně stavební suti, které vznikly patrně při bourání městských hradeb v 19. století a při úpravě a vyrovnávání celého prostoru před budouv nádraží.

Untersuchung eines Bauaushubes für die Unterführung vor dem Hauptbahnhof in Brno /Bez. Brno - město/. Im Laufe des Sommers und Herbstes 1982 verfolgten Mitglieder des Museums der Stadt Brno und des Archäologischen Institutes in Brno den Bau der Unterführung vor dem Gebäude des Hauptbahnhofes am Platze Československé armády in Brno. An einigen Stellen hat man Reste der Stadtbefestigung festgestellt, in der Hauptaushubgrube wurde vermessen und untersucht ein Profil mit einigen verschiedenartigen Schichten, aus denen man zahlreiche Keramikbruchstücke /die ältesten aus dem 15. und 16. Jahrhundert/ und Tierknochen sowie Teile von Steingut- und Porzellangefäßen gewann.

FUNDE VON MITTELALTERLICHER UND NEUZEITIGER KERAMIK IN BRUMOVICE

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

J. Kratochvíl aus Brumovice übergab dem Regionalmuseum in Mikulov Keramikbruchstücke aus dem 15. Jh., die bei Bauherrichtungen im Hause Nr. 84 gefunden und Bruchstücke neuzeitiger Gesimskacheln, die bei Aushubarbeiten im Hause Nr. 14 gewonnen wurden.

ZÁCHRANNÉ VÝZKUMY PREHISTORICKÉHO ODDĚLENÍ MORAVSKÉHO MUZEA V ROCE 1982

/okr. Brno - venkov, Břeclav/

Milan Salaš, MM Brno

/Obr. 25-28; tab. 12/

V průběhu r. 1982 uskutečnilo prehistorické oddělení Moravského muzea ve spolupráci s ústavem Anthropos /S. Šiller/ několik menších záchranných akcí, redukujících se však většinou jen na identifikaci a zorkování devastovaných částí lokalit, neboť rozvinutí většího výzkumu nebylo v žádném případě z objektivních důvodů již možné.

1/ Blučina - "Cezavy" /okr. Brno-venkov/

Na severozápadním úpatí "Cezav", po levé straně silnice z Blučiny do Židlochovic /parc. č. 1362, 1363, 1375, 1388, 1397/, probíhá od r. 1981 výstavba mechanizačního střediska JZD. Povrchovými úpravami terénu a hloubením základů budov byly zejména v prvním roce stavby narušeny pravěké kulturní vrstvy, sídlištní objekty i hrobové celky, bohužel však právě v této etapě největších terénních zásahů nebyl stavební prostor soustavněji archeologicky sledován. Z výpovědi dělníků lze usuzovat, že při hloubení základů budovy sociálního zařízení a ubytovny byly zničeny nejméně čtyři kostrové hroby, z nichž jeden měl být dětský. Podle údajného uložení koster ve skrčené poloze a nálezů spirálkovitých kroužků na lebkách /záušnice?/ je snad možno tyto hroby klasifikovat jako únětické, s čímž by korespondovaly i nedaleké únětické kostrové hroby, nalezené v r. 1957 na bývalé parcele č. 1022¹ /dnes parc. č. 2024/, tedy ve vzdálenosti asi 150 m.

Skrývkou půdy a hloubením základů pro montážní halu pak bylo zachyceno několik sídlištních objektů. Část obsahu jedné jámy se zlomky věteřovské keramiky zachránil S. Šiller a dodatečně bylo z tohoto prostoru sběrem získáno ještě několik nepřliš výrazných zlomků keramických nádob, příslušících patrně rovněž kultuře věteřovské.

Při rekognoskaci lokality v červenci 1982 referent zjistil, že výkopem topenářského kanálu, vedeného paralelně se silnicí před budovami mechanizačního střediska a hlubokého podle konfigurace zplanýrované-
ho terénu 80 - 150 cm, byla v délce 160 m protata pravěká sídlištní vrstva černé hlíny, obsahující atypic -
kou pravěkou keramiku. Nasedala na šedožlutou, místy oglejenou spraš a dosahovala mocnosti až 70 cm, pů-
vodně však byla ještě mocnější, neboť její svrchní část byla již odtěžena. Výkop kanálu narušil z větší čá -
sti také sídlištní objekty, zahlubující se z baze nadložní pravěké vrstvy do sprašového podloží. První ob-
jekt se nacházel v těsné blízkosti severního rohu provozní budovy. Podle jeho dochované a prozkoumané ji-
hovýchodní části mohl být původně zhruba oválného tvaru s rozměry cca 200 x 160 cm a se šikmými stěna -
mi přecházejícími 55 - 60 cm hluboko pod spodní úroveň sídlištní vrstvy téměř plynule v lehce miskovité dno.
V černém, jílovito-hlinitém zásypu horní části objektu bylo nalezeno množství menších neopracovaných ku -
sů litotamniových vápenců, ve spodní části objektu se pak kumulovala většina archeologického materiálu
/zlomky keramiky, mazanice, zvířecí kosti, lastury říčních škeblí, silicitové artefakty, zlomek zrnotěrky/,
z něhož je třeba vyzdvihnout nález dvou kusů neúplných keramických válcovitých závaží s podélným otvorem
a části kónické misky se žlábkovitě prohnutým hrdlem. Obdobná miska byla nalezena na již zmíněné parcele
1022 v r. 1957 v objektu č. 6, který K. Tihelka označil jako pozdně únětický².

Druhý objekt byl zachycen 38 m severozápadně od objektu č. 1 před budovou sociálního zařízení. Z ba -
ze pravěké sídlištní vrstvy byl zapuštěn 70 cm hluboko do oglejené spraše a soudě podle dochované jihozá -
padní části profilu měla jáma kónický, ke dnu se rozšiřující tvar a poněkud nálevkovitě rozevřené hrdlo. Té-
měř kompaktní jílovito-hlinitý zásyp objektu nebylo možno odlišit od charakteru sídlištní vrstvy. Materiál z
tohoto objektu byl získán pouze sběrem ve vyházené hlíně a případně i z profilu ve výkopu. Kromě zvířecích
kostí a lastur říčních škeblí pochází z objektu také zlomek dlouhé lidské kosti /distální konec femuru/. Zlom-
ky keramiky jsou vesměs kulturně nevýrazné, pouze několik střepů by mohlo datovat objekt do věteřovské
kultury.

2/ Blučina - "Za vepřínem" /okr. Brno-venkov/

V červenci 1982 byla v trati "Za vepřínem" /dříve "Horní Kolberky"/, asi 60 - 80 m jihovýchodně od kó -
ty 213, 2 m buldozerem vyhloubena nová velká fekální jáma. V jejím západním rohu byl přitom zničen kostro -
vý hrob kultury se šňůrovou keramikou, z něhož S. Šiller dodatečně zachránil vedle zbytků silně strávených
dolních končetin lidského skeletu také rozdrčený džbán dřevohostického typu, dále menší broušenou sekerku
trapezovitého nárysu s obdélníkovitým příčným profilem a podbroušeným ostrím /typ Slánská hora/, silici -
tovou čepel s drasadlovitou obvodovou retuší, dlátkovitý artefakt vybroušený z epifyzální části zvířecí kosti,
neopracovanou zvířecí kost a část hrubšího pískovcového valounu.

Tvar ani orientaci hrobové jámy, zapuštěné do žlutého písčitého podloží, již nebylo možno zjistit. Podle
zbytku zásypu šedoohnědé písčité hlíny na jihozápadní stěně jámy se dno nacházelo v absolutní hloubce kolem
120 cm. Mezi Blučinou a Měnínem je to již druhý hrob se šňůrovou keramikou. První nalezen v r. 1958
na druhém břehu Litavy v písečnicku měnínského státního statku³, vzdáleného od popisovaného hrobu asi 1,5 km.

30 m jihovýchodně od prvního hrobu byl při hloubení jámy buldozerem zničen další kostrový hrob, z ně -
hož se ještě podařilo in situ odkrýt distální konce dolních končetin. Kostra dospělého člověka zde ležela v
natažené poloze hlavou k severu a mezi jejími kolenními klouby byl vedle patrně neintencionálního silicitové -
ho hrůtku nalezen bochánkovitý knoflík ze sklovité hmoty se zataveným železným poutkem. Ve vyhrnuté hlí -
ně pak bylo sesbíráno ještě sedm dalších identických knoflíků; podle nich by tento hrob měl být až postmedie -
vální, snad z 18. - 19. století.

3/ Křepice /okr. Břeclav/

Před jedním z řady rozestavených rodinných domků v trati "Záhumenice" na parc. č. 681-691, asi 200 m
jihovýchodně od dříve zachyceného laténského pohřebiště⁴, byla vybagrováním septiku protata až 150 cm
mocná kulturní vrstva černé hlíny, nasedající na žlutošedé sprašové podloží. Tato vrstva je nepochybně po -
kračováním polykulturní sídlištní vrstvy v západním svahu nad zmíněnými vilami. Kromě jednoho silicitového
artefaktu a zvířecích kostí byly z výkopu získány i zlomky keramiky únětické a velatické kultury, což zapadá
do stávajícího obrazu pravěkého osídlení této části křepické katastru⁵.

4/ Kupařovice /okr. Brno - venkov/

Koncem dubna 1982 byla v jihozápadní části obce, asi 300 m jihozápadně od zámku na parc. č. 306, zahá -
jena výstavba tří bytových jednotek JZD Pojihlaví. V základech třetí, nejseverovýchodnější situované budovy
byly zachyceny kostrové hroby, zatímco ve výkopech základů dalších dvou domů se pod 50 - 60 cm mocnou or -
nicí nacházelo již jen intaktní písčité podloží. Při návštěvě lokality referentem byl obsah hrobů již neodborně
vyzvednut, antropologický i archeologický materiál byl ze všech hrobů pomíchán a z větší části rozchvácen.
Nebylo možno dodatečně ani zjistit tvar a orientaci hrobových jam, zapuštěných do jemného písku pod půlme -
trovou vrstvou ornice. Z rozboru antropologického materiálu vyplynulo, že skelety pocházejí ze čtyř jedin -
cůů, nemusí to však znamenat, že také hroby byly čtyři, neboť podle přibližné lokalizace hrobových jam se
dvě z nich nacházely těsně vedle sebe, takže mohly představovat vlastně dvojhrob. Z inventáře hrobů se po -
dařilo zachránit kromě několika nevýrazných střepů z již nerekonstruovatelných nádob i část kónické misky
s lehce ven vykloněným okrajem, která by mohla hroby datovat do únětické kultury.

Kromě těchto hrobů byly výkopem základů třetí bytové jednotky zachyceny i čtyři větší sídlištní objekty.
Část nejzápadnější položené objektu patrně protáhleho tvaru s delší osou ve směru V-Z byla sice prozkou -
mána, s výjimkou dvou silicítů a několika osteologických nálezů zde však nebyl získán žádný materiál. Jen

podle několika střepů, nalezených v již vyházené hlíně, by tyto objekty měly příslušet velatické fázi středodunajských popelnicových polí.

Posledním nálezem z prostoru staveniště jsou dva zlomky středohradištní keramiky, které byly získány z povrchové kulturní, až 80 cm mocné vrstvy, jejíž profil byl obnažen výkopem pro elektrickou přípojku 5 m před jižní stěnou třetího domu.

Přestože vypovídací schopnost získaných nálezů utrpěla poněkud nejistými nálezovými souvislostmi, je nesporné, že se zde podařilo získat první doklady postpaleolitického pravěkého osídlení kupařovického ka-tastru, neboť až dosud je odtud znám pouze náhodný nález únětického /?/ kamenného sekeromlatu s vrubem a z mladšího období pak byla nedaleko prozkoumána část mladohradištního pohřebiště⁷.

5/ Želešice /okr. Brno - venkov/

Při dostavbě jižní strany Sadové ulice v Želešicích došlo v září 1982 vyhloubením základů pěti řadových rodinných domků na parc. č. 201/2, 203/3, 203/4, 205/2, 205/3 k rozrušení pravěké kulturní vrstvy a sídlištních objektů lineární a velaticko-podolské kultury, později pak byl zachycen ještě kostrový hrob šňůrové keramiky.

Dnešní terén se zde mírně svažuje k JJZ do údolí říčky Bobravy, podle sklonu pravěké sídlištní vrstvy byl však původní povrch svažitější a částečně byl vyrovnán až recentní povrchovou vrstvou šedohnědé ornice, která v profilech severních základových výkopů dosahuje mocnosti 20-30 cm, zatímco v profilech základů jižních stěn je mocná 40 - 60 cm. Pravěkou sídlištní vrstvou o mocnosti 60 - 100 cm tvoří sytě černá, homogenní hlína, promíšená drobnými zlomky keramiky a mazanice. Sprašové podloží se zapuštěnými objekty pak bylo obnaženo pouze v severních, hlubších /150 - 200 cm/ částech výkopů, kdežto základy jižních stěn se vzhledem ke svažitosti terénu a mocnější ornici zahlubovaly jen do sídlištní vrstvy.

Většina archeologického materiálu byla nacházena již v nepůvodním uložení, takže nebylo možno zpětně rekonstruovat jejich nálezový kontext. Žádný ze 14 sídlištních objektů, rýsujících se na dnech a profilech výkopů, nemohl také být kvůli možnému ohrožení stability základů prozkoumán; pokud se podařilo některé objekty datovat, pak jen na základě nepočetného materiálu, nalezeného při jejich začišťování.

Lineární keramiky je nejčastěji zdobena prostými rytými liniemi, menšími notovými značkami, nehtovými vrypy a páskou vyplňovanou rýžkami, běžné jsou i různé tvary plastických výčnělků. Výraznější keramický soubor s těmito výzdobnými prvky poskytl jedině objekt č. 3, v jehož profilu se objevilo také množství zvířecích kostí, zlomků mazanice a neopracovaných kamenů. Významnějším, chronologicky průkazným nálezem je i horní část lahvovité bomby zdobené vpichy na předkreslené ryté linii z objektu č. 12. Do kultury s lineární keramikou je posléze nutno zařadit i objekt č. 14, ve kterém byla nalezena snižená týlová partie vysokého kopytovitého klínu.

Neolitický materiál by tedy nasvědčoval existenci dlouhodobějšího lineárního sídliště, event. několikanásobnému osídlení téže polohy, neboť podle třídění R. Tichého⁸ jsou tu zastoupeny fáze IIa, IIb a III.

Při prohlubování základového výkopu severní stěny čtvrtého domu byl ve vzdálenosti 470 cm od jeho severovýchodního rohu v absolutní hloubce 140 cm zachycen kostrový hrob. Hrobová jáma, zapuštěná z baze sídlištní vrstvy 30 cm hluboko do spraše, byla téměř zcela zničena exkavací areálu domu, takže se jí podařilo zachytit až na úrovni skeletu. Zde měla oválný tvar o rozměrech 150 x 90 cm a delší osou byla orientována ve směru S-J. Tmavošedý, jilovito-hlinitý zásyp kolem kostry byl promíšen spraší a drobnými hrudkami okrového barviva. Kostra, podle určení T. Dacíka pravděpodobně ženy věkové kategorie matusus, byla uložena na zádech s orientací JJV-SSZ, obličejem k SVV a s nohama výrazně skrčenýma na pravou stranu. Ruce ležící podle těla byly ostře ohnuty v loktech tak, že distální konec levé ruky spočíval na prsou s prsty přes páteř a distální kosti pravé ruky směřovaly před obličej. Hrobová výbava, koncentrující se zejména před obličejem, obsahovala čtyři drobné měděné kroužky s přeloženými konci a jeden větší plochý měděný kroužek s překříženými konci, 9 kusů štípané industrie /čepce, úštěpy/, plochou kopytovitou sekerku, sbroušený kančí kel, ze zvířecího žebra vybroušenou trapezovitou destičku s otvorem uprostřed, oválný ústřicový terčík s otvorem a jedenáct drobných provrtaných schránek Gastropod. Ačkoliv tedy celek postrádá keramiky, způsob uložení skeletu i svérázná hrobová výbava odpovídají kultuře se šňůrovou keramikou⁹.

Do období popelnicových polí by měly příslušet objekty č. 2 a 8, na základě superpozice s objektem č. 12 sem lze zařadit snad i objekt č. 11. Keramika je zastoupena zejména zlomky amforovitých zásobnic s kuželovitým sklonem hrdla a nálevkovitě rozevřeným okrajem. U tohoto tvaru se objevilo i dvojnásobné horizontální hránční vnitřní strany vykloněného okraje, některé zlomky zásobnic jsou na rozhraní hrdla a těla opatřeny svisle nebo vodorovně protáhlým plastickým výčnělkem a jeden zlomek kuželovitého hrdla amfory je na rozhraní zdoben horizontálním žlábkováním. Amfory se vyskytují jen jako zlomky svisle nebo šikmo žlábkovaných výdutí. Ze spodní části amfory může pocházet i střep s rytou stromečkovitou výzdobou, ta se ovšem objevuje i na mísách. Mísy jsou na lokalitě zastoupeny jak kónickými miskami s dovnitř zataženým, nezdobeným, šikmo žlábkovaným i vodorovně hráněným okrajem, tak jednoduchými polokulovitými miskami a ve zlomku se vyskytla i miska se zaobleným spodkem a mírně přehnutým okrajem. Část banatého těla nádoby s ostře nasazeným válcovitým až nálevkovitým hrdlem by mohla být přiřazena ke džbánkům a z větší dvojkónické nádoby snad pochází silnější zlomek rovného okraje. Z dalších tvarů byly ve zlomech zastoupeny ještě hrncovité nádoby a šálky, a to jednoduchý kónický šálek s uchem mírně střežovitě hráněným a převyšujícím okraj a patrně také šálky se zaobleným spodkem a výrazněji nasazeným, prohnutým nálevkovitým hrdlem.

I když přesnější chronologické zařazení tohoto vcelku torzovitěho materiálu není prouž problémů, lze druhý sídlištní horizont na lokalitě datovat do přechodného velaticko-podolského období, případně již i do staršího stupně podolské kultury¹⁰.

Kromě jinak běžného sídlištního materiálu /zvířecí kosti, lastury říčních škeblí, zlomky zrnotěrek, maza-

nice, štípaná industrie/ byl nalezen také úzký plochý kostěný artefakt se zahroceným koncem a na vrstvičce černé, sypké popelovité hlíny s uhlíky v jižní stěně třetího domu spočíval v hloubce 120 cm větší kámen oválného tvaru a plankonvexního profilu, na jehož horní, rovné ploše leželo několik zlomků velaticko-podolské keramiky. Ačkoliv v daném prostoru nebylo možno podrobněji sledovat nálezové souvislosti, mohla by tato situace být interpretována jako stopy ohniště, v němž byl za bližší nespecifikovatelným účelem rozpalován opracovaný kámen.

I v případě tohoto záchranného výzkumu byla tedy zaregistrována dosud neznámá lokalita. Sídliště kultury s lineární keramikou je na železičském katastru sice známo několik¹¹, v areálu Sadové ulice však bylo lineární sídliště zjištěno poprvé. Sídliště kultury popelnicových polí je pak v Želešicích první lokalitou tohoto druhu vůbec a hrob šňurové keramiky je zase jedním z nejjihozápaději vysunutých celků v oikumeně této kultury¹².

Poznámky:

- 1 J. Ondráček, Únětické hroby na Cezavách u Blučiny, PV 1957, Brno 1958, 103-104; K. Tihelka, Výzkum na sídlišti z doby bronzové na návrší Cezavách u Blučiny, PV 1957, Brno 1958, 28-35.
- 2 K. Tihelka, op. cit., 30-31; týž, Moravský věteřovský typ, II. část /materiál/, ŠZ AÚ SAV 8, Nitra 1962, 43-44, tab. IV:19.
- 3 J. Ondráček, Nové nálezy se šňurovou keramikou na Židlochovicku, AR XII, 1960, 477 - 483.
- 4 K. Ludikovský, Laténské pohřebiště v Křepicích /okr. Břeclav/, PV 1977, Brno 1980, 46-47.
- 5 I. Peškař, Třetí výzkumná sezóna v Křepicích u Hustopečí, PV 1960, Brno 1961, 80-82; V. Podborský, Bohatý hrob únětické kultury z Křepic, SPFFBU E 10, 1965, 352-354.
- 6 Děkuji RNDr. T. Dacíkovi za provedení veškerých antropologických rozborů. Jeho posudky jsou přiloženy k nálezovým zprávám, uloženým v archivu prehistorického oddělení MM.
- 7 J. Ondráček, Nálezová zpráva, archiv AÚ ČSAV v Brně, čj. 1051/70; Č. Staňa, Mladohradištní pohřebiště v Kupařovicích /okr. Brno - venkov/, PV 1970, Brno 1971, 55-56.
- 8 R. Tichý, Osídlení s volutovou keramikou na Moravě, PA LIII, 1962, 243-305.
- 9 Podrobněji bude hroby šňurové keramiky z Blučiny a Želešic analysováno na stránkách AR L. Šebela.
- 10 J. Říhový, Počátky mladší /podolské/ fáze středodunajského okruhu popelnicových polí, PA LVII, 1966, 459-534.
- 11 I. L. Červinka, Pokolení skrčkův v mladší době kamene, rukopis, Brno 1939; K. Schirmeisen, Einige Vorgeschichtsfunde aus Brünn und Umgebung, Sudeta II, 1926, 90-105; týž, Steinzeitliche Funde aus der Brünnner Umgebung, Sudeta X, 1934, 62-68.
- 12 Srov. L. Šebela, Ein Forschungsüberblick zur mährischen Schnurkeramik, JfMV 64, 1981, 177-188.

Rettungsgrabungen der Prähistorischen Abteilung des Mährischen Museums im Jahre 1982 /Bez. Brno - venkov, Břeclav/. 1/ Blučina - "Cezavy". Am nordwestliche Hangfuss von "Cezavy" hat man beim Aufbau eines Mechanisierungszentrums der LPG prähistorische Kulturschichten, Siedlungsobjekte und Grabkomplexe gestört. Beim Fundamentaushub des Gebäudes für soziale Einrichtungen und Quartiere wurden mindestens vier Körpergräber zerstört; nach der angeblichen Beisetzung in Hockerlage und den Funden von Spiralringen auf den Schädeln sollten sie der Úněticer Kultur angehören. Einige Siedlungsobjekte mit Věteřover Keramik wurden bei Terrainarbeiten im Raume einer Montagehalle erfasst.

Im Juli 1982 durchstieß der Aushub für einen Heizungskanal vor dem Hauptgebäude des Zentrums in einer Länge von 160 m eine prähistorische Kulturschicht, aus der sich in das Löss zwei Siedlungsobjekte eintieften. In dem ersten fand man ausser anderem auch zwei Stück unkompletter keramischer Gewichte und nach dem Teil einer konischen Schüssel mit rillenartig durchbogenem Hals, könnte dieses Objekt in den späten Abschnitt der Úněticer Kultur datiert werden. Aus dem zweiten Objekt stammen Bruchstücke von Věteřover Keramik und der Teil eines langen menschlichen Knochens.

2/ Blučina - "Za vepřínem". Unweit der Kote 213,2 m wurde beim Aushub einer neuen Fäkalgrube ein Körpergrab der Schnurkeramik zerstört. S. Šiller barg aus diesem ausser Überresten des menschlichen Skelettes auch einen Krug des Dřevohosticer Types, ein Beil des Types Slánská hora, eine Silizitklinge, eine beinerne Ahle, einen tierischen Knochen und den Teil eines Sandsteines. 30 m südöstlich von diesem Grab zerstörte man ein zweites Körpergrab, das jedoch nach dem Fund von acht Glasknöpfen mit eiserner Schlaufe, rezent ist.

3/ Křepice. In der Flur "Zahumenice" hat man vor einem sich im Bau befindlichen Familienhaus beim Bagern einer Abfallgrube eine 150 cm mächtige prähistorische Siedlungsschicht durchstossen, in der ausser anderem auch Fragmente von Úněticer und Velaticer Keramik gefunden wurden.

4/ Kupařovice. Beim Fundamentaushub für eine von drei Wohnungseinheiten im südwestlichen Teil der Gemeinde zerstörte man drei oder vier Úněticer Körpergräber, aus denen es gelang ausser unkompletten Skeletten und ausdruckslosen Scherben auch den Teil einer konischen Schüssel zu bergen. Gleichzeitig wurden durch denselben Aushub vier grössere Siedlungsobjekte erfasst, aus denen Keramikfragmente der Velaticer Kultur stammen. Aus der Oberflächenkulturschicht, deren Profil beim Aushub für eine Elektroleitung blossgelegt wurde, fand man dann auch zwei Bruchstücke von mittelburgwalzeitlicher Keramik.

5/ Želešice. Beim Fundamentaushub für fünf Reihenfamillienhäuser auf der Südseite der Sadová Gasse durchstieß man unter einer 20 - 60 cm mächtigen Ackerbodenschicht eine 60 - 100 cm starke prähistorische Kulturschicht, aus der sich in das Lössliegende Siedlungsobjekte eintiefen. Da man beim archäologischen Material meist nichtmehr den Fundkontext feststellen und die, im Profil sowie auf dem Boden des Grundmauern-aushubes erfassten Objekte weiter nicht graben konnte, gelang es von 14 Objekten lediglich drei in die Kultur mit Linearkeramik und drei in die Urnenfelderzeit zu datieren. Nach der Analyse des Scherbenmaterialies ist die Linearkeramik durch Phase IIa, IIb und III nach der Gliederung von R. Tichý vertreten, die jüngere Besiedlung der Lokalität kann man in den Velaticer-Podoler Übergangshorizont, event. auch in die ältere Stufe der Podoler Kultur datieren.

Ausser Siedlungsobjekten erfasste man beim Fundamentaushub für die Nordwand des vierten Hauses in einer Tiefe von 140 cm auch ein Körpergrab. Die Grabgrube hatte am Skelettniveau eine ovale Form mit der längeren Achse in N-S Richtung orientiert. Die mergel-lehmige dunkelgraue Grabaufschüttung war ober dem Boden mit Löss und Klümpchen von Ockerfarbstoff vermischt. Das Frauenskelett lag am Rücken mit dem Kopf nach SSO und dem Gesicht nach NOO gerichtet, die Füße waren auf die rechte Seite angehockt und die Arme in den Ellbogen zurück zu den Schultern gebogen. Die Grabausstattung enthielt fünf Kupfferringe, neun Stück Spaltindustrie, eine flache Axt, einen geschliffenen Eberhauer, ein durchbohrtes Plättchen aus der Rippe eines Tieres, eine Austernscheibe mit Öffnung und elf kleine durchbohrte Schneckengehäuse. Wenn auch der Komplex Keramik entbehrt, kann man ihn nach der Art der Beisetzung und nach der Eigenart der Grabausstattung, der Kultur mit Schnurkeramik zuschreiben.

DRUHÁ SEZÓNA ZACHRAŇOVACÍHO ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU V TRATI "SUTNY" U TĚŠETIC-KYJOVIC

/okr. Znojmo/

Vladimír Podborský, Pavel Košťuřík, Dana Palatová, Hana Palátová, Eliška Kazdová, FF UJEP Brno

V roce 1982 pokračovaly záchranovací práce ve východní části pravěké lokality v "Sutnách" u Těšetic-Kyjovic, kde se těžila hlína na hráz vodní nádrže. Záchranovacího archeologického výzkumu se zúčastnili studenti katedry archeologie FF UJEP a v letních měsících zde pracovali další brigádníci z filozofické fakulty a ze středních škol.

Byla prozkoumána plocha cca 1 500 m², na níž bylo objeveno 98 pravěkých objektů. Podle archeologického materiálu lze nejvíce objektů zařadit do doby bronzové /kultura únětická/ a halštatské /horákovská kultura/. Menší množství pak patřilo kultuře velatické a pouze 4 objekty náležely neolitické kultuře s lineární keramikou. K pozoruhodným objevům patřily dva kruhové útvary vymezené nestejně hlubokými žlaby. Podle terénní situace je snad možné datovat tyto objekty do doby halštatské.

Většina sídlištních objektů měla úzké ústí, podsazené stěny a rovné dno. Další objekty představovaly běžné sídlištní jámy s charakteristickým inventářem, který tvořila především keramika a pouze v menším množství zvířecí kosti.

V jižní části zkoumané plochy byly zjištěny žlabovité útvary, pravděpodobně středověkého či novověkého stáří. Jejich funkce není prozatím spolehlivě objasněna.

Záchranovací archeologický výzkum ve východní části pravěké lokality v "Sutnách" byl ukončen a prokázal, že neolitické sídliště s moravskou malovanou keramikou se omezovalo pouze na menší část této polohy a nezasáhlo již do míst, kde se prováděl záchranovací archeologický výzkum. Velikost plochy sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou nelze tedy v současné době přesně stanovit.

Zweite Saison der archäologischen Rettungsgrabung in der Flur "Sutny" bei Těšetice-Kyjovice /Bez. Znojmo/. Im Jahre 1982 setzten die Rettungsarbeiten im östlichen Teil der prähistorischen Lokalität in "Sutny" bei Těšetice-Kyjovice fort. Es wurde eine Fläche von ca. 1500 m² untersucht, auf der 98 Objekte entdeckt wurden. Die meisten gehörten in die Bronze-Úněticer Kultur/ und in die Hallstattzeit /Horákov Kultur/. In einer geringeren Anzahl waren Objekte der Velaticer Kultur vertreten und bloss 4 gehörten der neolithischen Kultur mit Linearkeramik an. Zu den bedeutenden Entdeckungen zählen zwei kreisförmige Gebilde, von ungleichmässig tiefen Gräbchen begrenzt. Nach der Terrain-situation kann man diese Objekte vielleicht in die Hallstattzeit einreihen.

RETTUNGSGRABUNGEN DER PRÄHISTORISCHEN ABTEILUNG AM BAUE DES
UNTEREN STAUSEES DES WASSERWERKES NOVÉ MLÝNY IM JAHRE 1982

/Bez. Břeclav/

Miloš Čižmář, Martin Geisler, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Taf. 13 - 15/

Nach einer vorübergehenden Unterbrechung der Bauarbeiten wurde in der Hälfte des J. 1982 die Abschlussstufe des Aufbaues am Wasserwerk Nové Mlýny am Flusse Dyje /Thaya/ eröffnet. Nordöstlich der Gemeinde Pavlov, in der Flur Horní pole, die zwischen der Dyje und der, Dolní Věstonice und Milovice, verbindenden Strasse liegt, öffnete man eine umfangreiche Lehmgrube, die zur Förderung des Materiales für die Dammaufschüttung des dritten Stausees diente. In der Förderungswand der Lehmgrube war ersichtlich, dass das Liegende, von angewetzten Sanden gebildet, hier mit angeschwemmten, stellenweise bis 2,5 - 3 m mächtigen Schichten überdeckt ist. Nach dem Abbau dieser Mergelschichten hoben sich im sandigen Liegenden Reste eingetiefter Objekte ab, aus denen, durch Lesefunde, Scherbenmaterial der Kultur mit Linearkeramik und der Velaticer Kultur gewonnen wurde.

Für die archäologische Rettungsgrabung hat man einen Raum im nordöstlichen Teil der Lehmgrube gewählt, wo das sandige Liegende lediglich von einer Ackerkrumeschicht überdeckt war, die noch vor Grabungsbeginn mit mechanischen Mitteln beseitigt worden war. Während der Rettungsgrabung, die vom September bis Dezember 1982 dauerte, hat man manuell eine Fläche von ca. 2 400 m² planiert, deren Längsachse durch Punkte gegeben ist, die 117 und 133 mm von der nördlichen Sektionslinie und 221 und 235 mm von der westlichen Sektionslinie auf der Landkarte 1:5 000 des Blattes Hustopeče 8 - 8 entfernt sind. Hier hat man insgesamt 148 Siedlungsobjekte und 32 Gräber erfasst.

Die älteste festgestellte Besiedlung gehörte der Kultur mit Linearkeramik, zahlreicher waren jedoch Funde der Kultur mit Stichband- und mit mährischer bemalter Keramik. Eine Besiedlung aus der Bronzezeit ist durch Funde von Věteřov Siedlungsgruben belegt. In einer von ihnen wurde ein menschliches Skelet gefunden. Den Abschlusshorizont der prähistorischen Besiedlung stellen Siedlungsobjekte der Velaticer Kultur vor, mit zahlreichem keramischem Inventar. Ausser den üblichen Siedlungsobjekten hat man auch ein Fundamentgräbchen erfasst, das gemeinsam mit einer Dreiergruppe von Pfostengruben den Grundriss eines oberirdischen Hauses bildet. Aus Mangel an Begleitmaterial war es jedoch nicht möglich den oberirdischen Bau näher zu datieren.

Als wichtigster Beitrag der Grabung ist der Fund von zwei Gräbern der Kultur mit Schnurkeramik /das eine war ein Brandgrab/, reich mit Keramik und mit Stein-, Knochen- und Kupferindustrie ausgestattet und die Erforschung eines vielleicht ganzen Gräberfeldes der Protouněticerkultur, zu betrachten. In 29 protouněticer Gräbern fand man ausser Keramik auch Schliff- sowie Spaltwerkzeug und Waffen, Beingegegenstände, Plättchen aus Eberhauern und kupferne Zieraten. Ein bisher unbekanntes Element im Bestattungsritus der Protouněticerkultur sind seichte ovale Gruben, in denen ohne irgendeinen anatomischen Zusammenhang Knochen von mehreren Individuen beigesetzt und die üblichen Liebesgaben beigegeben waren. Als Grab kann vermutlich auch eine gestörte seichte rechteckige Grube interpretiert werden, in der ein, in die Latènezeit datierbares, Gefäss gefunden wurde.

Durchlaufend hat man auch die weiteren Terrainarbeiten verfolgt, die im Raume des unteren Stausees verliefen - Ackerbodenabfuhr in der Lehmgrube in Nové Mlýny, Graben für Wasserleitungsröhre zwischen Pavlov und Milovice und das Abtragen des Humusbodens für die Aufschüttung des Dammkörpers. Eine Störung archäologischer Objekte hat man jedoch nirgends festgestellt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM NA TRASE PLYNOVODU BRNO-MALOMĚŘICE-BOSKOVICE V ROCE 1982

/okr. Blansko/

Antonín Štrof, Muzeum Boskovice, Martin Geisler, AÚ Brno

/Obr. 29 - 33/

Již po předběžném vyhodnocení plánované plynovodní trasy bylo zřejmé, že práce naruší řadu již známých lokalit. Aby bylo možné zabezpečit jejich záchranný výzkum, uzavřel Archeologický ústav ČSAV v Brně s Okresním muzeem v Blansku dohodu o spolupráci na této akci; vedením výzkumu byli pověřeni referenti.

Vlastní zemní práce proběhly - oproti plánu - velmi rychle. Na počátku roku překročil plynovod hra - nice okresu a v prosinci již byla základní trasa do Boskovic hotova. V předstihu pak byla v lednu a únoru roku 1983 vybudována odbočka z Bořitova do Rájce - Jestřebí. Výstavba plynovodní sítě na okrese bude v budoucnu pokračovat.

Při budování trasy z Maloměřic až do Skalice nad Svit, byla nejprve mechanismy snímána ornice v šířce 3 - 4 m a pak teprve hloubena rýha pro potrubí. Tento postup usnadňoval výzkum zachycených objektů. Další pokračování trasy do Boskovic a odbočka z Bořitova do Rájce - Jestřebí již nevyžadovaly větší úpravy; ornice byla snímána pouze v šíři výkopu až bagrem těsně před hloubením rýhy. To zapříčinilo jednak narušení všech objektů, jednak byly ztíženy vlastní výkopové práce.

Lipůvka.

Na mírném sprašovém svahu jižně od vsi zachytila trasa plynovodu několik neolitických objektů. Z promrzlé plochy byly získány vzorky náleží - rozměrné kamenné zrnotěrky a střepy mladší lineární keramiky.

Černá Hora, "U zeleného kříže".

Trasa plynovodu protala západní okraj již známé pozdněhradištní lokality na sprašovém svahu, na níž byl již v předchozích letech proveden záchranný výzkum /Procházka - Štof 1983, 54/. Tentokrát byly zachyceny jen dvě menší jámy. V obou případech šlo o jámy kotlovitého průřezu s minimálním množstvím náleží. Jáma 1 měla průměr okraje 0,9 m, svislé stěny a dno v hloubce 0,85 m. Zásyp tvořila šedá popelovitá hlína, promísená velkými hroudami čisté spraše. Na dně byly dva malé nezdobené střepy, vyrobené z tuhového materiálu. Jáma 2 /Ø okraje 0,95 m, hloubka 1 m/ byla vzdálena jen 2,7 m severněji a měla zcela analogický zásyp. Mimo drobné kousky mazaníc obsahovala 5 menších tuhových střepů, pouze jeden nesl výzdobu horizontálních vícenásobných linií.

Černá Hora, "Dolní rybník".

Na mírně vyvýšeném břehu potoka Býkovky protala plynovodní rýha v úseku 14 m kulturní vrstvu. Vrstva nasadající na sprašovou návěj byla kompaktní a výrazně černošedá /síla 0,15 - 0,4 m/. Její severní okraj se vytrácel na svahu potoka, jižní okraj byl svisle ukončen v místech, kde začínala silná vrstva bahenních usazenin /pravděpodobně břeh zaniklého rybníka - viz traťový název/. Ve vrstvě byly rozptýleny drobné kousky mazaníc, uhlíky a kameny. Nepříliš početná a nevýrazná skupina keramických náleží může být přiřazena kultuře se zvoncovitými poháry.

Bořitov, "Hodoňovec" a "Dílnice".

Obě trati zabírají temeno a mírný jižní svah nevýrazného spraší krytého návrší, obtékaného ze severu Žerúteckým potokem, na jihu potokem Býkovkou. V blízkosti potoků jsou rozsáhlé sídlištní plochy, osídlené již od neolitu /Nekvasil 1973, 98; Štof 1979/. Do centrální části návrší zabíhají jen ojedinělé, na povrchu často patrné objekty. Touto plochou prošla plynovodní trasa, aniž by byly zachyceny výrazné, kulturně určitelné objekty. Jen ve třech úsecích v trati "Dílnice" byly v profilu pod ornici zjištěny zbytky tmavé kulturní vrstvy. Ve dvou případech obsahovala vrstva drobné kousky mazaníc, v jednom případě do - provázely mazanici silně ořelé střípky patrně lineární keramiky /nasvědčuje tomu i výrazná kompaktnost vrstvy, charakteristická v regionu pro neolitické objekty/.

Bořitov, "Přední a Zadní sekerky".

Trať na výraznějším východním svahu se sprašovým pokryvem je ze západu vymezena silnicí I. třídy /ve směru S - J/, z východu a jihu přechází svah do podmáčené potoční nivy nad soutokem Žerúteckého potoka a Lysičky. K severu pokračuje svah do "Zadních sekerky", kde je mírně ukončen v zákrutě potoka Lysička.

Na svahu "Předních sekerky" je patrná zhruba půlhektarová tmavá sídlištní plocha, ze sběrů však známe jen kamenné otloukače a jiné kulturně nezařaditelné nálezy; jen výjimečně se objevují drobné atypické zlomky keramiky. Trasa plynovodu protala západní okraj tohoto sídliště. Tmavá humózní vrstva o síle 0,05 - 0,3 m pod ornici byla sledovatelná v úseku 43 m. Do sprašového podloží byla zahlobena mělká oválná jáma /1,1 x 0,8 m; hl. 0,35 m/. Jáma byla zcela bez náleží; ve vrstvě se řídce objevovaly drobné kousky mazaníc a menší, v několika případech opálené kameny, ale keramiku, která by umožnila sídliště kulturně určit, se nepodařilo získat.

Na mírném severním svahu "Zadních sekerky" zasáhly zemní práce v úseku 36 m výraznou kulturní vrstvu laténského sídliště. Podložní sprašová návěj zde byla poměrně tenká a k břehu potoka se vytrácela, zde vystupovaly těžké třetihorní jíly. V současné době je spodní část kulturní vrstvy již trvale pod hladinou spodní vody, která znemožňuje bližší výzkum. Laténská vrstva byla jen v úseku spraše /0,35 - 0,5 m/. Obsahovala keramiku, drobné kovové a skleněné předměty, zvířecí kosti, železářskou rudu a strusku, vápenec, uhlíky. Ze získaného souboru jsou nejstarší zlomky keramiky z tvarů s linií prstových vrypů pod hrdlem a s kolkováním, nejmladšími předměty z lokality jsou zlomky skleněných, kobaltově modrých náramků s plastickou výzdobou a natavovanými vlákny. Z železných předmětů můžeme uvést tulejku, závlačku a neúplnou sponu. Dobu trvání sídliště můžeme položit do LB a LC. Pozornost si zaslouží doklady železářské výroby /ruda, struska, vápenec/, zjištěné již dříve společně s kovolitětvím v sousední trati "Mezichlumí" na druhém břehu potoka /Ludikovský 1974, 45/. Železářská struska se ostatně objevuje na takřka všech laténských sídlištích v oblasti Boskovické brázd.

Bořitov, "Perná", "Perná - sad"; Krhov, "Nivky".

Protilehlý mírný jižní svah proti "Zadním sekerkám" je ve své spodní a střední části pokryt sprašovou návějí, v horní části ostrůvkovitě vystupuje jílovité podloží. Nejvyšší bod trati je porostlý sadem, patřícím k samotě Perná /samota leží již v katastru Krhova/. Na svahu je patrné několikahektarové sídliště, zjištěné sběrem v r. 1972. Nálezy patří kulturám s lineární keramikou, s moravskou malovanou keramikou; lužické, slezské a platěnické kultuře /Štof 1979/.

Trasa plynovodu zasáhla západní okraj sídliště. V délce 63 m zde byla zjištěna sídlištní vrstva s nepřilíhajícími nálezy lužické a slezské keramiky. Pod vrstvou byly zahloubeny dvě zásobnicové jámy. Jáma 1 měla kónický tvar / Φ hrdla 0,65 m, Φ dna 0,85 m, hl. 0,65 m/ a tmavý zásyp, promísený množstvím mazanice. V jámě bylo jen několik zlomků lužické keramiky. Jáma 2 / Φ okraje i dna 0,85 m, hl. 0,25 m/ obsahovala jen mazanici a kameny.

V sadu u samoty byl zachycen zbytek jámy / Φ okraje 0,7 m, hl. 0,4 m/ s lineární keramikou. Severní hranice sadu je i hranicí katastrů Bořitova a Krhova, v obou byly zjištěny na úseku 80 m stopy sídlištních jam, obsahující nevýrazný materiál kultury s lineární keramikou. Do obou katastrů zasahuje i laténské sídliště, zjištěné zde již dříve /Ludikovský 1974, 46/. Silná humózní vrstva /v délce 27 m, síla až 0,8 m/ v sadu obsahovala jen drobné střepy a kosti; v "Nivkách" byla zachycena vrstva v úseku 42 m /síla až 0,4 m/, na jejímž podloží jsme zachytili jen ojedinělé kúlové jamky. Z vrstvy jsme získali jen několik mladolátenských střepů, z dřívějších sběrů však známe jak halštatsko-laténskou, tak i mladší a pozdní laténskou keramiku.

Jablonany, "Velké lopaty".

Na hřbetě návrší severně od Jablonan ve zmíněné trati se rozkládá lužické pohřebiště, známé již z dřívějšíka /Smrž 1975, 12/. V současné době je již orbou z větší části zničeno. Potvrdila to i prohlídka skryté plochy a vyhloubené rýhy. Byly zde v úseku mezi silnicí do Jablonan a do Skalice nad Svit. nalezeny jen otřelé a rozptýlené střípky lužické kultury.

Skalice, "Nivy".

Mírné sprašové návrší s pozvolným jižním a výraznějším východním svahem severně od Skalice znal jako sídliště lužické kultury už J. Knies /1904, 166/. Záchranný výzkum Muzea Boskovicka zde v letech 1979 a 1980 zjistil na východním svahu při stavbě Agrochemického centra metrovou kulturní vrstvu a pod ní na 180 pravěkých objektů. Mimo ojedinělé nálezy paleolitické a neolitické industrie a keramiky zvoncovitých pohárů byly prozkoumány objekty patřící kultuře únětické, mohylové, lužické, slezské, platěnické a z doby římské.

Plynovodní trasa tentokrát zachytila západní okraj sídliště, kde již kulturní vrstva mizela. Rýhou pro potrubí byla zachycena asi desítky objektů. Časová tíseň umožnila výzkum pouze tří z nich. Ve všech případech šlo o zásobní jámy, ke dnu se kónicky rozšiřující /jáma 1: Φ okraje 1,7 m, Φ dna 2,1 m, hloubka 1,4 m; jáma 2: Φ okraje 1,2 m, Φ dna 1,7 m, hloubka 1,1; jáma 3: Φ okraje 0,95 m, Φ dna 1,15 m, hloubka 1 m/ s tmavým popelovitým zásypem. Dvě jámy patřily lužické kultuře a zbývající jáma slezské kultuře,

Boskovice - Mladkov.

Od vsi Mladkova směrem k Boskovicím se táhne údolí se sprašovými návějemi. První pravěké osídlení se zde podařilo zjistit v květnu 1982 při budování silničního obchvatu u severního okraje Mladkova. Z porušené vrstvy zde byly získány nálezy paleolitické industrie, střepy kultury s moravskou malovanou keramikou, se zvoncovitými poháry a několika střepů pozdněhradištních. Lokalita byla znovu narušena výkopem pro plynovod. Tentokrát zde byla zachycena kotlovitá jáma / Φ okraje 1,3 m, hloubka 1,1 m/ s nepočítaným souborem nálezu mladší moravské malované keramiky a v úseku 12 m byla protata kulturní vrstva s keramikou zvoncovitých pohárů. Další objekt byl zachycen zhruba 150 m východně od vsi. Pro složité terénní podmínky nemohl být prozkoumán celý, jen jeho neúplná část v jižním profilu rýhy. Pokud bylo možno zjistit, šlo o mělký /0,3 - 0,45 m/ obdélný objekt s delší osou V - Z /v profilu 5,1 m/ a se zahloubenou jámou u východního okraje / Φ 1,3 m, hloubka 1,1 m/. Poskytl poměrně dost keramického materiálu, umožňující jeho zařazení do závěru vývoje kultury s moravskou malovanou keramikou.

Literatura:

- J. Knies, Vlastivěda moravská, Boskovský okres, Brno 1904.
K. Ludikovský, Výzkum keltských sídlišť v Bořitově /okr. Blansko, Přehled výzkumů 1973, Brno 1974, 45-46.
J. Nekvasil, Nové naleziště u Bořitova /okr. Blansko/, Přehled výzkumů 1972, Brno 1973, 98.
R. Procházka - A. Štof, Příspěvek k osídlení Bořitova a Černé Hory na Blanensku, VVM XXXV, 1983 - 1, 46 - 57.
Z. Smrž, Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy, Studie AÚ Brno, Praha 1975.
A. Štof, Pravěké osídlení Lysické sníženiny a Malé Hané na základě nálezu hmotné kultury, rukopis diplomové práce, Brno 1979.

Rettungsgrabung auf der Trasse der Ferngasleitung Brno-Maloměřice - Boskovice im Jahre 1982 /Bez. Blansko/. Im Jahre 1982 wurde die Trasse der Ferngasleitung im Bezirk Blansko gebaut. Bei Erdarbeiten kam es auf einer Reihe von Katastern zur Störung einer Menge prähistorischer Lokalitäten. Bei Lipůvka hat man eine neolithische Siedlung mit Linearkeramik, bei Černá Hora in der Flur "U zeleného kříže" eine spätprebrunnzeitliche Siedlung und in der Flur "Dolní rybník" eine Siedlung der Glockenbecherkultur festgestellt. Im Kataster Bořitov war die bedeutendste Abdeckung der Teil einer latènezeitlichen Siedlung mit Eisenproduktion in der Flur "Zadní sekerky". Eine weitere latènezeitliche Siedlung wurde in der Flur "Perná - sad" und in der benachbarten Flur "Nivky" /Kat. Krhov/ erfasst. In denselben Lagen hat man auch eine Siedlung mit Linearkeramik festgestellt. Bei Bořitov, in der Flur "Perná", war eine Siedlung der Lausitzer und der Schlesischen Kultur ermittelt worden. Bei Jablůnany in der Flur "Velké lopaty" waren Spuren eines Gräberfeldes der Lausitzer Kultur vorhanden. Auf "Nivy" bei Skalice nad Svit. erfasste die Ferngasleitung einige Objekte der Lausitzer und der Schlesischen Kultur. Bei Mladkov im Katastralggebiet von Boskovice wurden 2 Objekte mit junger mährischer bemalter Keramik und eine Siedlungsschicht mit Glockenbecherkeramik untersucht.

PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ HRADISK V BOSKOVICKÉ BRÁZDĚ

/okr. Blansko/

Antonín Štřof, Muzeum Boskovice

/Obr. 34 - 37; tab. 16 - 18/

V posledních několika letech byla učiněna na známých či nově zjištěných hradiscích v jižní části Boskovické brázdy nová pozorování, která doplňují naše dosavadní poznatky.

Svitávka, Hradisko.

Na strategicky umístěném návrší Hradisko u Svitávky /390 m.n.m./, ležícím nad průsečíkem Boskovické brázdy a Svitavy, zjistil mladohradištní nálezy již J. Knies /1904/. Od konce 70. let zde probíhaly na temeni sondážní práce /Štřof - Procházka 1980, 64 - 65/, zaměřené především na zjištění půdorysu zaniklého středověkého hrádka a na jeho datování. Při sondážích a sběrech byl zachycen i starší pozdněradištní a ojediněle i pravěký materiál. Pro ověření starších fází osídlení byly proto v r. 1981 otevřeny dvě sondy na svazích, kde se daly předpokládat vrstvy neporušené výstavbou hrádka.

Sondou I/81, otevřenou v poměrně prudkém V svahu nad pozdněradištním příkopem, byla odkryta plocha 6 x 7,5 m. Nejvýše položená část sondy zachytila terasovitou pozdněradištní úpravu, evidentně souběžnou s příkopem. Vrstva zde dosahovala až 0,5 m; přímo na terase v ní bylo nalezeno - mimo pozdněradištní keramiku - množství železných předmětů /několik čtyřbokých šipek s tulejkou, nůž, sklad řemeslnických nástrojů - kleště a kladivo, kroužek, množství hřebů, různá kování ap./. Ztenčená vrstva v síle 0,1 - 0,3 m pokračovala dolů po svahu až do příkopu /ověřeno sondou na jaře 1981/. Tato tmavá humózní vrstva s čockami popelce nasedala přímo na hnědézřivou vrstvu, z níž především ve střední části odkryvu vyčnívaly větší kameny. Po skrytí této vrstvy /0,15 - 0,3 m/, se ukázala skrumáž kamenů zhruba 3 x 5 m, při její JV části byla nalezena keramika jevišovické kultury, uštěp a dva špatně dochované zlonky kostí /1 přepálený/. Ze střepů byla rekonstruována mísa s nálevkovitým okrajem, malá nádobka zdobená svíslými vrypky a pod okrajem 2 dvojicemi kruhovitých výčnělků, fragment zásobnicovité nádoby se slámováním na povrchu /pod okrajem vodorovný výčnělek a linie prstových důlků/. Bezpochyby nejvýraznějším tvarem je hmoždír zdobený 4 řadami šrafovaných trojúhelníků /vytváří "vlčí zuby"/ a okrajovým výčnělkem s vousy po stranách.

Pozdněradištní terénní úprava představuje další fortifikační prvek na V svahu nad příkopem. Problematičtější je interpretace nálezcové situace ve spodní vrstvě. Není vyloučeno, že skrumáž kamenů s nálezy je spodní částí mohly, jejíž horní násep byl zplanýrován při pozdněradištních terénních úpravách. Tomu by nasvědčovala koncentrace původně celých keramických tvarů, značná vzdálenost od vlastní osídlené plochy na temeni, zbytky kostí; výrazné pozdější zásahy v terénu a malá plocha odkryvu však jednoznačné závěry neumožňují.

Sonda II/81 v šířce 2 m zachytila v délce 3 m sídlištní plošinu, v délce 10 m pokračovala na svahu. Na plošině bylo zjištěno kamenité podloží v hloubce 1,6 m. Na ně nasedala tmavá vrstva v síle 0,05 - 0,4 m, obsahující nepříliš typický pravěký materiál. Na pravěkou vrstvu nasedala 0,55 m silná vrstva s mlado- a pozdněradištními nálezy /mladohradištní vrstva je hnědá, pozdněradištní šedočerná/. Následovala malto- a vá vrstva /0,35 m/, která se objevovala ve všech sondách v ústřední části sídlištní plochy. Hlinitá vrstva v síle 0,3 m na vrstvě malty je již z větší části totožná s humusovitou svrchní půdou. Na maltové vrstvě byl zachycen základ kamenné zdi /S - J, délka 2 m, šířka 0,45 m/, patřící kamennému hrádku, zkoumanému sondou již dříve. Pod hranou svahu /na němž byla zjištěna mlado- či pozdněradištní palisáda/ byla do kamenitého podloží zaříznuta terasa, široká 1,5 m. Kulturní vrstva zdena svahu již nebyla blíže barevně rozlišitelná; na terase dosahovala 1,4 m, na hraně terasy 0,7 m, po svahu dolů přecházela v 0,2 - 0,3 m silnou kameni -

tou vrstvu s mizivým počtem nálezů. Největší koncentrace nálezů byla na terase. Početně největší skupina nálezů patří věteřovské kultuře, ve vrstvě se objevují i jevišovické střepy. Kostěná a štípaná kamenná industrie není blíže zařaditelná. V horních partiích vrstvy ve svahu /až 0,4 m/ se objevují starolužické střepy zdobené vypulínami, ve svrchní vrstvě potom nálezy mladohradištní až středověké.

Ze situace vyplývá, že při úpravách v době věteřovské kultury /terasa/ byla porušena starší jevišovická vrstva, nálezy obou kultur se posléze smíchaly ve vrstvě, vytvořené na svahu. Na svah se dostaly i nálezy starolužické, nakonec i mladohradištní a středověké. Pravěké vrstvy na plošině byly z větší části zničeny při mladohradištních úpravách a především při stavbě středověkého hrádku /kámen byl lámán přímo na místě/.

Nové sondáže upřesnily průběh pravěkého osídlení. Poslední nálezy prokázaly existenci dalšího jevišovického výšinného sídliště /vedle Vejstice u Vážan - Běhm, Snětina 1935/; je zřejmé, že i Boskovická brázda patřila do sféry jevišovické kultury. Zjištěné věteřovské výšinné sídliště je /nepočítáme-li drobný sídlištní nález z Kněnic/ prvním výrazným dokladem existence této kultury v oblasti. Starolužické nálezy naznačují, že v tomto období můžeme v Boskovické brázdě předpokládat - vedle Hradiska u Velkých Opatovic /Nekvasil 1982, 15 - 16/ - již druhé sídliště výšinného charakteru. Pro nejmladší /mladohra - dištní až středověkou/ fázi osídlení je velmi důležité zjištění, že osídlení návrší začíná již ve 12. století.

Boskovice, Hradní kopce.

Táhlý zalesněný hřbet Hradního kopce jižně nad městem je členěn do výrazných, úzkými sedly spojených návrší. Na nejvýchodnějším z nich /487 m.n.m./ byl v roce 1979 zjištěn pravěký val/považovaný dosud za středověkou fortifikaci/ a zlomky pravěké keramiky. Oválné návrší, z něhož k východu vybíhá výrazně odělená ostrožna s hradní zříceninou, má k východu svázný terén. V nejvyšší západní části hradiska jsou jasně patrné zbytky středověké fortifikační stavby "Bašty", obehnané příkopem a násypem. Na vlastní ploše hradiska /rozloha zhruba 1,5 ha/ je ovocný sad, "Bašta" a svahy jsou zalesněné. Na nejprudším jižním svahu nejsou patrné stopy opevnění, zřetelný pravěký val s příkopem začíná na východním okraji hradiska a lemují celý jeho severní obvod. V severozápadním a západním úseku bylo pravěké opevnění po zvýraznění začleněno do obranného systému "Bašty". Ve východním a severním úseku jsou v pravěkém příkopu po 15 - 30 m od sebe výrazné zbytky sypaných pravděpodobně středověkých bastionů.

V roce 1980 byly otevřeny dvě sondy u východního a severního okraje hradiska. Východní sonda /délka 15 m, šířka 0,5 m/ zjistila jen 0,25 - 0,45 m silnou humózní vrstvu s nepříliš početnými nálezy halštatské keramiky. Sonda u severního okraje hradiska byla úspěšnější. V šířce 2 m a délce 8 m směřovala kolmo na val /u jeho paty končila/. Výrazně tmavá kulturní vrstva o síle až 0,85 m obsahovala nálezy slezské, plattenské a horákovské keramiky.

Při povrchovém průzkumu západního návrší Hradního kopce /zhruba 1 km na JZ od hradiska/ byl zjištěn pravěký příkop na JZ okraji návrší, pod jeho úpatím na dnes zalesněné ploše mezi říčkou Bělá a potokem Smrdákem našel J. Knies štípanou a broušenou industrii společně s otřelými střepem/ "Hradiště boskovské" - nepubl. náleзовý deník, uložený v MM/.

Bořitov, Krhov, Obora - Velký a Malý Chlum.

Při východním okraji Boskovické brázdy vystupují dva výrazné homolovité kopce. Jižněji položený Velký Chlum a severnější Malý /Holý/ Chlum mají ve svém nejbližším okolí doklady osídlení z takřka všech období pravěku. Stopy osídlení byly zjištěny na obou kopcích.

Temeno Velkého Chlumu /464 m.n.m., katastr Bořitov/ tvoří oválná plošina /125 x 65 m/, pod jejíž hranou prudce spadá severní, východní a jižní svah. K západu se sklání do roviny táhlý hřbet. V lednu 1982 bylo možné vyzorovat na tomto hřbetu stopy dvou podkovovitých příkopů, kterými byl hřbet pod vrcholem přerušen. První příkop je těsně pod západním okrajem horní plošiny /šířka 3 - 5 m, délka 60 - 65 m/, jeho ukončení se vytrácí ve svahu. Druhý příkop je patrný 45 m pod hranou horní plošiny, je široký zhruba 4 m a v délce 80 - 85 m v podstatě sleduje vrstevnici. Pod spodním příkopem se hřbet mírně táhne ještě necelých 100 m /v šířce 40 - 50 m/, pod nevýraznou terénní vlnou pak přechází v prudký svah. Při povrchovém průzkumu nebyl získán žádný datovací materiál.

Homole Malého Chlumu /489 m.n.m./, katastr Krhov, Obora/ je tvořena zpevněnými písky, na něž nasedá několik desítek metrů silná křídlová vrstva opuky. Poměrně prudké jsou západní, severní a východní svah, pozvolnější je jižní svah. Temeno tvoří oválná plocha /225 x 85 m/, její menší východní část je mírně skloněna k východu, západní část se sklání k západu. Svahy i temeno kopce jsou silně poničeny těžbou písku a opuky /těžba byla zastavena teprve nedávno/, nejvíce lokalitu poškodil lom přímo na temeni a písečník, kterým byl v podstatě odtěžen celý východní svah. I přes tyto zásahy je z větší části rekonstruovatelný průběh opevnění. Až na menší úseky je patrný násep valu, který obepíná při hraně celou plošinu na temeni. Níže ve svazích jsou zřetelné stopy dalších úprav a opevnění. Nejvíce je jich patrné na nejpřístupnějším jižním svahu, který je skoro celý terasovitě upraven. I přes patrné zemědělské využívání těchto teras v novověku je zřejmé, že navazují na pravěké úpravy na ostatních svazích. Těchto zhruba 5 terasovitých stupňů je nejnižší ve svahu obepnuto náspeem valu. Po jižním svahu přicházela patrně i komunikace. Východní svah je odtěžen, až při hraně plošiny nad lomem je patrný horní obvodový val. Na západním svahu je o něco níže pod horním obvodovým opevněním patrná nepříliš výrazná terénní vlna, která na severním svahu přechází ve zřetelný násep. V SZ úseku tohoto opevnění je zřetelné přerušení v úseku asi 10 m, násypy jsou zde ukončeny velkými kamennými destruccemi, které spadají i dolů po svahu. Přibližně pod těmito destruccemi, asi 15 m níže, jsou na vrstevnici dva krátké výrazné násypy /10 - 12 m/.

Pravěké osídlení na Malém Chlumu zjistil již v r. 1882 J. Knies. Při svých výkopech především při již-

ním okraji plošiny zjistil metrovou kulturní vrstvu s keramikou "obřanského rázu" a s nálezy broušené in - dustrie /Knies 1902, 59 - 60/. Bližší kulturní zařazení lokality umožnila až sondáž při severním obvodu plošiny /Smrž, Štrof 1973; Smrž 1975, 37/, kde byla z takřka metrové kulturní vrstvy získána keramika slezské, platěnické a horákovské kultury. Osídlení lokality bylo dříve charakterizováno spíše jako výšinné sídliště /např. Smrž 1975, 39/, rozhodnout mohl jen výzkum. V letních měsících roku 1982 byly proto otevřeny při severním a jihozápadním obvodu plošiny dvě zjišťovací sondy.

Severní sonda v šířce 2 m byla situována tak, že zachytila dvoumetrový úsek osídlené plošiny a pokračovala v délce 12 m na svah. Na plošině byla zjištěna 0,95 m silná kulturní vrstva, obsahující nálezy vyspělé slezské kultury a ve spodní části ojediněle střepy a industrii, patřící asi kultuře s nálevkovitými poháry. Kulturní vrstva nasadela na opukové podloží, které je rozpukáno do zhruba vodorovných 0,05 - 0,15 m silných desek. Na svahu byla situace odlišná. Zhruba 3,5 m pod okrajem plošiny byla podložní opuková vrstva /objevující se v hořejší části svahu 0,6 - 0,7 m pod kulturní vrstvou/ svisle odtěžena tak, že spodní pata takto vzniklé stěny byla až v hloubce 1,4 m pod povrchem. Níže po svahu a až ke konci sondy vystupovaly větší opukové bloky. Přímo na nich ležela 0,15 - 0,6 m silná světlá vrstva s kameny a s nálezy horákovské kultury. Celý svah včetně této vrstvy byl pokryt 0,2 - 0,7 m silnou tmavou vrstvou s nálezy slezské, platěnické a horákovské kultury.

Sonda při JZ obvodu hradiska byla 26 m dlouhá a 2 m široká, v úseku zhruba 20 m protáhla horní plošinu, zbývající část hranu svahu a svah. V tomto prostoru se kumulovaly terénní nerovnosti, jejichž původ měla sonda odhalit. Její výsledky však ukázaly, že se v tomto úseku setkává množství prvků, pro jejichž správný výklad a ověření je nutný větší plošný odkryv. Na svahu a na hraně svahu sonda zachytila v úseku zhruba 5 m základ násypového opevnění, v němž se objevovaly pouze nálezy vrcholné slezské kultury. Násep opevnění se opíral o výrazný opukový blok se zhruba svislými stěnami. Za tímto blokem zachytila sonda v úseku přibližně 16 m zával z větší části zřícených prostor, vyhloubených v opuce. Klenba se dochovala jen ve střední části sondy v úseku necelých 2 m. Dno /kompaktní, takřka vodorovná opuková skála/ zřícené chodby bylo odkryto jen ve středním úseku sondy /od opukového bloku po zachovanou klenbu/, ve výkopech další části zatím nelze z bezpečnostních důvodů pokračovat. Na dně byla 0,05 - 0,15 m silná humózní vrstva se zlomky halštatské keramiky. Vrstva byla nejsilnější v prostoru předpokládaného vchodu /v opuce hrubě vyhlámané stupně/, dál se po 3 - 4 m vytrácela. Ve středním úseku sondy byla tato vrstva překryta závalem klenby /0,5 - 0,7 m/, na níž byla 0,4 - 0,7 m silná humózní vrstva s nálezy především horákovské kultury. V úseku asi 8 m za dochovanou klenbou se prostora patrně rozšiřovala, také síla klenby zde byla mnohem větší. Přestože zde sonda dosáhla hloubky více než 2 m, podařilo se dosáhnout pouze závalu z klenby. Poslední 4 m sondy už zachytily opukové podloží v hloubce 0,25 - 0,3 m.

Zjištění podzemních prostor /není vyloučeno, že s hradiskem současných/ je ve středoevropských podmínkách nezvyklé; jejich další průběh, účel a především přesnější datování bude předmětem dalšího výzkumu. Původním cílem sondáže však bylo zjistit opevnění hradiska a pokud možno datovat jeho trvání. Násep opevnění, zachycený v JZ sondě, obsahoval pouze nálezy vyspělé slezské kultury. Složitější situace byla v severní sondě. Zde byl pravděpodobně násep opevnění mezi hranou svahu a uměle vytvořenou stěnou v podloží, která zvyšovala účinnost opevnění. Existenci násypu nasvědčuje jednak kulturní vrstva na plošině, která vyběhá takřka vodorovně ze svahu a původně se patrně o násyp opírala, jednak kamenitý zával na horákovské vrstvě, který je patrně destrukcí násypu. Na destrukci byla splavena horní vrstva z plošiny, obsahující slezské, platěnické a horákovské nálezy.

Opevnění na JZ obvodu hradiska vzniklo velmi pravděpodobně v závěru H B, nejpozději v H B/C. Patrně současně bylo i opevnění na severním obvodu hradiska. Zde položená sonda zachytila destrukci opevnění, materiál pod destrukcí patří mladé horákovské kultuře z H D.

Pro oblast Boskovické brázdý je důležitá otázka doby a formy příchodu horákovské kultury. Počet nálezů i nálezy v poslední době vzrostl - sídlištní nálezy známe z Bořitova, Býkovic, Boskovic, Jablonan, Sebranic, ze Skalice a ze sídliště pod úpatím Malého Chlumu u Obory /u obou posledně jmenovaných známé sídlištní celky - ze Skalice 7 objektů, od Malého Chlumu 2/, součást pravděpodobně hrobového celku pochází z Bořitova /ul. v MM, neinv./. Horákovský materiál pochází i ze všech hradisk, z nichž nám jsou nálezy k dispozici /Malý Chlum, Hradní kopec v Boskovicích a Hradisko u V. Opatovic/. Otázkou je, kdy se horákovská kultura v oblasti objevuje. Zcela bezpečně máme doložený místní vývoj platěnické kultury v starším H C, nálezy známe jak z dřívějších slezských sídlišť, tak i z hradíšť /hroby zatím chybí/. Na keramice z Bořitova je patrný silný vliv podunajské oblasti /Nekvasil 1974, 30/. Pro mladší H C již doklady místního vývoje platěnické kultury chybí; do tohoto období je však možno klást již horákovské nálezy z Malého Chlumu a ze sídliště pod ním, přísluší sem i hrobový celek z Bořitova /amfora, fragment jiné, část mísy s vnitřní výzdobou/. Z ostatních horákovských lokalit pak pochází buď mladší nebo blíže nezařaditelný materiál. Horákovské kultuře pravděpodobně patří i dva bohaté komorové hroby od Jevíčka /Bencová 1973/. Vývoj pokračoval jistě i do pozdněhalštatského stupně /např. sídliště v trati Nivky u samoty Perná, kat. Křhov - 1 km západně od úpatí Malého Chlumu/. Bezpečně nálezy horákovské kultury se omezují zatím jen na jižnější oblast Boskovické brázdý /po Velké Opatovici a Jevíčko/, ze severnější části chybí jakékoliv nálezy. Z hradiska Obersko u Loštic, ležícího již v tradiční sféře lužické kultury, jsou známy doklady nepřerušovaného vývoje platěnické kultury s těžištěm spíše v mladším období /Nekvasil 1974, 242/. Jinou otázkou je důvod a forma posunu horákovského obyvatelstva. Jednou z hlavních příčin bylo patrně rudné a nerostné bohatství oblasti - měděné, železné rudy, tuha aj. /Štrof 1979/, tolik potřebné pro hospodářsky i společensky vyspělejší horákovské prostředí /Nekvasil 1962, 160, 162/. Nálezy nově přichodící horákovské kultury nacházíme na dřívějších /patrně neporušených/ platěnických hradiscích i na některých nižších sídlišťech /Býkovic, Bořitov, Boskovic/. Tato situace by odporovala představě náhlé expanze, spíše šlo

Literatura:

- J. Bencová, Archeologické lokality odkryté v roce 1939 na trase dálnice v katastru města Jevíčka, 1973, nepubl. ročníková práce, ul. na katedře archeologie FF UJEP Brno.
- J. Běhm - K. Snětina, Neolitické sídliště na Vejstici u Vážan, PA 40, 1934 - 35, 13 - 20.
- J. Knies, O některých předhistorických hradištích na Moravě, ČVMSO XIX, 1902, 55 - 61; Boskovský okres, Vlastivěda moravská, 1904.
- J. Nekvasil, Pronikání horákovské kultury do oblasti lužických popelnicových polí, Sborník ČSSA 2, 1962, 141 - 165; Sídlíště lužické kultury v Bořitově, PV 1973, Brno 1974, 29 - 30, tab. 24 - 28; Sběr z Hradiska u Velkých Opatovic, PV 1980, Brno 1982, 15 - 16, obr. 9.
- Z. Smrž - A. Štrof, Příspěvek k poznání halštatských hradišť v oblasti Boskovické brázdy, Sborník OVM Blansko, 5 - 1973, 57 - 65.
- Z. Smrž, Enkláva lužického osídlení v oblasti Boskovské brázdy. Studie AÚ Brno III - 3, Praha 1975.
- A. Štrof, Praveké osídlení Lysické sníženiny a Malé Hané na základě nálezů hmotné kultury, nepubl. rukopis diplomové práce, ul. na katedře archeologie FF UJEP Brno, 1979.
- A. Štrof - R. Procházka, Zjišťovací výzkum na Hradisku u Svitávky, PV 1978, Brno 1980, 64 - 65.

Beitrag zur Erkenntnis von Burgwällen im Boskovicer Talgrund /Bez. Blansko/. Der Beitrag informiert über neue Erkenntnisse, die auf Burgwällen im Boskovicer Talgrund festgestellt wurden.

Svitávka, Hradisko.

Auf einer markanten Anhöhe mit jungburgwallzeitlicher Befestigung wurden bei einer früheren Ausgrabung Grundmauern eines Steinhausberges aus dem 14. - 15. Jahrhundert und spätburgwallzeitliche Funde festgestellt /Štrof - Procházka 1980/. Bei der Grabung im Jahre 1981 deckte die Sonde auf dem O Hang vielleicht den Grundriss eines Jevišovicer Hügelgrabes und eine spätburgwallzeitliche Schicht mit einer kleineren Fortifikation ab. Die zweite Sonde auf dem S Hang stellte eine prähistorische Schicht mit Funden der Jevišovicer-, Věteřover- und Altlausitzer Kultur fest; auf dem oberen Plateau dann nur eine schwache prähistorische Schicht, die von einer Schicht mit Funden aus dem 12. und 13. Jahrhundert überdeckt war. Auf der darauffolgenden Mörtelschicht wurde ferner eine Steinmauer des Hausberges festgestellt.

Boskovice, Hradní kopec.

Auf dem neu entdeckten Burgwall wurde eine Umfangsbefestigung auf der O und N Seite festgestellt, die im W Teil dann nochmals beim Baue der mittelalterlichen Fortifikation "Bašty" benützt worden ist. Zwei Sonden im Jahre 1981 stellten eine Besiedlung der Schlesischen, Platěnicer und Horákovcer Kultur fest. Am anderen Ende des Hradní kopec befand sich ein Befestigungsgraben, vielleicht prähistorischen Alters.

Bořitov, Velký Chlum.

Auf der zugänglicheren W Seite eines sonst sehr steilen Berges konnten 2 hufartige Gräben ermittelt werden. Irgendein Datierungsmaterial hat man nicht gewonnen.

Krhov - Obora, Malý Chlum.

Auf einem markant befestigten Berg hat bereits im Jahre 1882 /1902, 59-60/ J. Knies eine prähistorische Besiedlung konstatiert. Die Grabung im Jahre 1982 präziserte den Besiedlungsverlauf - nach der Trichterbecherkultur lag der Schwerpunkt im Schlesischen, Platěnicer und Horákovcer Zeitabschnitt. Eine am N Hang geführte Sonde durchsties eine Walldestruktion, die auf einer hergerichteten Steinbasis stand. Die Sonde am SW Umfang des Burgwalles erbrachte einen Wall mit einer Basis von 5 m und ein spätbronzezeitliches Material. Hinter dieser Aufschüttung, bereits auf der Burgwallinnenfläche, konnten in einem Abschnitt von 16 m eingestürzte unterirdische Räume erfasst werden. Ihr Zweck sowie Datierung sind noch nicht ganz sicher. Die Fortifikation entstand vermutlich im Abschluss von HB, spätestens in H B/C.

ZÁCHRANNÉ VÝZKUMY A POVRCHOVÉ SBĚRY NA KATASTRU DIVÁK /okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

Při povrchovém průzkumu v roce 1981 až 1982 se podařilo spolupracovníkovi archeologického pracoviště Regionálního muzea v Mikulově Jaroslavu Němečkovi objevit několik nových pravěkých sídlišť a pohřebišť na katastru Divák.

V poloze "Zadní díly nad Polejtně" byly po orbě posbírány úlomky, svědčící o sídlišti lidu s moravskou malovanou keramikou v těchto místech. Do téže doby patří asi i zlomek hlazeného, blíže neurčeného nástroje.

V poloze "Svárov za Nivama" bylo nalezeno několik zlomků keramiky, rohovcových ústěpů i část ploché sekerky, svědčící o neolitickém osídlení. Další keramika svědčí o osídlení v době halštatské.

U objektů JZD byly sesbírány úlomky keramiky z doby halštatské, římské a patrně i mladší doby hradištní.

V poloze "Nedánov" byly po hlubší orbě na jaře r. 1982 narušeny sídlištní objekty a kostrové hroby. Nálezy úlomků keramiky svědčí o osídlení lidem s lineární a moravskou malovanou keramikou. Pravděpodobně z rozrušeného hrobu lidu s kulturou zvoncovitých pohárů pochází zlomek zvoncovitého poháru, část nátepní destičky a šipka s křídélky. Z částečně prozkoumaného hrobu skrčence únětické kultury pochází rekonstruovaná mísa. Další keramické zlomky svědčí o osídlení v době halštatské, laténské a římské. Jedná se o jednu z nejvíce osídlených pravěkých lokalit na Kloboucku u Brna.

Při povrchovém průzkumu v listopadu 1982 zjistil Jaroslav Němeček, že na záhumencích za domy na dolním konci vsi jsou orbou narušené pravěké objekty. Na první pohled bylo odlišeno sedm objektů, které se rýsují jako tmavší skvrny na světlejším podloží. Objekt narušený hlubší brázdou byl vybrán. Na půdorysu měl objekt tvar nepravidelného obdélníka o rozměrech 0,97 x 0,63 m s hloubkou od povrchu 0,4 m. U dalšího objektu byla zjištěna jen délka jedné strany 6 m a hloubka 1,5 m. Z dalších objektů byl získán vzorkový materiál povrchovým sběrem. Vedle úlomků keramiky, mazanice, zvířecích kostí byl nalezen i bronzový kroužek. Nálezy datují sídliště do období horákovské kultury.

Rettungsgrabungen und Lesefunde im Kataster von Diváky /Bez. Břeclav/. Bei einer Oberflächenuntersuchung in den Jahren 1981 bis 1982 wurden im Kataster der Gemeinde einige neue archäologische Lokalitäten entdeckt. Eine Siedlung mit Linear- und mit Mährischer bemalter Keramik, ein gestörtes Grab der Glockenbecher- und der Úněticer Kultur. Ferner hat man hallstatt-, latene- und kaiserzeitliche Siedlungen entdeckt.

○ SIEDLUNGSFUNDE IN MORKUVKY

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Beim Aushub einer Rinne für Wasserleitungsrohre vom gebohrten Brunnen zum Wasserbehälter, die in Richtung Nord-Süd ca 80 m westlich von dem Kuhstall der LPG verlief, wurden im August 1982 prähistorische Objekte entdeckt. Aufgrund des Hinweises von Fr. Kincl wurde hier eine Rettungsgrabung, verbunden mit einer primären Dokumentation der festgestellten Situation, durchgeführt. An der Grenze zwischen der Ackerkrume und dem Löss in einer Tiefe von 0,5 m hat man das Skelett eines Tieres in anatomischer Lage entdeckt. In einer Entfernung von 0,2 m von dem Skelett fand man eine bronzene Fibel aus der römischen Kaiserzeit. Ferner wurden einige Vorratsgruben mit ebenem Boden und schrägen Wänden dokumentiert, die sich zum Boden erweitern. Aus einigen Objekten gewann man keramisches Material der Horákov Kultur. In der Umgebung des gebohrten Brunnens wurde das Bruchstück eines mittelburgwalzeitlichen Gefäßes gefunden.

LESEFUNDE AUF "SIROTČÍ HRADY" BEI KLENTNICE

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Bei einer Terrainbegehung auf Sirotčí hrady bei Klentnice wurde ausser Bruchstücken mittelalterlicher Keramik auch eine neolithische Axt gefunden.

FESTSTELLUNGSGRABUNG BEI MORKŮVKY

/Bez. Břeclav/

Josef Unger, Regionalmuseum Mikulov

Im Laubwald, bei der Wegkreuzung nach Kobyly und nach "Hrádek", befindet sich in der Flur "U křivé lípy" ein nicht grosser Hügel im Durchmesser von 8 m und der Höhe von 1 m. Der Hügel wurde bereits früher durch eine Amateurgrabung gestört. Beim Durchschneiden des Hügels hat man festgestellt, dass ungefähr in der Mitte ein kreisförmiges Pfostengrübchen im Durchmesser von 0,3 m ist, das sich von dem Liegenden nur durch eine schütterere Konsistenz unterscheidet. Der Boden des Grübchens war in einer Tiefe von 1,6 m entgegen dem Scheitel des Hügels. Bei der Grabung wurde kein Datierungsmaterial gewonnen. Den Hügel kann man am ehesten als eine neuzeitliche eventuell mittelalterliche Grenzenbezeichnung interpretieren.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM VE VELKÝCH HOŠTICÍCH

/okr. Opava/

Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

Ve druhém pololetí r. 1982 prováděla opavská expozitura AÚ ČSAV záchranný výzkum ve Velkých Hošticích na Hlučínsku. První etapa stavby místní komunikace v trati "Za humny" na východním okraji zástavby obce narušila sídliště s nálezy několika kultur od neolitu po dobu halštatskou; narušení ohlásil obecní kronikář R. Jatzek.

Komunikace se staví na okraji první levobřežní říční terasy Opavy, na zhruba jihovýchodním svahu, v horní části velmi mírném, v dolní značně strmějším, končícím na hraně inundační roviny řeky. Podloží je spraš, v hloubce okolo 100 cm místně promíšená pískem. Na spraši leží ornice, v horní části svahu asi 50 - 60 cm, v dolní asi 100 cm mocná.

Na zkoumané ploše zhruba 1 000 m² bylo zjištěno a prokopáno celkem 32 objektů, více nebo méně porušených skryvkou ornice. Předběžně devět z nich náleželo mladší fázi kultury s lineární keramikou. Větší - nou šlo o těžební či zásobní jámy, které poskytly dobře datovatelný materiál; ve výzdobě keramiky je charakteristické - kromě převládající "notové" značky" - užití záseků a jiných prvků, dosvědčujících zásah železovské kultury. Obj. 19 - nevelká, recentně porušená jáma - byla podle skladby nálezu snad součástí nedochované dílny na výrobu štípané industrie nebo ležela v její těsné blízkosti. Dva objekty byly lengyelské, oba pravděpodobně zásobní. Větší z nich, obj. 1, poskytl množství nálezu, mj. celé a rekonstruované nádoby a četné houslovité "zátěže" a podobnou industrii z plochých kamenů. Druhý objekt byl zahlouben v obj. 29 - hliníku kultury s lineární keramikou a bylo možno zachytit jej až v nejspodnější části. Lengyelské jsou nejspíše také 3 nalezené zlomky plastik; dva z povrchu, třetí byl získán v horních vrstvách jednoho z laloků obj. 29, ale mimo zmíněný zásah. Inventář jam můžeme připsat otické skupině, projevují se v něm však i vlivy skupiny malické, a zejména kultury s moravskou malovanou keramikou, fáze Ib, příp. IIa. Další dva objekty byly eneolitické. Obj. 26 s těžko určitelnou funkcí - podobal se nejvíce spodní části nedokončené dvoukomorové pece - náležel mladší /C/ fázi kultury nálevkovitých pohárů, a pravděpodobně zásobní obj. 15 pak boletázké skupině kultury s kanelovanou keramikou. Nejmladší lužické kultuře /RHA/ patřil obj. 25 /hliník/ a obj. 8 /neurčitelná funkce/. Neposkytly žádné pozoruhodné nálezy; nožka miniaturní

ní nádoby z obj. 25 je nejspíše halštatská. Halštatské /platěnické/ objekty jsou datovatelné do stupně RH D a jejich funkční skladba je nejpestřejší. Kromě typických jam s kónickými stěnami náležel kultuře platěnické i obj. 6 - část mělké obdélné zemnice, recentně porušené, s přílehlou zásobní jámou, a obj. 21, 30 a 31 - zbytky tří jednokomorových pecí, usazených v ornici, se dny, vyloženými kameny a střepy. Pece stály velmi blízko sebe /výjimkou nebyl ani úplně rozmetaný obj. 31/, pravděpodobně jde tedy o část baterie. Z platěnických nálezů poznamenávám ještě zlomek jantarového korálku v obj. 6 a zlomek pravděpodobně tyglí - ku ložkovitého tvaru v obj. 13.

Dalších 6 objektů poskytlo materiál tak málo četný a málo typický, že je kulturně zařadit nelze a obj. 18 byl vůbec bez nálezů. Kromě předmětů uváděných kultur se v některých objektech, příp. na povrchu vyskytly ještě ojedinělé střepy kultury s vypíchanou keramikou a kultury zvoncovitých pohárů. Konečně je třeba připomenout, že neolitické a eneolitické objekty se soustřeďovaly především v horní, mladobronzové a halštatské pak v dolní části svahu, žádný výrazný předěl však mezi nimi není.

Stavba a následný záchranný výzkum zasáhly jen část rozsáhlejší sídlištní polohy; již v r. 1977 pro - věděla expozitura záchranný výzkum při stavbě asi 50 m severně položené Dvořákovy ulice a smuteční síně¹.

Poznámka:

1 J. Pavelčík, PV 1977, Brno 1980, 111.

Rettungsgrabung in Velké Hoštice /Bez. Opava/. Im zweiten Halbjahr 1982 führten Mitglieder der Expositur des AÚ ČSAV in Opava eine Rettungsgrabung während der ersten Bauetappe der lokalen Kommunikation in Velké Hoštice, Bez. Opava, durch. Untersucht wurden insgesamt 32 gestörte Objekte, die der Linearkeramik, der Otice-Gruppe des Lengyelumkreises, der Trichterbecherkultur, der Boleráz-Gruppe der Kultur mit kannelierter Keramik, der Lausitzer- und Platěnicerkultur angehören; ausser diesen stellte man auch einzelne Scherben der Kultur mit Stichbandkeramik und der Glockenbecherkultur fest.

FUNDE AUS LIPNÍK N. BEČVOU

/Bez. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

J. Tomáš und Mitglieder der Expositur in Opava fanden bei einer Terrainbegehung in der Flur "Chmelnice" Bruchstücke von Linear-, Lengyel- und jungbronzezeitlicher Keramik.

NÁLEZY Z PROSTORU DÁLNICE V HOLUBICÍCH

/okr. Vyškov/

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

Při sledování výkopů, ke kterým docházelo při závěrečných úpravách terénu v okolí dálnice, se objevilo větší množství objektů. Byly pro výzkum nepřístupné anebo bez významnějších nálezů. Podařilo se zachránit jenom část objektů ve skrýnce pro novou přístupovou silnici do Holubic v úseku, kde vede podél železniční trati na Mokrou. Tento prostor leží na okraji plochy označované při výzkumech AÚ ČSAV v Brně v předešlých letech jako Holubice III.

Na základě žádosti Okresního oddělení VB ve Vyškově byl prozkoumán kostrový hrob porušený rýhoří pro telefonní kabel. Dno obdélné jámy s delší osou SV-JZ zasahovalo do žlutého sprašového podloží, zá - syp tvořila hnědá, místy až černá sypká hlína. Kostra se silně pokrčenýma nohama ležela na boku hlavou k jihozápadu, s tváří obrácenou k jihu. Kromě zlomku zvířecí kosti uložené u chodidel se další předměty nenalezly. Můžeme proto jenom předpokládat, že hrob patřil kultuře únětické.

Další kosterní pozůstatky zničila těžba hlíny asi 50 m dále k severu. Na základě údajů pracovníků stavby měly ležet v jámě kruhového půdorysu s tmavou výplní, ze které byla vyzvednuta velká jehlanco - vitá závaží s překříženými žlábký na vrcholu.

Na další objekt upozornily střepy rozměrné amforovité zásobnice, vytržené buldozerem ze zbytku jámy velatické kultury. Ta částečně překrývala další jámu se sazovitou černou výplní. Našlo se v ní množství střepů a fragmentů nádob. Patří do starší doby bronzové, pravděpodobně věteřovskému typu.

Kromě několika laténských střepů a střepů z mladší doby římské se u hrany terasy, která pak spadá příkře k intravilánu dnešní obce, objevila chata. Měla obdélný půdorys o rozměrech 336 x 280 cm s delší osou ve směru SVV - JZZ. Nerovné dno zasahovalo do hloubky 20 cm od úrovně okolního podloží. Mimo zahloubení se ve středu kratších stěn zjistily hluboké kulové jamky. Z tmavé výplně objektu bylo vyzvednuto menší množství mazanice, několik kamenů a oblázků. Keramiku lze na základě příměsí ostřiva rozdělit do dvou skupin. Hrubší písek byl přidáván do hlíny silnostěnných mísovitých a hrncovitých tvarů s rytou výzdobou. Jemné ostřivo a hladký až lesklý povrch černé barvy je charakteristický pro zlomky tenkostěnných nádob, především misek na dutých nožkách. Dále se našel přeslen, železný nůž s dlouhou rukojetí a příčkou a skleněný korálek. Nálezy datují chatu do starší doby římské.

Funde aus dem Raume der Autobahn in Holubice / Bez. Vyškov / .Beim Verfolgen der mit dem Aufbau der Autobahn bei der Gemeinde Holubice verbundenen Erdarbeiten, stellte man einige Objekte fest. Es wurde ein Skelettgrab entdeckt, das aufgrund der Fundsituation der Úněticer Kultur angehört / Gegenstände hat man in diesem Grab nicht gefunden/. Ein weiteres Skelett wurde in einer, näher nicht datierten, Siedlungsgrube erfasst. Ferner ist eine Grube der Velaticer Kultur, der Teil einer Grube aus der älteren Bronzezeit /Věteřov Typ/ und eine eingetiefte Hütte aus der älteren römischen Kaiserzeit festgestellt worden.

TERÉNNÍ PRŮZKUM A MENŠÍ ZACHRAŇOVACÍ AKCE V OKRESE VYŠKOV / okr. Vyškov/

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

Křenovice

Výkop pro potrubí závlahové soustavy, který probíhal paralelně s železniční tratí Křenovice - Slavkov, porušil na svahu klesajícím k pravému břehu řeky Litavy rozsáhlé sídliště. Kromě nedatovatelných objektů a střepů z vyházené hlíny /neolit, starší doba římská, doba stěhování národů/ byl zjištěn profil mělké jámy /hliníku/ kultury s moravskou malovanou keramikou se zlomky broušených kamenných nástrojů a nástrojů z parohu. Další porušený objekt, který se podařilo ověřovat, datují střepy do velkomoravského období.

Bohdalice

Výkopy pro vodovodní potrubí na temeni návrší jihozápadně od místní části Bohdalic, Manerova, přetřaly mělce zahloubenou jámu se světlou hlinitou výplní. Našly se v ní rohovcové úštěpy a nevýrazné střepy, snad z mladšího neolitu.

Vyškov - Dědice

Při sledování skrývky v cihelně ve Vyškově - Dědicích byl zjištěn porušený objekt. V hloubce 206 cm od povrchu se nacházelo dno jámy kruhového půdorysu / Φ 212 cm/ s vrstevnatě sesutými stěnami, překrývajícími tmavou výplň. Ve vyšších partiích nad objektem nebyla jeho existence patrná v důsledku dokonalého ulehnutí okolního podloží. Kromě několika střepů kultury s moravskou malovanou keramikou se zjistilo velké množství nálezu kultury nálevkovitých pohárů. Kromě fragmentů nádob to byla drtidla na obilí, rohovcové úštěpy, srpová čepelka, jelení parohy se stopami osekávání, kosti zvířat, říční škeble a ulity hlemýžďů.

Marefy

Výkop pro odpadové potrubí v blízkosti areálu JZD v Marefách porušil několik zahloubených objektů. Nalézaly se na mírném, k severu skloněném svahu, který klesá do údolní nivy na levém břehu řeky Litavy. Jeden z objektů, jáma nepravidelného vakovitého tvaru, byl prokopán. V tmavé výplni se našlo větší množství nevýrazných střepů únětické kultury.

Letonice

Na temeni návrší na východ od přejezdu z Letonice do Dražovic se nachází opuštěná štěrkovna. V její stěně byl patrný kostrový hrob. Obdélná jáma, orientovaná ve směru S - J měla dno v hloubce 136 cm /se zachovalou kratší stěnou v délce 164 cm a částí delší stěny přesahující 170 cm/. Na dně podél východní stěny probíhal zbytek žlábkovitého zahloubení. V něm byly nahromaděny zlomky lebky a dalších kostí. Mělký výklenek, kterým žlábek končil ve stěně, vyplňoval fragment nádoby. V zásypu se kromě rozptýlených střepů 1 - 2 nádob našel drobný broušený hrot. Jeho příslušnost k objektu vzhledem k poloze těsně pod ornici není zaručena.

Na základě vzhledu materiálu a zpracování povrchu střepů hrob předběžně datujeme do starší doby bronzové. Byl vyloupen, není však vyloučeno vybrání části obsahu při dřívějším archeologickém výzkumu.

Kloboučky

Při hluboké orbě na pravém břehu potoka, který protéká lesem Velký Rádlovec jižně od Klobouček, byly porušeny objekty zaniklé středověké vesnice. Podél vodoteče se na úzké ploše podél úpatí strmého svahu rýsovaly v ornici shluky mazanice a kamenů. Vyznačovaly plochy jednotlivých usedlostí. Většina keramiky se sbírá na povrchu patří do 15. století.

Komořany

Na základě informace MNV v Komořanech byl prohlédnut zbytek rozměrné zásobnicové jámy lahovitého tvaru. Našla se při stavbě samoobsluhy těsně vedle budovy MNV. Podle výpovědí místních občanů ústila pod podlahu průjezdu do dvora domku, který tu dříve stál a těsně po odkrytí byla jenom u dna zaplněna hlínou a kousky dřeva.

Terrainuntersuchung und kleinere Rettungsaktionen im Bezirk Vyškov. Bei einer Terrainuntersuchung in verschiedenen Teilen des Bezirkes Vyškov stellte man einige Objekte aus verschiedenen Zeitabschnitten fest.

In Křenovice wurden Spuren einer Besiedlung aus dem Neolithikum /Grube der Kultur mit mährischer bemalter Keramik/, aus der älteren römischen Kaiserzeit, der Völkerwanderungszeit und aus dem grossmährischen Zeitabschnitt festgestellt. In Vyškov - Dědice konnte eine Grube der Trichterbecherkultur untersucht werden. Erdarbeiten in Marefy stürten eine Grube der Úněticer Kultur. Untersuchungen hat man weiter in Bohdalice, Letonice, Kloboučky und Komořany durchgeführt.

ZÁCHRANNÝ VÝZKUM V ORLOVICÍCH

/okr. Vyškov/

Ondrej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

/Obr. 23/

Díky upozornění R. Procházky ze Slováckého muzea v Uherském Hradišti se podařilo zamezit další ničení plochy, která se nachází mezi vlastním jádrem středověkého hradu v Orlovicích a tamním kostelem. V roce 1982 /už podruhé v průběhu posledních let/ došlo k odebírání hlíny a srovnávání plochy mezi hřbitovem a příčným příkopem hradu. Odstranily se přitom středověké vrstvy /ze kterých kromě množství keramiky z 13. - 15. století pocházejí dva fragmenty bronzových kování / a místy také starší objekty.

Ve vysokém profilu, který umožňuje rekonstrukci stavu před započítím zemních prací, se objevila torza kulturních vrstev bez většího množství nálezů. Podařilo se začistit pouze profil zahloubeného pozdněhalátského objektu. V jeho zásypu byla mazanice, keramika a větší množství přeslenů. Informativní sonda na okraji dosud nezníčené plochy ověřila existenci souvrství se složitou situací. Na prostoru 2 x 8 m bylo kromě negativu středověkého zdiva několik barevně odlišitelných vrstev a objektu, zasahujících do podloží. Doplňují velkou intenzitu osídlení především v průběhu halátského období. Na základě konfigurace terénu není vyloučeno, že patřily výšinné osadě s opevněním, které překryly středověké fortifikace.

Rettungsgrabung in Orlovice /Bez. Vyškov/. Bei der Lehmatnahme in der Nähe der mittelalterlichen Burg in Orlovice wurden Schichten mit mittelalterlicher Keramik aus dem 13. - 15. Jahrhundert vernichtet. Dabei kam es zur Störung von älteren, tiefer liegenden Objekten und Schichten, die eine intensive Besiedlung der Lokalität in der Hallstattzeit und dem späthallstattzeitlichen Abschnitt belegen. Aufgrund der Terrainkonfiguration ist es nicht ausgeschlossen, dass an diesen Stellen eine Höhenansiedlung mit Befestigung war, die die mittelalterlichen Fortifikationen überdeckten.

ZACHRAŇOVACÍ AKCE V LULEČI

/okr. Vyškov/

Ondřej Šedo, Muzeum Vyškovska Vyškov

K záchraně ničených objektů na trase nové silnice na jihovýchodním okraji obce Luleč se přikročilo až v závěru prací, kdy bylo položeno těleso vozovky a ukončeny všechny rozsáhlejší zásahy do terénu. V prostorách, které leží nad pravým břehem Lulečského potoka /v blízkosti přejezdu přes železniční trať/, byl zachycen okraj sídelního areálu, který stoupá až k úpatí hradiska na vrchu s kostelem sv. Martina. Podarilo se zde ovzorkovat nebo částečně odhalit několik jam kultury s lineární keramikou /obj. č. 2, 4, 5, 7 a 8/. Kromě štípané kamenné industrie se našla keramika, kterou charakterizuje výzdoba notovými hlavičkami. Zvláštní postavení měla jáma s pecemi /obj. č. 6/. Jedna z nich byla vykopána do sprašové stěny, další, ležící těsně vedle, měla pod výmazem dna základ vyložený kameny a zlomky drtidel.

Poblíže údolní nivy nad potokem se zjistila část jámy velatické kultury a obdélná plocha s kulturní vrstvou, která obsahovala veliké množství keramiky. Byla zbytkem chaty, kúlové jamky se však v tmavě probarveném podloží nepodařilo rozlišit.

Nad levým břehem potoka se v zářezu výkopu pro vodovodní potrubí zjistily hroby platěnické kultury. Z hrobu č. 1 se zachovalo jenom několik střepů v druhotné poloze. Hrob č. 2 vyznačovala vrstva rozměrných kamenů na ploše asi 4 x 6 m. Mezi nimi se /ve vrstvě udusané po přejezdech těžkých stavebních strojů/ našly drobné střepy a jantarový korálek bochánkovitého tvaru s podélným provrtem.

Hrob č. 3 zčásti zničil výkop, ale podle nálezů z vyházené hlíny můžeme usuzovat, že přitom došlo jen k porušení nádob nalezených v původním uložení v zachovalé části. Jámu s obdélným půdorysem /délka 310 cm, zachovalá šířka 176 cm/ vyplňovala vrstva kamenů. U dna, v hloubce 60 cm od neporušené úrovně pod ornici, byla řada šesti nádob, probíhající ve směru V - Z. Vymezovala ji na jedné straně popelnice překrytá mísou a na druhé straně amforovitá zásobnice. Souběžně byly uloženy další nádoby. Kolem jedné z nich bylo objeveno menší množství spálených kostí. Keramika byla mimořádně slabě vypálená a většinou nerekonstruovatelná. Část nádob měla tuhovaný povrch, ve výzdobě byly nejčastější žlábků a ryté šrafované trojúhelníky, na vnitřních stranách misek taky vhlazovaný ornament. Výjimečná byla mísa s vodorovně nasazenými uchy. U většiny tvarů se projevoval vliv z jižnějšího horákovského prostředí.

Rettungsaktionen in Luleč /Bez. Vyškov/. Erdarbeiten beim Aufbau der Strasse in Luleč störten eine umfangreiche Siedlungsagglomeration. Es gelang Material aus einigen Objekten der Kultur mit Linearkeramik zu bergen, unter denen eine Grube mit zwei Ofen war, ferner Objekte aus einer Siedlung der Velaticer Kultur und drei Gräber der Platěnicer Kultur. In einem von diesen fand man eine Bernsteinperle, das weitere Grab /Nr. 3/ hatte eine rechteckige Grabgrube, die mit Steinen ausgefüllt war. Unter ihnen waren in zwei parallelen Reihen Gefässe deponiert.

OBERFLACHENUNTERSUCHUNG PRAHISTORISCHER UND MITTELALTERLICHER BEFESTIGUNGEN IM RAUME VON UHERSKÉ HRADIŠTĚ IM JAHRE 1982

/Bez. Uherské Hradiště/

Rudolf Procházka, Slováké muzeum Uherské Hradiště

1. Boršice - Hradištko /Bez. Uh. Hradiště/.

Bei einer Oberflächenuntersuchung konnte mit grösster Wahrscheinlichkeit die Möglichkeit der Existenz einer mittelalterlichen Fortifikation im Areal des prähistorischen Burgwalles auf der Anhöhe Lipina südwestlich der Gemeinde ausgeschlossen werden. Die nicht allzu grosse Kollektion keramischer Bruchstücke, die von dem hiesigen Bürger G. Slaník gewonnen wurde und von einer Amateurgrabung auf der Lokalität stammt, kann man am ehesten in die schlesische Stufe der Lausitzer Kultur einreihen.

2. Bojkovice - Komňá, Hausberg Zubačov /Bez. Uh. Hradiště/.

Bei einer Oberflächenuntersuchung eines mittelalterlichen Sitzes südwestlich von Komňá wurde eine Terrainskizze angefertigt und Keramik überwiegend aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts gewonnen.

3. Březolupy, Hausberg Šárov /Bez. Uh. Hradiště/.

Die im Terrain gut sichtbaren Überreste des mittelalterlichen Hausberges eines bekannten Wladika - geschlechtes befindet sich in einer Waldflur zwischen den Gemeinden Šárovy und Březolupy knapp an der Bezirksgrenze von Uh. Hradiště und Gottwaldov. Durch Lesefunde gewann man eine Kollektion mittelalterlichen Materiales wiederum mit zahlreicher Vertretung von Keramik aus der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts.

4. Strání, Festungsstätte /Bez. Uh. Hradiště/.

Von der umfangreichen Feste an der Stelle des heutigen Friedhofes am südlichen Rande der Gemeinde ist nun nur der Grundriss und die Wallbefestigung auf der westlichen Seite im benachbarten Garten sichtbar.

5. Záhorovice - Valy /Bez. Uh. Hradiště/.

Die Wallfortifikation unbekanntes Alters umfasst eine markante Andesitkuppe, die auf dem bewaldeten Kamme südwestlich von Záhorovice ragt. Mit Rücksicht zu dem Charakter der Befestigung und dem nicht grossen Flächenausmass kann die Lokalität hypothetisch als mittelalterlich betrachtet werden. Lesefunde brachten keine Ergebnisse.

ZACHRAŇOVACÍ VÝZKUM V PÍSKOVNĚ U TĚŠETIC

/okr. Znojmo/

Pavel Košťuřík, Dana Palatová, UJEP Brno

V letech 1980 - 1982 probíhaly na katastru obce Těšetic /okr. Znojmo/ rozsáhlé zemní práce v souvislosti s budováním vodní nádrže na říčce Únanovce. Při odtěžování zeminy na hráz přehrady bylo v těšeticke pískovně narušeno několik objektů z různých období pravěku.

Bylo prozkoumáno částečně 10 pravěkých objektů a jeden hrob, přičemž další pohřeb byl nalezen přímo v sídlištní jámě č. 7. Další zjištěné objekty nemohly být pro velmi rychlý postup zemních prací prozkoumány a zdokumentovány.

Stručná charakteristika prozkoumaných objektů:

- Objekt 1: Hlubší zásobnicovitá jáma s rovným dnem byla narušena ve stěně pískovny. Podle nečetného keramického materiálu patřila únětické kultuře.
- Objekt 2: Nevýrazný sídlištní objekt s podsazenými stěnami a rovným dnem nelze pro zlomkovitost archeologického materiálu blíže kulturně zařadit.
- Objekt 3: Též nevýrazný sídlištní objekt s kompaktním šedým zásypem a s velmi chudým obsahem keramických zlomků. Kulturní příslušnost je sporná.
- Objekt 4: Větší sídlištní objekt nepravidelného tvaru, který byl pro nedostatek času vytěžen pouze částečně. Poskytl menší množství charakteristického materiálu II. stupně kultury s moravskou malovanou keramikou.
- Objekt 5: Hluboká únětická zásobnicovitá jáma s menším kruhovým ústím obsahovala značné množství keramických zlomků.
- Objekt 6: Mělký únětický objekt byl prozkoumán jen částečně. V zásypu bylo kromě typické keramiky nalezeno větší množství zvířecích kostí.
- Objekt 7: Sídlištní objekt, v jehož zásypu se nacházel kostrový pohřeb, obsahoval charakteristickou únětickou keramiku a několik drobných milodarů pohřbeného jedince.
- Objekt 8: Únětická zásobnicovitá jáma, v jejíž výplni bylo nalezeno větší množství keramických zlomků únětické kultury a zvířecích kostí.
- Objekt 9: Halštatský sídlištní objekty s mazanicovou vrstvou nade dnem poskytl jen menší množství typické halštatské keramiky.
- Objekt 10: Malá nevýrazná jáma únětické kultury s mazanicovou vrstvou a hnědým zásypem obsahovala jen menší množství keramického materiálu.
- Hrob 1: Kostrový hrob byl uložen v oválné hrobové jámě, která byla narušena těžbou písku. Kostra se dochovala jen částečně, především lebka a dlouhé kosti. Lebka směřovala k východu, obličej byl obrácen na jihozápad. Poblíž lebky se nacházely tři částečně dochované nádoby a u kolen bylo nalezeno železné udidlo.

Nálezy v pískovně /poloha Těšetice VI/ rozmnožují počet archeologických lokalit na katastru Těšetic, který byl v pravěku hustě osídlen.

Rettungsgrabung in der Sandgrube bei Těšetice /Bez. Znojmo/. In den Jahren 1980 - 1982 verliefen im Kataster der Gemeinde Těšetice umfangreiche Erdarbeiten im Zusammenhang mit der Errichtung eines Wasserreservoirs am Flüsschen Únanovka. Bei der Abförderung des Erdreiches für den Damm des Stausees wurden in der Sandgrube von Těšetice einige Objekte aus verschiedenen Zeitabschnitten gestört. Das älteste gehört in die II. Stufe der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, weitere in die Úněticer Kultur und die jüngsten Funde in die Hallstattzeit.

WEITERE RETTUNGSGRABUNG IN DER SCHOTTERGRUBE IN MUŠOV

/Bez. Břeclav/

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Die Hauptgrabungsarbeiten in der Schottergrube des Staatsgutes in Mušov verliefen in den Jahren 1976 bis 1980¹, als hier ein Gräberfeld der Úněticer Kultur und ferner Siedlungsobjekte der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, der Velaticer Kultur, aus der römischen Kaiserzeit und der Latènezeit untersucht worden waren. In der Schottergrube wird jedoch in einem kleineren Ausmasse mit der Schotterförderung auch weiterhin fortgesetzt und zuweilen werden weitere Objekte gestört. Im Jahre 1982 verlief hier lediglich eine kleinere Rettungsaktion, bei der vier weitere Objekte untersucht wurden. Die wichtigsten Erkenntnisse brachte die Grabung einer eingetieften latènezeitlichen Hütte mit verhältnismässig reichem Inhalt an Keramik und dem Bruchstück eines gläsernen Armringes. Das zweite latènezeitliche Objekt war ziemlich durch die Förderung und gleichfalls durch den Feldweg gestört worden, der auf seiner Oberfläche führte. Zwei Objekte gehörten der Úněticer Kultur an, obwohl eines von diesen auch Material der Kultur mit mährischer bemalter Keramik enthielt.

Anmerkung:

- 1 S. Stuchlík, Další záchranné akce ve štěrkovně v Mušově /okr. Břeclav/, PV 1979, Brno 1981, 21, hier auch die weitere Literatur; D. Jelínková, Nálezy z doby římské ze štěrkovny v Mušově, PV 1980, Brno 1982, 17, Abb. 11.

NEOLITICKÁ A MLADOBRONZOVÁ OSADA U SUŠICE

/okr. Přerov/

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Spolupracovník opavské expozitury AÚ ČSAV Brno Stanislav Šromota upozornil autora na výskyt pravěkého materiálu v poloze Sušice - Předlibuší. Lokalita se nachází na prvé, levobřežní terase říčky Libuše přibližně 300 - 400 m severozápadně od mostu okresní silnice Radslavice - Sušice - Nové Dvory - Lipník n/Bečvou, ležící u samoty Kudlov. Při terénním průzkumu získaný materiál dokládá existenci osady lidu s lineární keramikou, charakterisovanou fází s jednoduchými rytými liniemi a "notovými hlavičkami". Úlomky keramiky doprovází i charakteristická štípaná industrie, v níž vyniká široké čepelovité škrabadlo a široký vrták - ozub, kombinovaný s vrubem. Druhou složku nalezených dokladů hmotné kultury tvoří zlomky keramiky, které můžeme s největší pravděpodobností datovat do slezské a platěnické kultury lidu popelnicových polí.

Neolithische und jungbronzezeitliche Niederlassung bei Sušice /Bez. Přerov/. Ungefähr 300 - 400 m nordwestlich von der Einöde Sušice-Kudlov /Bez. Přerov/ wurde auf der linksufrigen Terrasse des Flüsschens Libuše eine Niederlassung festgestellt, die in den Zeitabschnitt der Linearkeramik und in die Schlesische sowie Platěnicer Phase der Urnenfelderkultur datiert ist.

TERÉNNÍ ARCHEOLOGICKÝ PRŮZKUM NA JIŽNÍ A JIHOZÁPADNÍ MORAVĚ

Jaromír Kovárník, Jihomoravské muzeum Znojmo

Terénní archeologický průzkum byl v roce 1982 zaměřen na území okresů Třebíč a Znojmo. Z uvedeného přehledu je patrné, že část nově zjištěných archeologických lokalit byla zaregistrována v souvislosti s různými zemními pracemi. Avšak ne vždy se setkáváme s tím, že jsme na případné archeologické nálezy upozorněni pracovníky organizace, která práce provádí. Stále efektivní je proto systematický terénní průzkum, při němž můžeme velmi podrobně zmapovat archeologické lokality v katastrech jednotlivých obcí.

Blatnice II /okres Třebíč/

Další sídliště pravděpodobně z mladší doby kamenné Blatnice II se nachází asi 1 000 m od východního okraje vesnice. Lokalita leží na východním až jihovýchodním svahu, na němž jsme našli zlomky hliněných nádob.

Blanné /okr. Znojmo/

Archeologická lokalita se nalézá asi 400 m severozápadně od obce. Fragmenty keramiky obsahují vyšší procento tuhy. Podle některých výzdobných prvků lze nálezový materiál zařadit do mladohradištního období.

Bohušice II /okr. Třebíč/

Na levé terase Rokytky přibližně 800 m jihovýchodně od Bohušic byly zjištěny již v roce 1972 nálezy větších fragmentů pravěké keramiky. Dále jsme tu našli několik rohovcových ústěpů.

Bohušice III /okr. Třebíč/

Nevýrazné zlomky pravěké keramiky pocházejí z pole, ležícího přibližně 600 m severovýchodně od vsi. Jejich bližší zařazení není prozatím možné.

Bohušice IV /okr. Třebíč/

Další archeologická lokalita se rozkládá na jihovýchodním svahu nad Bohušickým rybníkem. Poloha je vzdálena asi 200 m jihozápadně Bohušic. V keramice je jako příměs tuha. Část střepů pochází z doby halštatské a zbývající jsou mladohradištního stáří.

Bohutice I /okr. Znojmo/

Sídliště horákovské kultury se nachází asi 200 m západně Bohutic na jihovýchodním svahu. Byla tu nalezena charakteristická keramika s příměsí tuhy, zdobená tuhováním. Kromě toho pochází z této lokality i štípaná industrie, která je velmi často pěkně retušována¹.

Bohutice II /okr. Znojmo/

Střepy z doby popelnicových polí a z doby rozkvětu horákovské kultury starší doby železné jsme zjistili na svahu asi 250 m nad obcí. Dnes je tu vysázen merunkový sad.

Brno-Nový Lískovec /okr. Brno-město/

Na jaře 1982 zjistil při povrchovém průzkumu pravěké sídliště u Nového Lískovce S. Kovárník. Lokalita se nachází po levé straně dálničního přívaděče ve směru Brno-Praha asi 200 m jihovýchodně od obce. Byly tu nalezeny střepy kultury s lineární keramikou, početná kamenná broušená a štípaná industrie. Dále zde byla nalezena štípaná industrie paleolitického stáří.

Ctidružice II /okr. Znojmo/

Při severovýchodním okraji vsi na levé straně Ctidružického potoka jsme zachytili výskyt střepů, zdobených několikanásobnou vlnicí a obvodovými rýhami. V keramické hmotě je příměs tuhy. Nálezy zlomků keramiky můžeme proto datovat do mladší doby hradištní. Nedaleko od místa nálezů stojí v poli stodola. První sběry jsme tu učinili v roce 1973.

Ctidružice III /okr. Znojmo/

Kromě nálezů moravské malované keramiky na Stejskalově poli u nádraží, kde prováděl výzkumy F. Vil domec, jsme našli další doklady osídlení lidem této kultury asi 300 m východně až jihovýchodně od Ctidružic. Jde o mírný jihovýchodní svah na pravé straně Ctidružického potoka nedaleko železniční trati z Moravských Budějovic do Znojma. Zaznamenali jsme zde výskyt zlomků keramiky a nálezy štípané industrie.

Ctidružice IV /okr. Znojmo/

Na poli nad Senným rybníkem asi 1 200 m jižně obce jsme našli další archeologickou lokalitu. Pocházejí z ní zlomky keramiky, lichoběžníkovitá kamenná sekerka a kamenné štípané nástroje. Jeden úlomek keramiky je zdoben bochánkovitým plastickým výčnělkem. Je tedy možné, že poloha byla osídlena v mladším stupni kultury s moravskou malovanou keramikou.

Dědice I /okres Třebíč/

Pravěkou lokalitu Dědice jsme zjistili severozápadně od obce po levé straně silnice do Budkova. Roku 1971 jsme tu našli ve stěně lomu sídlištní jámy o průměru asi 70 cm a o hloubce přibližně 50 cm. V jedné z nich byl nalezen pazourkový úštěp, avšak keramika se tu nevykytla.

Dolní Lažany I /okr. Třebíč/

Nevýrazné zlomky keramiky a kamenné štípané nástroje jsme našli v roce 1982 při severním okraji vsi na poli po pravé straně silnice do Šebkovic. Zlomky s příměsí tuhy by mohly být datovány do mladší nebo pozdní doby hradištní.

Horní Újezd /okres Třebíč/

Asi 500 m jižně obce byly na jaře 1982 nalezeny na poli s jihozápadním sklonem štípané nástroje a nevýrazné keramické fragmenty. Lokalitu jsme označili Horní Újezd I. Další velmi narušené střepy byly objeveny na pozemku před Újezdským mlýnem asi 1 500 m jihozápadně od vesnice.

Chvalovice I /okr. Znojmo/

Při terénním průzkumu okolí Chvalovic jsme zachytili asi 2 000 m severozápadně od vsi porušené objekty únětické kultury. Šlo o typické zásobnicové jámy s kruhovitým okrajem a konickými stěnami. Zásyp objektů byl šedočerný. Obsahoval fragmenty hrnků, velkých mís, zásobnic, štípané nástroje, zvířecí kosti aj.

Ivančice /okr. Brno-venkov/

Při stavebních úpravách v areálu Okresní nemocnice v Ivančicích byly porušeny objekty horákovské kultury a kulturní vrstva ze středověku /15. - 16. stol./. Z horákovských jam pochází keramika s typickou výzdobou plastických lišt, výčnělků a zlomky nádob s vhloubenou výzdobou. Některé zvířecí kosti jsou opatřeny několika zářezy. Středověký keramický materiál obsahuje slídu. Profilace nádob je charakteristická zejména pro 2. polovinu 15. století.

Jakubov I /okr. Třebíč/

Při hloubení základů a sklepů budovy přímo v areálu obce byly porušeny archeologické objekty, v nichž se našly střepy mladohradištní keramiky. Kromě toho z výkopu pocházejí i fragmenty nádob ze středověku /15. stol./. Na nálezy upozornil F. Papoušek z Blatnice.

Jiřice u Miroslavi I /okr. Znojmo/

Koncem srpna 1982 ohlásil archeologickému oddělení Jihomoravského muzea ve Znojmě S. Kratina, technik JZD v Jiřicích, nálezy keramiky a zvířecích kostí, které posbíral v rýze plynovodu za obcí. Porušené archeologické objekty se nacházely po obou stranách silnice do Troskotovic asi 500 m východně obce. Průzkumem bylo zjištěno, že jde o sídlištní jámy z mladší doby kamenné, horákovské kultury starší doby železné a zbývající byly z mladší doby hradištní. U mladohradištní keramiky byly zjištěny na dnech hrncířské značky.

Krhov /okr. Třebíč/

Východně obce nedaleko jejího okraje jsme našli zlomky keramiky, která by mohla pocházet z halštatského období. Lokalita byla označena Krhov II. V katastru obce se také vyskytuje surovina ke zhotovování štípané industrie. Rohovcový materiál se nachází asi 600 m východně Krhova. Toto místo jsme pracovníčně označili Krhov III. Výchoz opálů používaných v mladší době kamenné ke štípaní nástrojů se nalézá přibližně 100 m východně od sídliště šáreckého stupně kultury s lineární keramikou u rybníku Utopenec /Krhov I/. Lokalita s výskytem opálů byla označena Krhov IV.

Lesůňky /okr. Třebíč/

V pořadí již osmé pravěké sídliště v katastru Lesůňek bylo zachyceno asi 1 500 m severně obce, po pravé straně polní cesty do Vacenovic v blízkosti menšího lesíka. Při povrchovém sběru v roce 1982 jsme tu zachránili zlomky keramiky a kamenné štípané nástroje. Je velmi pravděpodobné, že ji opět můžeme datovat do neolitu, případně do eneolitu. Pravěké sídliště bylo označeno Lesůňky VIII. Na pravém břehu potoka tekoucího od Dolních Lažan asi 300 m jihozápadně od vesnice se rozkládá další lokalita s pozůstatky osídlení lidem kultury s moravskou malovanou keramikou. Také v tomto případě zabírá lokalita část katastru Lesůňek a zbývající část zabíhá do území Jaroměřic n/R, místní části Popovice. V kolekcích nálezů jsou keramické střepy a štípaná industrie.

Miroslav II /okr. Znojmo/

V roce 1982 byly prováděny stavební úpravy domů, které se nacházejí za budovou Městského národního výboru. Došlo k porušení několika středověkých objektů, z nichž pochází keramika s velkou příměsí slídy. Podle profilů okrajů hrnců a podle tvaru pokliček lze uvedené nálezy zařadit do 2. poloviny 15. století.

Moravský Krumlov /okr. Znojmo/

Na polích za lesíkem "Vrabčí hájek" přibližně 2 000 m jihozápadně od Moravského Krumlova prováděl v roce 1982 povrchové sběry P. Kadlec². Našel tu keramiku, štípanou industrii, měděné dlátka a část bronzového srpů. V trati "Vrabčí hájek" prováděl sběry již J. Kaufman v roce 1958 a zjistil tu sídliště velatické kultury.

Myslibořice /okr. Třebíč/

Doklady pobytu člověka v okolí Myslibořice v pravěkém období jsme zjistili v roce 1972 na polích pod školou. Byly zde získány zlomky nádob, několik kusů vypálené mazanice s otisky prutů a bíle patinované čepelky z rohovce. Lokalita Myslibořice II tedy byla osídlena ve starší a mladší době kamenné.

Přibližně 1 500 m severozápadně od vesnice na okraji lesa v trati "Myslibořické polesí" byly objeveny mohyly s kamenným pláštěm. Je však škoda, že všechny mají uprostřed vyhloubené sondy. Mohylník byl označen Myslibořice III.

Asi 200 m severně popisovaného mohylníku jsou v lese nad malým potůčkem zbytky opevnění, které se skládá z příkopu a valu. Z tělesa valu pochází zlomek vypálené mazanice a rohovcový úštěp. Tuto opevněnou polohu jsme označili Myslibořice IV. Na poli pod tímto opevněným místem byly narušeny při okraji lesa při orbě sídlištní objekty z mladší doby hradištní s charakteristickou silnostěnnou tuhovou keramikou. Zásobnice byly zdobeny vlnicí a vpichy uspořádanými do krokvice. Uvedená lokalita byla označena Myslibořice V.

Na poli poblíž popisovaných mohyl a nedaleko porušených mladohradištních jam se soustřeďují nálezy keramiky, kamenné broušené industrie i štípaných nástrojů kultury s moravskou malovanou keramikou.

Oblekovice /okr. Znojmo/

Žárový hrob přechodného velaticko-podolského stupně byl porušen ve Znojmě-Oblekovicích na stavební parcele č. 498³. Místo nálezů se nachází po levé straně silnice ze Znojma do Chvalovic. Je zřejmé, že žárový hrob patří do areálu nekropole, kterou zkoumal v letech 1958-1963 J. Říhový⁴. V popelnicovém hrobu byly dvě nádoby /hrnek a hrncovitý tvar/. V kremaci se dochovaly zbytky náramku z bronzového drátu.

Ohrazenice /okr. Třebíč/

Okolí Ohrazenice bylo velmi intenzivně osídleno také v mladší a pozdní době hradištní. Pozůstatky slovanského osídlení z uvedeného období byly zjištěny v poloze s tratovým názvem Skřence, která leží asi 500 m severozápadně obce. Tato lokalita byla pracovně označena Ohrazenice III. Zlomky keramiky byly zdobeny několikanásobnou vlnicí.

Na poli v trati "Za Dražkama" poblíž kravína JZD byly v roce 1969 zjištěny zlomky mladohradištní keramiky zdobené vlnicí a obvodovými rýhami. Vyskytla se tu i štípaná industrie, z níž některé nástroje byly retušovány. Mladohradištní sídliště zabírá ještě část zahrady domu č.p. 26, kde byly v roce 1978 nalezeny další fragmenty nádob. Mladohradištní lokalita se tedy rozprostírala na celém jihovýchodním svahu i v nynějším areálu obce po pravé straně potoka Nedveka. Byla označena Ohrazenice IV.

Při melioracích pole v poloze "U Jenovefky" po levé straně silnice z Ohrazenice na Dvůrek bylo v roce 1972 porušeno několik mladohradištních sídlištních objektů. Lokalita označená Ohrazenice V se nachází 250 m jihozápadně od vsi a leží na jihovýchodním svahu mezi dvěma potůčky. Meliorační práce byly také prováděny asi 700 m jižně vesnice na pozemku s tratovým názvem "Vokrolice". Jde o mírný severovýchodní svah, který přechází v inundaci malého potůčku. Bylo tu poškozeno několik archeologických objektů, z nichž byly zachráněny fragmenty silnostěnných zásobnic, tuhová keramika, část železného předmětu a zuhelnatělá organická hmota. Na protější straně se rozkládá dříve již zmíněná lokalita Ohrazenice V. Je možné, že mladohradištní osada Ohrazenice VI má větší rozlohu a zasahuje do tratí "Horní" a "Dolní Dlouhy", které leží ještě více na severozápad. Byl tu nalezen rovněž mladohradištní materiál a štípaná industrie.

Další slovanské nálezy se vyskytují v trati "Markvartník", která se nachází asi 1 600 m západně od Ohrazenice po pravé straně silnice z Blatnice na Dvůrek. Výzdoba nádob vlnicí, tvarování okrajů a vysoké množství tuhy jako příměsi v keramické hmotě dovoluje nálezový materiál zařadit do mladohradištního až pozdně hradištního období. Lokalita byla označena Ohrazenice VII.

Drobné střepy tuhové keramiky s největší pravděpodobností mladohradištního stáří jsme našli na levém břehu potoka Nedveka v trati "Kerchovec". Lokalita označená Ohrazenice VIII leží při jihovýchodním okraji obce na plošině, která k severozápadu prudce spadá do údolí jmenovaného potoka.

Také osídlení ze starších období pravěku bylo v okolí Ohrazenice poměrně bohaté.

Již od roku 1969 byly prováděny sběry v polích v trati "U hrušky". Jde o svah s jihovýchodním sklonem, který je vzdálen asi 1 500 m jižně od vsi. Z pravěké lokality pocházejí úlomky nádob, drobná kamenná sekerka s vybroušenou klikatkou na hřbetní části a štípané nástroje. Jsou mezi nimi zastoupena škrabadla, vrtáčky a čepelky. Pravěké sídliště bylo označeno Ohrazenice X.

Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou jsme zjistili v listopadu 1974 na levém břehu potoka Nedveka asi 200 m severozápadně od obce. Jde o polohu na terase se strmým spádem do údolí. Její podloží je pokryto spraší. Povrchovým sběrem tu byly získány úlomky nádob, část kamenné sekerky a několik rohovcových úštěpů. Lokalita byla označena Ohrazenice XI.

Na mírném jihovýchodním svahu asi 1 500 m jihovýchodně obce v trati "Šebestka" byly v roce 1982 zjištěny doklady osídlení z mladší doby kamenné. Z této lokality Ohrazenice XII pocházejí střepy a štípaná industrie.

Roku 1973 jsme našli na polích po obou stranách polní cesty od trati "U obrázku" směrem k trati "U dubu" několik nevýrazných střípků a ústěpů rohovce. Jižní svah má tratový název V tálech a je vzdálen asi 1 500 m jižně obce. Nálezy z této polohy můžeme předběžně zařadit do mladší doby kamenné. Neolitická lokalita "V tálech" byla označena Ohrazenice XIII. Asi 400 m jihovýchodně od popisované lokality Ohrazenice XIII na jihovýchodním svahu s tratovým názvem "Voráčovská" našel při orbě R. Říha z Ohrazenice kamennou sekerku. Na tomtéž svahu, avšak nad polní cestou až v lese byly ve 40. letech nalezeny lidské kosti. Lokalita byla označena Ohrazenice XIV.

Olbramovice /okr. Znojmo/

V areálu JZD Olbramovice byla narušena jáma větších rozměrů. Měla vakovité stěny a maximální prů - měr dosahoval 220 cm. Její výplň byla zvrstvená. Obsahovala keramiku, početné zvířecí kosti a železnou strusku. Některé zlomky den nesly hrnčířské značky. Soubor nálezů můžeme datovat do mladší doby hra - dištní.

Popovice I /okr. Třebíč/

Při terénním průzkumu Jaroměřicka jsme zjistili stopy neolitického osídlení v katastru obce Popovic. Pravěké sídliště se nachází asi 500 m severozápadně od vesnice po levé straně železniční trati ze Znojma do Okříšek. Podle získaného materiálu datujeme uvedenou lokalitu do období kultury s moravskou malova - nou keramikou.

Prosiměřice-Bohunice /okr. Znojmo/

Fragmenty horákovské keramiky a zlomky kostí byly nalezeny na staveništi rodinných domků v Prosimě - řicích, místní části Bohunice. Nálezy se soustřeďují na pravé terase Jevišovky. Místy je tu vytvořena tma - vá kulturní vrstva, která také obsahuje pravěký materiál. Při výstavbě domků byly porušeny i sídlištní ob - jekty a pec. Na další porušené horákovské objekty nás upozornil J. Brník z Těšetic. Později zde provedl záchranný výzkum AÚ ČSAV v Brně.

Příložany /okr. Třebíč/

Jižně Příložan asi 50 m vpravo pod silnicí z Jaroměřic n/R do Myslibořic byly v roce 1980 povrchovým sběrem zachráněny zlomky nádob, které lze rámcově zařadit do mladší doby kamenné. Sídliště bylo označe - no Příložany II.

Při pokračování průzkumu okolí Příložan jsme objevili na poli vpravo silnice do Myslibořic asi 2 500 m vý - chodně obce doklady osídlení lidem kultury s moravskou malovanou keramikou. Pochází odtud střepový ke - ramický materiál a kamenná štípaná industrie, která nese retuš. Neolitické sídliště bylo označeno Přílo - žany III.

Příštpo /okr. Třebíč/

Další výskyt keramických fragmentů a kamenných štípaných nástrojů pravděpodobně z mladší doby kamen - né v katastru Příštpa byl zaznamenán v roce 1976 na poli nad bývalým hliníkem cihelny asi 700 m severozá - padně vsi. Neolitická lokalita byla pracovně označena Příštpo IX. Fragmenty pravěkých nádob a štípané rohovcové nástroje jsme zaznamenali v roce 1975 asi 2 500 m jihozápadně Příštpa na poli, které zabíhá do Trojanova lesa. Poloha má tratový název "Černá smoha" a leží nedaleko trati "Pod novým rybníkem". Loka - lita byla označena Příštpo X.

Rácovice /okr. Třebíč/

V roce 1972 jsme našli na poli asi 800 m severně obce lichoběžníkovitou sekerku s nesouměrným ostrím. Jde o velmi pěkně vypracovaný nástroj.

Při povrchovém sběru v okolí Rácovic v roce 1982 jsme zachytili další stopy pravěkého osídlení na pravém břehu potoka pod vsí ve směru k Velkému Újezdu. Kromě keramických střepů zde byl získán menší počet ka - menných štípaných nástrojů. Lokalita byla pracovně označena Rácovice II. Časově ji můžeme zařadit do mlad - ší doby kamenné.

Račice /okr. Třebíč/

V roce 1982 jsme zjistili další výchoz suroviny ke štípaní kamenných nástrojů asi 250 m jihozápadně obce. Lokalita zabíhá ještě do katastru sousední obce Krhov.

Skalice I /okr. Znojmo/

Při sázení ovocných stromků v trati "Na zahumenicích" přibližně 50 m od jihozápadního okraje obce na - šel P. Macků několik pravěkých nádob a kostěnou jehlici s očkem. Jde o džbánec, mísu se čtyřmi úšky na podhrdlí a šálek s plastickým výčnělkem na těle naproti úšce. Nálezy zařazujeme do pozdního eneolitu, do protoúnětické fáze únětické kultury⁵.

Slavice I /okr. Třebíč/

Po obou stranách silnice ze Slavic do Mikulovic asi 500 m daleko se nacházejí pravěké střepy nádob a štípané industrie. Dva rohovcové ústěpy jsou patinovány. Nedaleko je lokalita s výskytem vltavínů. Nále - zy jsme tu zjistili již v polovině sedmdesátých let.

Slavíkovice - Dobrá Voda /okr. Třebíč/

Na polích ležících asi 700 m od Dobré Vody sbíral v podzimních měsících po obou stranách polní cesty ze Slavíkovíc do Kdousova zlomky tuhé keramiky F. Křivánek, učitel v.v. z Blížkovic. Silnostenná tuhá keramika je zde zastoupena částmi okrajů, zdobených podhrdlí, výduti a den. Archeologický materiál můžeme datovat do mladší doby hradištní. Podle tradice tu měla stávat vesnice Trpičovice⁶.

Suchohrdly II /okr. Znojmo/

Sídliště asi z mladší doby kamenné jsme podchytili 700 m jižně od vsi. Nachází se na poli po pravé straně silnice ze Suchohrdel na křižovatku se silnicí Znojmo-Brno. Povrchovým sběrem jsme tu získali menší střepy nádob a štípané nástroje. Severovýchodně ve vzdálenosti 800 m se nalézá mladopaleolitická stanice Suchohrdly I⁷.

Šatov I /okr. Znojmo/

Pravěké sídliště jsme doložili rovněž asi 1 000 m severovýchodně od Šatova. Našli jsme zde úlomky keramiky z doby bronzové /únětické kultury aj./.

Šatov II /okr. Znojmo/

Nálezy z mladší doby kamenné a z doby bronzové jsme zachytili po pravé straně silnice z Chvalovic do Šatova na katastrálním rozhraní obou obcí. Lokalita leží přibližně 2 500 m východně od Šatova. Poloha byla v průběhu pravěku osídlena po delší dobu. Na profilu je zde zřejmá sídlištní kulturní vrstva s nálezy keramiky a fragmentů zvířecích kostí.

Šebkovic III /okr. Třebíč/

Na rozhraní katastrů Šebkovic a Horního Újezda asi 1 000 m severovýchodně obce jsme našli část zdobené výduti nádoby. Byla zhotovena z vytvářecí směsi s příměsí větších zrn ostřiva a s příměsí tuhy. Fragment byl na povrchu zdoben rýhami jdoucími ve směru od hrdla ke dnu. Jde o zlomek laténské nádoby z mladšího až pozdního vývojového stupně. Lokalita leží na správnějším svahu s jihovýchodním sklonem na pravém břehu Rokytne před Újezdským mlýnem.

Šumná /okr. Znojmo/

Rýhy pro vodovodní potrubí protuly v obci středověké objekty. S. Čurda ze Znojma z nich zachránil železný srp, na němž je velmi pěkně zachovalá značka.

Tulešice /okr. Znojmo/

Keramiku z doby popelnicových polí mladší doby bronzové zjistil a také na nálezy upozornil S. Čurda, a to 1 500 m severně od Tulešic. Byly tu prováděny meliorační práce, při nichž bylo poškozeno několik pravěkých objektů⁸.

Vacenovice /okr. Třebíč/

Při terénním archeologickém výzkumu mikroregionu Vacenovic jsme zjistili po pravé straně silnice do Horního Újezda u severozápadního okraje obce výskyt zlomků nádob a rohových ústěpů. Pravěké sídliště se rozkládá na mírném jižním svahu. Kulturní příslušnost nelze u nálezů prozatím přesně stanovit.

V areálu obce na obou březích potůčku protékajícího Vacenovicemi jsme v roce 1972 našli tuhé střepy, které byly zdobené vlnicí a rýhami. Nálezy můžeme datovat do mladší doby hradištní. Lokalitu jsme pravděpodobně označili Vacenovice II.

Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou Vacenovice III jsme zachytili asi 100 m severovýchodně od nově vybudovaného rybníku. Lokalita se nachází na mírném terénním vyvýšenině. Zachránili jsme tu zlomky nádob a kusy vypálené mazanice, která snad pochází z destrukce pece.

Pravěké sídliště Vacenovice IV se nalézá na mírném jižním svahu na levém břehu malého potůčku. Lokalita je vzdálena asi 600 m severozápadně od obce. Při povrchovém sběru jsme tu našli zlomky nádob horákovské kultury, které vykazují některé znaky pozdní jaroměřicko-střelické fáze. Mohlo by jít o sídliště, z něhož pocházejí nálezy, uložené v Palliardiho sbírce v Moravském muzeu v Brně.

Vlevo silnice z Jaroměřic n/R na poli kolem Denemarkovy stodoly před obcí jsme našli sídliště z mladší doby kamenné. Je možné, že tu jde o již dříve uváděné sídliště lidu kultury s lineární a vypíchanou keramikou s traťovým názvem "U studně"⁹. Lokalitu jsme označili Vacenovice V.

Vranov n/D /okr. Znojmo/

Vody Vranovské přehrady vyplavují přímo na pláži nedaleko přístaviště archeologické nálezy, které můžeme rámcově zařadit do mladšího paleolitu a pozdní doby kamenné. Zachránili jsme tu okraje hrncovitých nádob, střepy s plastickými výčnělky a štípané čepelky. Některá štípaná industrie byla patinována a jiná měla typický srpový lesk na oretušovaném ostří. Tyto čepelky měly na svém povrchu zachovány i zbytky černé organické hmoty /pryskyřice/. Jde tedy o další sídliště výšinného charakteru na toku Dyje.

Výčapy III /okr. Třebíč/

Na pravém břehu potůčku tekoucího od Petrůvek mezi lokalitami mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou Výčapy I a II jsme v roce 1975 zachytili porušené archeologické objekty. Zlomky keramiky je možno datovat do mladší doby hradištní.

Znojmo - hrad

V prosinci 1982 bylo upravováno podzemí hradu ve Znojmě. Při této příležitosti zde byla provedena zjišťovací sonda. Archeologický průzkum probíhal v západní části podzemí při hradební zdi. Byly tu odkryty dvě podlahy. V hloubce 60 cm jsme našli malou stříbrnou minci. Jde o parvus z počátečního období vlády Karla IV¹⁰. V těchto místech byla nalezena i bronzová přezka. Zásyp dále obsahoval středověkou keramiku /14. - 16. století/, železné předměty, zlomky skleněných pohárů a dalších předmětů ze skla, část kostěné ozdoby a početné zvířecí kosti. Ve vrstvě 100 cm jsme zachytili asi 105 cm široké lomové zdivo pojené vápennou maltou. Šikmo k tomuto zdivu se přimykala hradební zeď.

V hloubce 150 cm jsme zjistili destrukci stavby dřevohlinité konstrukce. Na velkých kusech vypálené mazanice jsme zjistili otisky prken nebo trámů. Keramiku z této vrstvy můžeme datovat do 13. století. Ve vrstvách nasedajících na skalnaté podloží byla keramika zdobená několikanásobnou vlnicí, která je datována do 10. století¹¹. Mezi nálezy z posledních vrstev se samozřejmě vyskytly zlomky keramiky z pozdní doby kamenné a fragment kamenného sekeromlatu /keramika zdobená brázděným vpichem, kanelovaná keramika apod./ a keramika ze starší doby železné.

Znojmo - karner

V roce 1982 dokončilo Jihomoravské muzeum ve Znojmě archeologický výzkum pozdně románského až raně gotického karneru na ostrohu u mikulášského kostela. Válcové zdivo stavby má dochovanou výšku kolem 8 m. Spodní část stavby byla zaklenuta oktogonální klenbou.

V okolí karneru byly provedeny ještě další čtyři sondy, které zkoumaly jeho vztah ke stavbě mikulášského kostela, poschoďové václavské kapli a ke hradebnímu zdivu. Nejstarší keramický materiál můžeme zařadit z velké většiny do poloviny 13. století a do tohoto období také řadíme počátek zkoumané stavby.

Žerotice I /okr. Znojmo/

Více než dvacet sídlištních jam bylo porušeno výkopy pro potrubí závlah na poli po levé straně silnice z Tvořihráze do Žerotic asi 50 m před vsí. Kromě toho byly ve výkopu patrné profily několika žlábků. Na základě rozboru keramiky přináležely některé objekty do starší doby bronzové a další do mladší doby bronzové, do období popelnicových polí. Asi 200 m od silnice na tomtéž poli jsme zjistili objekty s keramikou z dobou několikanásobnou vlnicí, která patří mladohradištnímu období.

Žerotice II /okr. Znojmo/

Sídlištní objekt větších rozměrů jsme zjistili 750 m severozápadně od Žerotic ve výkopu vedoucím na katastrální území Horních Dunajovic. Podle některých zachráněných nálezů šlo o objekt z pozdně eneolitického období.

Poznámky:

- 1 Na nálezy nás upozornil P. Svoboda z Bohutic.
- 2 Za možnost shlédnout nálezy a za spolupráci děkuji P. Kadlecovi z Moravského Krumlova.
- 3 Za oznámení nálezu děkuji s. ing. J. Poláčkovi, tajemníku ONV ve Znojmě.
- 4 J. Říhový, Das Urnengräberfeld in Oblekovice, FAP 12, Praha 1968.
- 5 Za předání archeologických artefaktů děkuji P. Macků ze Skalice.
- 6 Za shlédnutí nálezů děkuji F. Křivánkovi.
- 7 J. Kovárník, Další nálezy archeologického osídlení na jihozápadní Moravě /okr. Třebíč, Znojmo/, PV 1979, Brno 1981, 73.
- 8 S. Čurdovi děkuji za spolupráci.
- 9 F. Vildomec, Praehistorie okresu moravsko-budějovického sep.
- 10 Za laskavé určení děkuji Doc. Dr. J. Sejbalo, CSc., řediteli Moravského muzea v Brně.
- 11 Velmi srdečně děkuji Doc. Dr. B. Dostálovi, CSc., za konzultaci nad archeologickým materiálem.

Archäologische Terrainuntersuchung in Süd- und Südwestmähren. Während der Grabungssaison 1982 wurde eine systematische Terrainuntersuchung auf einem Teil des Gebietes Süd- und Südwestmährens durchgeführt. Zur Zeit kann sie uns glaubwürdige Angaben über die prähistorische und frühhistorische Besiedlung von archäologisch weniger bekannten Räumen gewähren. In unserem Falle hat sie vor allem für das Gebiet Südwestmährens eine Bedeutung, auch wenn sie in Gegenden die reich an archäologischen Funden sind, notwendig ist. Im Zusammenhang mit den immer zahlreicheren Eingriffen in den Boden gilt dies doppelt.

Die Ergebnisse der Terrainuntersuchung gestatten eine korrekte Rekonstruktion der prähistorischen und frühhistorischen Besiedlung im Rahmen der verfolgten Region. Aus der Terrainuntersuchung Südwestmährens ist ersichtlich, dass der Interessenraum besonders intensiv in der jüngeren und späten Steinzeit, nachher in der älteren und jüngeren Eisenzeit und schliesslich in der jüngeren Burgwallzeit besiedelt war. Die jungburgwallzeitliche Besiedlung mancher Lokalitäten übergeht kontinuierlich in die spätburgwallzeitliche und frühmittelalterliche Besiedlung.

Die archäologischen Lokalitäten in Südwestmähren befinden sich auch in relativ höheren Lagen, die Seehöhen über 450 Meter erreichen. Der Böhmischmährische Höhenzug konnte daher im Verlaufe der Urgeschichte eine Verbindung zwischen Südwestmähren und Südböhmen nicht verhindern.

ARCHEOLOGICKÁ SBÍRKA FR. PAPOUŠKA

Jiří Pavelčík, AÚ ČSAV Brno

Počátkem roku 1981 byla předána opavské expoziturně AÚ ČSAV Brno archeologická část sbírky známého moravského numismatika Fr. Papouška z Opavy. Nálezy byly získány v prvních dvou desetiletích našeho století a pocházejí ze dvou oblastí. Prvou z nich je jihozápadní Morava. Ze středověkého hradu na Starém zámku u Jevišovic /katastr Střelice/ je ve sbírce uložen železný srp, kosa, tři ostruhy s kolečky, čtyři gotické klíčky, dvouhrotá tzv. maďarská šipka s tulejí, tři nože, dvě přezky, podkova, třmen a bronzové ozdobné terčíkovité kování. Z tvrže v Lesůnkách /okr. Třebíč/ pochází římsovitý kachel s nápisem "Pane Bože pomoz" s réвовými úponky a třemi erby. Část broušeného neolitického sekeromlatu byla nalezena ve Výčapech-Štěpánovicích /okr. Třebíč/. Zlomky keramiky kultury popelnicových polí, železné slovanské /?/ kopí, úlomky keramiky ze 13. století a železná podkova pocházejí z Jaroměřic nad Rokynou. V polní trati "U Žabníku" na katastru téže obce byla nalezena část kopytovitého klínu a na "Hradišti" zlomky keramiky lidu popelnicových polí a z období mladšího středověku.

Druhou oblastí zastoupenou v Papouškově sbírce jsou střední Čechy. Ve Ždánicích /okr. Kolín/ bylo objeveno hladidlo kultury lidu s lineární keramikou, eneolitická kamenná sekerka a středověká železná dýčka /?/. Na katastru Malotic - Lhotek - Broučkova /okr. Kolín/ byly nalezeny části kopytovitých klínů, kamenná sekerka, bronzové kopí, úlomky nádob lidu popelnicových polí a hradištní. Zlomky kamenných sekeromlatů pocházejí z Lipan a Planan a kamenná sekerka z Vrbčan /vše okr. Kolín/. V Kouřimi - Molitorově byly získány neolitické a eneolitické kamenné nástroje, z území města středověké železné předměty a zlomky keramiky. Zastoupeny jsou i nálezy ze známého slavníkovského hradiska Stará Kouřim. Jsou to úlomky keramiky, železné předměty a zejména kamenný sloupek se čtyřmi reliéty obličejů na dřívku a šesti /tři jsou poškozeny/ na patce.

Archäologische Sammlung von Fr. Papoušek. Der Expositur in Opava des AÚ ČSAV wurde der archäologische Teil der Sammlung des verstorbenen führenden mährischen Numismatikers Fr. Papoušek aus Opava übergeben. In der Sammlung sind Funde aus Südwestmähren und aus der Umgebung von Kolín in Mittelböhmen vertreten.

ARCHEOLOGICKÁ SBÍRKA JAROSLAVA OTÝPKY Z BOLERADIC

/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

V říjnu 1982 předal dlouholetý spolupracovník Regionálního muzea J. Otýpka svoji sbírku archeologických nálezů do muzea. V době od r. 1960 se věnoval povrchovému sběru a záchraně archeologických památek v katastru Boleradic, které pečlivě ukládal a dokumentoval. V poloze "U hřbitova" zachránil z únětického pohřebiště zbytky asi šesti nádob. V poloze "Vícov" zachránil kahánek z doby římské. V poloze "Žleby a Kopanišna" našel bronzovou šipku, zlomky jehlice a zlomek únětické nádoby. Mnoho nálezů především z doby halštatské zachránil při budování objektů JZD. V poloze "U mlýna" zachránil množství keramiky z různých pravěkých kultur a hrob lidu s keramikou šnúrovou. Úlomky ložtického poháru, kachlů a cínová mísa byly nalezeny v poloze "Paseky", kde stával ve středověku hrad.

Archäologische Sammlung von Jaroslav Otýpka aus Boleradice /Bez. Břeclav/. Dem Museum in Mikulov wurden im Kataster Boleradice geborgene Funde übergeben. Ausser anderem Funde aus Gräbern der Üněticer Kultur und der Kultur mit Schnurkeramik, ein keramisches Lämpchen aus der römischen Kaiserzeit und Funde aus dem Mittelalter.

ARCHEOLOGICKÁ SBÍRKA ROSTISLAVA VAJBARA Z RAKVIC

/okr. Břeclav/

Josef Unger, Regionální muzeum Mikulov

V červenci 1982 předal kronikář R. Vajbar z Rakvic Regionálnímu muzeu v Mikulově sbírku archeologických nálezů, které po několik desetiletí zachraňoval při různých polních pracích v rakvickém katastru. Především se jedná o keramické zlomky z doby římské, nalézané jižně od dnešní vsi. Nechybí mezi nimi ani zlomky terra sigillata. Z těchto míst pochází i nálezy středo-, mlado- a pozdněhradištní keramiky, která svědčí o existenci slovanského sídliště, předchůdce dnešních Rakvic. V těchto starých Rakvicích byl někdy na počátku 12. stol. ukryt i velký poklad stříbrných mincí, objevený v březnu 1886¹.

Poznámka:

1 Nálezy mincí II, Praha 1956, 68.

Archäologische Sammlung von Rostislav Vajbar aus Rakvice /Bez. Břeclav/. In das Museum von Mikulov wurden Lesefunde, vor allem Keramikbruchstücke, aus der römischen Kaiserzeit /auch terra sigillata/ und burgwallzeitliche Scherben übergeben.

DOKUMENTACE HRADIŠŤ V ROCE 1982

/okr. Brno - město, Brno - venkov a Břeclav/

Miroslav Bálek, Miloš Čižmář, Ivo Rakovský, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 38; tab. 19/

K nejlépe dosud patrným terénním památkům patří pravěké a časně historické fortifikace. Jejich komplexní evidence a geodetická dokumentace je jedním z důležitých úkolů naší vědy a zvláště nyní, kdy v rámci intenzivní investiční výstavby a těžby surovin dochází k závažným zásahům člověka do původní tvárnosti krajiny a často i k devastaci archeologických lokalit. Proto v roce 1982 zahájili pracovníci AÚ ČSAV mapování právě těchto a časně historických hradišť. V první etapě, jejímž konečným výsledkem bude soupis a podrobná geodetická dokumentace lokalit v okresech Brno - město a Brno - venkov, bylo provedeno zaměření celkem osmi lokalit v uvedené oblasti /obr. 38/:

Brno - město

Brno - Líšeň "Chochoła"
Brno - Obřany "Hradisko"

Brno - venkov

Ivančice - "Réna"
Oslavany - "Dvorek"
Oslavany - "Náporky"
Pozořice - Jezera - "Hlásnica"
Pozořice - Jezera - "Hrádek"
Pozořice - Jezera - "Rékovi"

Na základě těchto měřických prací, na kterých se kromě autorů také podíleli M. Geisler, J. Hladký, A. Knechtová, A. Koutná, I. Krechler, L. Kundera a D. Vorlíčková, budou zhotoveny mapy jednotlivých lokalit v rozsahu měřítek 1 : 200; 1 : 500; 1 : 1 000.

Ve spolupráci s Regionálním muzeem v Mikulově bylo zaměřeno i halštatské hradisko v Morkůvkách /okr. Břeclav/.

V rámci IRB bylo ve spolupráci s n.p. Geofyzika Brno provedeno i geofyzikální měření na vybraných lokalitách. Na dvou pravěkých sídlištích - Pozořice - Jezera - "Hrádek" a Pozořice - Jezera - "Rékovi" jsme provedli i sondážní práce menšího rozsahu. Výzkum první z obou lokalit přinesl malou kolekci silně zkorodovaných střepů, které lze rámcově zařadit patrně do eneolitu. Na druhé lokalitě jsme nezjistili žádné nálezy.

V dokumentaci dalších lokalit v okresech Brno - město a Brno - venkov budeme pokračovat v roce 1983.

Dokumentation von mährischen Burgwällen im Jahre 1982 /Bez. Brno - město, Brno - venkov, Břeclav/. Im Rahmen der Vorbereitung eines Verzeichnisses mährischer Burgwälle wurden im Jahre 1982 eingehend geodetisch 8 ausgewählte Lokalitäten in den Bezirken Brno - město und Brno - venkov vermessen und im Vorsprung auch eine Lokalität im Bezirk Břeclav. Auf einigen Burgwällen führte man geophysikalische Messungen und kleine Sondagen durch.

INTERDISZIPLINARE RATIONALISIERUNGSBRIGADE /IRB/ - ARBEITSERGEBNISSE IM JAHRE 1982

Vladimír Hašek, Geofyzika n.p. Brno, Zdeněk Měřínský, Ladislav Págo AŮ ČSAV Brno

Die Forschungsarbeiten der IRB zur Ausnützung geophysikalischer und weiterer naturwissenschaftlicher sowie technischer Methoden verliefen nach dem langfristigen Tätigkeitsplan im Rahmen der einzelnen Sektionen gemäss der neuen, auf der Arbeitstagung der IRB am 22. Januar 1982 genehmigten Organisationsstruktur¹.

Die Tätigkeit im Rahmen der geophysikalischen Sektion knüpfte eng auf die methodischen sowie praktischen Schlussfolgerungen aus der Etappe 1981 und auf die Ergebnisse der Arbeitsaktivität in den anderen Sektionen der IRB an. Im J. 1982 konzentrierten sich die geophysikalischen Messungen im Einklang mit der Koordinierungstätigkeit der leitenden Gruppe hauptsächlich auf archäologische Lokalitäten, die im langfristigen Forschungsplan des AI ČSAV Brno eingereiht sind und in einem Falle /Blučina/ auch in dem der prähistorischen Abt. des Mährischen Museums in Brno. Vom Standpunkt der archäologischen Prospektion wurde durch geophysikalische Arbeiten vor allem die Problematik der befestigten Siedlungen /Graben, Wall, Wallmauern/, der Bauelemente /Grundgemäuer/ und des Siedlungswesens /Siedlungsausmass, Lage der einzelnen Objekte/gelöst.

Bei der Lösung der angeforderten Aufgaben auf den einzelnen Lokalitäten machte sich hauptsächlich die Magnetometrie geltend, in einem kleineren Ausmass war auch die Geoelektrik in Modifikation der Widerstandsprofilierung bei einer symmetrischen Anordnung der Elektroden vertreten. Die eigentlichen Terrainarbeiten führten Mitglieder des Zentrums der methodischen Forschung in der Geophysik PVŮ des N.B. Geofyzika Brno /Ing. Vojkúvka, Ing. Pantl, Dr. Hašek, CSc., L. Novotná/ in Zusammenarbeit mit dem Betrieb IVT /P. G. Mayer/ durch. Die Datenverarbeitung und Interpretation gewährleistete Dr. V. Hašek, CSc. und die archäologische Beurteilung der Ergebnisse geophysikalischer Arbeiten führten Dr. Z. Měřínský, Dr. M. Salaš und Ing. M. Bálek durch. Die numerische und graphische Dokumentation verarbeitete L. Novotná.

Messungen verliefen auf den Lokalitäten Blučina "Cezavy", Bez. Brno - venkov /Verfolgen der bronzezeitlichen Befestigung; E-Geoelektrik/, Pozoříce - Jezera "Rékovi", Bez. Brno - venkov /Befestigung der Boleráz Gruppe der Kultur mit kannelierter Keramik; M - Magnetometrie/, Brno - Lišen "Chochoła", Bez. Brno - město /hallstattzeitliche Befestigung; M/, Ivančice "Réna", Bez. Brno - venkov /bronzezeitlicher Burgwall und vorausgesetzte slawische Fortifikation; M/, Strachotín "Petrova louka", Bez. Břeclav /grossmährischer Burgwall; M/, Rokštejn, K.G. Panská Lhota, Bez. Jihlava /mittelalterliche Burg; M/. Ausser den Messungen auf der Lokalität Blučina "Cezavy" für die prähistorische Abt. des Mährischen Museums in Brno /Dr. M. Salaš/ waren weitere Aktionen im Rahmen der Forschungsaufgaben des AI ČSAV Brno durchgeführt worden und zwar in Zusammenarbeit mit Dr. Z. Měřínský /Burg Rokštejn, Strachotín "Petrova louka"/ und Ing. M. Bálek /Pozoříce - Jezera, Brno - Lišen, Ivančice "Réna"/.

In den Rahmen der Tätigkeit der chemischen Sektion wurde auf Grund des Beschlusses der letzten Arbeitstagung die Erforschung der Möglichkeiten der Ausnützung nicht destruktiver Analysen eingereiht, die Ing. Z. Hrdlička, CSc. von der neutronographischen Arbeitsstelle des ÚJV Řež durchführt. Bei dieser Aufgabe hat man eine Auswahl von verschiedenen Fundtypen bearbeitet, ihr Material sowie die Produktionstechnologie mit eingenommen /z.B. verschiedene Arten von Eisgegenständen, Keramik usw./ mit dem Ziel, die Möglichkeiten einer Neutronographischen-Aufnahme und den Aussagewert der Aufnahmen für die archäologische Interpretation festzustellen. Vielversprechende Ergebnisse hat man besonders bei der Untersuchung einer Kollektion grossmährischer Schwerter aus Pohansko bei Břeclav erreicht und gewisse Möglichkeiten vor allem sofern es die Produktionstechnologie betrifft, deuteten auch die Keramikaufnahmen an². Die weitere Tätigkeit der chemischen Sektion /Dr. L. Págo, Dr. F. Obr/ setzte im Rahmen des langfristigen Planes mit Analysen des archäologischen Materiales mit der Methode der Emissionsspektalanalyse und Laserspektalanalyse fort. Der grössere Teil der Analysen befasste sich besonders mit Metallgegenständen aus den ältesten Kulturzeitaltern, von verschiedenen Lokalitäten aus Mähren und der Slowakei. Mit diesen nicht destruktiven Methoden hat man ebenfalls Analysen einiger Produktionswerkzeuge und -behelfe /z.B. Gussformen, Tiegel, Löffel u.a./ durchgeführt und es wurde auch die chemische Zusammensetzung von Glas, Keramik, Glasuren und Oberflächenschichten auf der Keramik u. ä. festgestellt.

Auf grund der Bestimmung der Gitterparameter hat man verlässlich die Mineralzusammensetzung einer Reihe von Naturfarbstoffen /Verzierung/ am keramischen Material sowie die alleinige Zusammensetzung der Keramik, ferner die Zusammensetzung einiger Mörtel und Mörtelbewurfe /z.B. Burg - Bratislava und weitere/, mit Hilfe der Roentgendifraktion bestimmt.

In einigen Fällen hat man zur Feststellung der chemischen Zusammensetzung von Rohstoffresten, die in geringfügigen Spuren auf den Produktionswerkzeugen und - behelfen haften bleiben, gleichzeitig auch die Neutronaktivierungsmethode verwendet /z.B. Mochovce, Bez. Nitra u.a./.

Die nordmährische Gruppe der IRB entfaltete ihre Tätigkeit weiterhin in Zusammenarbeit mit der Montanistischen Hochschule in Ostrava /Doz. Dr. K. Müller, CSc./ . Man hat geophysikale Messungen auf der äneolithischen befestigten Siedlung in Hlinsko bei Lipník /Bez. Přerov/, dem slawischen Burgwall Chotěbuz "Podobora" /Bez. Frýdek - Místek/ und dem mittelalterlichen Hausberg Mosty /Bez. Frýdek - Místek/ vorgenommen. Die Problematik der Ausnützung der Geophysik in der Archäologie war auch Gegenstand einer Diplomarbeit auf der Montanistischen Hochschule in Ostrava.

Die metallurgische Sektion /Dr. V. Souchopová, Dr. K. Stránský, DrSc./ setzte in den geplanten Versuchsschmelzen fort. Es waren dies Versuchsschmelzverfahren in der Rekonstruktion eines eingebauten Ofens mit dünnwandiger Brust. Als Vorlage diente Ofen Nr. 1, der bei der archäologischen Grabung einer Verhüttungswerkstätte im Walddistrikt Olomučany /Bez. Blansko/ gefunden wurde und in das 9. Jh. datiert ist. Die ersten Versuchsschmelzen dieser Reihe /III. Serie des experimentalen Schmelzverfahrens von OM Blansko geführt/ verliefen in den Tagen vom 23. - 24. Juni 1982 in der Lehrlingshalle des Betriebes ČKD Blansko. An dem Experiment beteiligten sich fachmännisch OM Blansko /Dr. V. Souchopová/, VAAZ Brno /Dr. K. Stránský, DrSc./, AÚ ČSAV Praha /Doz. Dr. R. Pleiner, DrSc./, die Forschungsabteilung und Zweigstelle des ČSVTS K. B. ČKD Blansko /Ing. J. Král/. Die fachmännische Verarbeitung der Schmelzergebnisse verläuft und wird im Juli 1983 beendet sein.

Vielversprechend entwickelte sich die Arbeit der Sektion für die Erforschung der Exploitation von erhaltigen und anderen Rohstoffen in der Prähistorie und im Mittelalter /J. Merta/. Die Sektionstätigkeit kann man in zwei thematische Grundumkreise einteilen. Der erste Umkreis zielte zur Erforschung der Exploitation und Provenienz von nicht erhaltigen Rohstoffen und dies hauptsächlich in der Prähistorie. Dr. A. Přichystal studierte diese Fragen vor allem im neolithischen und äneolithischen Zeitabschnitt /z. B. Jezeřany - Maršovice/. Hierher gehören auch die Untersuchungen in Nordmähren, die ausser den üblichen Quellen an Steinindustrie auch Bernsteinlager betreffen /Dr. J. Pavelčík, CSc./ . Der zweite Problemumkreis fasste sich mit der Untersuchung der Förderung erhaltiger Rohstoffe. Hier wurde eine enge Zusammenarbeit mit dem TM Brno /J. Merta/ angeknüpft, das im Rahmen seiner Einstellung und Tätigkeitsumkreises diese Untersuchungen bereits einige Jahre durchführt und mit dem gesamtstaatlichen Koordinator dieser Aufgabe - der montanistischen Abteilung des NTM Praha zusammenarbeitet. Die IRB beteiligte sich an der Untersuchung und Dokumentation des Raumes der mittelalterlichen Goldförderung in der Umgebung von Předín, Hory und Želetava /Bez. Třebíč, Jihlava/³. Im Jahre 1982 wurde in Zusammenarbeit mit KSSPPOP Brno der Schutz des Förderungsgebietes vorgenommen und eine Zusammenarbeit mit Dr. M. Plich von VEB Geindustria Jihlava angeknüpft, der hier die geologische Forschung leitet und sich an den Forschungsaufgaben der Sektion beteiligen wird. Im Rahmen dieser Aufgaben wird es zu einer engen Koordination und Kooperation mit der geophysikalischen Sektion kommen.

Im Verlaufe des Jahres 1982 erweiterten sich ferner die Bedingungen für die Arbeit der dendrochronologischen Sektion /Dr. B. Klíma, jun., Ing. V. Židek/. Es wurde die Ausnützung des Zählers am Institut der physikalischen Metallurgie der ČSAV in Brno für die Bedürfnisse der Sektion gesichert und Ing. V. Židek gemeinsam mit Dr. Z. Klanica CSc. bereiten die Publikation der ersten Verarbeitungsergebnisse des Materiales aus Mikulčice vor. Die Sektion hat auch eine Exkursion nach Mikulčice im Rahmen der ganzstaatlichen Tagung der Dendrochronologen im Jahre 1982, gemeinsam mit einer fachmännischen Konsultation über die Bearbeitung und den Schutz von Holzartefakten von dieser Lokalität organisiert.

Aus der Tätigkeit der anderen Sektion sei noch die Sektion für die Zusammenarbeit mit musealen Institutionen erwähnt /Dr. J. Unger/. Auf der Tagung von Museumsmitgliedern aus den böhmischen Ländern in Strakonice wurde über die IRB und Möglichkeiten der Zusammenarbeit referiert. Vorläufig beschränkt sich diese Zusammenarbeit auf gesamt-mährische Institutionen /MM Brno, TM Brno/, Regionalmuseum in Mikulov / Vermessen von unterirdischen Gängen in Kurdějov in Zusammenarbeit mit der Tsch. speleologischen Gesellschaft und Materialgewährung für neutronographische Versuchsaufnahmen/ und Bezirksmuseum in Blansko /Versuchsschmelzen/. Weitere Organisationschritte wurden für die Entfaltung der geplanten Tätigkeit der Sektion mathematischer und statistischer Methoden, für die Ausnützung der Luftaufnahmen und die Zusammenarbeit mit der IRB AÚ SAV in Nitra zur Applikation geophysikalischer und Datierungsmethoden in der Archäologie /Dr. V. Tirpák/ vorgenommen.

Die Aufgaben der IRB für das Jahr 1982 wurden im allgemeinen erfüllt. Dies bestätigten nicht nur konkrete Ergebnisse, die sowohl im Terrain als auch bei der theoretischen Auswertung gewonnen wurden, sondern vor allem der Verlauf des Symposiums "Geophysik und Archäologie", das in den Tagen vom 1. - 4. November 1982 in Liblice verlief, und dessen Ziel es war, die durch die Zusammenarbeit der Geophysiker und Archäologen in den Jahren 1979 - 1982 gewonnenen Ergebnisse zu bewerten. Zusammenfassend referierten hier Dr. V. Hašek, CSc., Dr. Z. Měřínský und Dr. J. Vignatiová, für Nordmähren dann Dr. J. Pavelčík, CSc. und Ing. A. Polášek. Weiter waren es Kooreferate von Dr. J. Unger, Dr. V. Dohnal, CSc., Dr. M. Čížmář und Dr. P. Kouřil. Es ist zu bedauern, dass ausser Ing. Z. Hrdlička, CSc., der über Probenergebnisse der neutronographischen Aufnahmen informierte, hier nicht genügend Raum für Tätigkeitsberichte weiterer technischer Disziplinen belassen wurde⁴.

Die Arbeit aller Sektionen der IRB trug zur Gewinnung einer Reihe neuer Erkenntnisse, zur Vertiefung der bisherigen Kenntnisse, einem rationaleren, effektiveren und hauptsächlich komplexen Bild der untersuchten Problematik bei.

Anmerkungen :

- 1 Protokoll von der Arbeitstagung der IRB für die Ausnützung der Geophysik in der Archäologie vom 22. Januar 1982 am Archäologischen Institut in Brno, Brno 1982, 26. S.; deponiert am AÚ ČSAV Brno, Geofyzika VEB Brno.
- 2 Z. Hrdlička, Možnosti využití neutronografie a rentgenografie k analýze archeologických nálezů. In - terner Bericht, Řež 1983; dep. AÚ ČSAV Brno, FF UJEP Brno, ÚJV Řež usw.
- 3 Z. Měřínský, Hornické vsi Velké a Malé Štítky u Svojkovic a Hor /okr. Jihlava a Třebíč/, In: Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Sammelband des Seminars im TM Brno 1982, in Druck.
- 4 Z. Měřínský, 4. celostátní symposium "Geofyzika a archeologie" /4. ganzstaatliches Symposium "Geophysik und Archäologie"/, VVM XXXIV, 1983, in Druck; weitere Berichte über das Symposium von V. Hašek - Z. Měřínský, Z. Měřínský und J. Vignatiová und J. Unger wurden für SPFFBU und ČMM bereitgestellt. Ergebnisse und Forschungsübersicht für die Jahre 1979 - 1982 vergl. V. Hašek - Z. Měřínský - J. Unger - J. Vignatiová, Výsledky geofyziky v archeologickém výzkumu a průzkumu na Moravě v letech 1979 - 1982 a jejich metodický přínos, In: Sborník referátů ze symposia "Geofyzika a archeologie", Liblice 1982, in Druck.

TÄTIGKEITSBERICHT DER KOMPLEXEN RATIONALISIERUNGSBRIGADE /KRB/ FÜR DAS JAHR 1982

Stanislav Stuchlík, AÚ ČSAV Brno

Im Jahre 1979 gründete, auf Anregung junger Fachmitglieder und technischer Mitarbeiter des Archäologischen Institutes der ČSAV in Brno sein Direktor AKM Josef Poulík eine Komplexe Rationalisierungsbrigade zur Rettung von archäologischen und kulturellen Denkmälern, die durch den Aufbau des Wasserwerkes Nové Mlýny gefährdet waren, und zu ihrer Übergabe der gesellschaftlichen Praxis. Zu Mitgliedern der Brigade wurden 9 Institutsangestellte, deren Aufgabe im Aufsuchen von gefährdeten Denkmälern, Verfolgen von Terrainarbeiten, Ausführen von Preventiv- und Rettungsgrabungen unter Benützung der modernsten Forschungsmethoden, Verarbeiten des gewonnenen Quellenmaterials und im Vornehmen seiner historischen Interpretation besteht. Zur Zeit sind Mitglieder der KRB: Dr. S. Stuchlík, CSc. /Leiter/, Ing. M. Bálek, Dr. M. Čížmář, CSc., Dr. M. Geisler, Dr. K. Geislerová, J. Hladký, Dr. D. Jelínková, I. Krechler, L. Kundera, Dr. Z. Měřínský, Dr. I. Račanský, Dr. J. Stuchlíková und D. Vorlíčková. Die Herstellung von Fundberichten und Fachartikeln verläuft nach dem Arbeitsplan für die einzelnen Jahre. Die Terraingrabungen sind nicht eingeplant, da sich ihre Realisierung aus dem Fortgang der Bauarbeiten im Tätigkeitsbereich der KRB ergibt.

Im Jahre 1982 führten die Mitglieder der KRB 9 Rettungsgrabungen im Raume des Wasserwerkes Nové Mlýny durch. Es handelte sich um mittelalterliche Objekte in Ivan, ein slawisches Gräberfeld in Mušov - Areál, Siedlungsobjekte der Úněticer Kultur und aus der Latènezeit in der Schottergrube in Mušov, eine Úněticer und mittelalterliche Siedlung in Pasohlávky, eine Polykultur - Siedlung und Gräberfeld in Pavlov und grossmährische Gräber in Strachotín¹. Ausserdem hat man weitere Rettungs- und systematische Grabungen ausserhalb des Wasserwerkbereiches durchgeführt².

Eine reiche Tätigkeit entfaltete sich bei der Bearbeitung des gewonnenen Fundfondes. Im Jahre 1982 wurden 9 Fundberichte aus dem Raume des Wasserwerkes und 17 von ausserhalb dieser Region im Gesamtausmass von 621 Seiten und 1072 Bildtafeln ausgearbeitet. Daneben verlief gleichzeitig die Terrain- und schriftliche Dokumentation von weiteren Grabungen sowie die laboratorische Bearbeitung des Fundmaterials. An Fachartikeln sind 27 im Gesamtausmass von 349 Seiten und 142 Tabellen geschrieben und auf Symposien 6 Fachreferate gehalten worden.

Einen wichtigen Tätigkeitsbestandteil der KRB bildet die Übergabe der Arbeitsergebnisse der breiteren Öffentlichkeit. Zur bedeutendsten Aktion wurde die Realisierung der Wanderausstellung "Rettungsgrabungen auf Bauten des Sozialismus im Zeitabschnitt des VI. Fünfjahrplanes", die in D. Věstonice, Milovice, Pavlov und Strachotín installiert wurde und für weitere Orte vorbereitet wird. Über die Arbeit der KRB haben ihre Mitglieder eine Reihe von Beiträgen für die Tagespresse und für populär-wissenschaftliche Zeitschriften geschrieben und einige Vorträge gehalten. Bei der Bewertung der KRB Jahrestätigkeit, die Anfang 1983 verlief, entschieden ihre Mitglieder gemeinsam mit der Institutsleitung, den

Arbeitsbereich der KRB auch auf einige andere Grossbauten des Sozialismus zu erweitern.

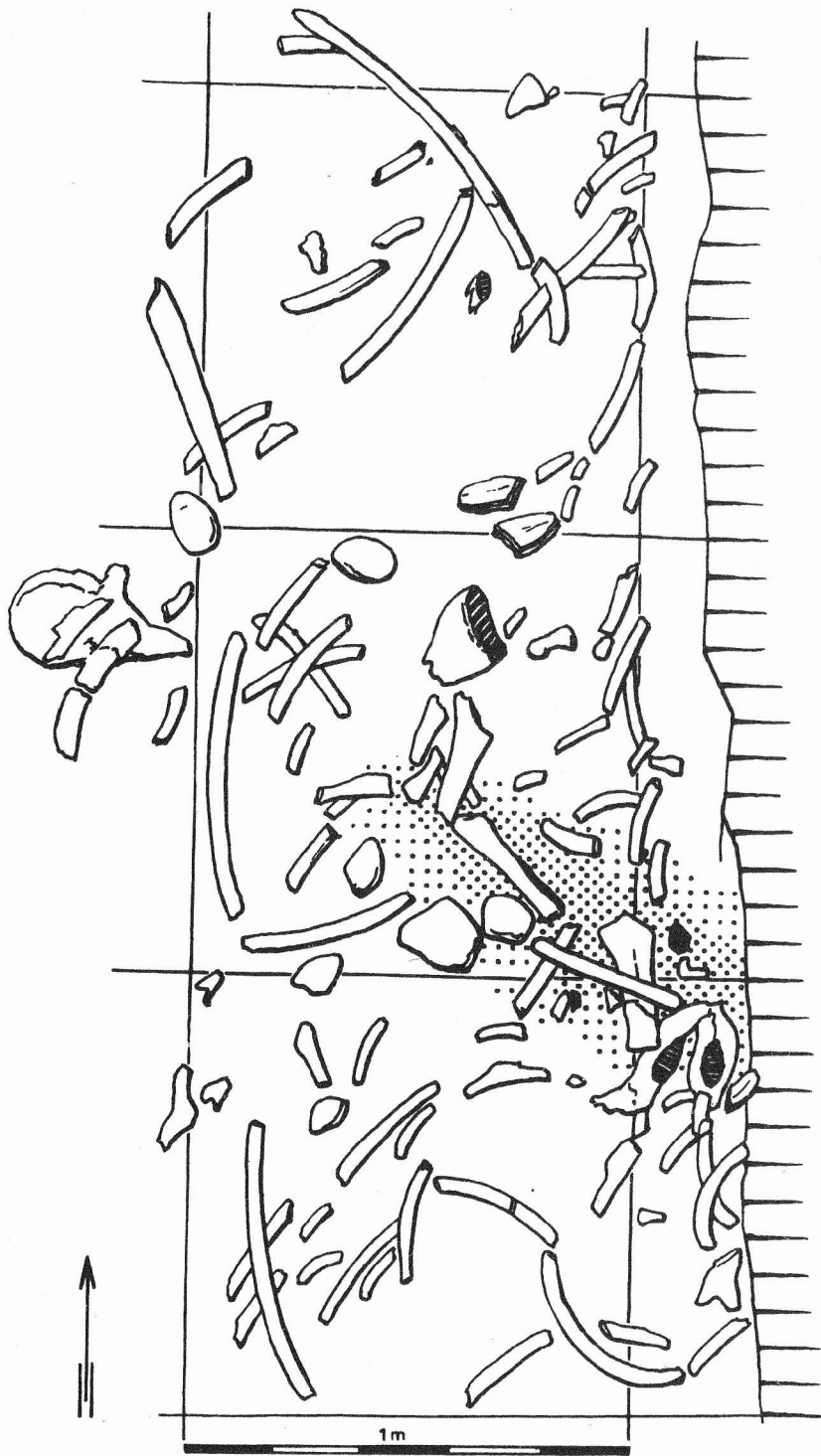
Anmerkungen:

- 1 Beiträge von M. Čižmář, M. Geisler, D. Jelínková, Z. Měřínský, I. Rakovský und S. Stuchlík in diesem Band der PV.
- 2 Beiträge der KRB Mitglieder in diesem Band der PV.

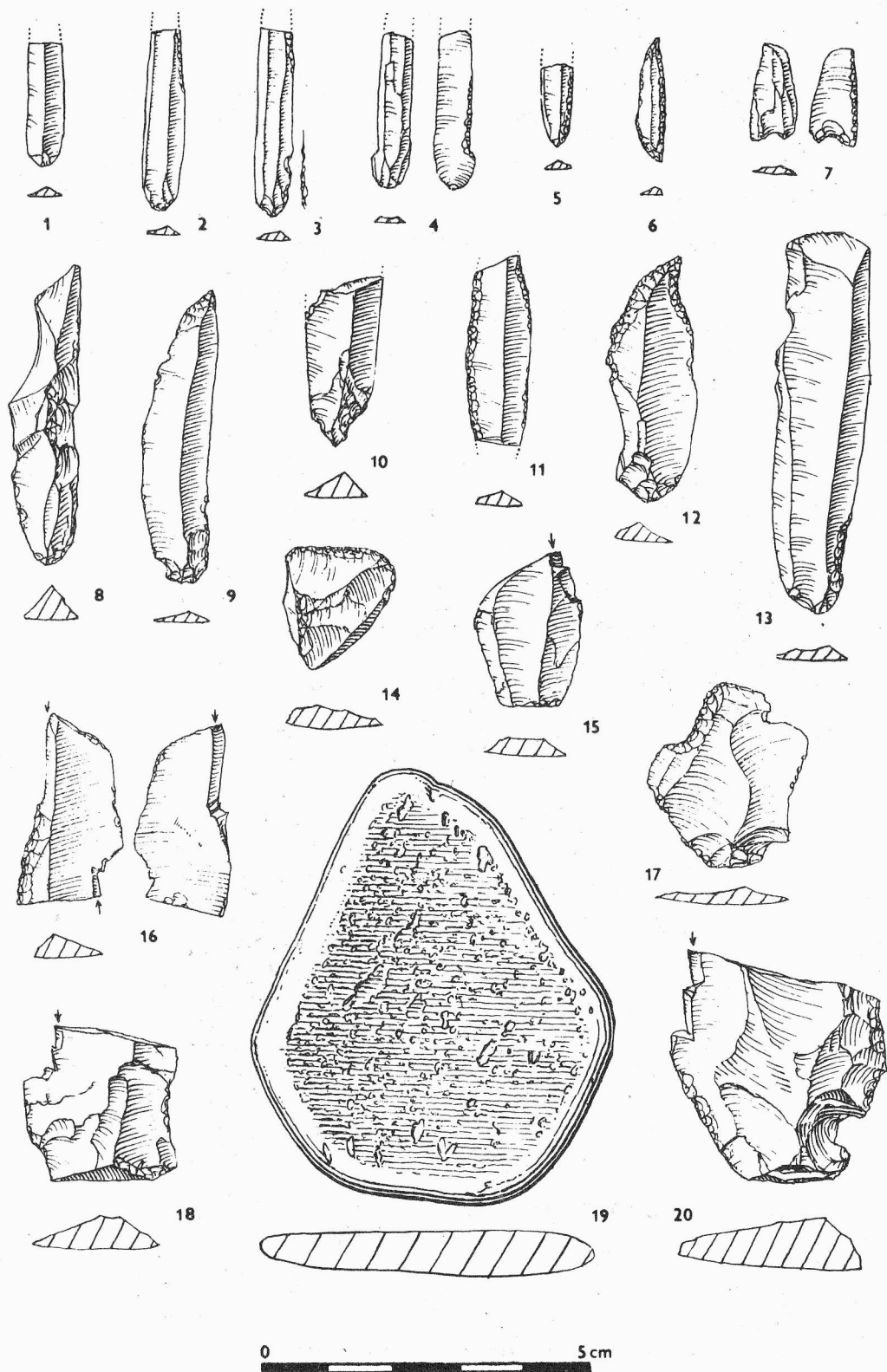
1. Břlovec /okr. Nový Jičín/ : eneolit
2. Blanné /okr. Znojmo/ : doba hradištní
3. Blatnice /okr. Třebíč/ : neolit
4. Blučina /okr. Brno-venkov/ : kultura šňurová, únětická, věteřovská, novověk
5. Bohdalice /okr. Vyškov/ : neolit
6. Bohušice /okr. Třebíč/ : štípaná industrie, halštat, doba hradištní, atypické nálezy
7. Bohutice /okr. Znojmo/ : štípaná industrie, kultura horákovská
8. Bojkovice - Komňa /okr. Uherské Hradiště/ :
9. Boleradice /okr. Břeclav/ : kultura šňurová, únětická, halštat, doba římská, středověk
10. Borotice /okr. Znojmo/ : kultura středodunaská mohylová
11. Boršice u Blatnice /okr. Uherské Hradiště/ : halštat
12. Bořitov /okr. Blansko/ : neolit, kultura popelnicových polí, doba laténská, opevnění bez nálezů
13. Boskovice /okr. Blansko/ : kultura slezská, platěnická, horákovská
14. Boskovice - Mladkov /okr. Blansko/ : paleolit, moravská malovaná keramika, kultura zvoncovitých pohárů, doba hradištní
15. Braňejov - Vysoké Pole /okr. Gottwaldov/ : kultura lužických popelnicových polí
16. Brno - město /okr. Brno-město/ : paleolit, eneolit, kultura únětická, středověk
17. Brno - Komárov /okr. Brno-město/ : kultura únětická
18. Brno - Nový Lískovec /okr. Brno - město/ : paleolit, kultura volutová
19. Brno - Obřany /okr. Brno - město/ : kultura podolská
20. Brtnice - hrad Rokštejn /okr. Jihlava/ : středověk
21. Brumovice /okr. Břeclav/ : středověk, novověk
22. Břeclav - Pohansko /okr. Břeclav/ : doba hradištní
23. Břežník - hrad Lamberk /okr. Třebíč/ : středověk
24. Březolupy /okr. Uherské Hradiště/ : středověk
25. Buchlovice /okr. Uherské Hradiště/ : kultura lužických popelnicových polí
26. Bzenec /okr. Hodonín/ : středověk
27. Ctidružice /okr. Znojmo/ : moravská malovaná keramika, doba hradištní
28. Čeladná /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
29. Černá Hora /okr. Blansko/ : kultura zvoncovitých pohárů, doba hradištní
30. Dědice /okr. Třebíč/ : štípaná industrie
31. Diváky /okr. Břeclav/ : kultura volutová, moravská malovaná, zvoncovitých pohárů, únětická, halštat, kultura horákovská, doba laténská, římská, hradištní
32. Dolní Lažany /okr. Třebíč/ : doba hradištní
33. Dolní Loučky - hrad Střemchov /okr. Žďár nad Sázavou/ : středověk
34. Dolní Věstonice /okr. Břeclav/ : paleolit
35. Frýdek - Místek /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
36. Frýdek - Místek - Staříč /okr. Frýdek - Místek/ : kultura lužických popelnicových polí
37. Frýdlant n. Ostravicí /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
38. Hlinsko /okr. Přerov/ : kanelovaná keramika
39. Holubice /okr. Vyškov/ : starší doba bronzová, kultura velatická, doba římská
40. Horákov /okr. Brno - venkov/ : neolit
41. Horní Újezd /okr. Třebíč/ : štípaná industrie, atypické střepy
42. Hory /okr. Třebíč/ : středověk
43. Hostim - hrad Bukovina /okr. Znojmo/ : středověk
44. Hrádek /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
45. Chotěbuz - Podobora /okr. Karviná/ : kultura slezsko-platěnická, doba hradištní
46. Chvalovice /okr. Znojmo/ : kultura únětická
47. Ivančice /okr. Brno - venkov/ : kultura horákovská, středověk
48. Jablonany /okr. Blansko/ : kultura lužická
49. Jablunkov - Návší /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
50. Jakubov u Moravských Budějovic /okr. Třebíč/ : doba hradištní, středověk
51. Jarohněvice /okr. Kroměříž/ : atypické střepy
52. Jaroměřice nad Rokytnou /okr. Třebíč/ : neolit, kultura popelnicových polí, doba hradištní, středověk
53. Javorník /okr. Hodonín/ : kultura středodunajských popelnicových polí
54. Jedovnice /okr. Blansko/ : paleolit
55. Jiřice u Miroslavi /okr. Znojmo/ : neolit, kultura horákovská, doba hradištní
56. Kloboučky /okr. Vyškov/ : středověk
57. Kněžice /okr. Třebíč/ : neolit
58. Kokory /okr. Přerov/ : kultura lužických popelnicových polí
59. Komořany /okr. Vyškov/ : atypický nálezy

60. Kostelec u Holešova /okr. Kroměříž/ : kultura lužických popelnicových polí
61. Kostelec u Kyjova /okr. Hodonín/ : středověk
62. Krhov /okr. Blansko/ : kultura lužických popelnicových polí
63. Krhov /okr. Třebíč/ : štípaná industrie, kultura volutová, halštat
64. Křenovice /okr. Vyškov/ : moravská malovaná keramika, doba hradištní
65. Křepice /okr. Břeclav/ : kultura únětická, velatická
66. Kupařovice /okr. Brno - venkov/ : kultura únětická, velatická, doba hradištní
67. Lechotice /okr. Kroměříž/ : doba hradištní
68. Lesůnky /okr. Třebíč/ : neolit, středověk
69. Letonice /okr. Vyškov/ : starší doba bronzová
70. Lidečko /okr. Vsetín/ : kultura lužických popelnicových polí
71. Lipník nad Bečvou /okr. Přerov/ : kultura lineární, lengyelská, mladší doba bronzová
72. Lipůvka /okr. Blansko/ : neolit
73. Lubno /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
74. Luleč /okr. Vyškov/ : kultura lineární, velatická, slezsko - platěnická
75. Marefy /okr. Vyškov/ : kultura únětická
76. Mastník /okr. Třebíč/ : moravská malovaná keramika
77. Miroslav /okr. Znojmo/ : středověk
78. Míškovice /okr. Kroměříž/ : starší doba bronzová
79. Mokrá - jeskyně Pekárna /okr. Brno - venkov/ : paleolit
80. Moravský Krumlov /okr. Znojmo/ : kultura velatická
81. Morkávky /okr. Břeclav/ : pozdní halštat
82. Mušov /okr. Břeclav/ : doba hradištní
83. Myslibořice /okr. Třebíč/ : paleolit, neolit, doba hradištní, nedatované opevnění
84. Novosedly /okr. Břeclav/ : starší doba bronzová
85. Oblekovice /okr. Znojmo/ : kultura velaticko-podolská
86. Ohrazenice /okr. Třebíč/ : neolit, moravská malovaná keramika, štípaná industrie, doba hradištní
87. Olbramovice /okr. Znojmo/ : doba hradištní
88. Olomouc /okr. Olomouc/ : doba hradištní, středověk
89. Opava /okr. Opava/ : středověk
90. Opava - Palhanec /okr. Opava/ : kultura nálevkovitých pohárů, kanelovaná keramika
91. Orlovice /okr. Vyškov/ : halštat, středověk
92. Otaslavice /okr. Prostějov/ : atypické nálezy
93. Paršovice /okr. Přerov/ : středověk
94. Pasohlávky -Ivaň /okr. Břeclav/ : středověk
95. Pavlov - Lechovice /okr. Šumperk/ : kultura lužických popelnicových polí
96. Polešovice /okr. Uherské Hradiště/ : středověk
97. Popovice /okr. Třebíč/ : moravská malovaná keramika
98. Pozořice - Jezera /okr. Brno - venkov/ : eneolit
99. Prosiměřice /okr. Znojmo/ : kultura velatická, horákovská
100. Prosiměřice - Bohunice /okr. Znojmo/ : kultura horákovská
101. Provodov /okr. Gottwaldov/ : kultura lužických popelnicových polí
102. Přerov /okr. Přerov/ : středověk
103. Přerov - Předmostí /okr. Přerov/ : paleolit
104. Příložany /okr. Třebíč/ : moravská malovaná keramika
105. Příštipo /okr. Třebíč/ : neolit
106. Rácovice /okr. Třebíč/ : neolit
107. Račice /okr. Třebíč/ : štípaná industrie
108. Radkovice u Hrotovic /okr. Třebíč/ : eneolit
109. Rakvice /okr. Břeclav/ : doba římská, středověk
110. Rohatec /okr. Hodonín/ : doba hradištní
111. Roštín /okr. Kroměříž/ : kultura lužických popelnicových polí
112. Rýmařov /okr. Bruntál/ : středověk
113. Řepiště /okr. Frýdek - Místek/ : středověk
114. Sedlec /okr. Třebíč/ : moravská malovaná keramika, doba hradištní, středověk
115. Sivice /okr. Brno - venkov/ : doba laténská
116. Skalice nad Svitavou /okr. Blansko/ : paleolit, neolit, kultura zvoncovitých pohárů, únětická, středodunajská mohylová, popelnicových polí, doba římská
117. Skalice /okr. Znojmo/ : kultura protoúnětická
118. Slavice /okr. Třebíč/ : štípaná industrie, atypické nálezy
119. Slavíkovic /okr. Třebíč/ : doba hradištní
120. Slavkov u Brna /okr. Vyškov/ : kultura zvoncovitých pohárů
121. Stěbořice /okr. Opava/ : neolit, eneolit
122. Stínava - Ježův hrad /okr. Prostějov/ : kultura lužických popelnicových polí
123. Strachotín /okr. Břeclav/ : doba hradištní, středověk
124. Strání /okr. Uherské Hradiště/ : středověk

125. Střelice - Starý Zámek u Jevišovic /okr. Znojmo/; středověk
126. Suchohrdly u Znojma /okr. Znojmo/; paleolit, neolit
127. Sušice /okr. Přerov/; kultura lineární, popelnicových polí
128. Svitávka /okr. Blansko/; kultura jevišovická, věteřovská, lužická, doba hradištní, středověk
129. Svojkovice /okr. Jihlava/; středověk
130. Šaratice /okr. Vyškov/; kultura únětická
131. Šatov /okr. Znojmo/; neolit, kultura únětická
132. Šebkovice /okr. Třebíč/; doba laténská
133. Šumná /okr. Znojmo/; středověk
134. Těšetice - Kyjovice /okr. Znojmo/; neolit, kultura únětická, velatická, horákovská
135. Tulešice /okr. Znojmo/; mladší doba bronzová
136. Týn nad Bečvou - hrad Helfštýn /okr. Přerov/; kultura lužických popelnicových polí
137. Uherské Hradiště /okr. Uherské Hradiště/; doba hradištní, středověk
138. Uherský Brod /okr. Uherské Hradiště/; doba římská, středověk
139. Uherský Brod - Těšov /okr. Uherské Hradiště/; doba hradištní
140. Vacenovice /okr. Třebíč/; kultura lineární, vypíchaná, moravská malovaná, horákovská, doba hradištní, atypické nálezy
141. Velké Hostěrádky /okr. Břeclav/; doba hradištní
142. Velké Hoštice /okr. Opava/; kultura lineární, lengyelská, nálevkovitých pohárů, kanelovaná, lužických popelnicových polí, platěnická
143. Velké Opatovice /okr. Blansko/; kultura lužických popelnicových polí
144. Velké Pavlovice /okr. Břeclav/; neolit
145. Veselíčko /okr. Přerov/; neolit
146. Vlachovice /okr. Gottwaldov/; eneolit
147. Vranov /okr. Znojmo/; paleolit, eneolit
148. Výčapy /okr. Třebíč/; doba hradištní
149. Výčapy - Štěpánovice /okr. Třebíč/; neolit
150. Výrovce /okr. Znojmo/; moravská malovaná keramika, kultura nálevkovitých pohárů, typ Retz - Křepice, kanelovaná keramika, kultura únětická
151. Vyškov - Dědice /okr. Vyškov/; kultura nálevkovitých pohárů
152. Záhorovice /okr. Uherské Hradiště/; středověk
153. Znojmo /okr. Znojmo/; eneolit, starší doba železná, doba hradištní, středověk
154. Žárovice - Hamry /okr. Prostějov/; atypické nálezy
155. Želešice /okr. Brno - venkov/; kultura lineární, šňurová, velaticko - podolská
156. Želetice /okr. Znojmo/; kultura únětická
157. Žerotice /okr. Znojmo/; eneolit, kultura protoúnětická, starší a mladší doba bronzová, doba hradištní

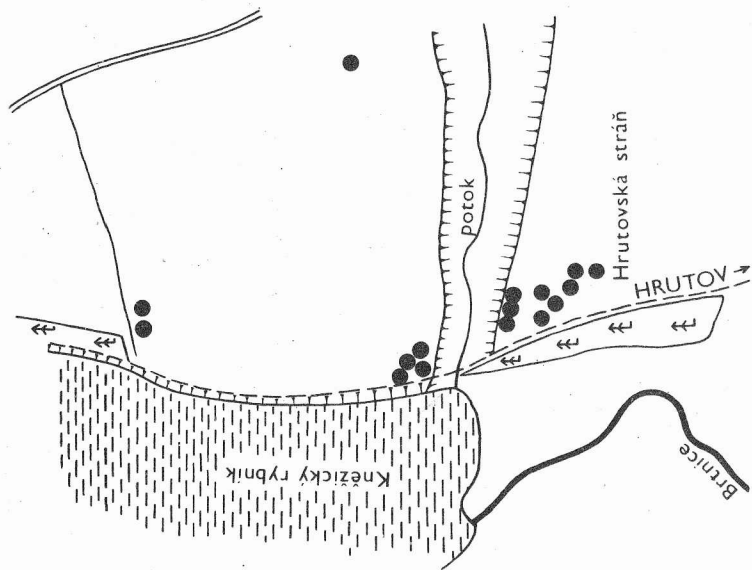

Obr. 1
 Přerov-Předmostí /okr. Přerov/. Výzkum v r. 1982. Část skládky mamutích kostí. Tečkovaně vyznačen prostor nálezů kamenné industrie. - Grabung im J. 1982. Teil einer Mamutknochenanhäufung. Mit Punkten ist der Raum von Funden an Steinindustrie gekennzeichnet./Kresba - Zeichnung: B. Klíma/.

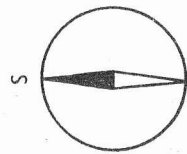
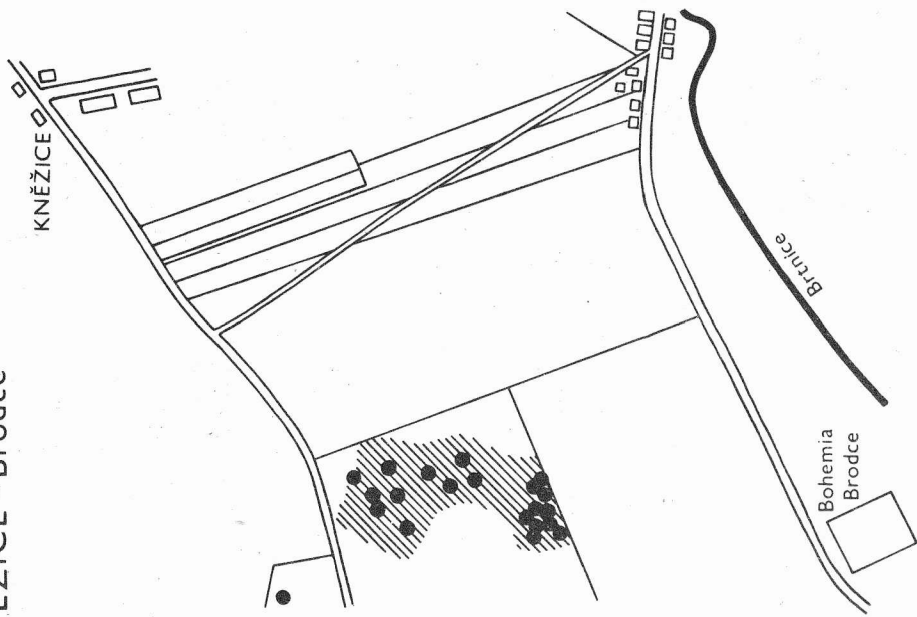

Obr. 2
 Prerov-Předmostí /okr. Prerov/. Výzkum v r. 1982. Výběr kamenné industrie. - Grabung im J. 1982.
 Auswahl an Steinindustrie. /Kresba - Zeichnung: B. Klíma/.

KNĚŽICE - Hrutovská strán

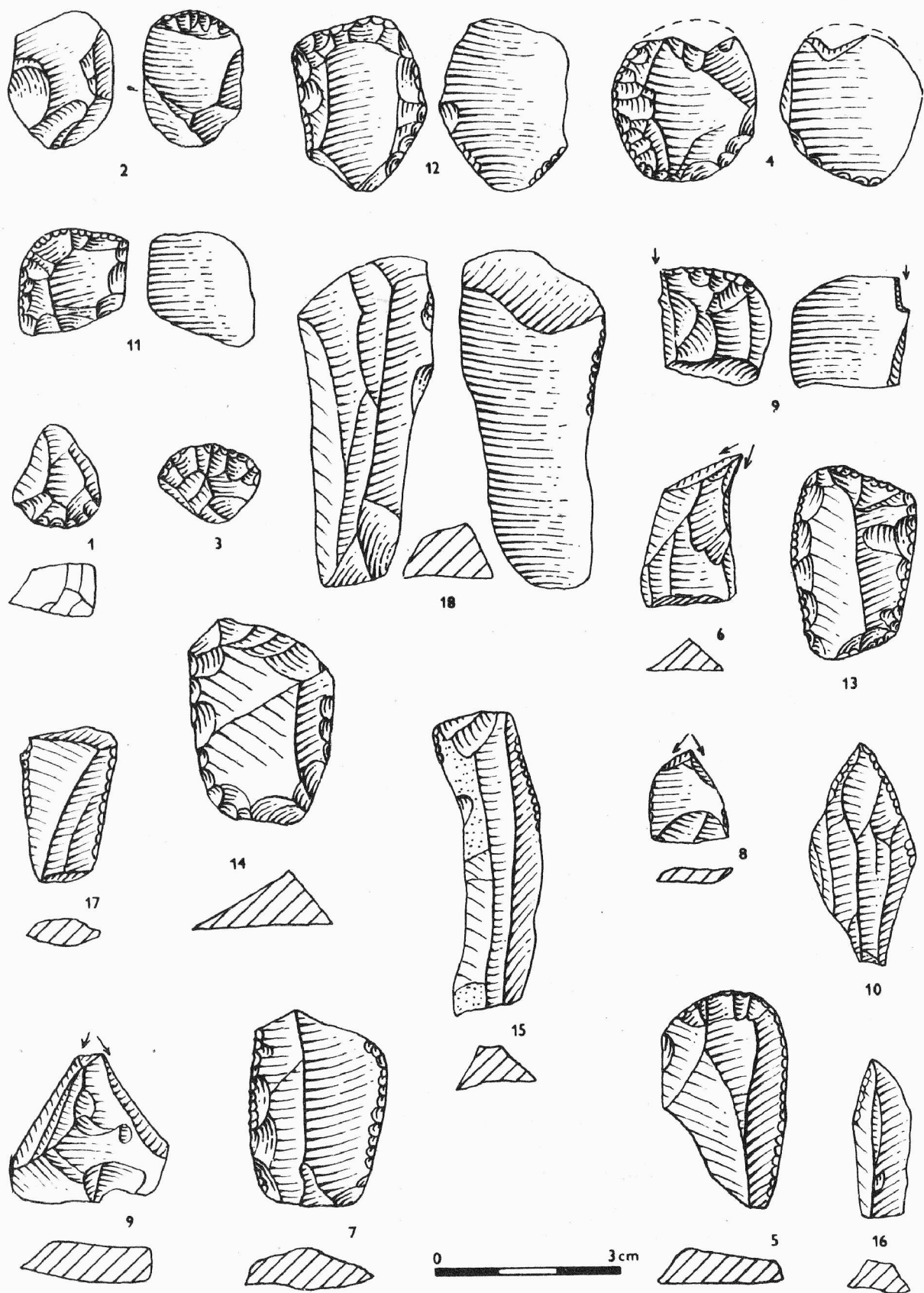

KNĚŽICE - Brodce

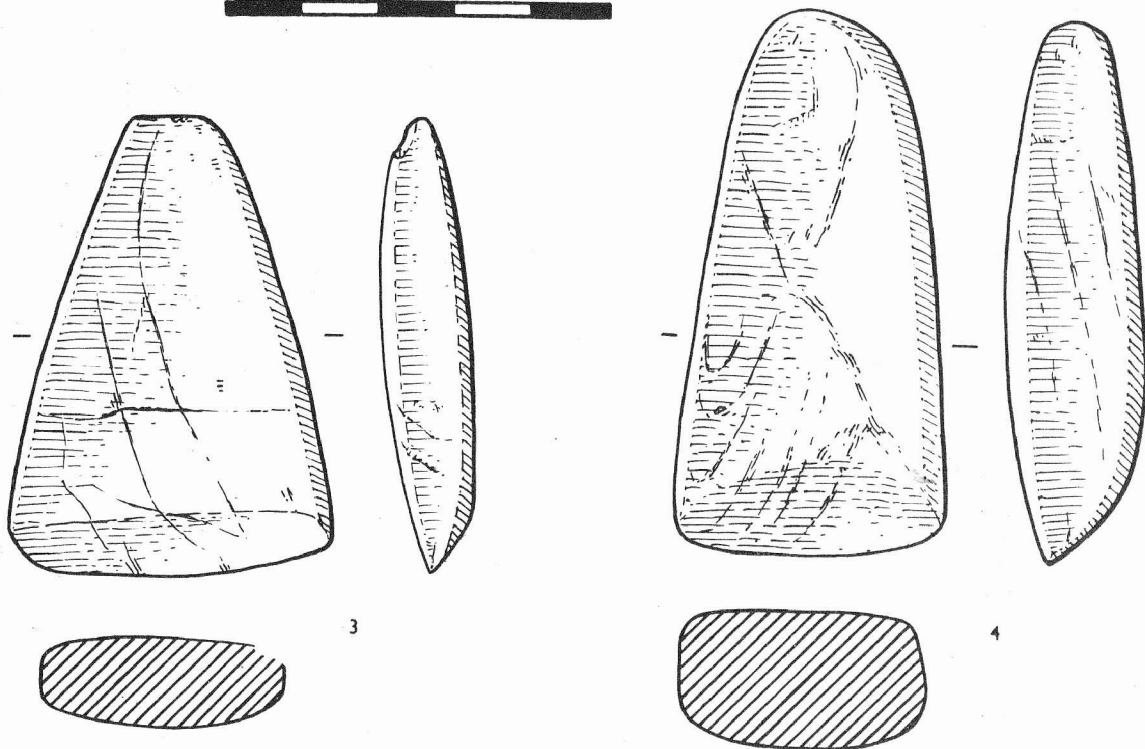
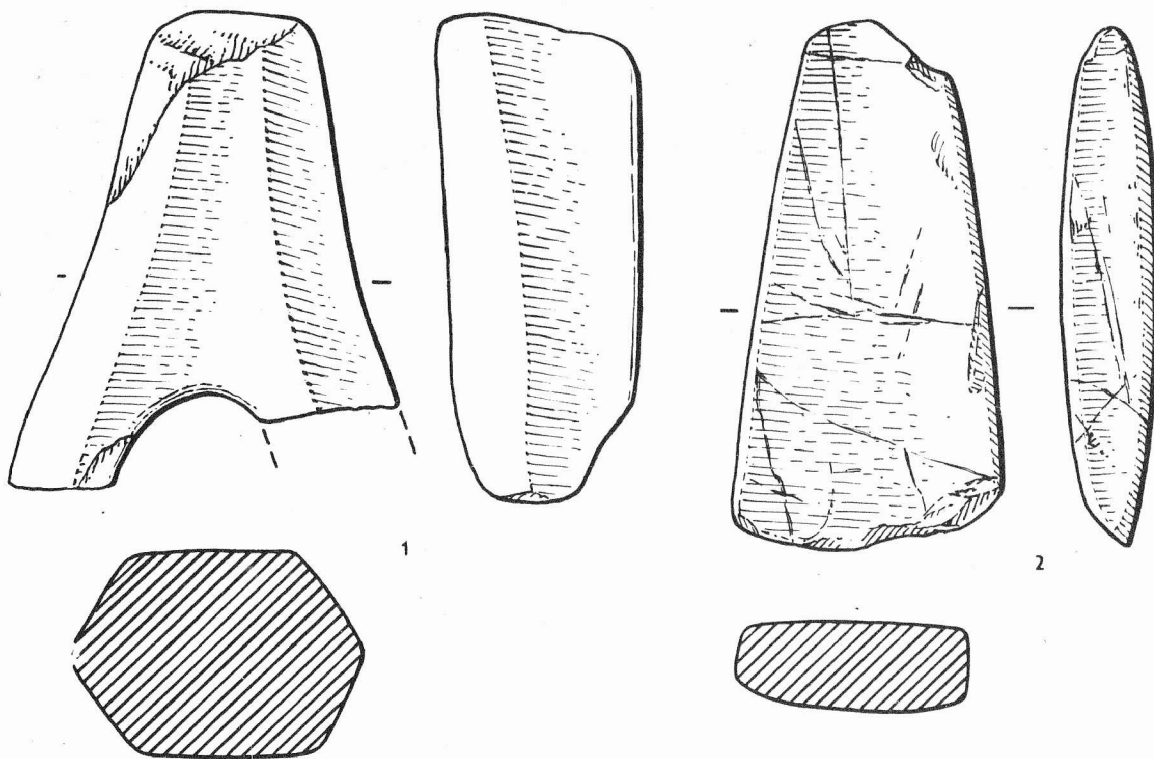

Obr. 3

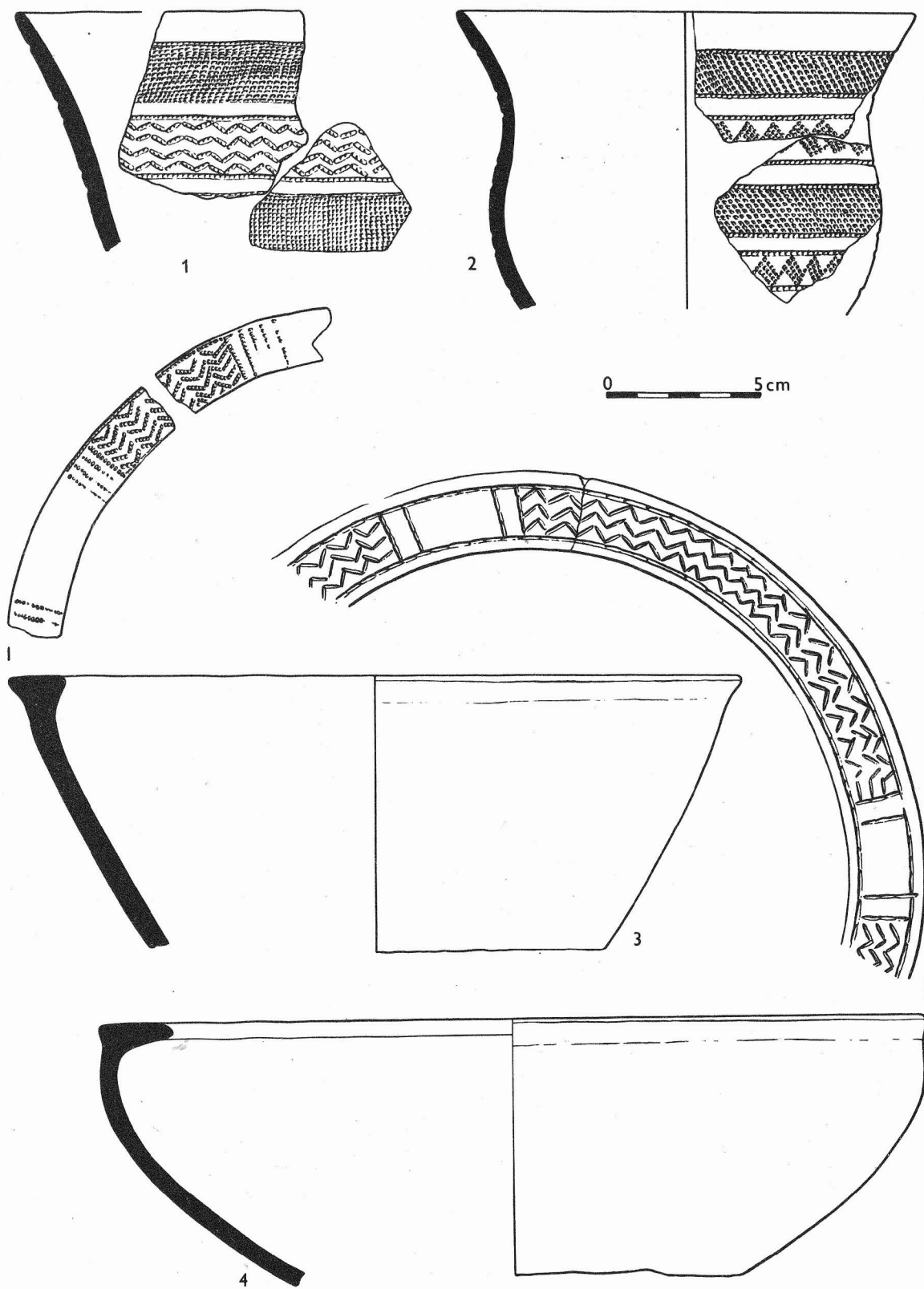
Kněžice /okr. Třebíč/, "Hrutovská strán" a "Brodce". Schematické plány lokalit. Tečkami naznačena místa nálezů kamenných nástrojů. - Schematische Pläne der Lokalitäten. Mit Punkten sind Fundstellen von Steinwerkzeug angedeutet.

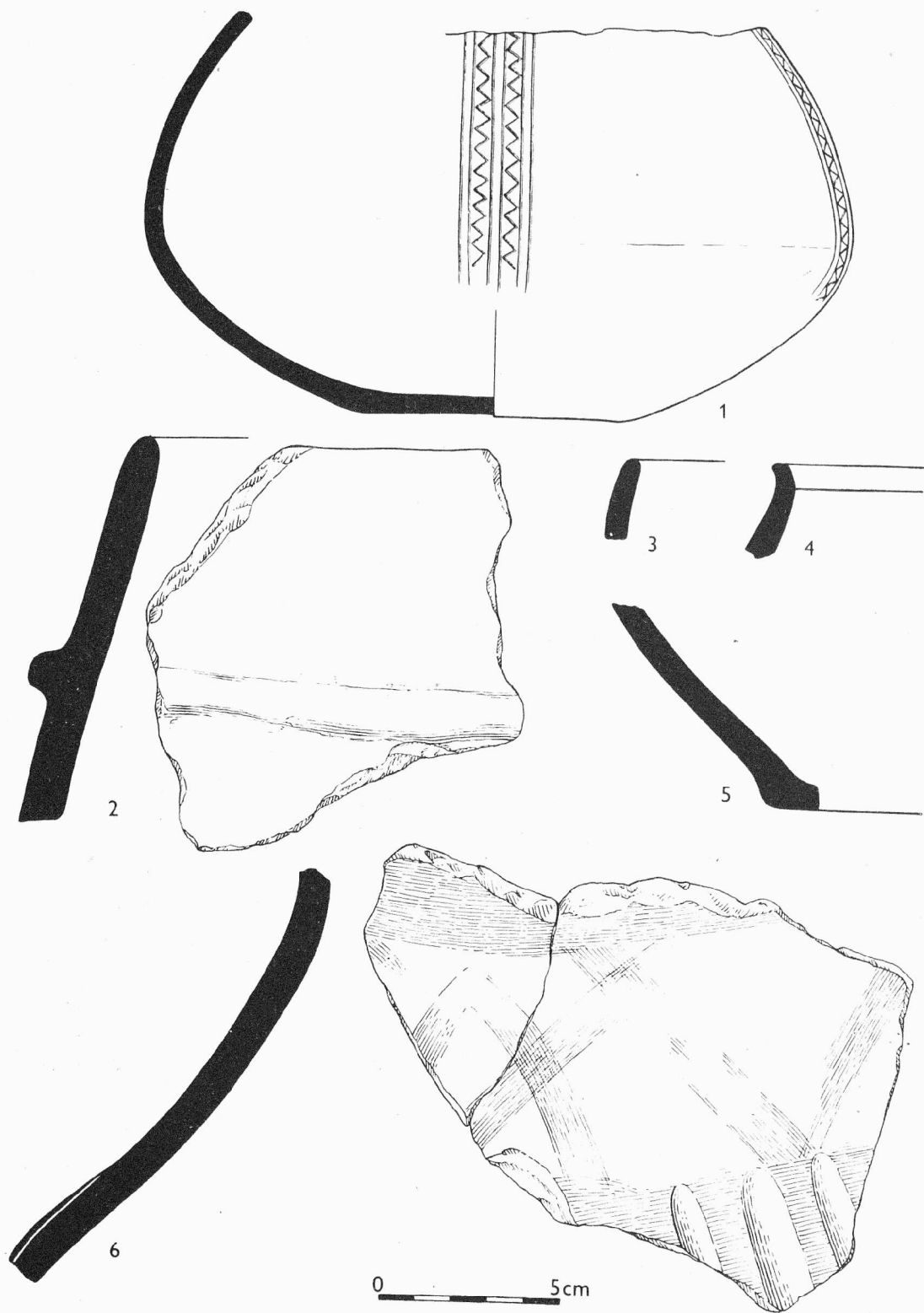
Obr. 4
 Kněžice /okr. Třebíč/. Nálezy štípané industrie. - Funde von Spaltindustrie.

Obr. 5
 1 Bílovec /okr. Nový Jičín/; 2-4 Horákov /okr. Brno-venkov/.

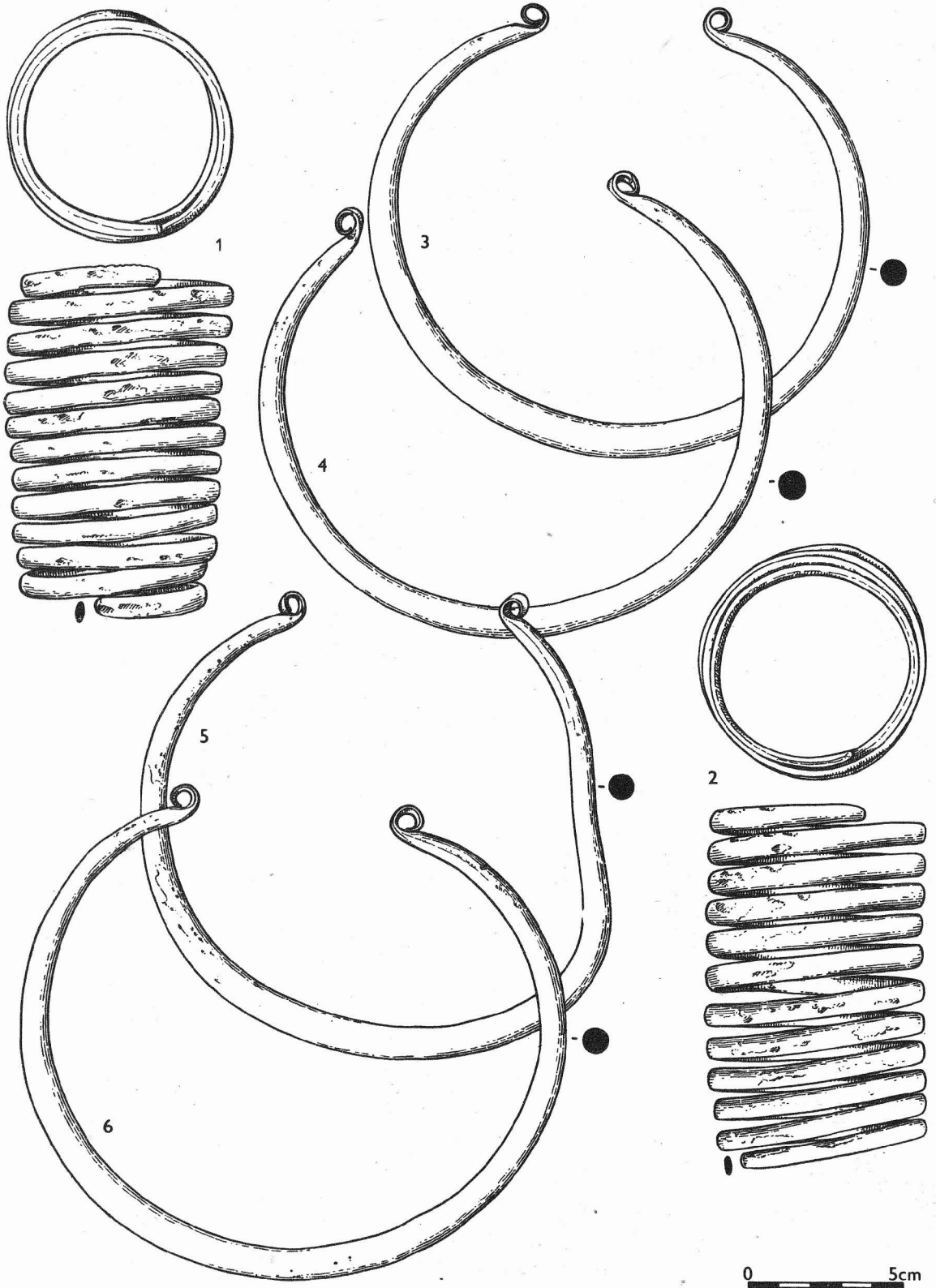

Obr. 6
 Slavkov u Brna /okr. Vyškov/. Nálezy kultury zvoncovitých pohárů. - Funde der Glockenbecherkultur.

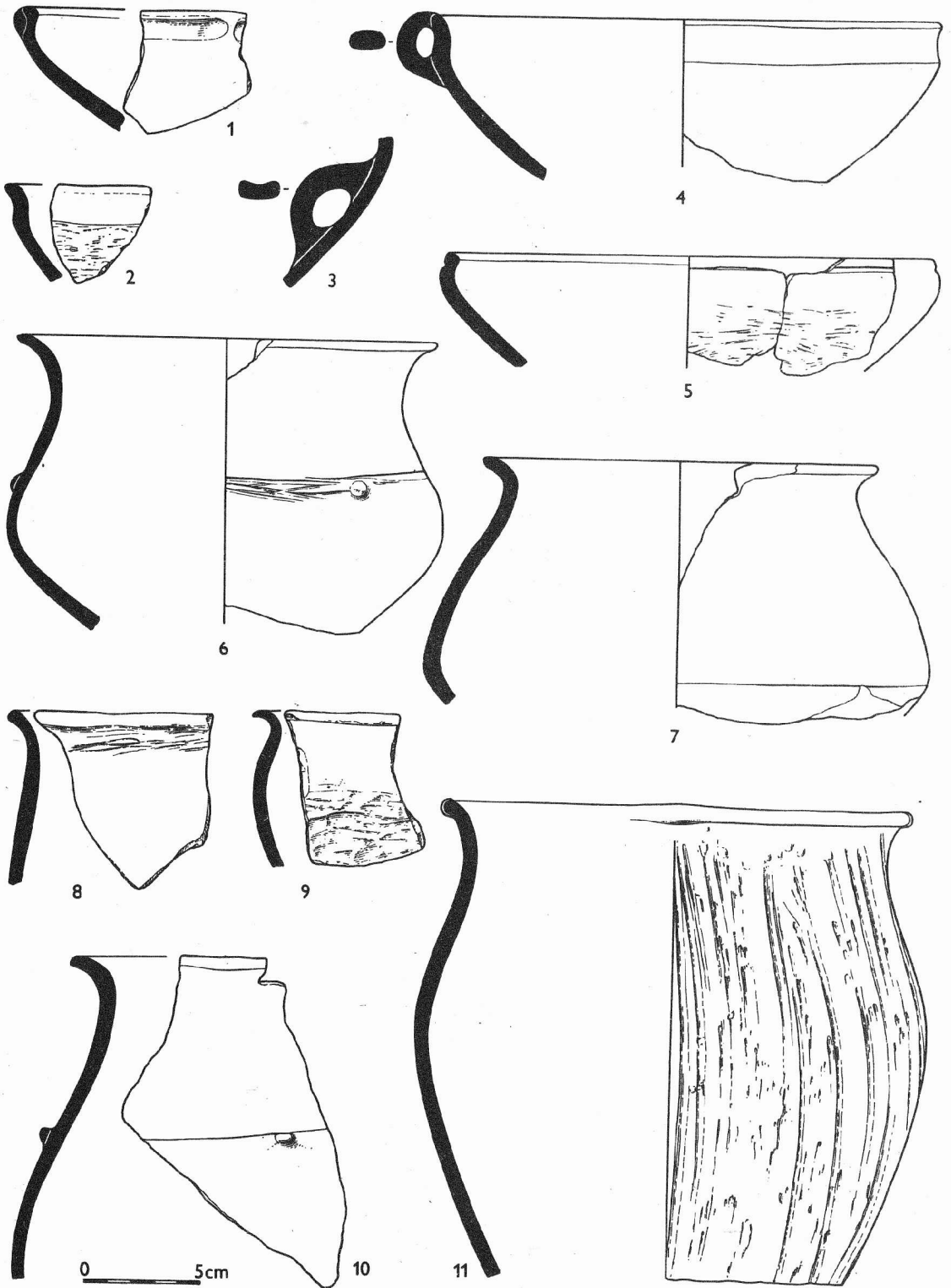
Obr. 7

1 Žerotice /okr. Znojmo/. Nádoba protoúnětické kultury. - Gefäß der Protoúněticer Kultur; 2-6 Lidečko /okr. Vsetín/. Zlomky lužické keramiky z hradiska "Kopec". - Bruchstücke von Lausitzer Keramik vom Burgwall "Kopec".

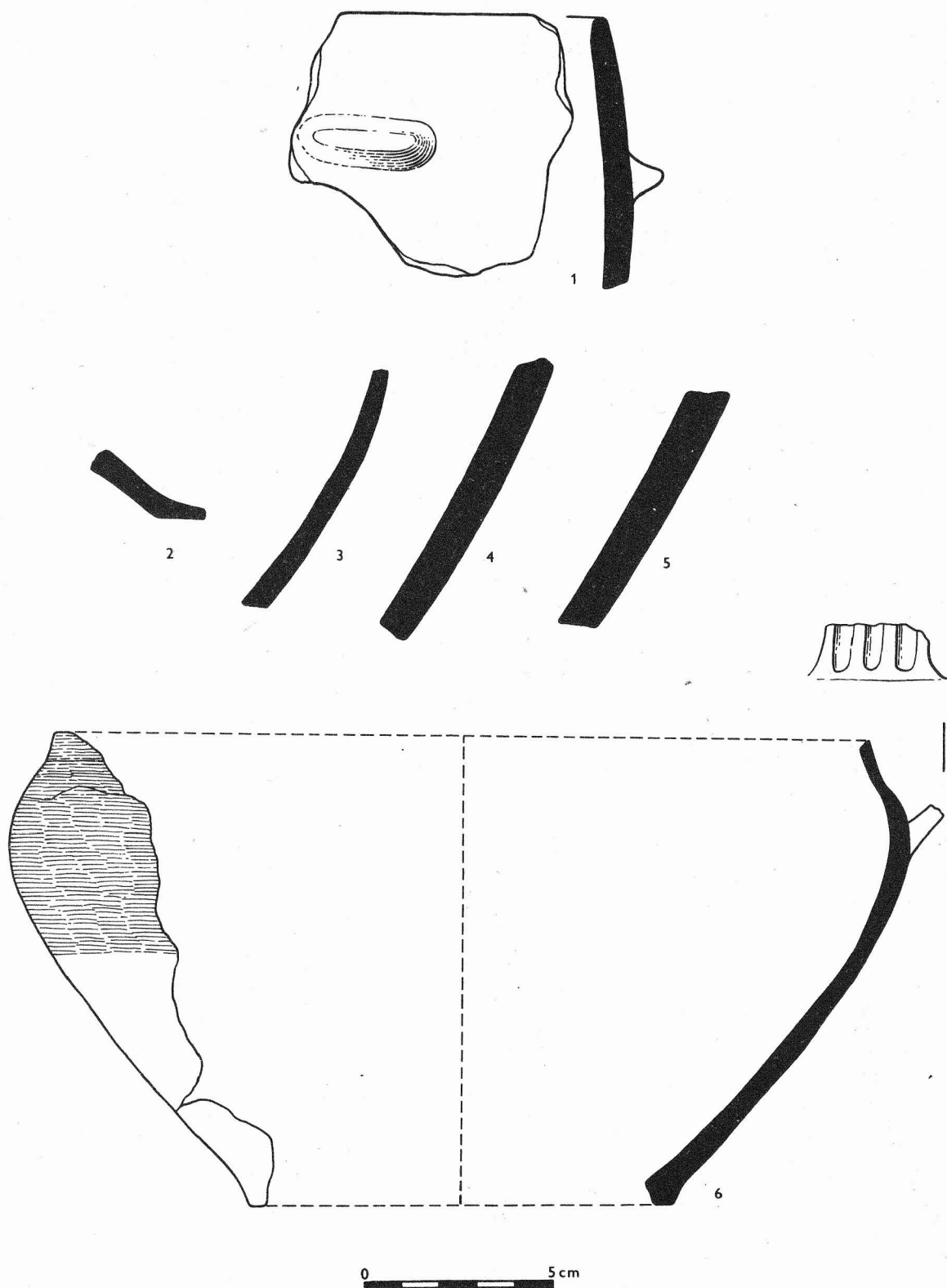

Obr. 8

Šaratice /okr. Vyškov/. Depot bronzů únětické kultury. - Bronzedepot der Úněticer Kultur.

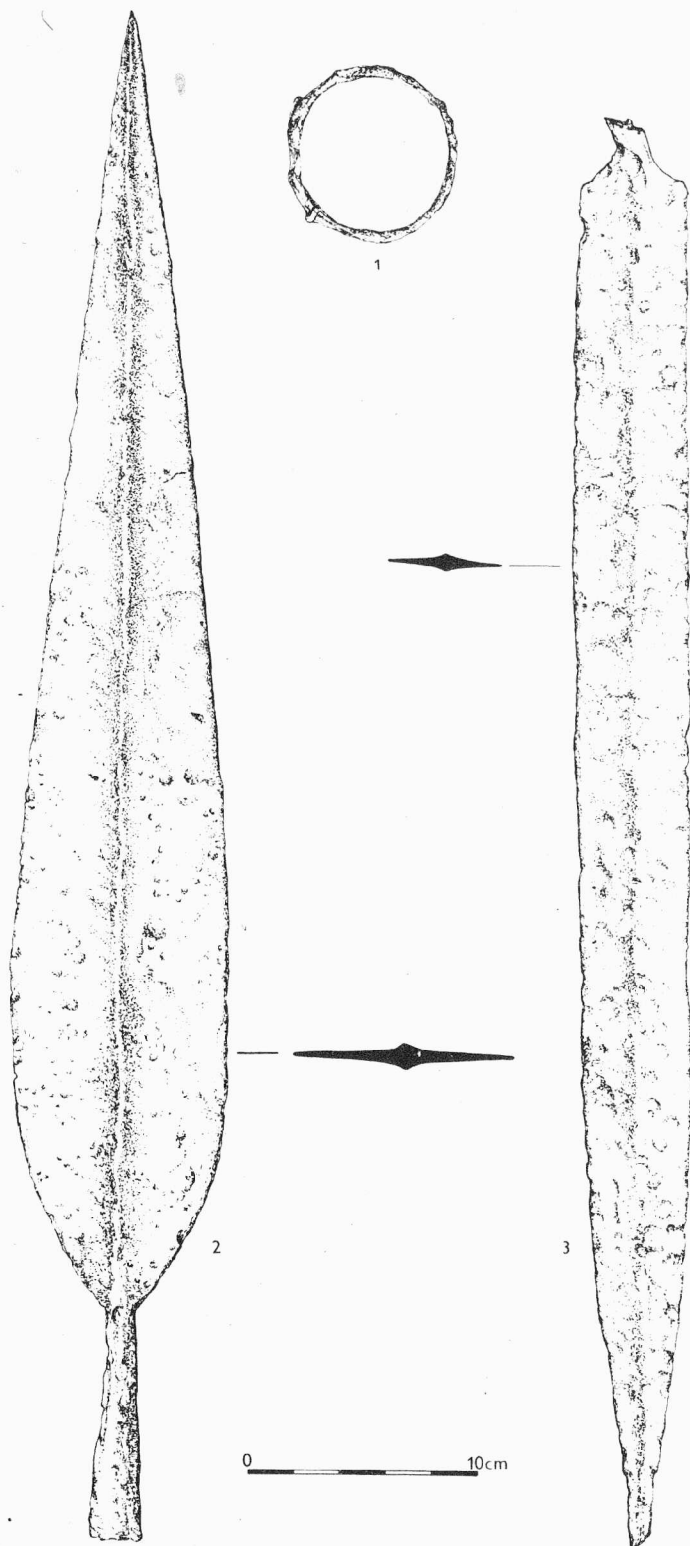

Obr. 9
 Želetice /okr. Znojmo/. Keramika z jámy únětické kultury. -Keramik aus einer Grube der Úněticer Kultur.

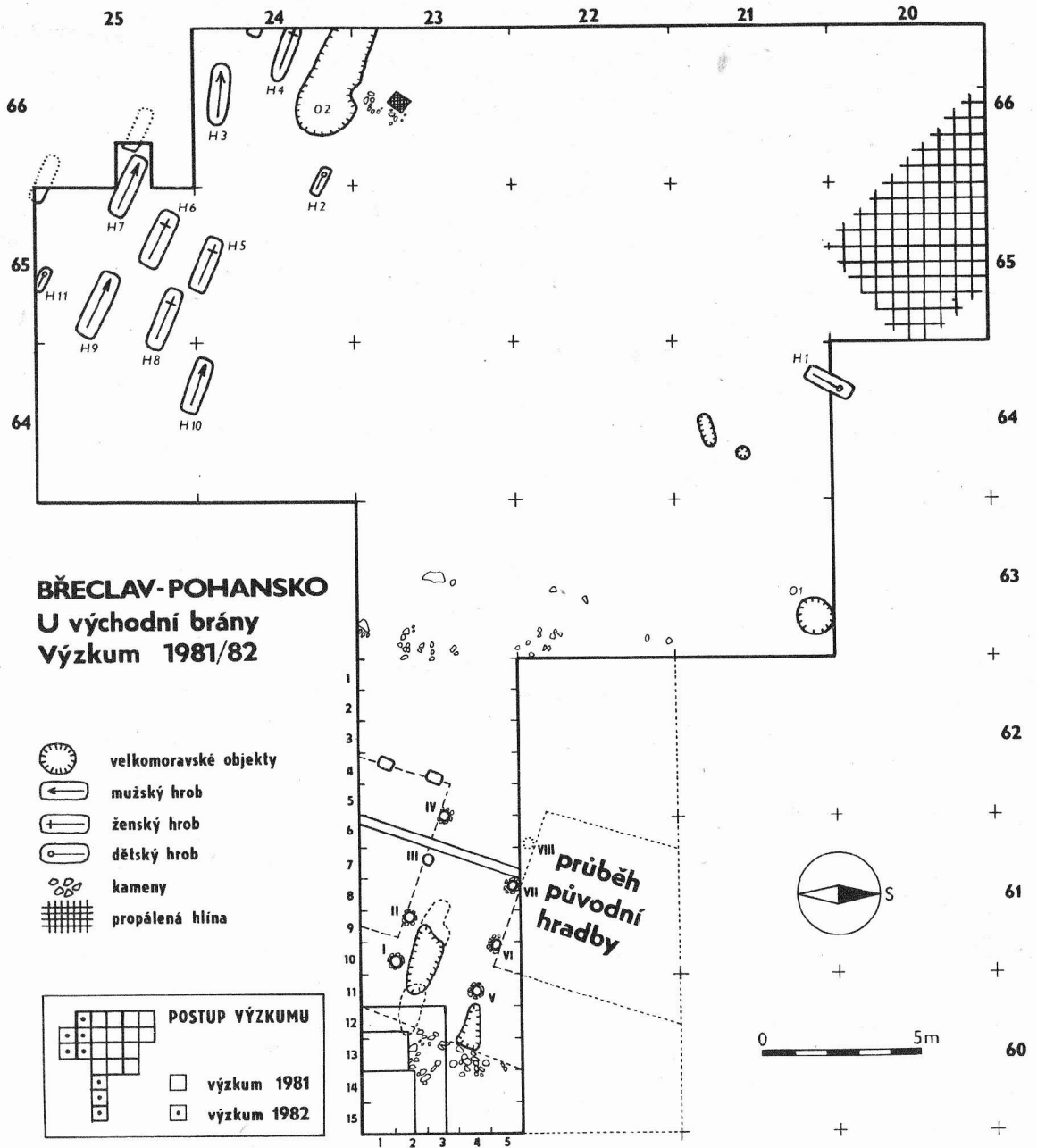
Obr. 10

1-5 Javorník /okr. Hodonín/, "Hradisko". Nálezy ze sondy z roku 1967. - Funde aus der Sonde im Jahre 1967.
 6 Vysoké Pole /okr. Gottwaldov/. Nádoba z hradiska "Kláštov". - Gefäß vom Burgwall "Kláštov".

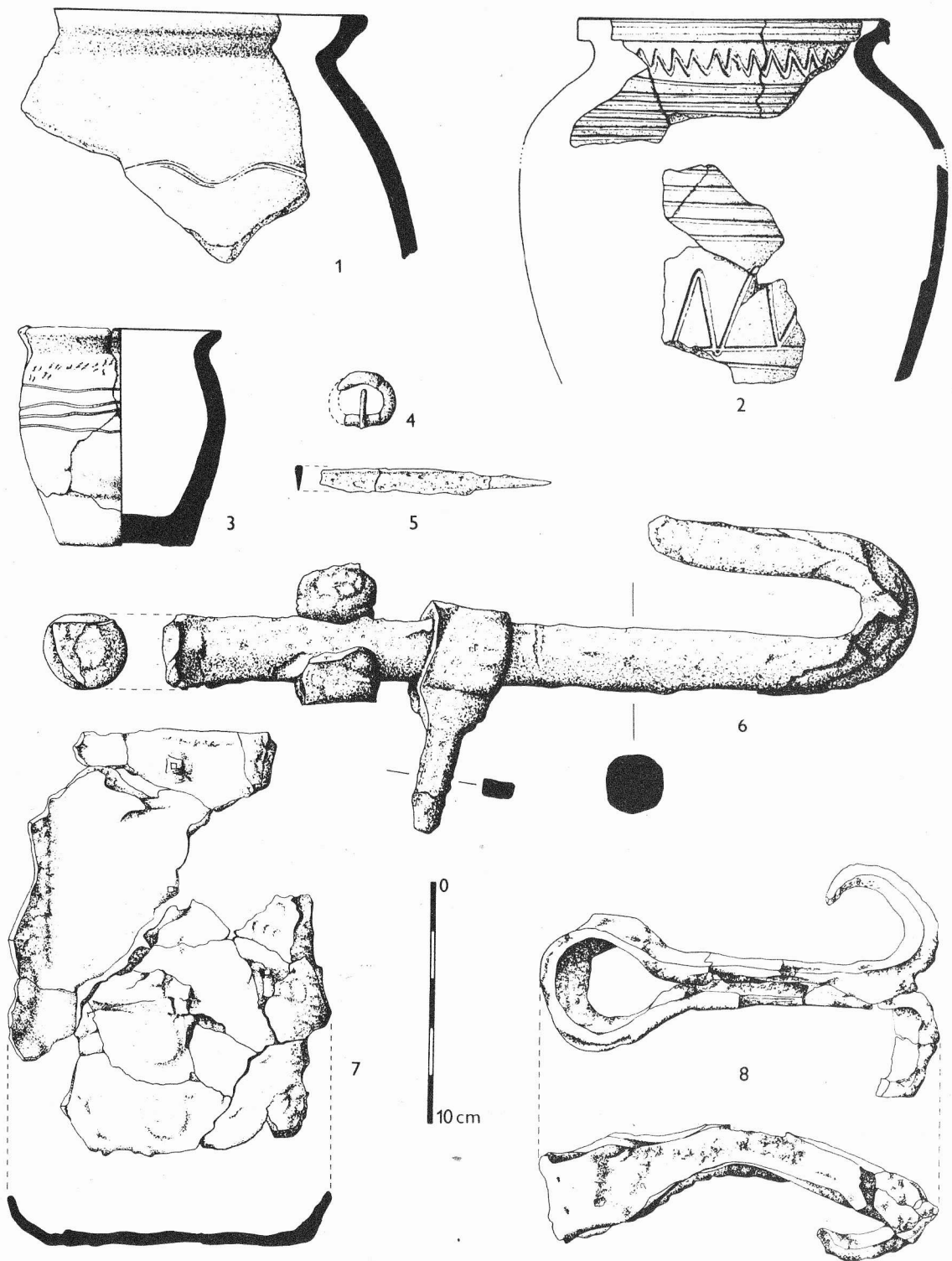

Obr. 11

Sivice /okr. Brno-venkov/. Nálezy ze zničených laténských kostrových hrobů. - Funde aus zerstörten lateinzeitlichen Skelettgräbern. /Kresba - Zeichnung: V. Gánóczyová/.

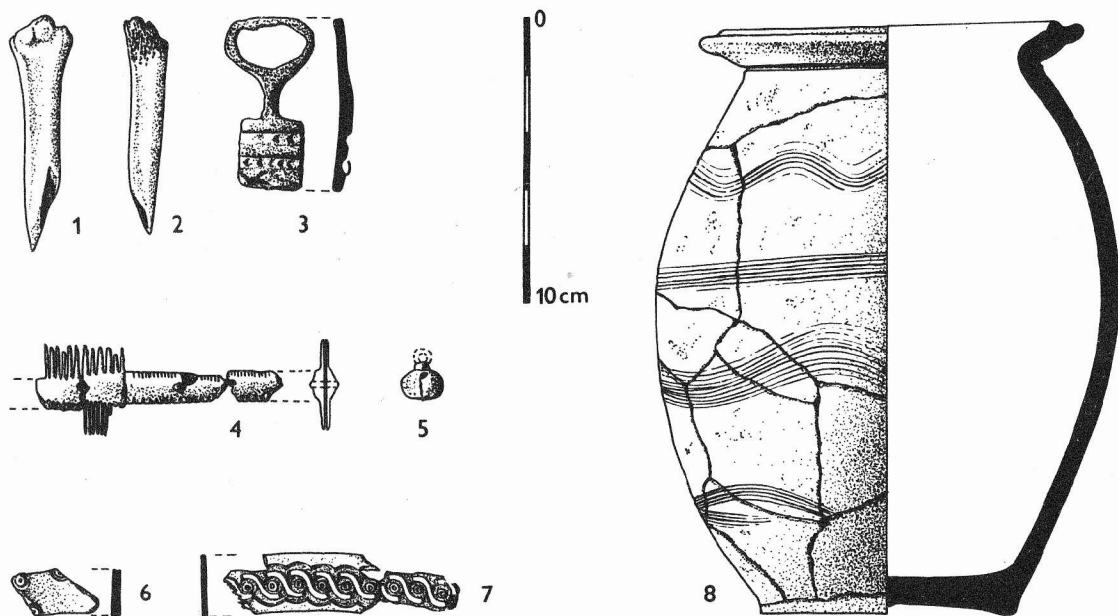
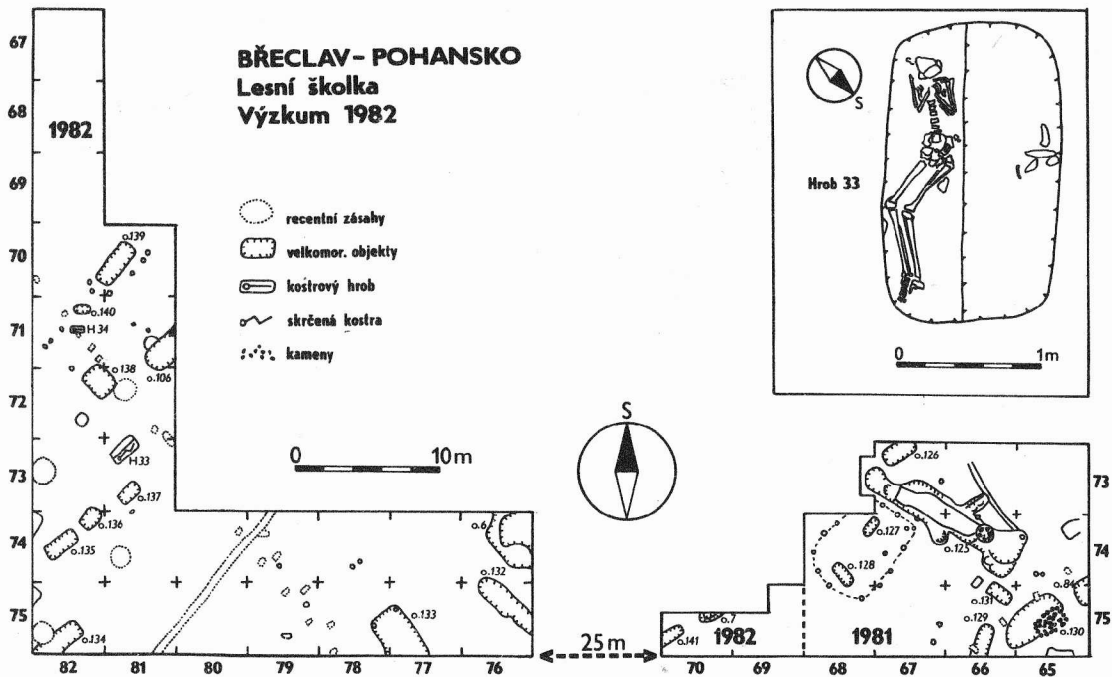

Obr. 12
 Břeclav - "Pohansko" /okr. Břeclav/. Plán konečného stavu výzkumu u východní brány z let 1981/1982. -
 Plan des Schlußstandes der Grabung beim Osttor aus den Jahren 1981/1982. /Kresba - Zeichnung: P. Šindelář/.

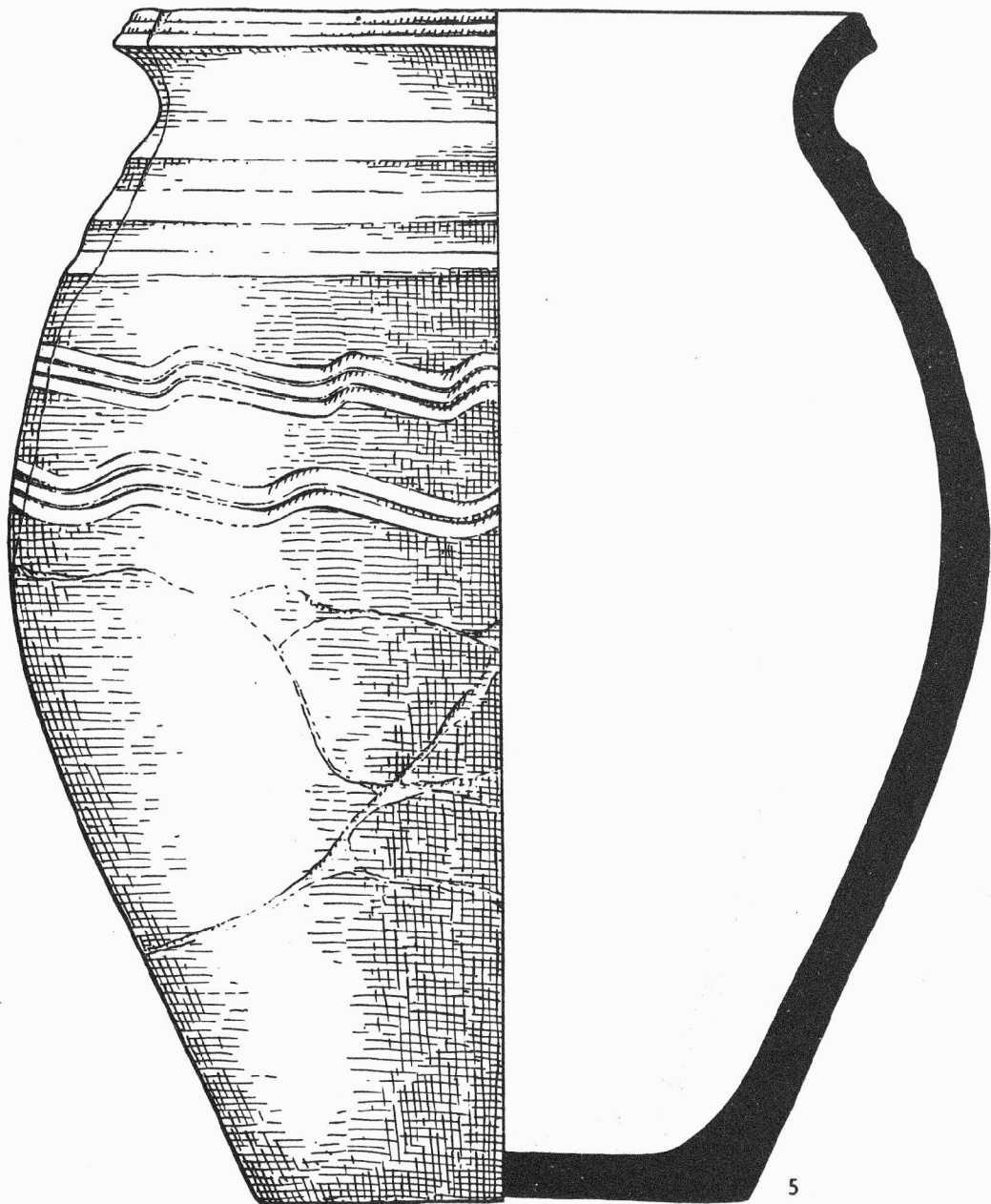
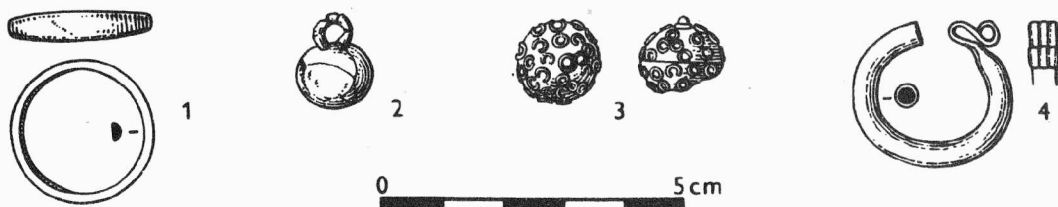
Obr. 13

Břeclav - "Pohansko" /okr. Břeclav/. U východní brány 1982. Ukázky inventáře ze sídlištní vrstvy /1,2/, z hrobů /3-5/ a z brány /6-8/. - Beim Osttor. Inventar Auswahl aus der Siedlungsschicht /1,2/, aus Gräbern /3-5/ und vom Tor /6-8/. /Kresba - Zeichnung: P. Šindelář/.

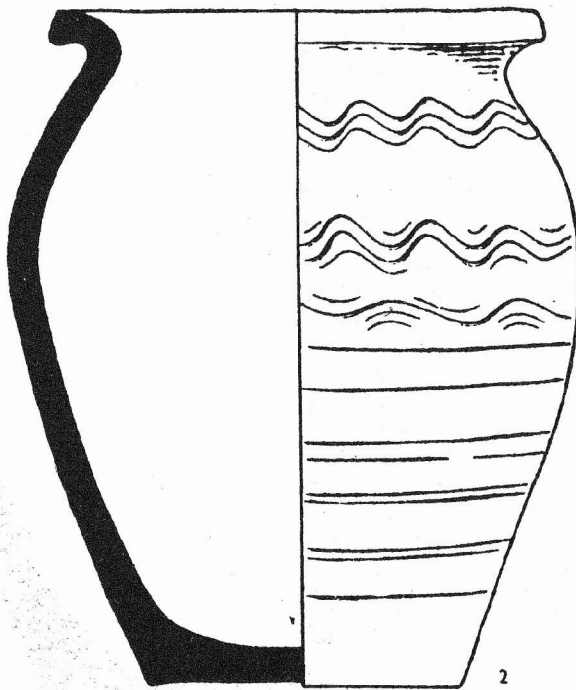
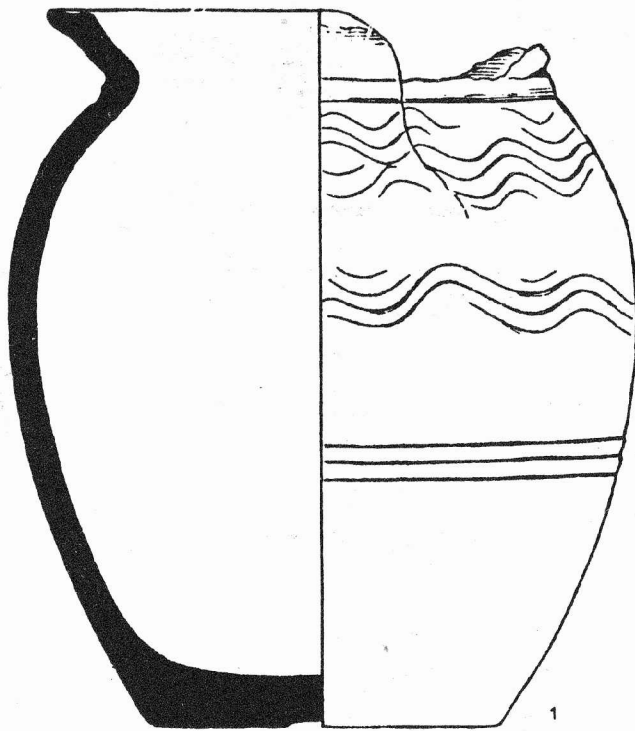

Obr. 14

Břeclav - "Pohansko" /okr. Břeclav/. Lesní školka. Plán výzkumu z let 1981/82 a plán hrobu 33/LŠ /na -
 hoře/. Ukázky inventáře z hrobu 34/LŠ a ze sídlištních objektů /1-4, 6-8/. - Waldbaumschule. Grabungs-
 plan aus den Jahren 1981/82 und Grabplan 33/LŠ /oben/. Inventarauswahl aus Grab 34/LŠ und aus Sied-
 lungsobjekten /1-4, 6-8/. /Kresba -Zeichnung: P. Šindelář/.

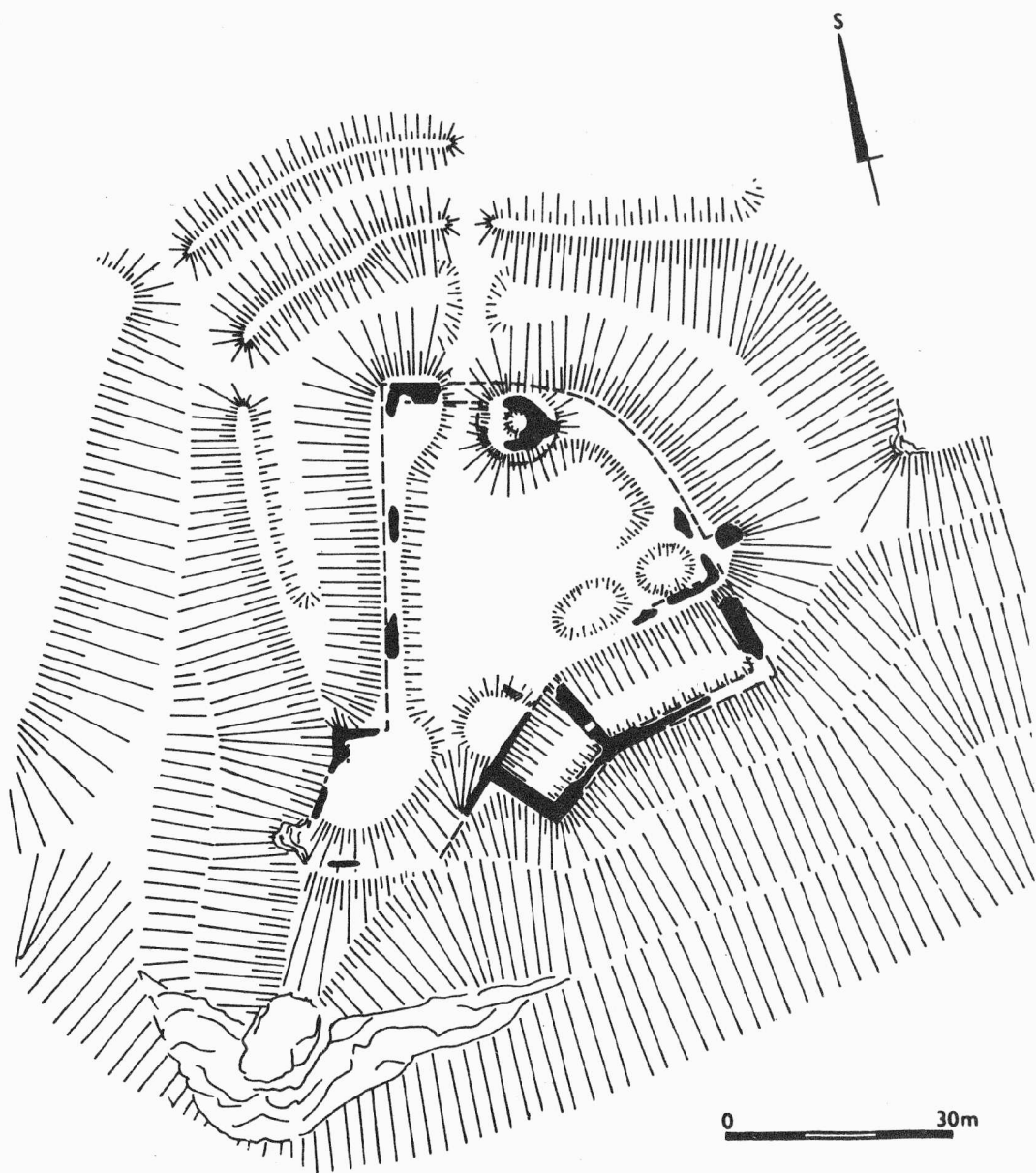

Obr. 15
 Mušov /okr. Břeclav/. Výběr nálezů ze slovanského pohřebiště. - Fundauswahl vom slawischen Gräberfeld.

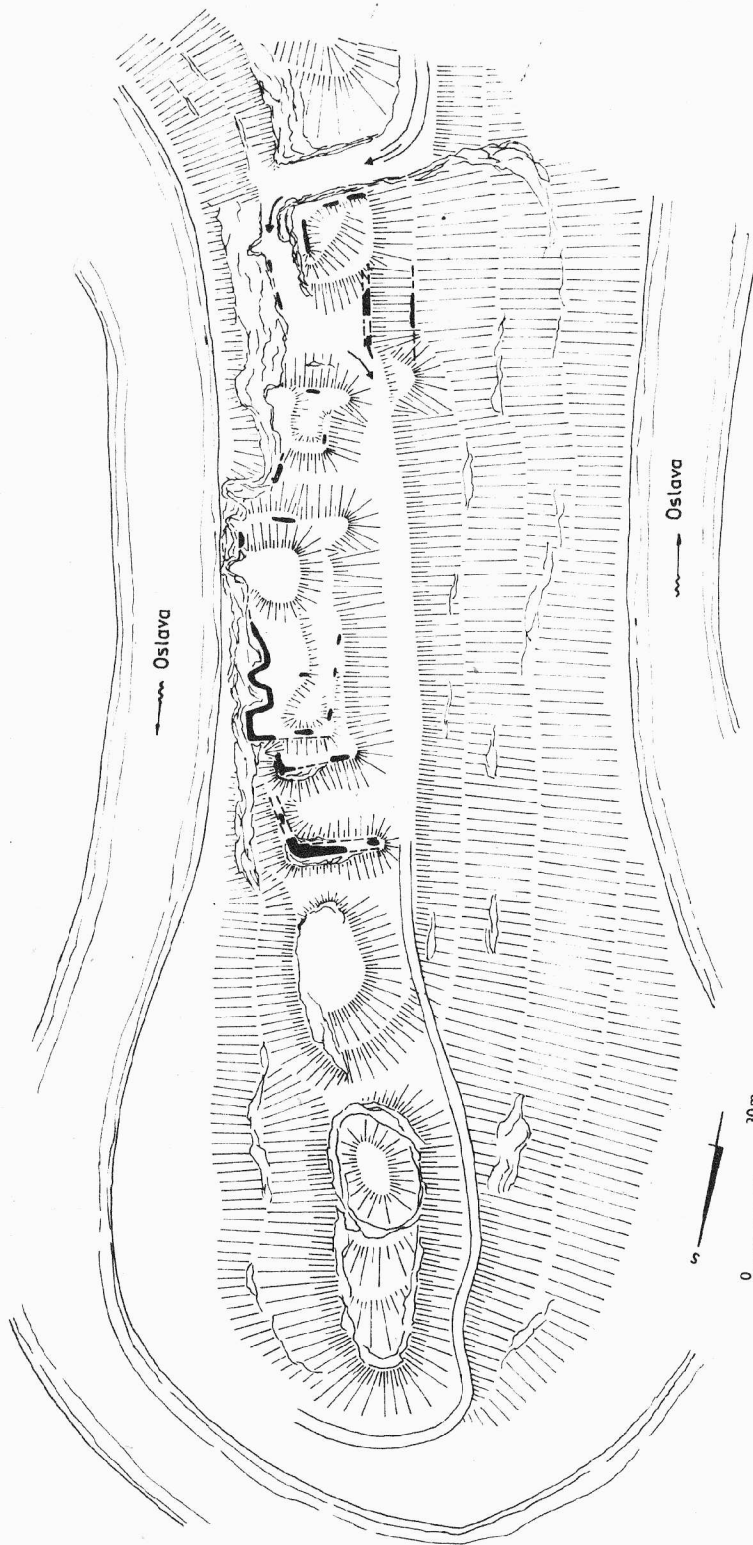
Obr. 16

Rohatec / okr. Hodonín/. Nádoby z rozrušeného kostrového hrobu. - GefäÙe aus einem gestörten Körpergrab.

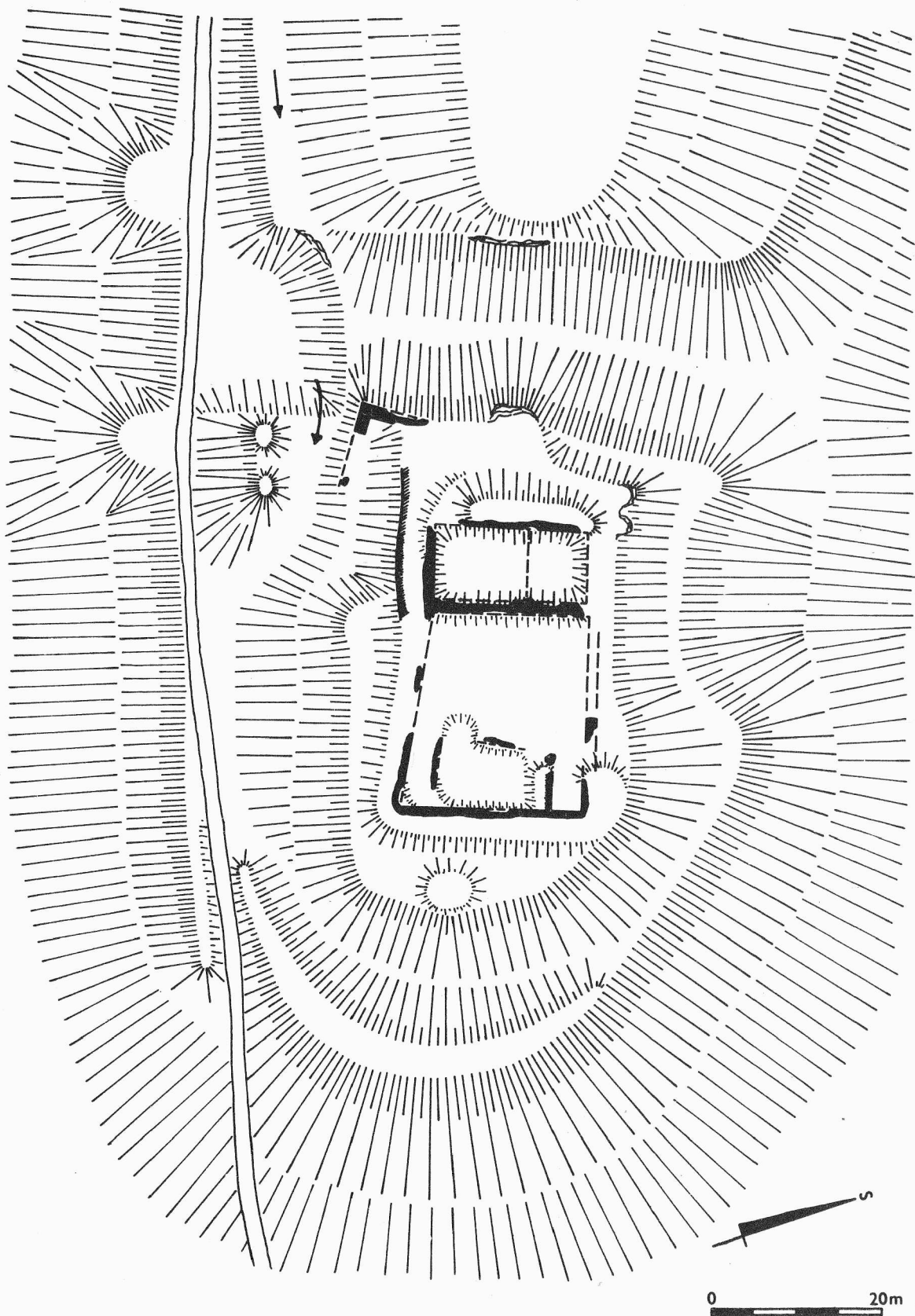
Obr. 17

Bukovina / obec Hostim, okr. Znojmo/. Půdorysná dispozice dochovaných pozůstatků hradu. - Grundrißdisposition der erhaltenen Burgreste.

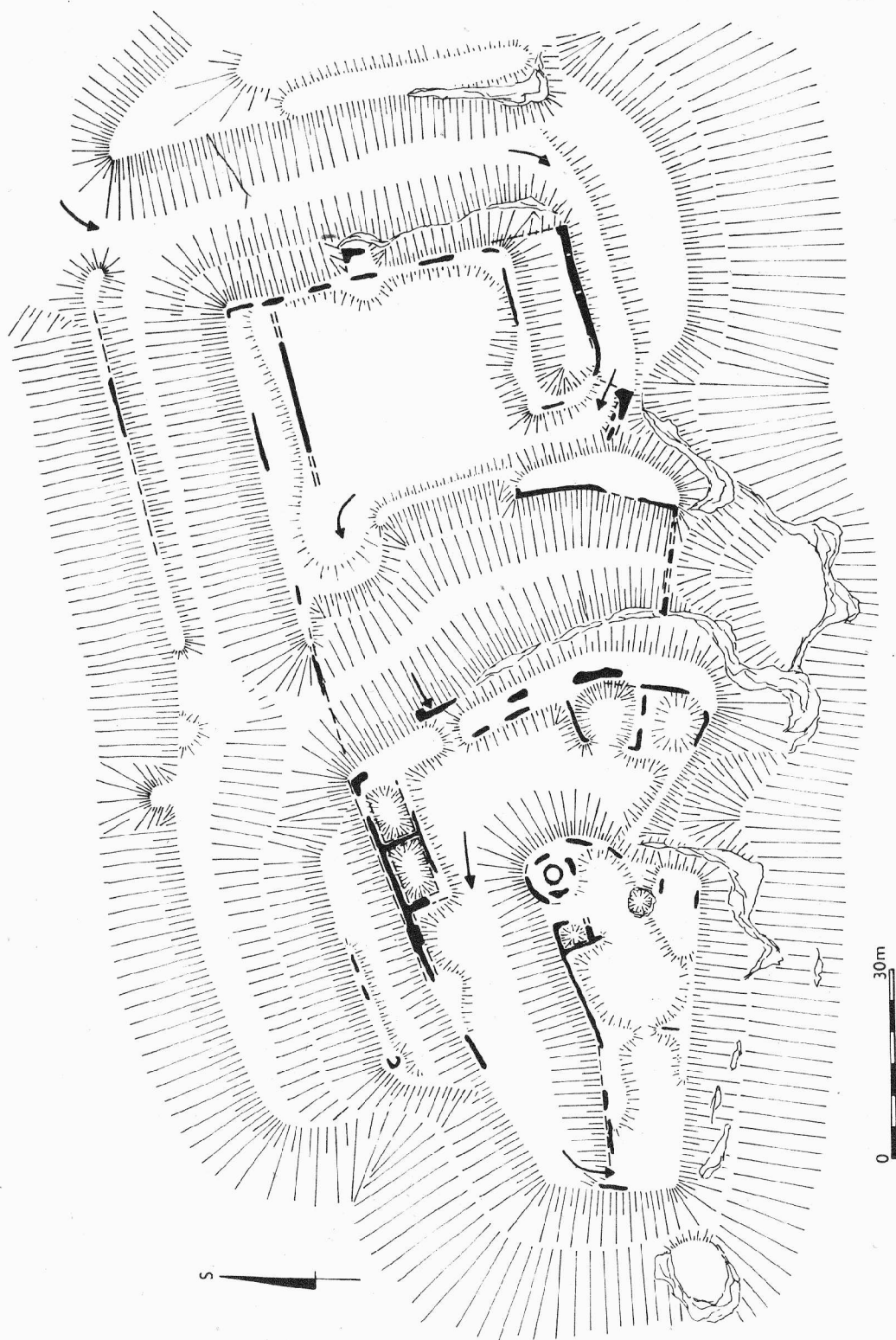

Obr. 18

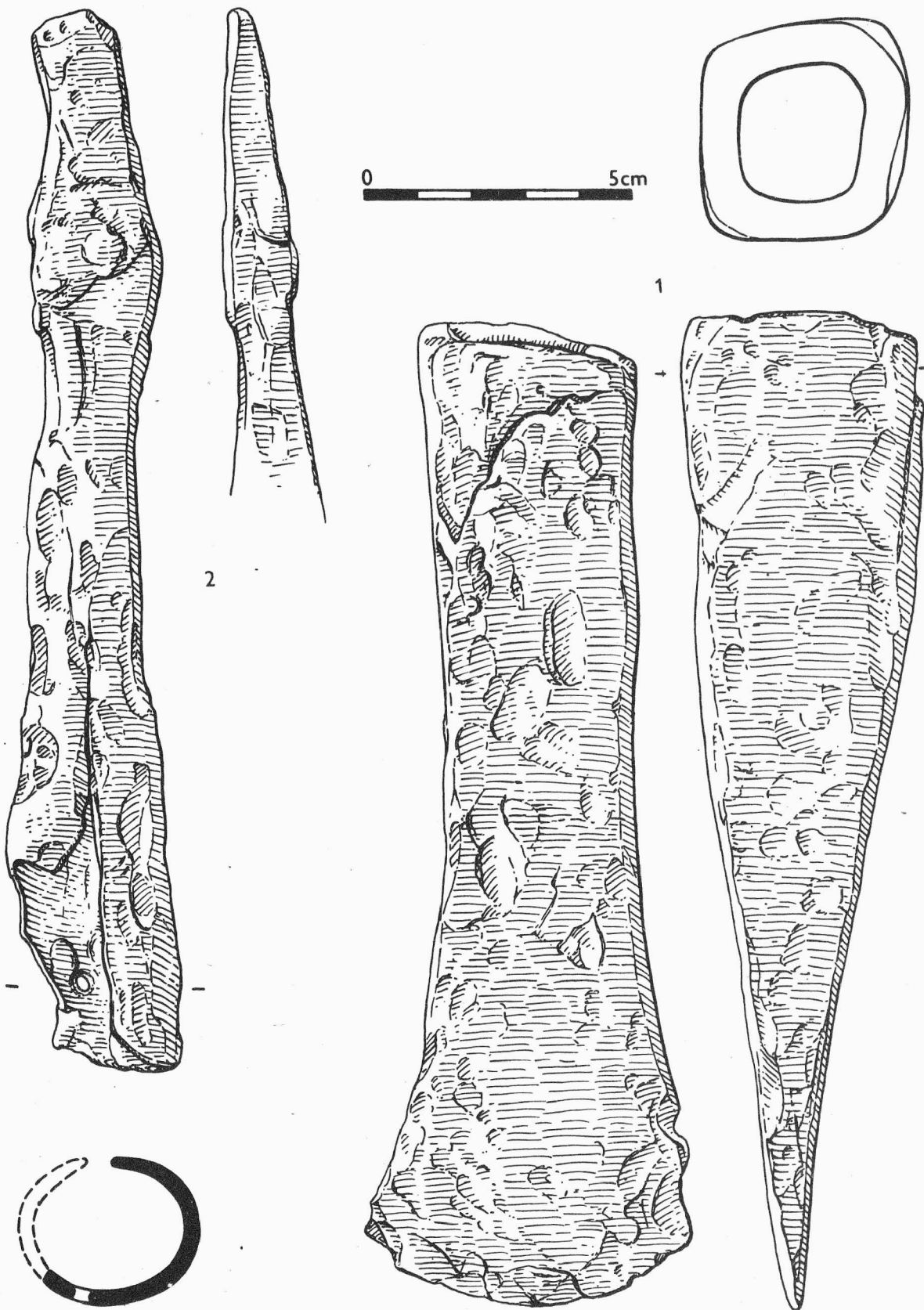
Lamberk / obec Březník, okr. Třebíč/. Půdorysná dispozice dochovaných pozůstatků hradu. - Grundri3dispo - sition der erhaltenen Burgreste.

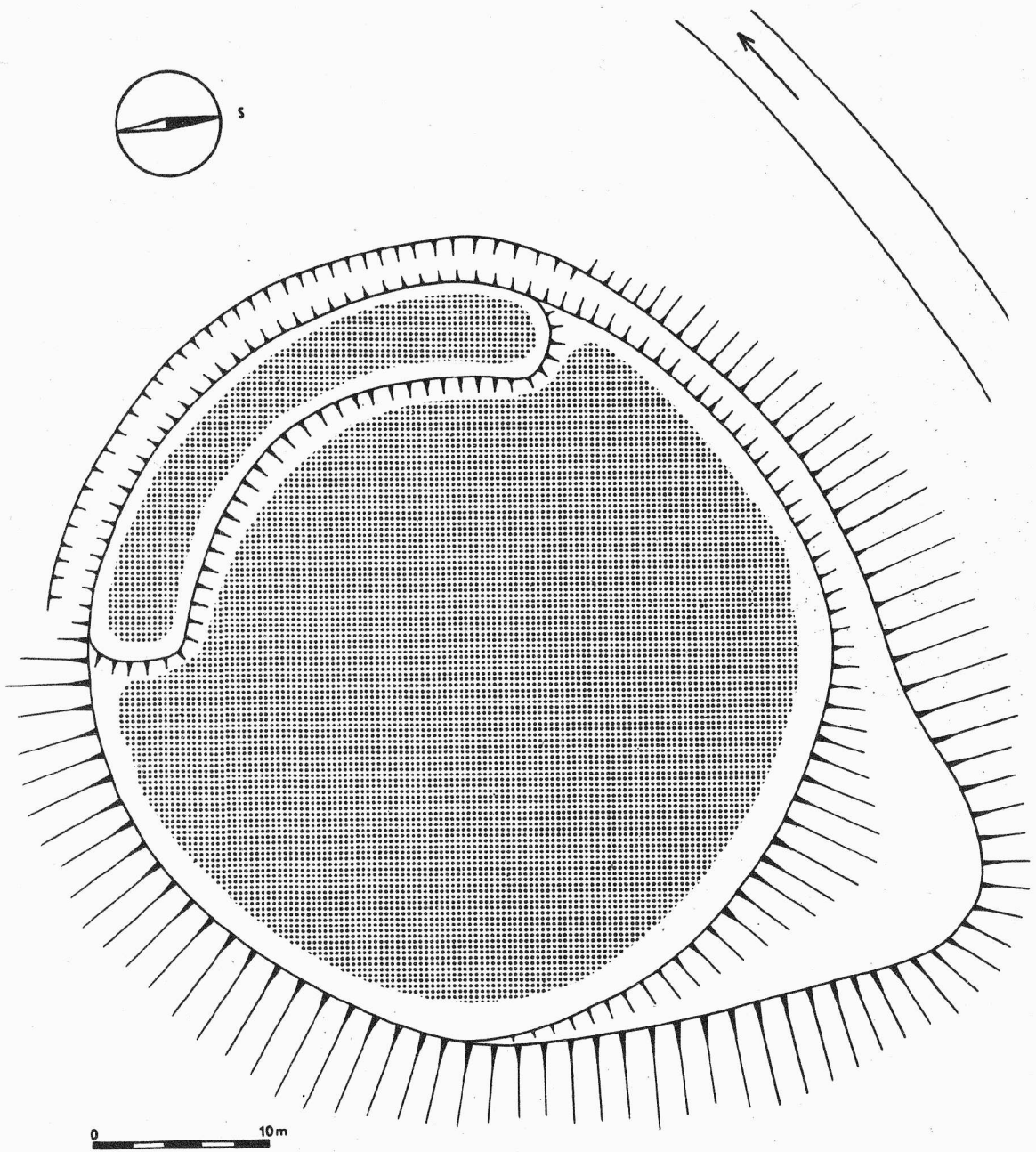
Obr. 19
Sedlecký /Nový/ hrad /obec Sedlec, okr. Třebíč/. Půdorysná dispozice dochovaných pozůstatků hradu. -
Grundrißdisposition der erhaltenen Burgreste.

Obr. 20
Dolní Loučky /okr. Žďár nad Sázavou/. Půdorysná dispozice dochovaných pozůstatků hradu. - Grundrißdis-
position der erhaltenen Burgreste.

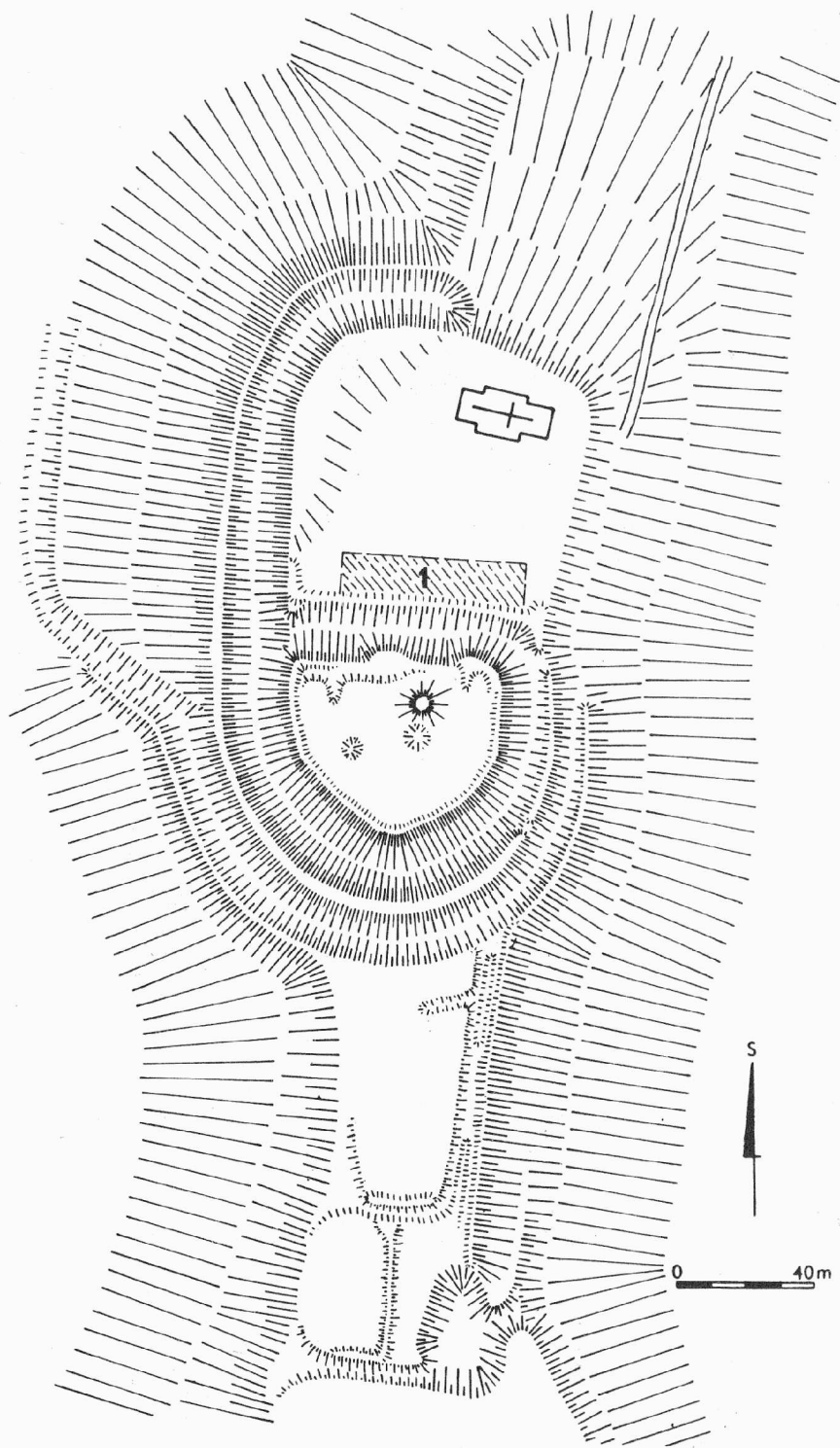

Obr. 21
 Chotěbuz-Podobora /okr. Karviná/. Železné předměty z hradiska. - Eisengeräte vom Burgwall.

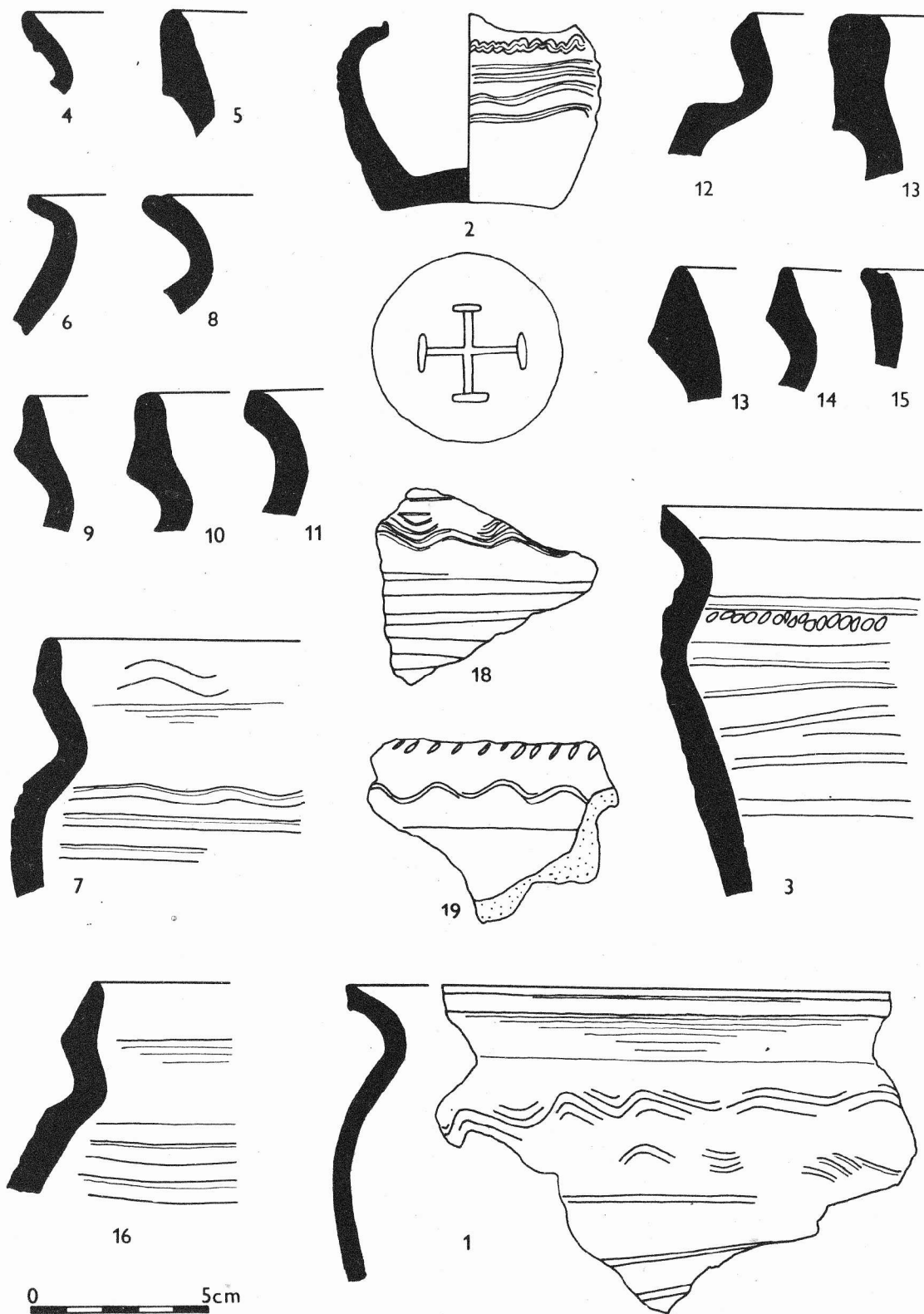
Obr. 22

Drahotuše / okr. Přerov/. Středověký hrádek. Schematická kresba plánu. - Mittelalterlicher Hausberg.
Schematische Planzeichnung.

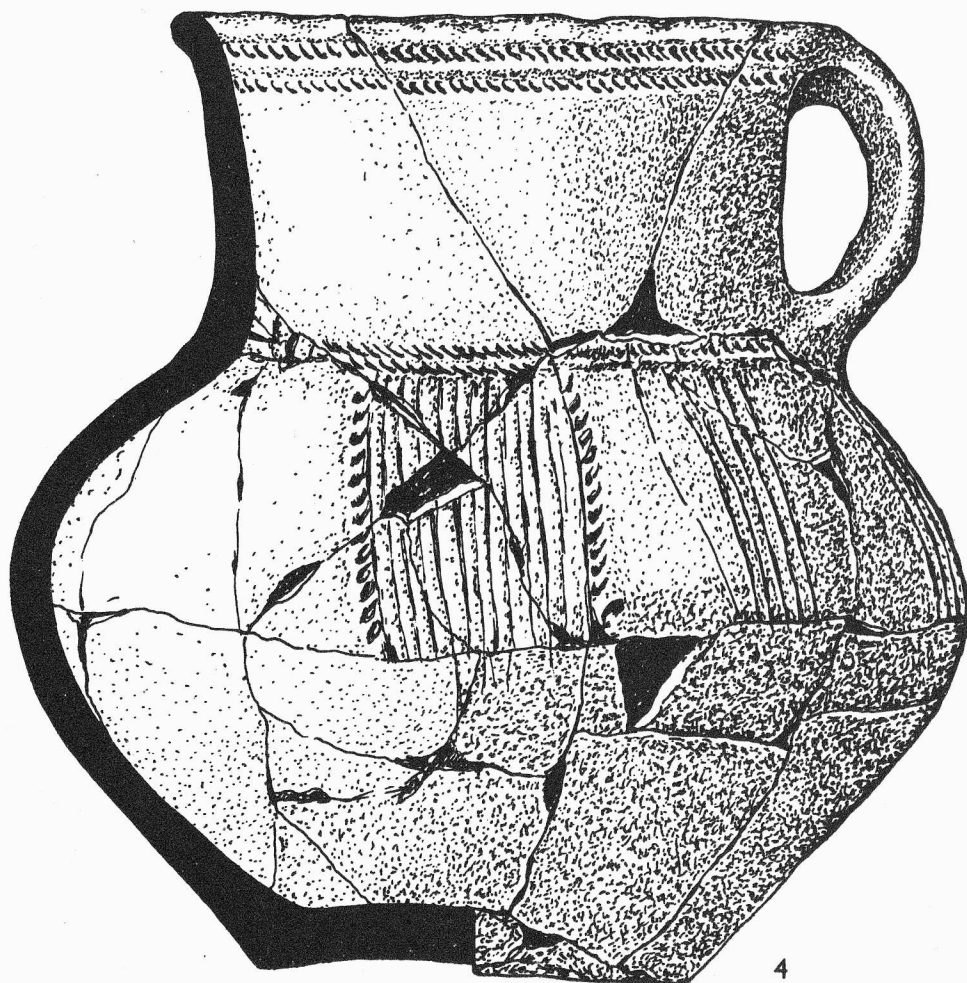
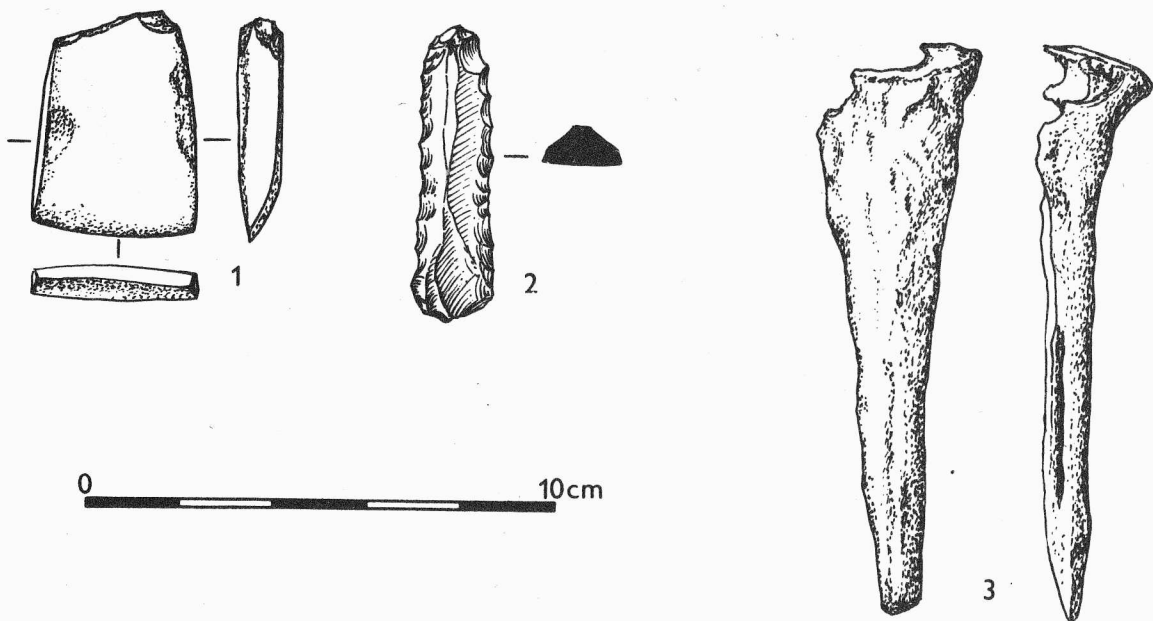

Obr. 23

Orlovice /okr. Vyškov/. Terénní náčrt hradu Orlova. 1 terén porušený rozšiřováním hřbitova. - Terrain-skizze der Burg Orlov. 1 Terrain durch Erweiterung des Friedhofes gestört.

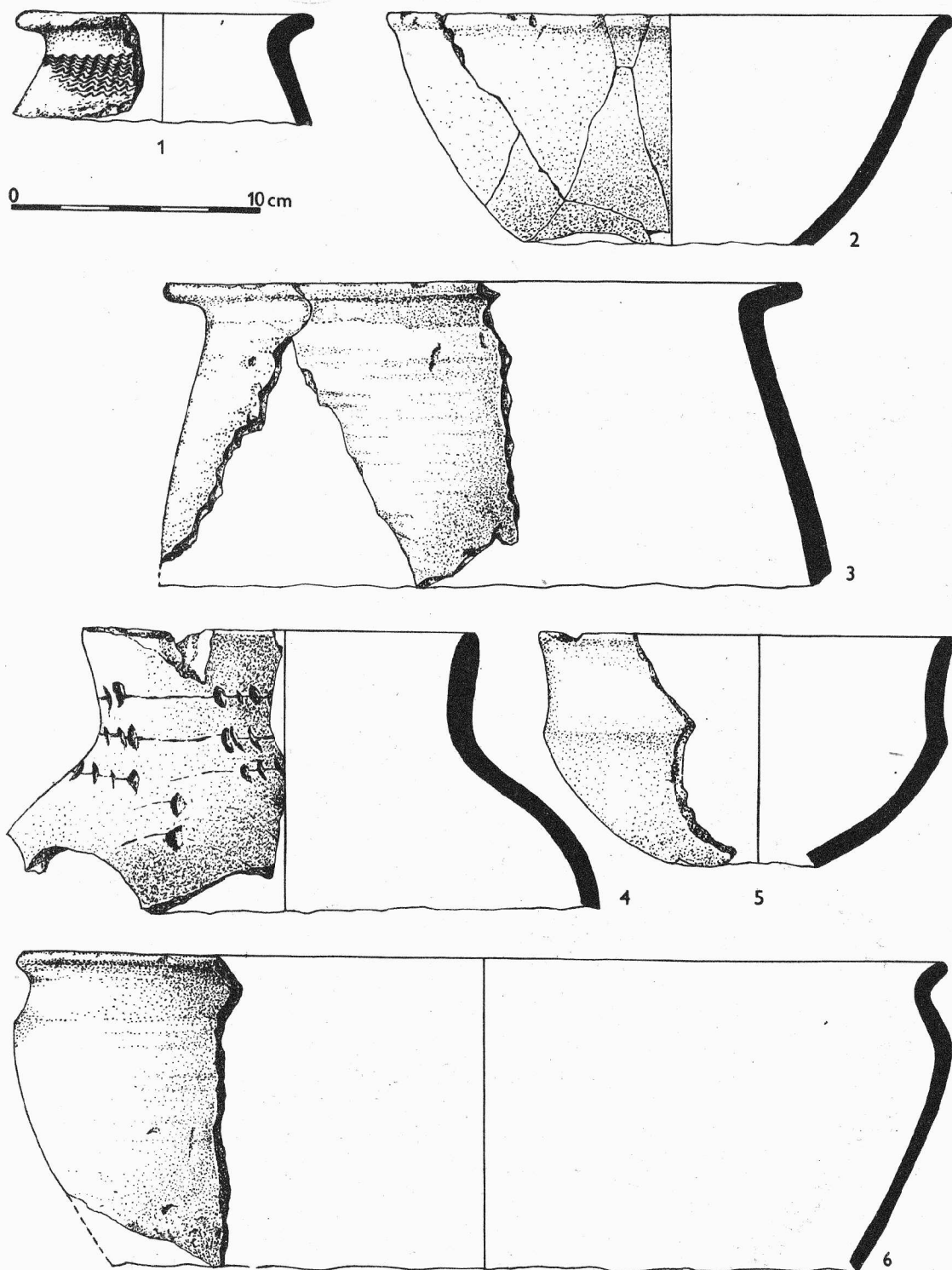

Obr. 24
 Olomouc /okr. Olomouc/. Keramika ze zjišťovací sondáže na Křížkovského ulici č. 14. - Keramik aus einer Feststellungssonde auf Křížkovský-Gasse Nr. 14.

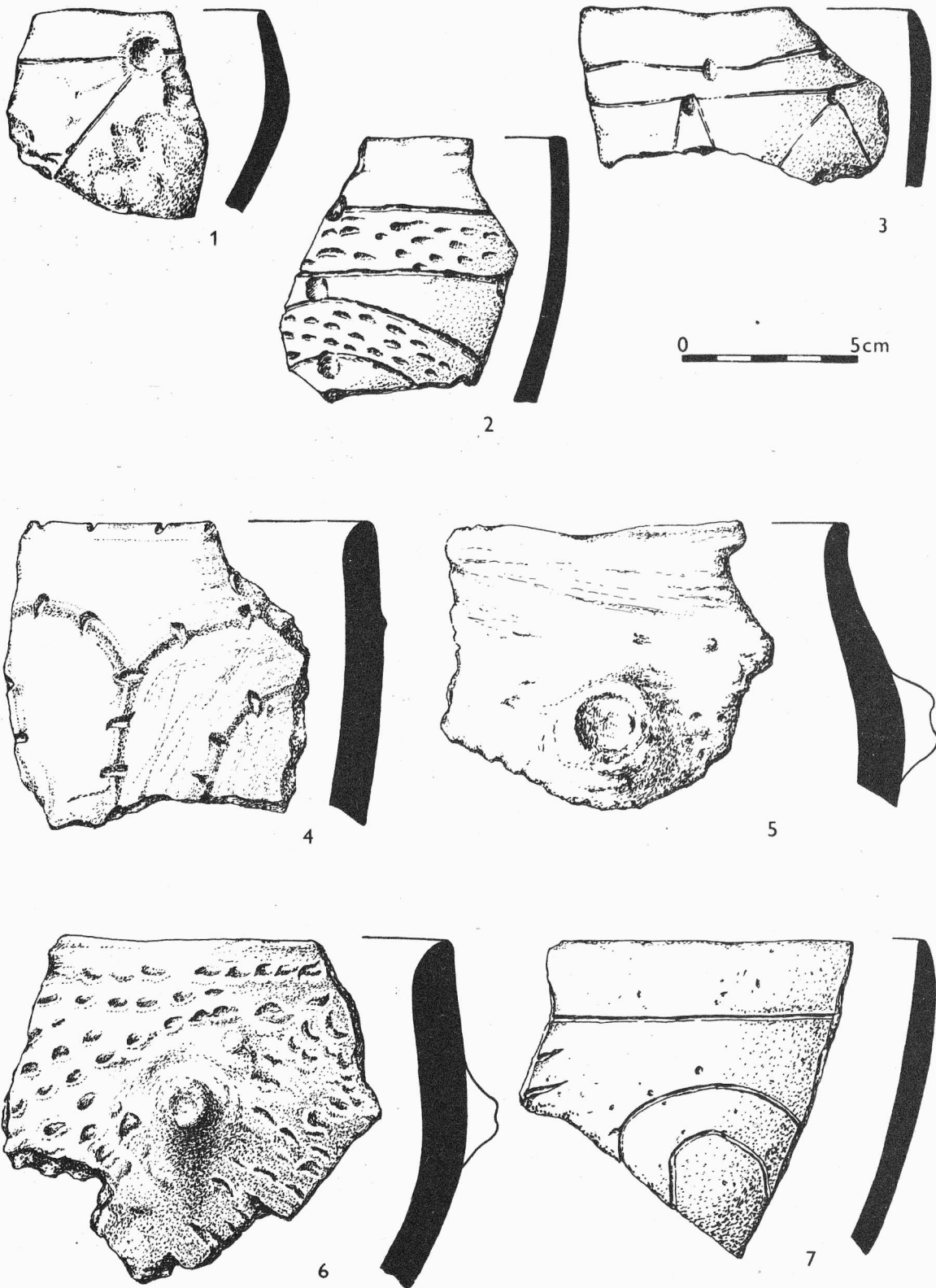
Obr. 25

Blučina /okr. Brno-venkov/, "Za vepřínem". Nálezy z hrobu se šňůrovou keramikou. - Funde aus einem Grab der Kultur mit Schnurkeramik. /Kresba - Zeichnung: V. Gánóczyová/.

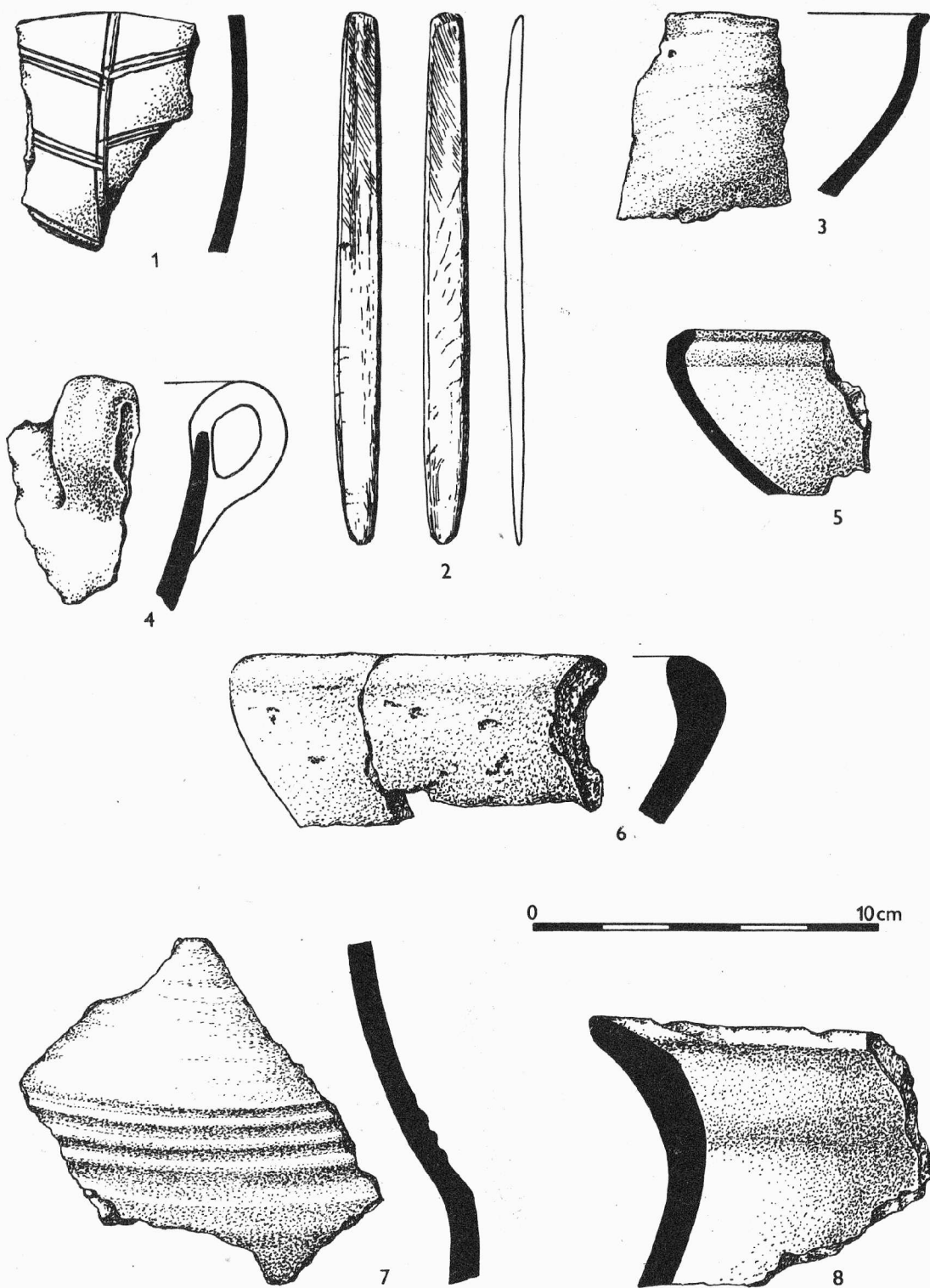
Obr. 26

1-2 Kupařovice /okr. Brno-venkov/. Výběr středohradištní keramiky ze sídlištní vrstvy /1/ a únětické /?/ keramiky ze zničených kostrových hrobů /2/. - Auswahl an mittelburgwallzeitlicher Keramik aus der Siedlungsschicht /1/ und Úněticer Keramik /?/ aus zerstörten Körpergräbern /2/; 3-5 Želešice /okr. Brno-venkov/. Výběr lineární /4/ a velaticko-podolské /3,5/ keramiky ze sídliště. - Auswahl an Linear- /4/ und Velaticer-Podoler Keramik /3,5/ aus der Siedlung; 6 Blučina /okr. Brno-venkov/, "Cezavy". Výběr keramiky z úněticko-věteřovského sídliště, objekt 1. - Auswahl an Keramik aus der Úněticer-Věteřover Siedlung, Objekt 1. /Kresba - Zeichnung: V. Gánóczyová/.

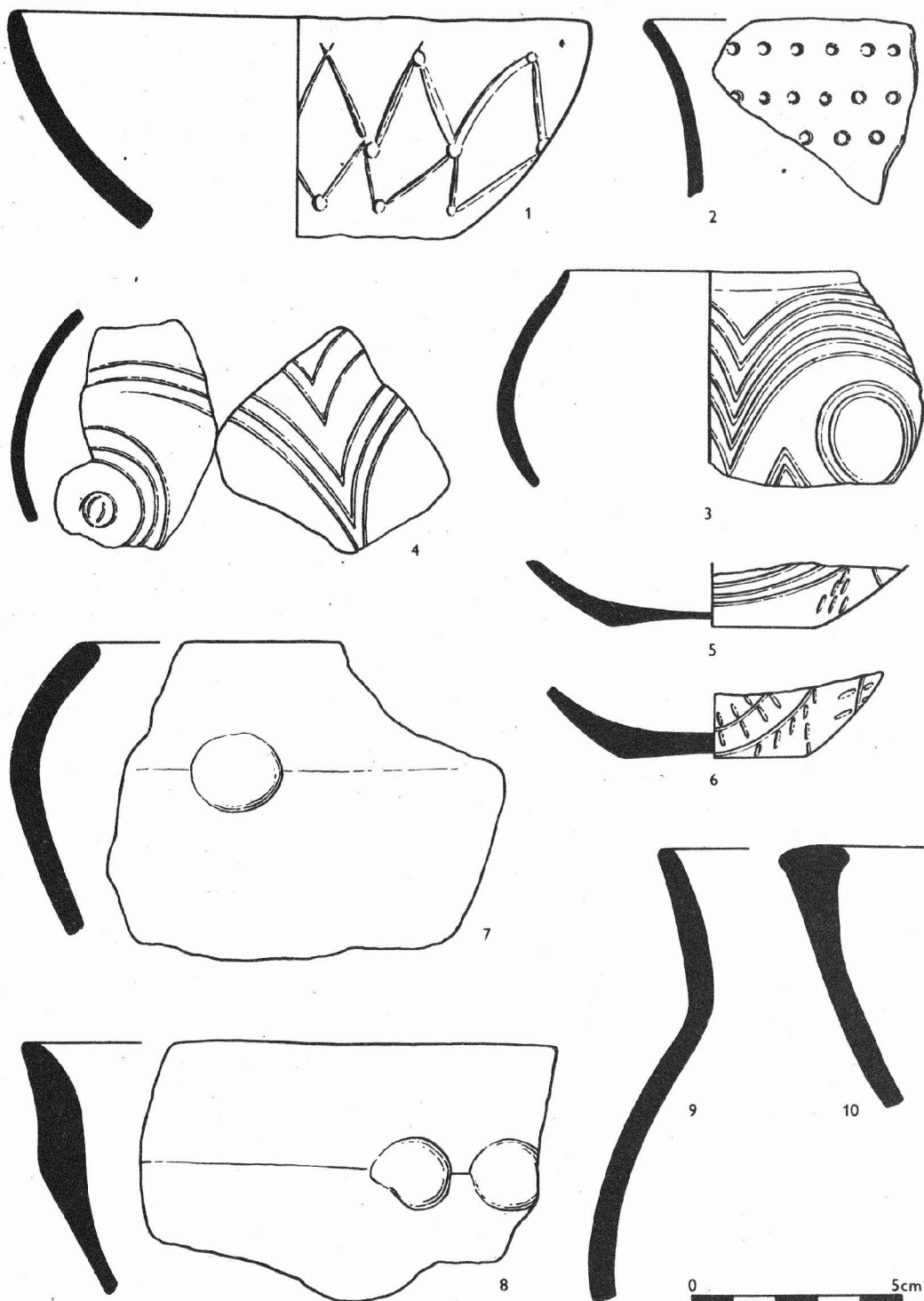

Obr. 27

Želešice /okr. Brno-venkov/. Výběr lineární keramiky ze sídliště. - Auswahl an Linearkeramik von der Siedlung. /Kresba - Zeichnung: V. Gánóczyová/.

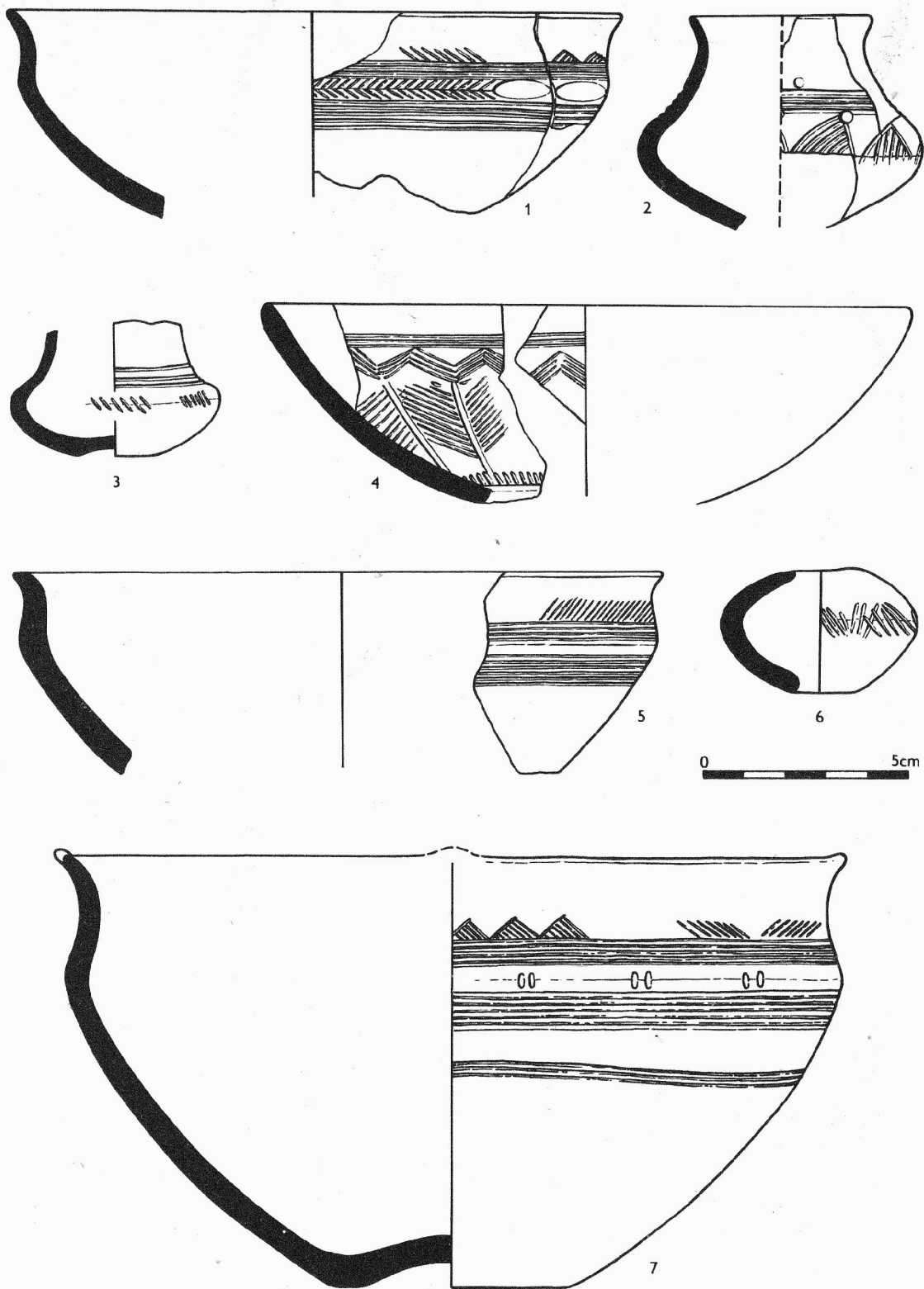
Obr. 28
 Želešice /okr. Brno-venkov/. Výběr velaticko-podolského materiálu ze sídliště. - Auswahl an Velaticer-
 Podoler Material von der Siedlung. /Kresba - Zeichnung: V. Gánóczyová/.

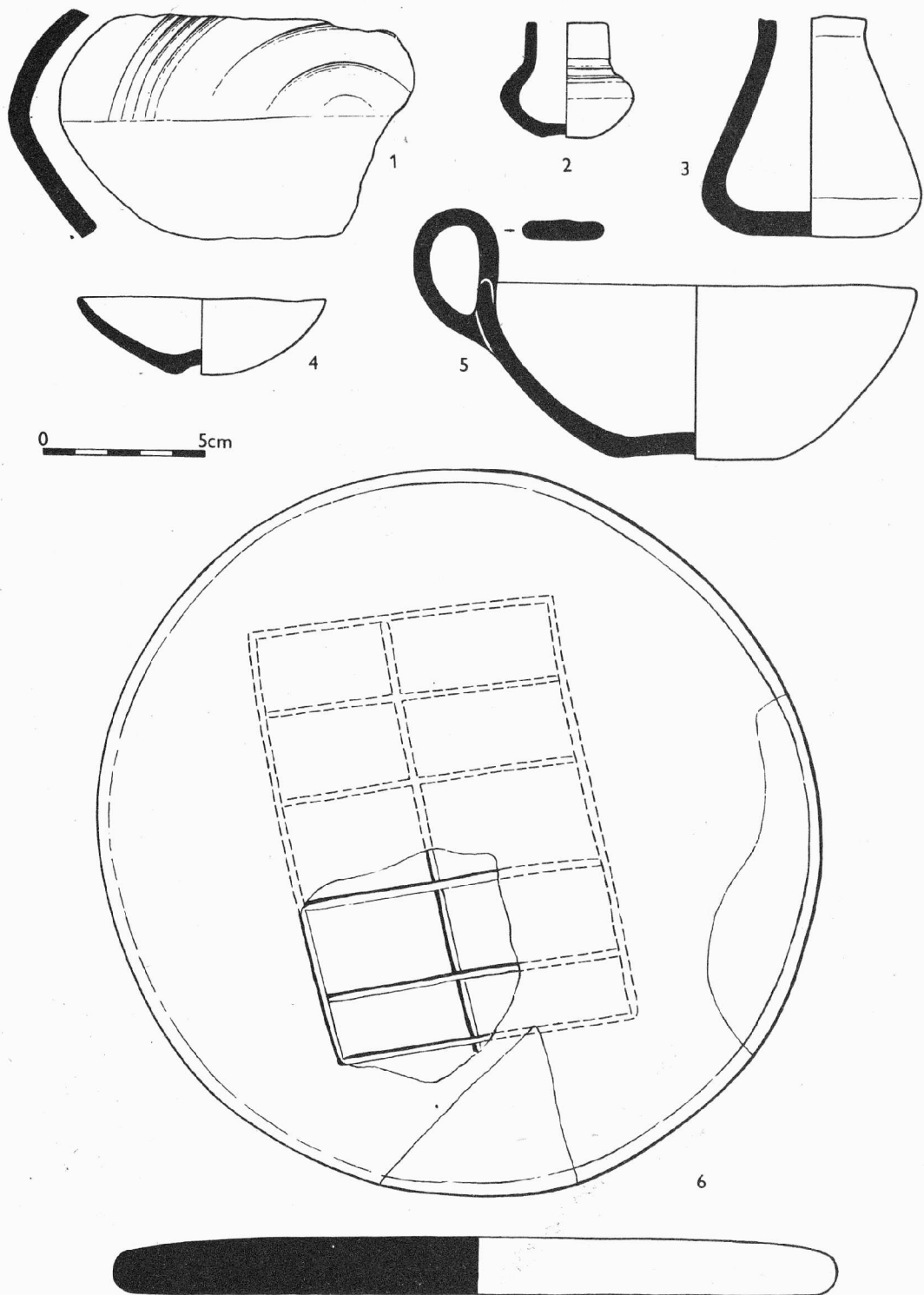
Obr. 29

1 Lipůvka /okr. Blansko/, objekt 1. - Objekt 1; 2-8 Mladkov /okr. Blansko/, objekt 2. - Objekt 2; 9-10 Mladkov /okr. Blansko/, kulturní vrstva. - Kulturschicht.

Nálezy ze záchranných výzkumů na trase plynovodu. - Funde von Rettungsgrabungen auf der Ferngasleitungs-trasse.

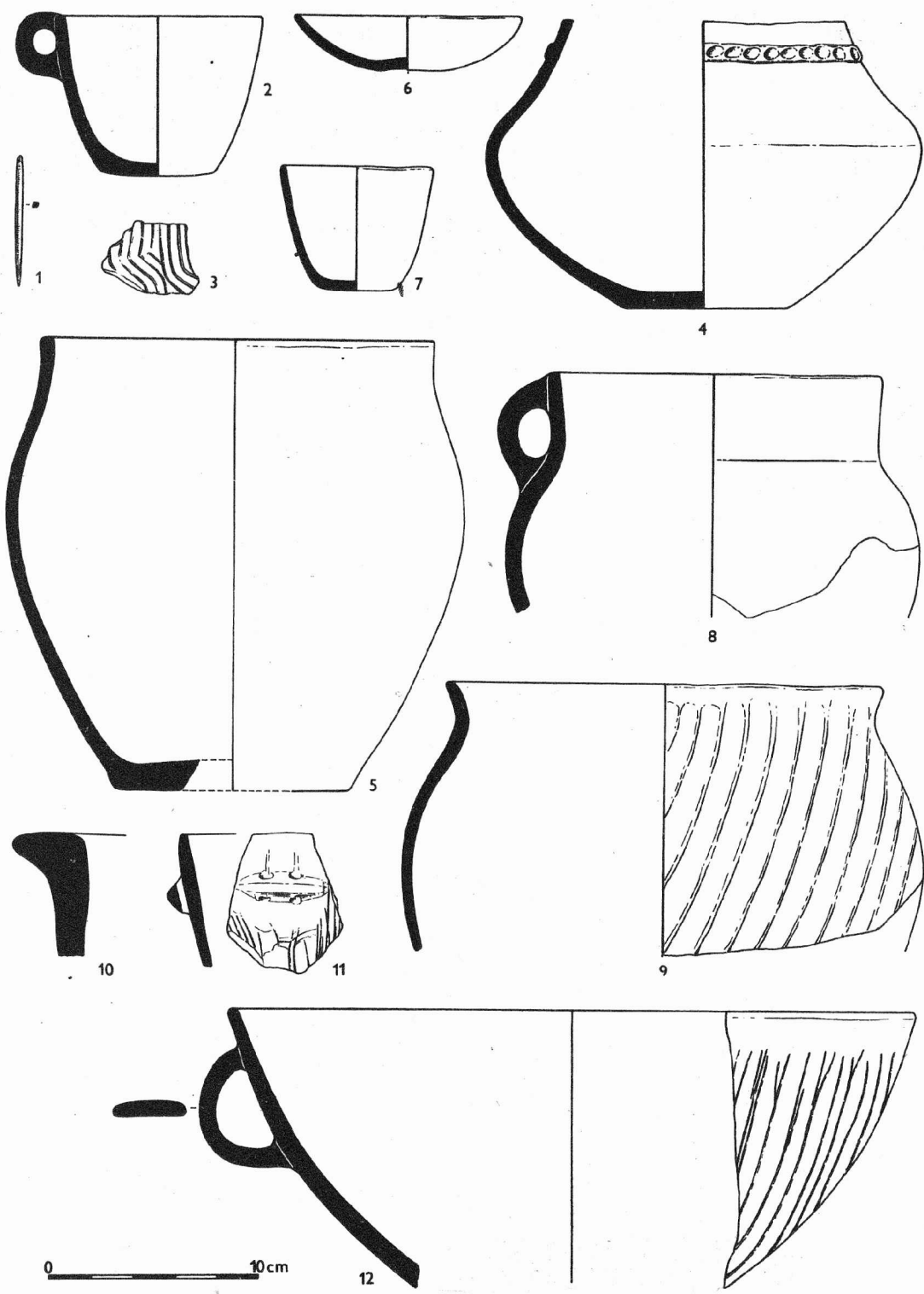

Obr. 30
 Skalice nad Svitavou /okr. Blansko/, objekt 1. Nálezky ze záchranných výzkumů na trase plynovodu. - Objekt 1. Funde von Rettungsgrabungen auf der Ferngasleitungsstrasse.

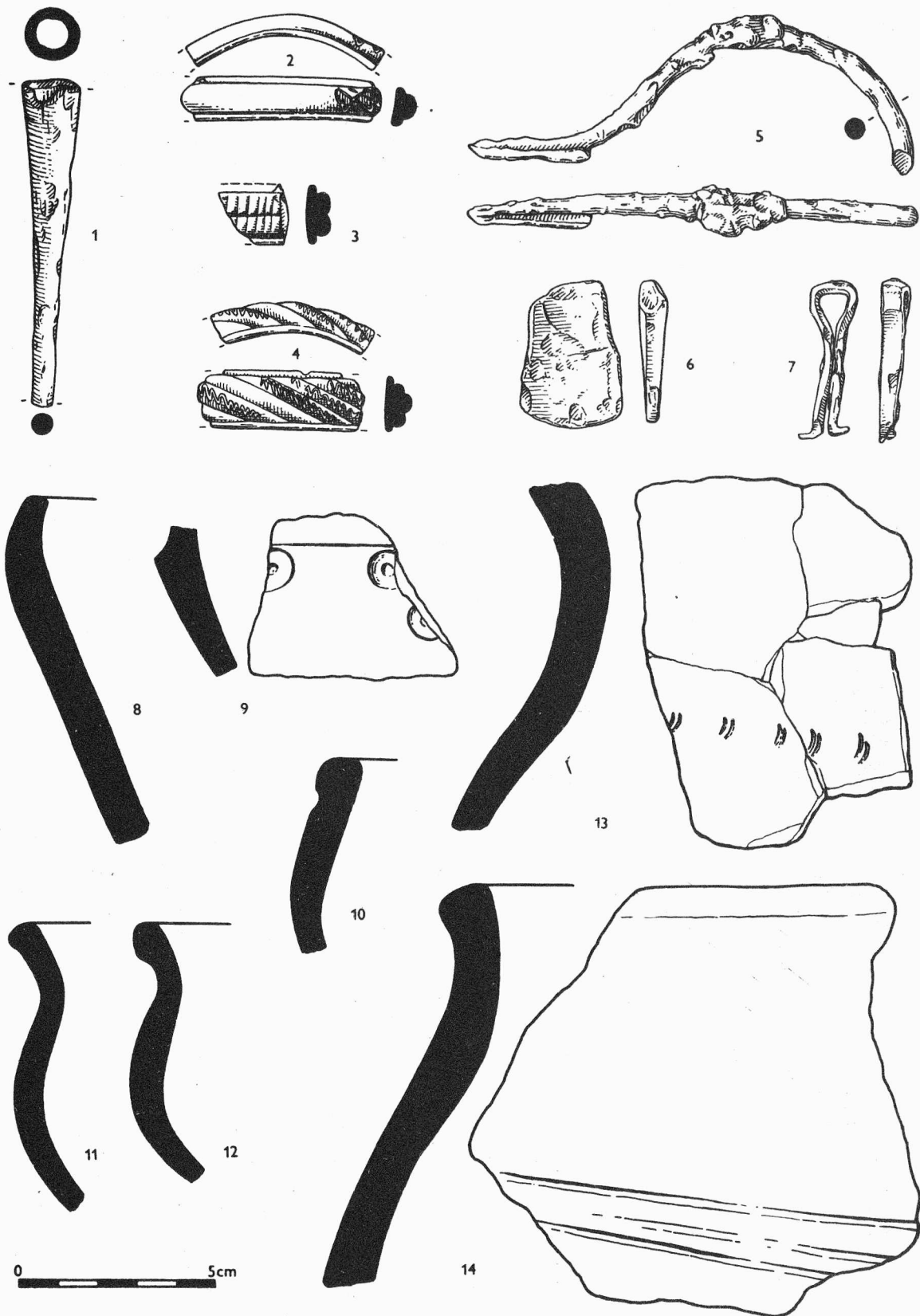

Obr. 31

Skalice nad Svitavou /okr. Blansko/, objekt 1. Nálezy ze záchranných výzkumů na trase plynovodu. - Objekt 1. Funde von Rettungsgrabungen auf der Ferngasleitungsstrasse.

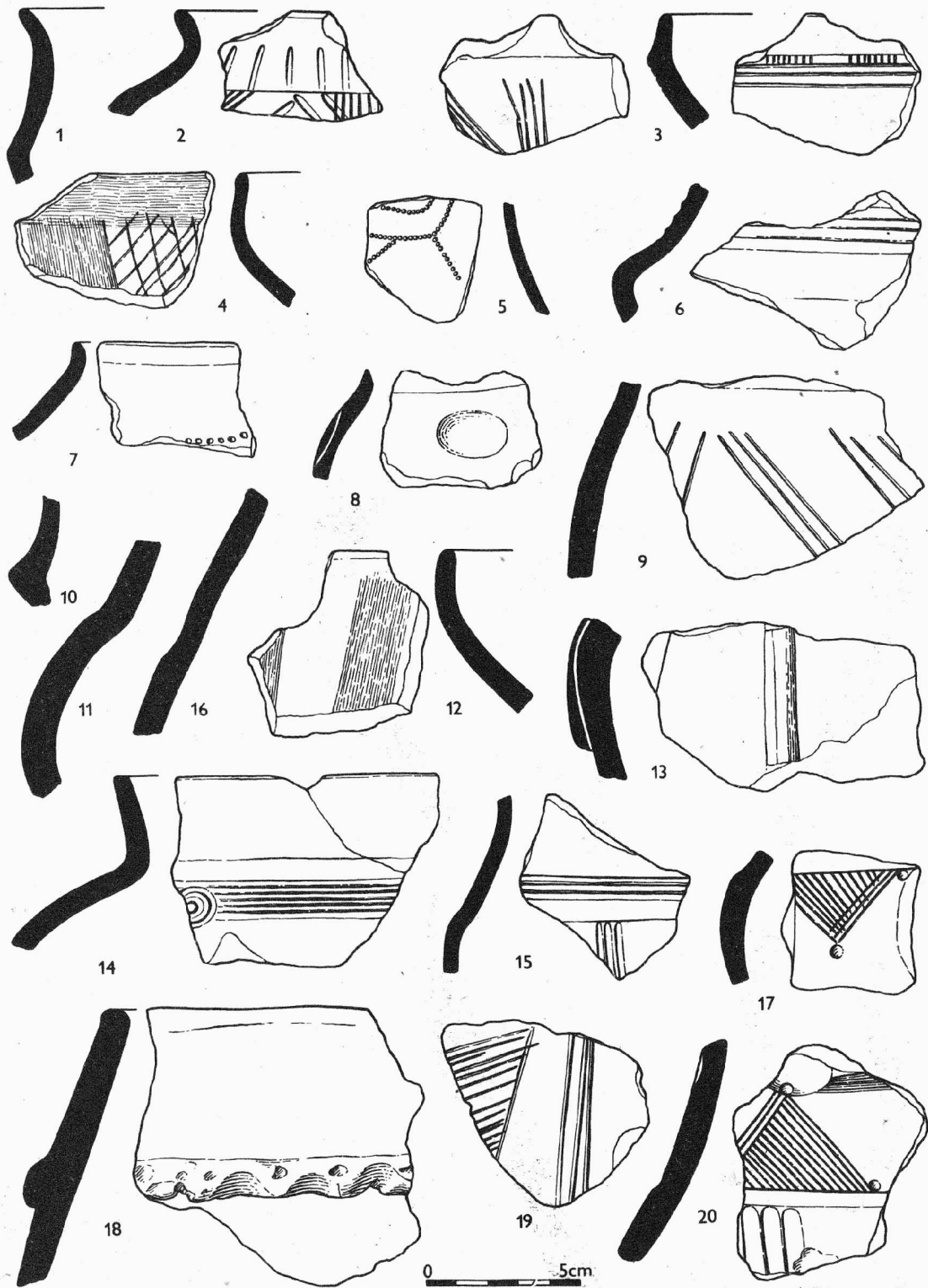

Obr. 32
 Skalice nad Svitavou /okr. Blansko/. 1-5 Objekt 2; 6-12 Objekt 3. Nálezy ze záchranných výzkumů na trase plynovodu, - Funde von Rettungsgrabungen auf der Ferngasleitungstrasse.

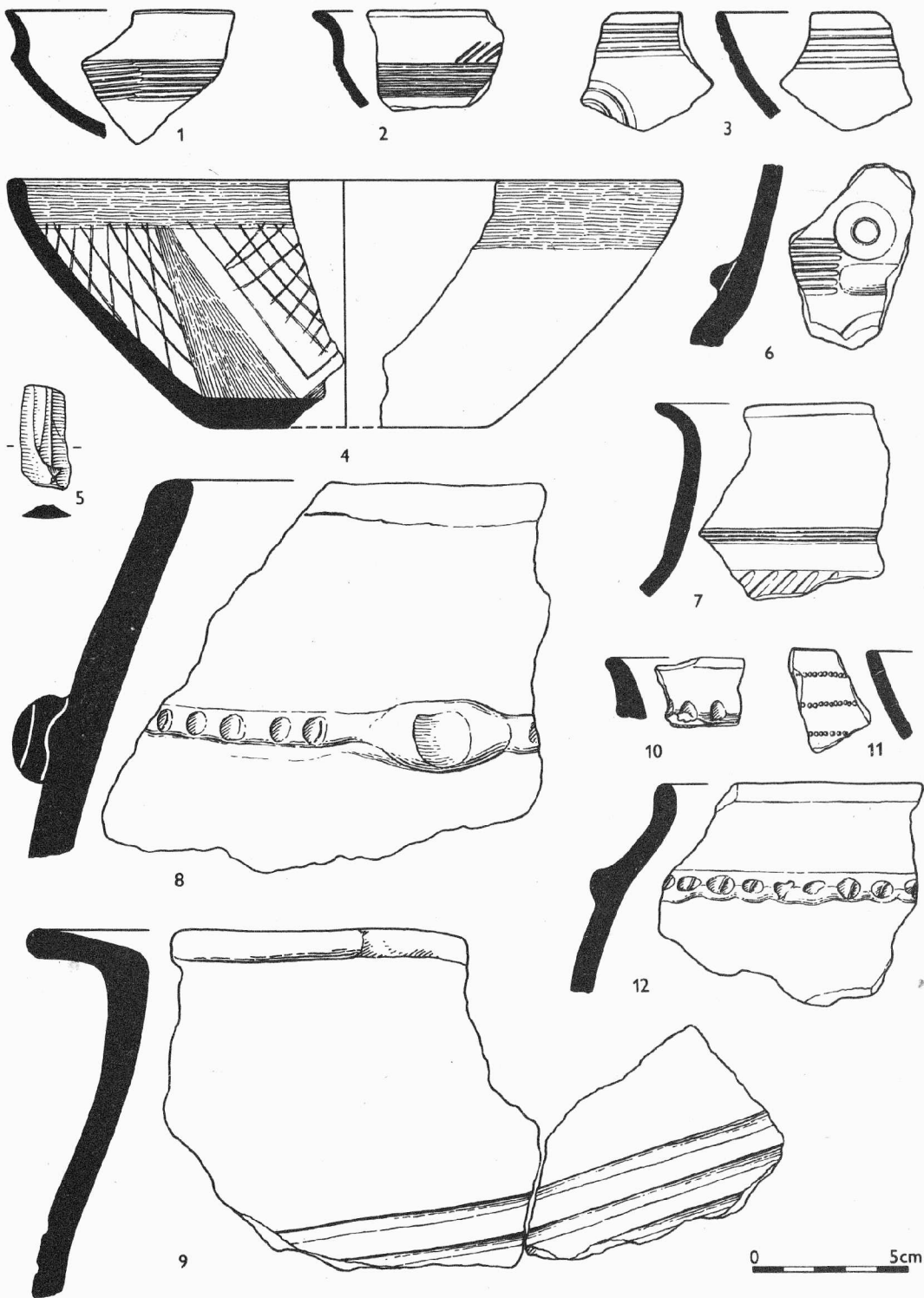
Obr. 33

Bořitov /okr. Blansko/. Laténská kulturní vrstva. Nálezy ze záchranných výzkumů na trase plynovodu. -
 Latènezeitliche Kulturschicht. Funde von Rettungsgrabungen auf der Ferngasleitungstrasse.

Obr. 34

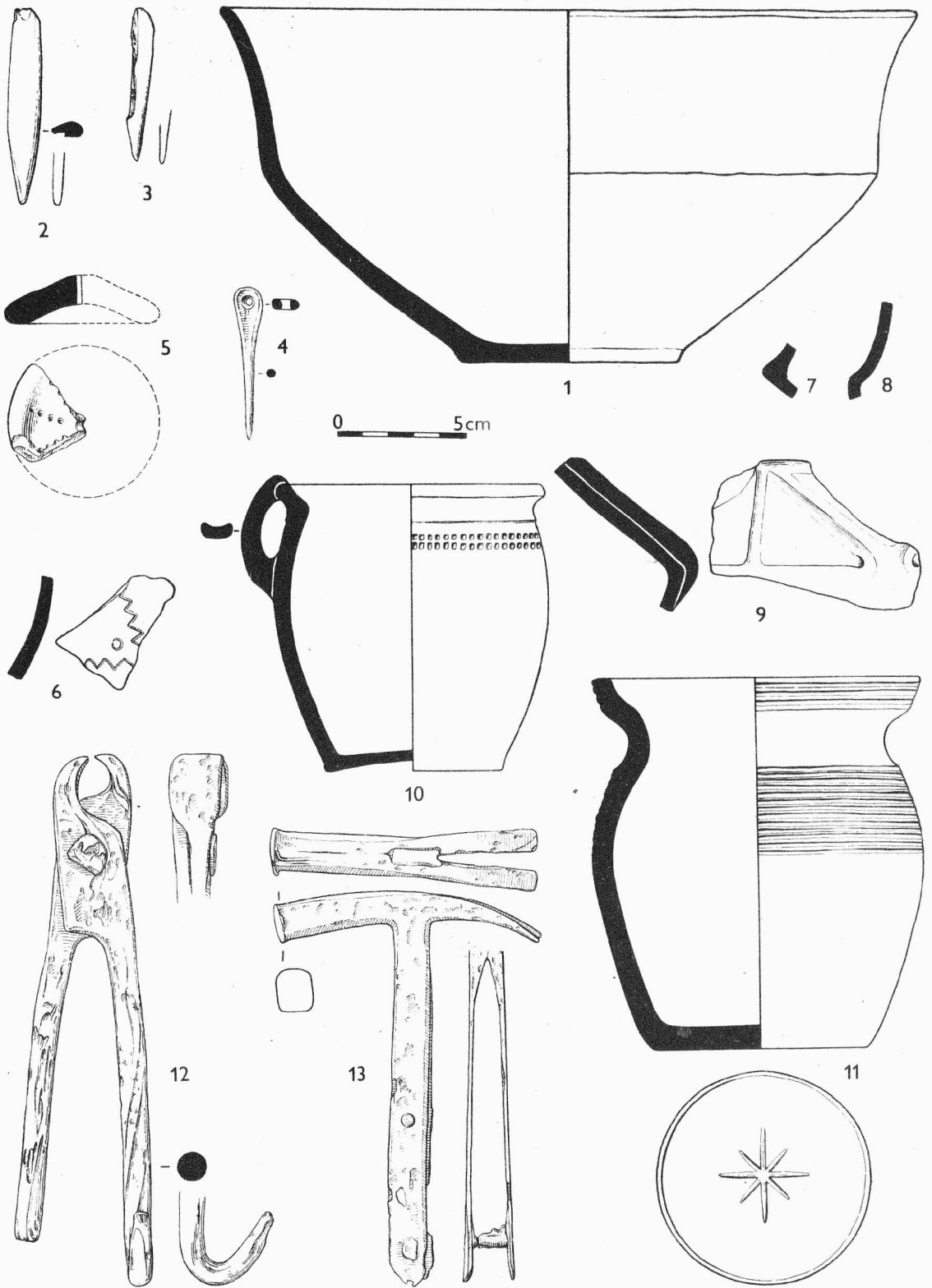
1-13 Krhov-Obora /okr. Blansko/, "Malý /Holý/ Chlum". Výběr nálezů ze sondy na jižním svahu. - Fundauswahl aus einer Sonde am Südhang; 14-20 Boskovice /okr. Blansko/, "Hradní kopec". Výběr nálezů ze sondy na severním okraji hradiště. - Fundauswahl aus einer Sonde am nördlichen Burgwallrand.

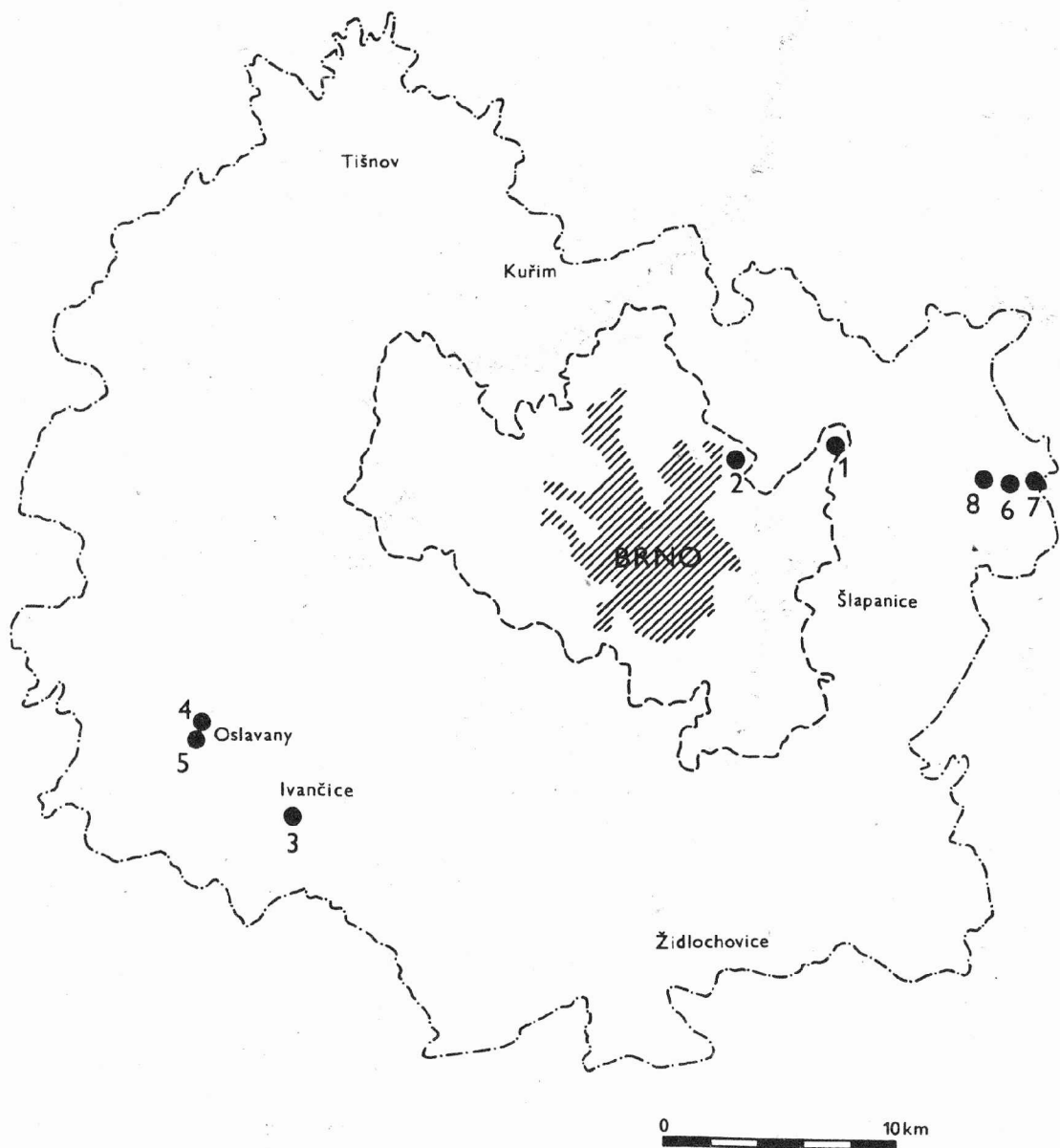
Obr. 35
 Krhov-Obora /okr. Blansko/, "Malý /Holý/ Chlum". Výběr nálezů ze sondy na severním svahu. - Fund -
 auswahl aus einer Sonde am Nordhang.

Obr. 36
 Svitávka /okr. Blansko/, "Hradisko". 2,3,9 výběr nálezů ze sondy I/81. - Fundauswahl aus Sonde I/81;
 1,4-8,10-12 výběr nálezů ze sondy II/81. - Fundauswahl aus Sonde II/81.

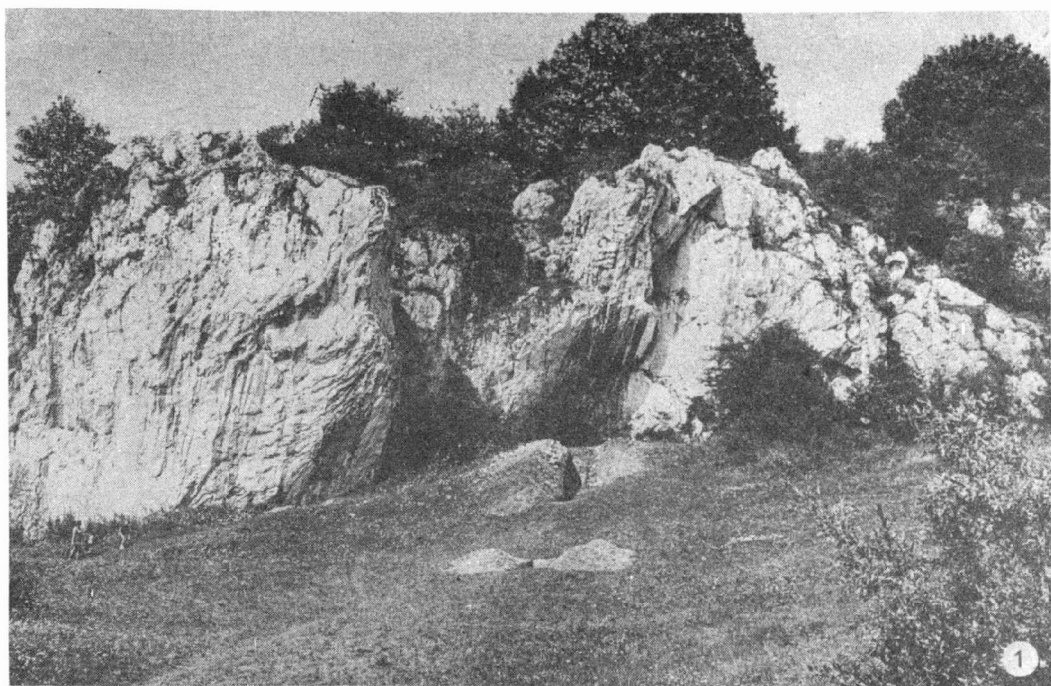

Obr. 37
 Svitávka /okr. Blansko/, "Hradisko". Výběr nálezů ze sondy I/81 /1,11-13/, sondy II/81 /2-9/ a z předchozích odkryvů /10/. - Fundauswahl aus Sonde I/81 /1,11-13/, Sonde II/81 /2-9/ und aus den vorherigen Abdeckungen /10/.

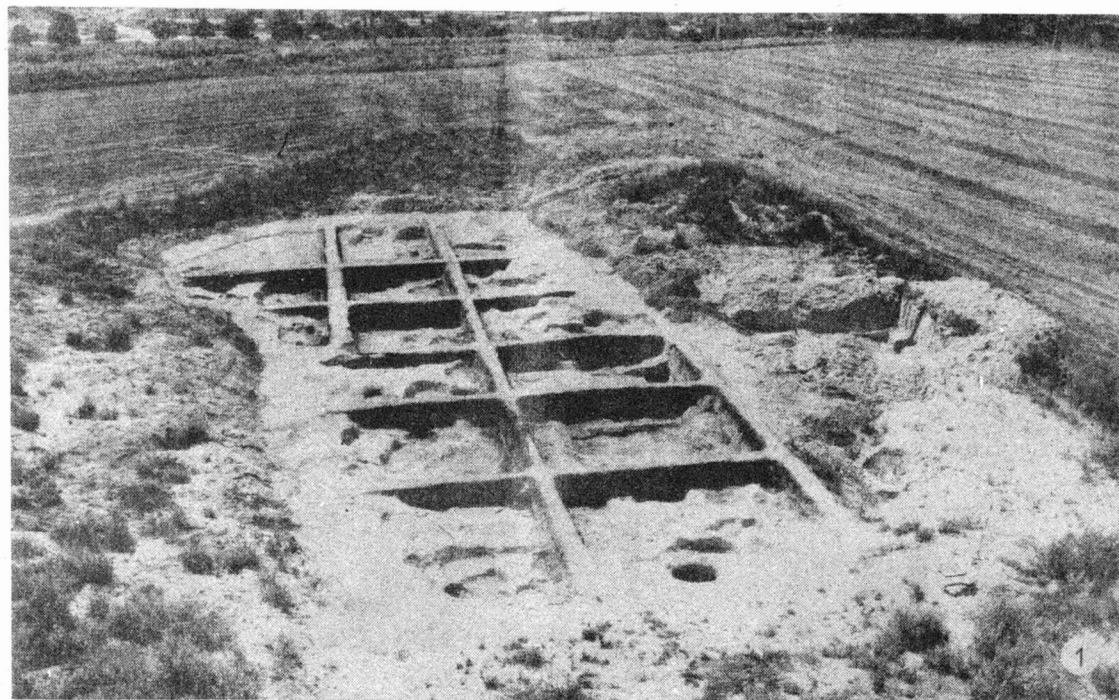
Obr. 38

Mapa hradist' v okresech Brno-město a Brno-venkov, zaměřených v roce 1982. - Burgwallkarte in den Bezirken Brno-město und Brno-venkov, im Jahre 1982 vermessen. 1 "Chochola" /obec Brno-Líšeň/; okr. Brno-město/; 2 "Hradisko" /obec Brno-Obřany, okr. Brno-město/; 3 "Réna" /obec Ivančice, okr. Brno-venkov/; 4 "Dvůrek", 5 "Náporky" /obec Oslavany, okr. Brno-venkov/; 6 "Hlásnica", 7 "Hrádek", 8 "Rékovi" /obec Pozořice-Jezera, okr. Brno-venkov/.

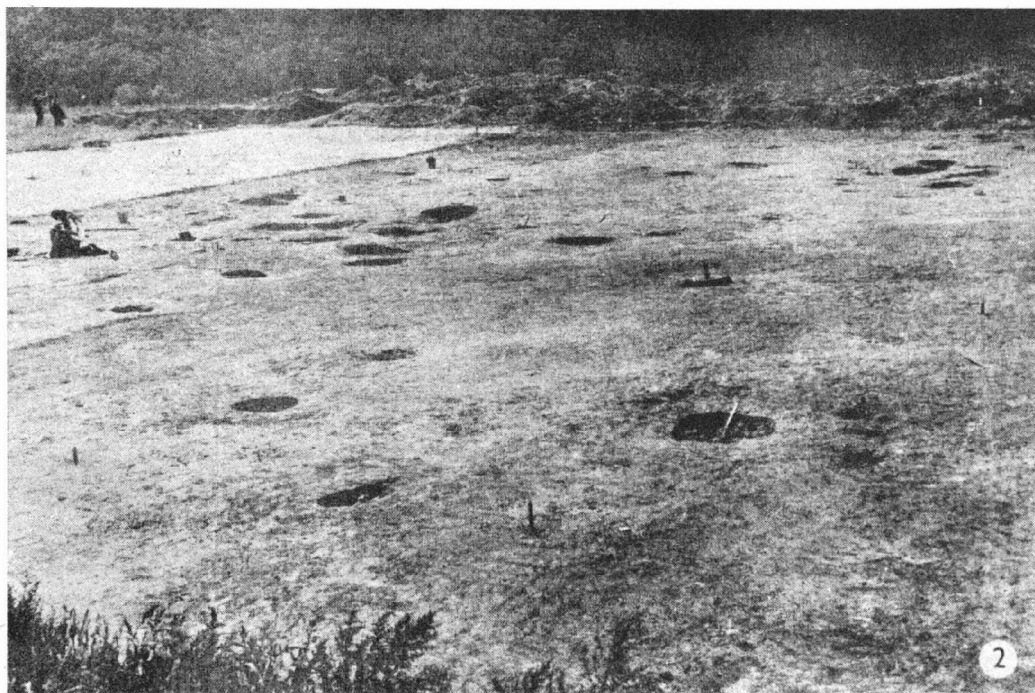
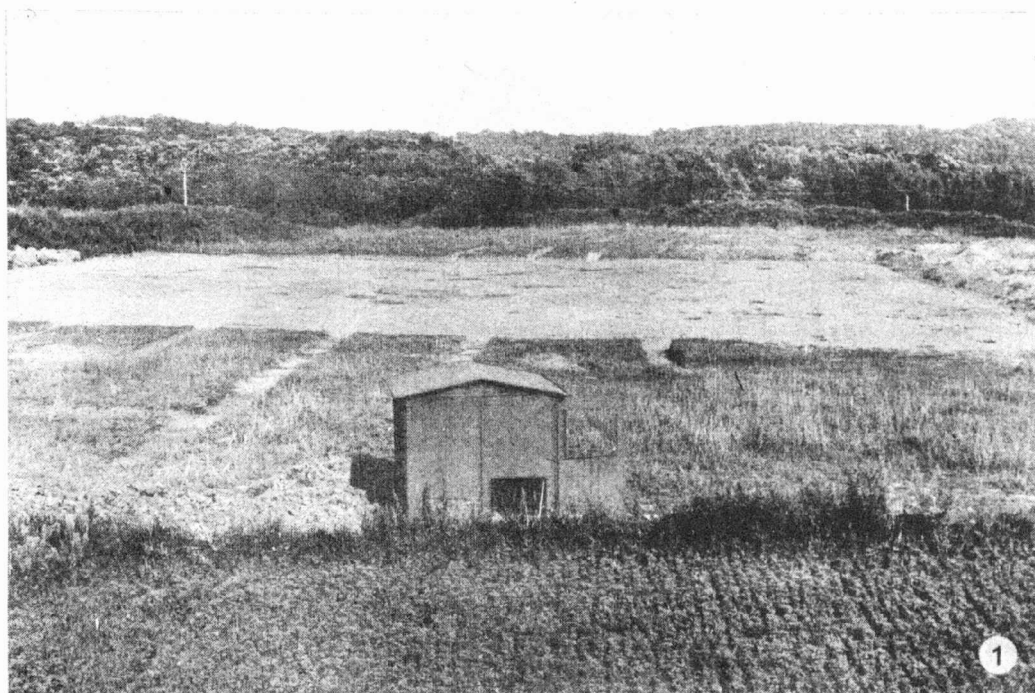

Tab. 1

1 Jedovnice /okr. Blansko/, "Kolíbky". Sondáž na paleolitické lokalitě. - Sondage auf der paläolithischen Lokalität; 2 Brno - Slatiná /okr. Brno-město/, "Stránská skála". Poloha paleolitické vrstvy. - Lage der paläolithischen Schicht.

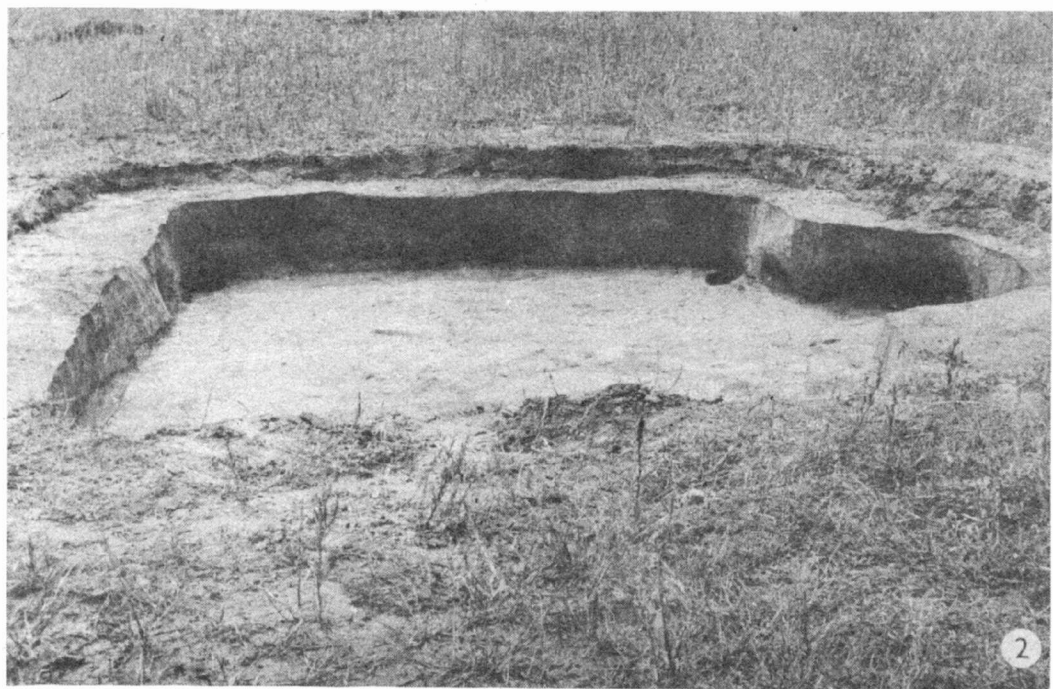

Tab. 2
 Brno-Slatina /okr. Brno-město/, "Stránská skála". 1 objekt kultury s nálevkovitými poháry, který se v nejhlubších částech dotýká paleolitické vrstvy. - Objekt der Trichterbecherkultur, das in seinen tiefsten Stellen die paläolithische Schicht berührt; 2 jáma s lebku koně. - Grube mit Pferdeschädel.

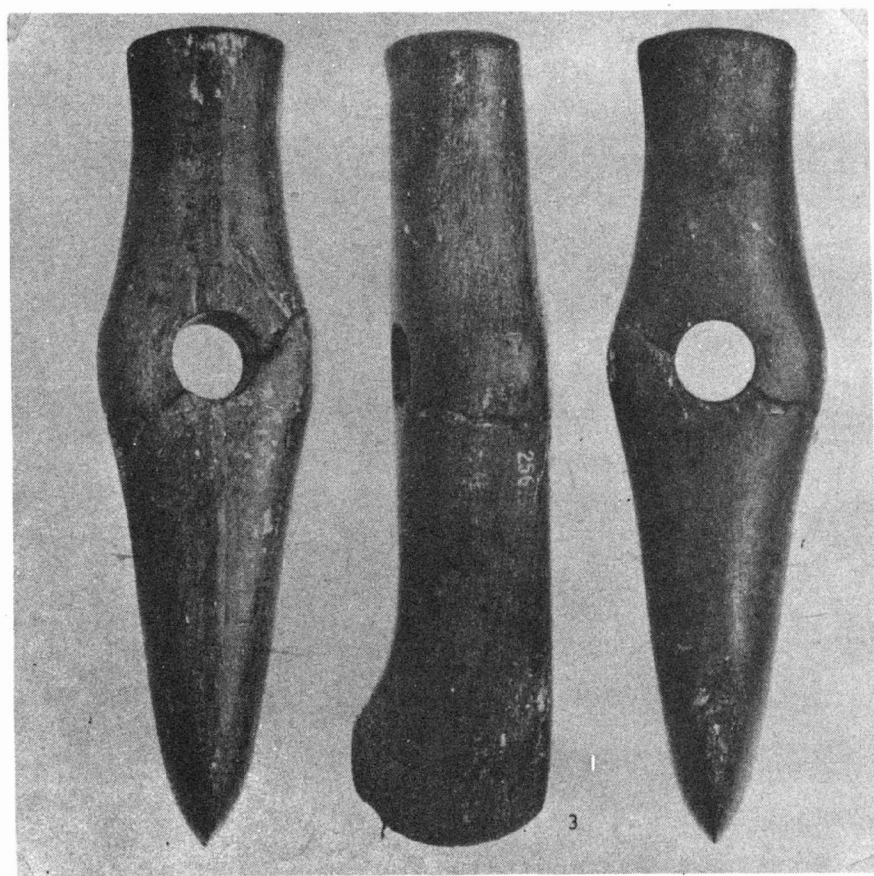
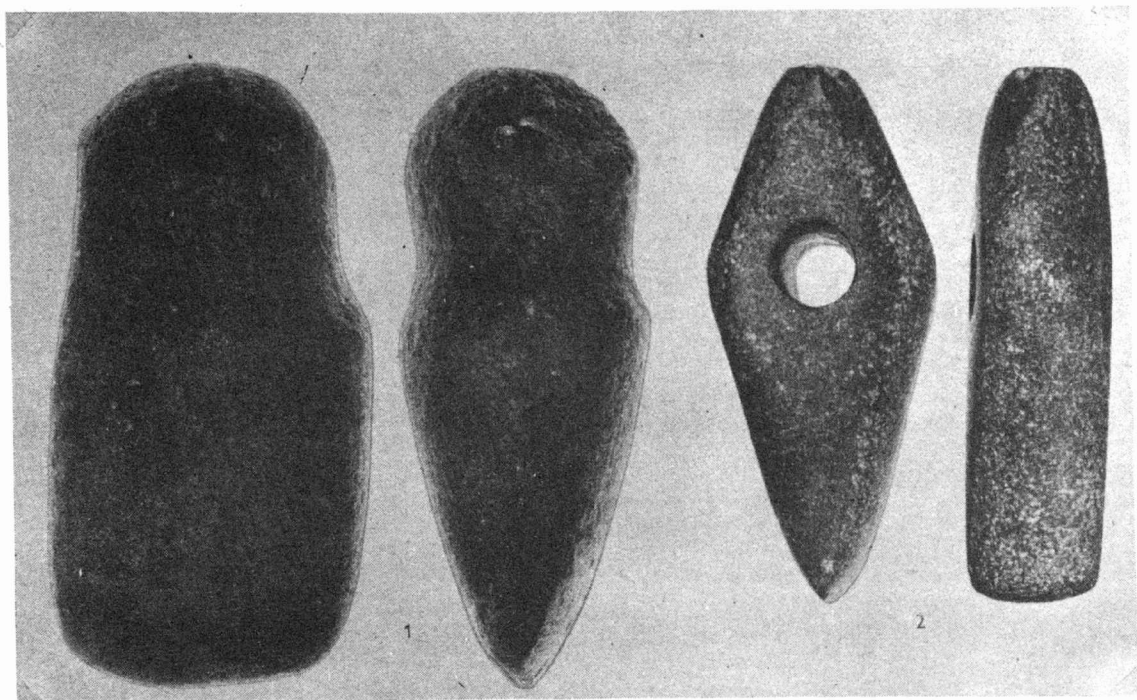

Tab. 3

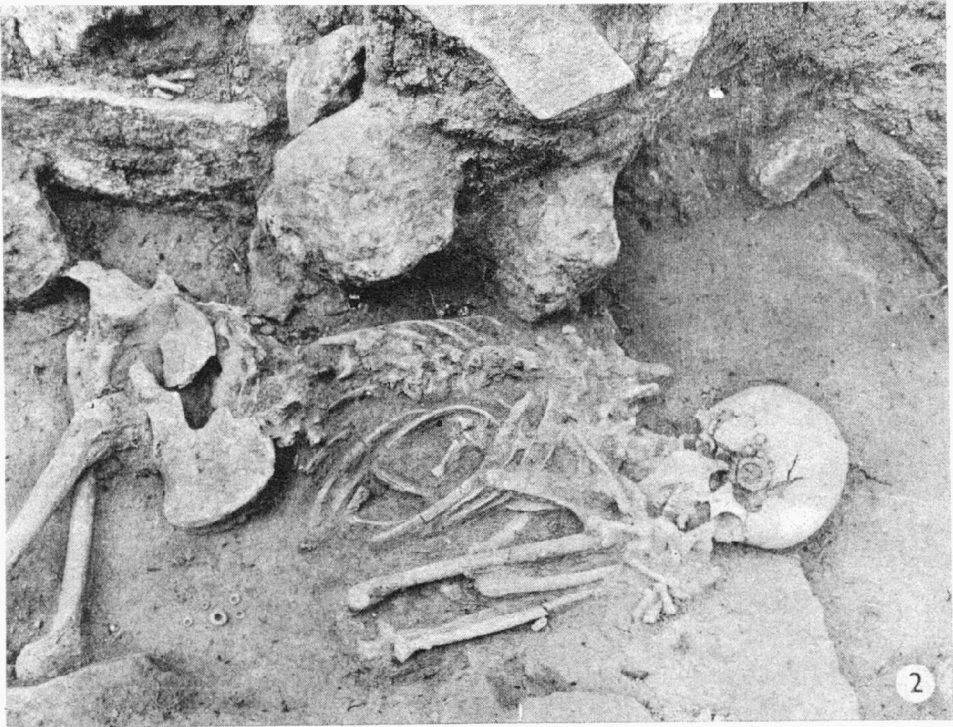
Výrovce /okr. Znojmo/, "Velká skála". Celkový pohled na zkoumanou plochu. 1 od západu; 2 od severu. -
Gesamtanblick auf die untersuchte Fläche. 1 von Westen; 2 von Norden.

Tab. 4
Výrovce /okr. Znojmo/, "Velká skála". 1 žárový hrob kultury s moravskou malovanou keramikou, - Brand-
grab der Kultur mit mährischer bemalter Keramik; 2 zhloubená chata kultury s kanelovanou keramikou,
pohled od východu. - Eingetiefte Hütte der Kultur mit kannelierter Keramik, Ansicht von Osten.

Tab. 5
 1 Brno-Komárov /okr. Brno-město/; 2 Blučina /okr. Brno-venkov/; 3 Radkovic u Hrotovic /okr. Třebíč/.

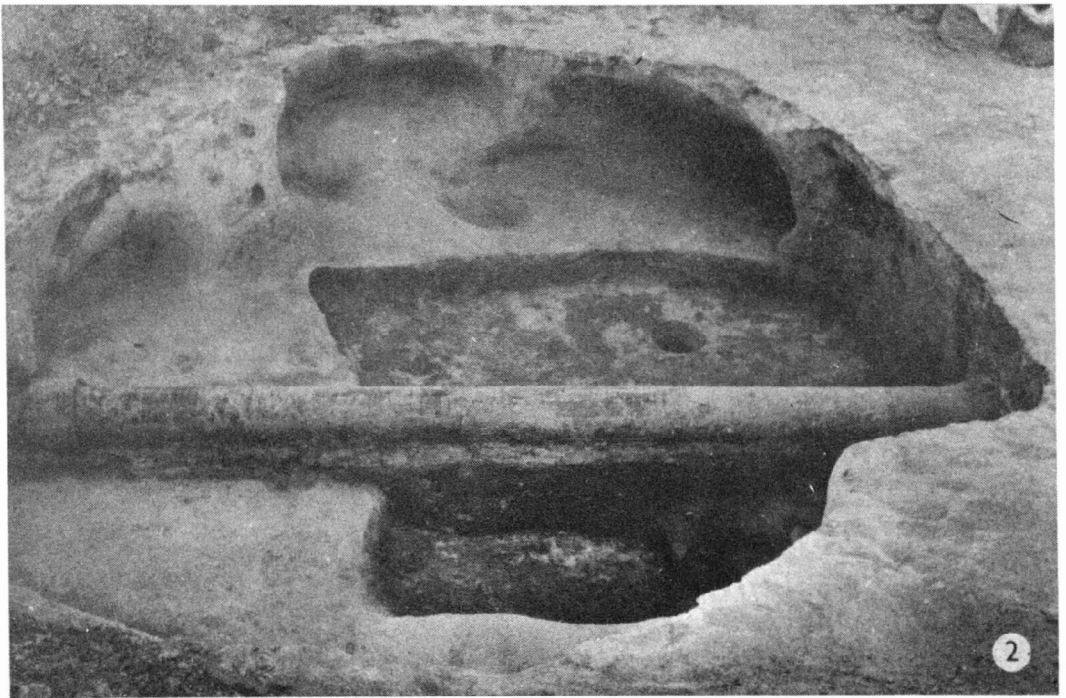
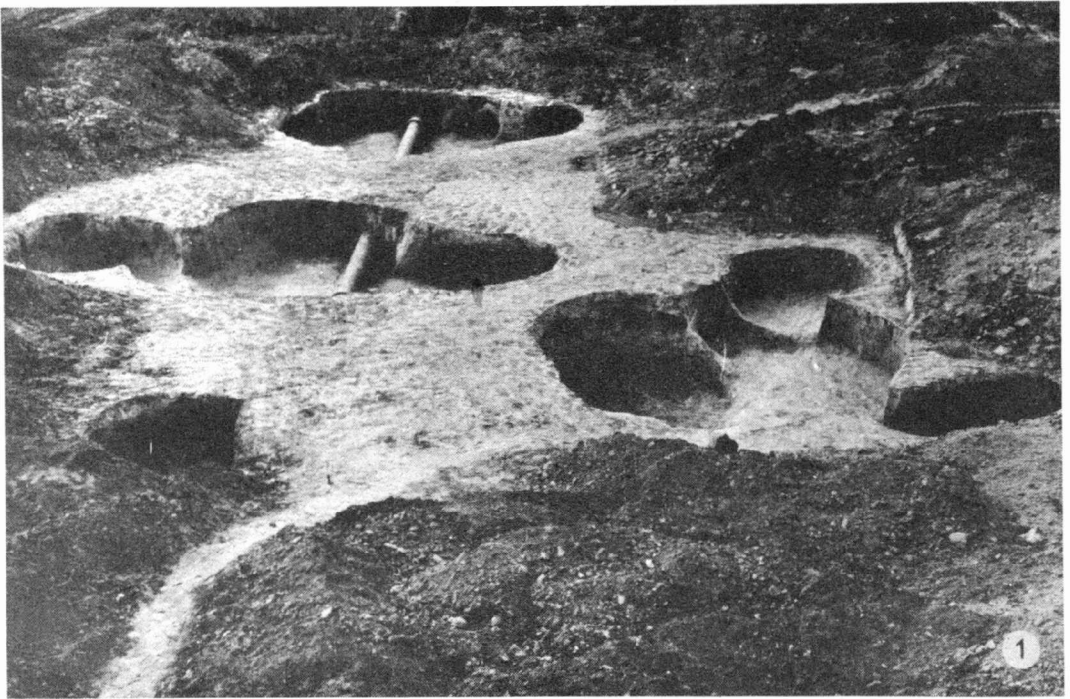

Tab. 6
Míškovice /okr. Kroměříž/. Kostrový hrob z počátku doby bronzové. 1 celkový pohled; 2 detail. - Körper-
grab aus dem Beginn der Bronzezeit. 1 Gesamtansicht; 2 Detail.

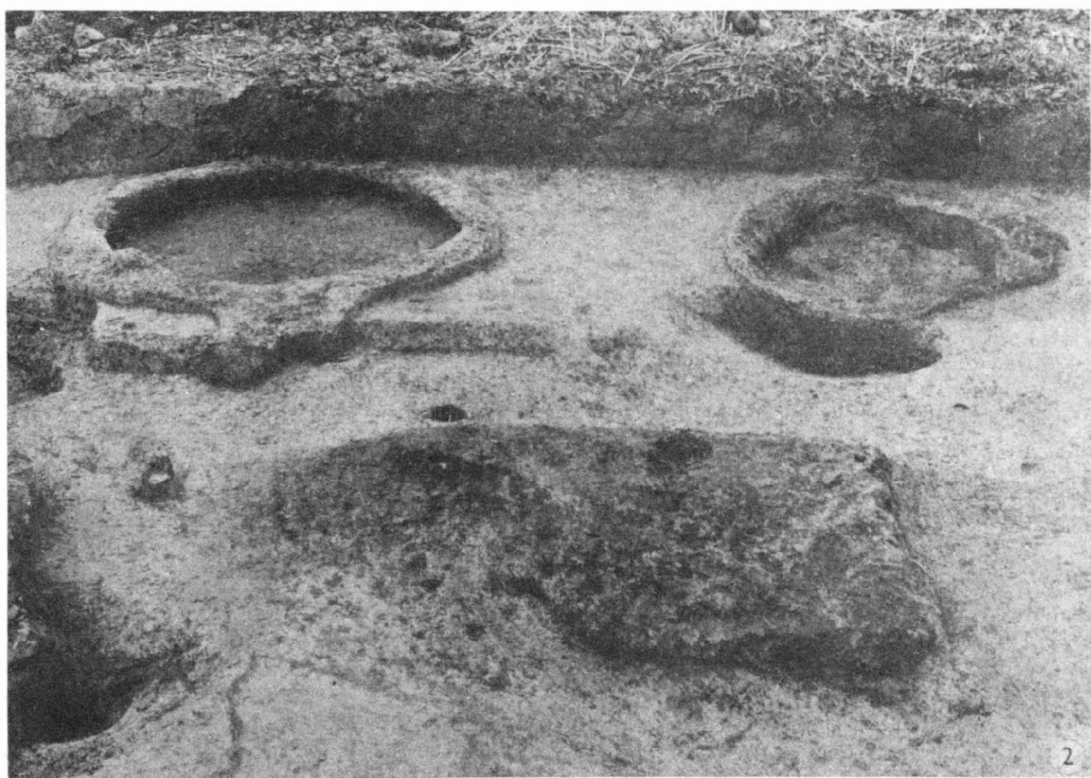
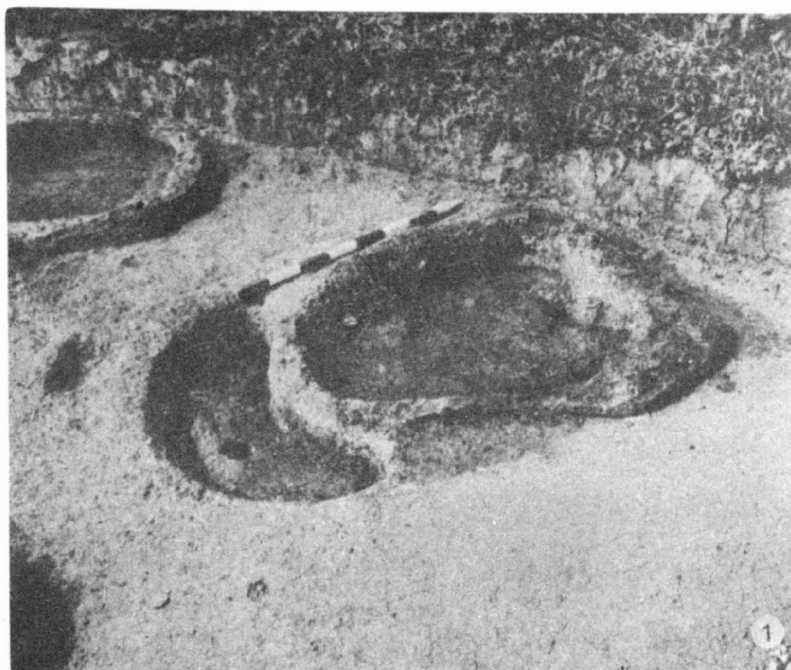

Tab. 7

Brno-Obřany /okr. Brno-město/, "Hradisko". Výzkum opevnění v severní části hradiska. 1 pohled na část jižního profilu; 2 pohled na severní profil. - Grabung der Befestigung im Nordteil des Burgwalles. 1 Teil - ansicht des Südprofiles; 2 Ansicht auf das Nordprofil.

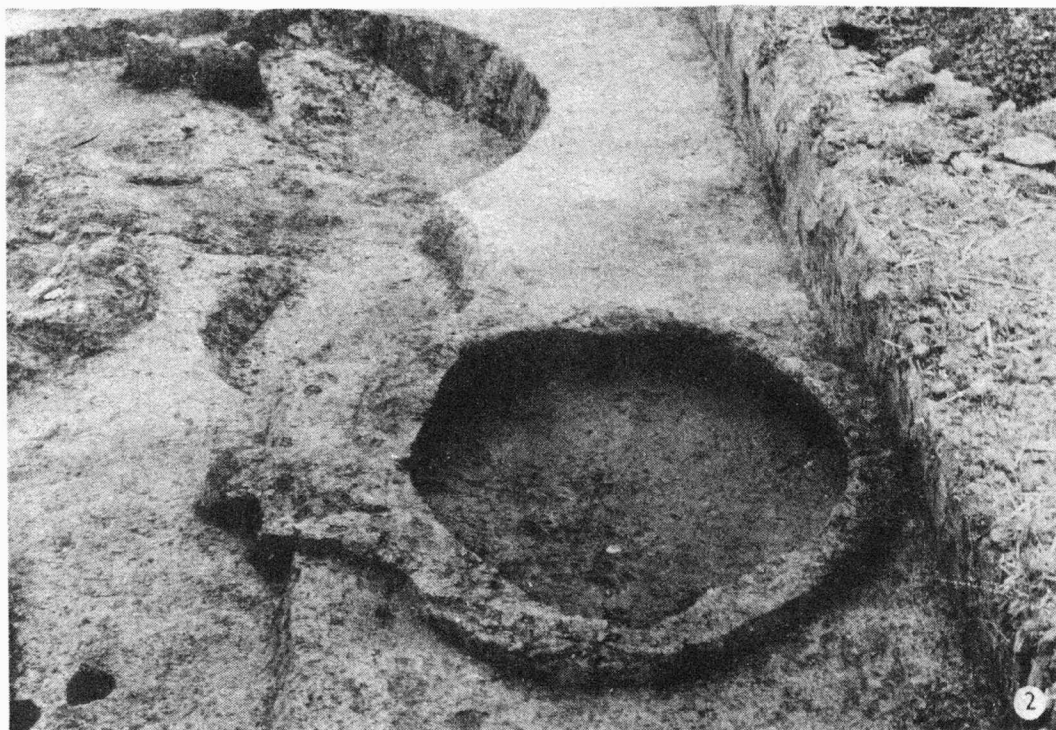

Tab. 8
Prosiměrice /okr. Znojmo/. Záchranný výzkum na sídlišti horákovské kultury. - Rettungsgrabung auf der Siedlung der Horákovcer Kultur.

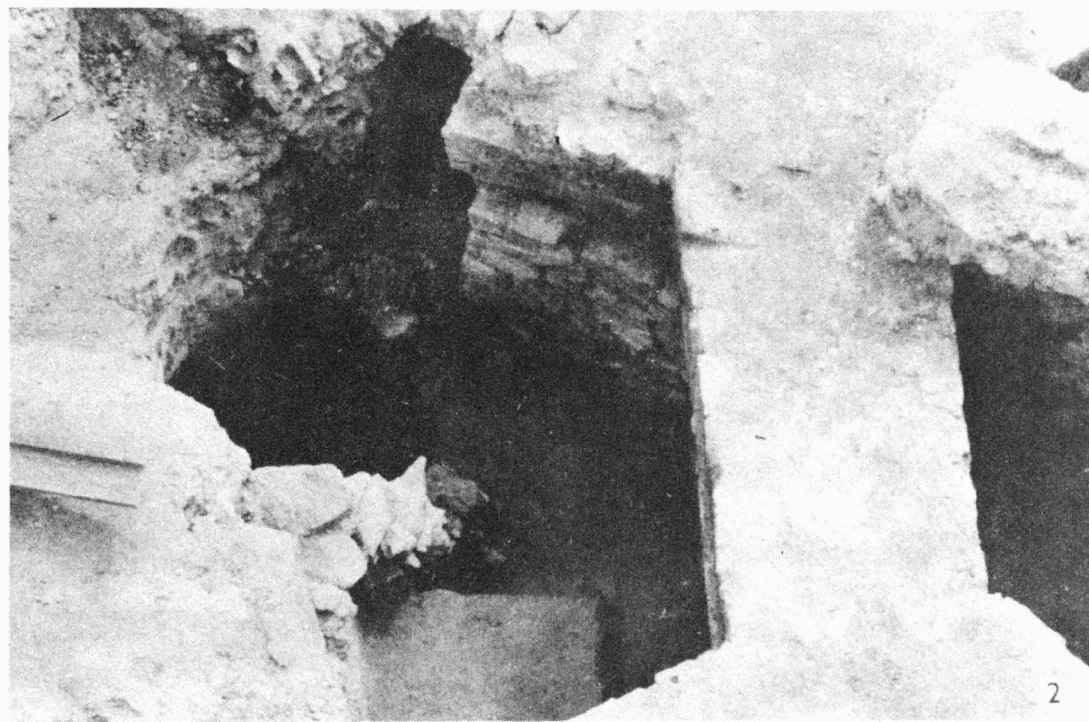
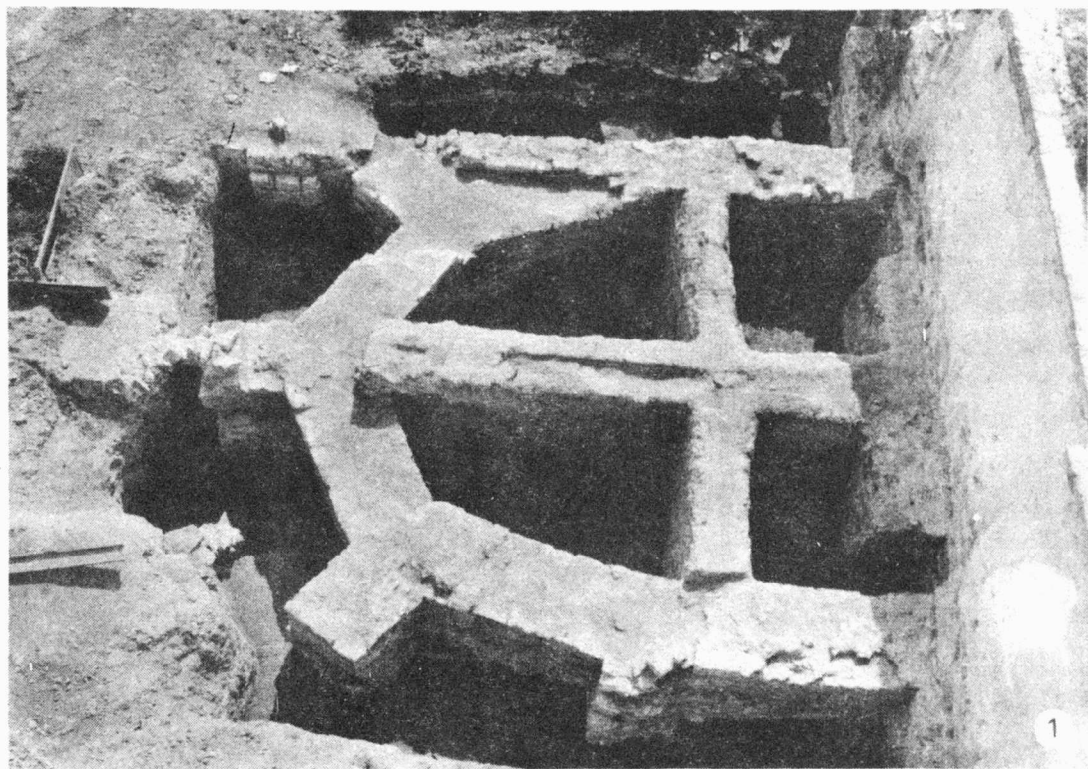

Tab. 9

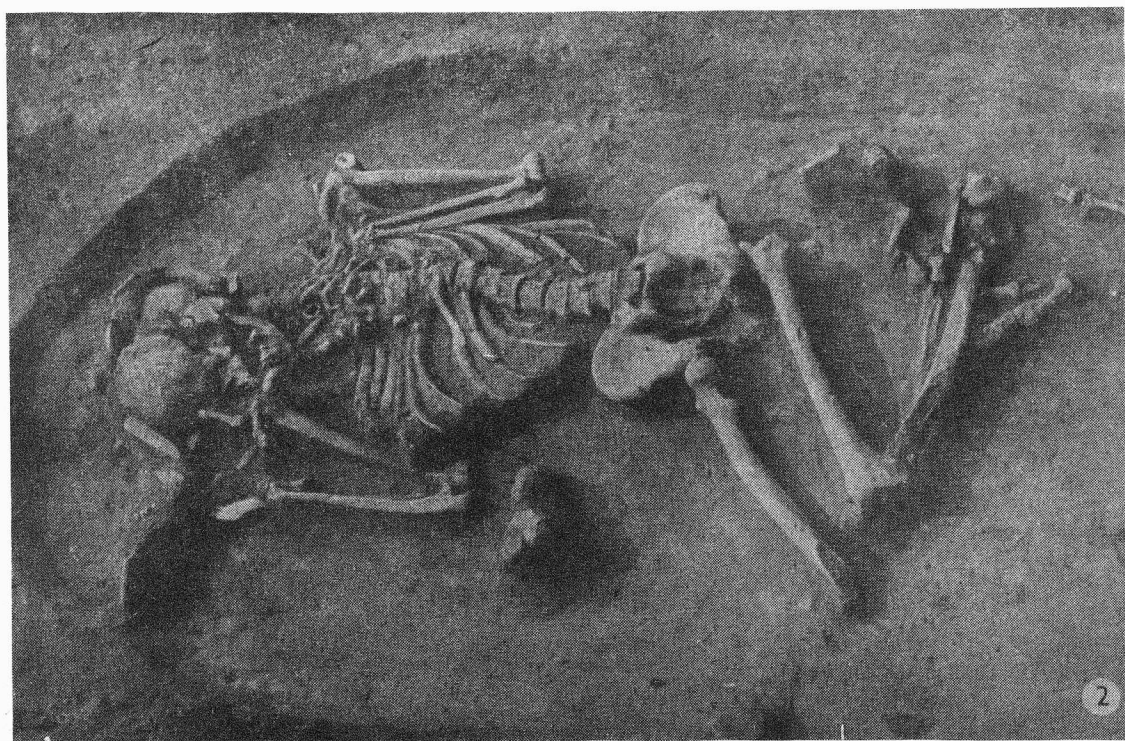
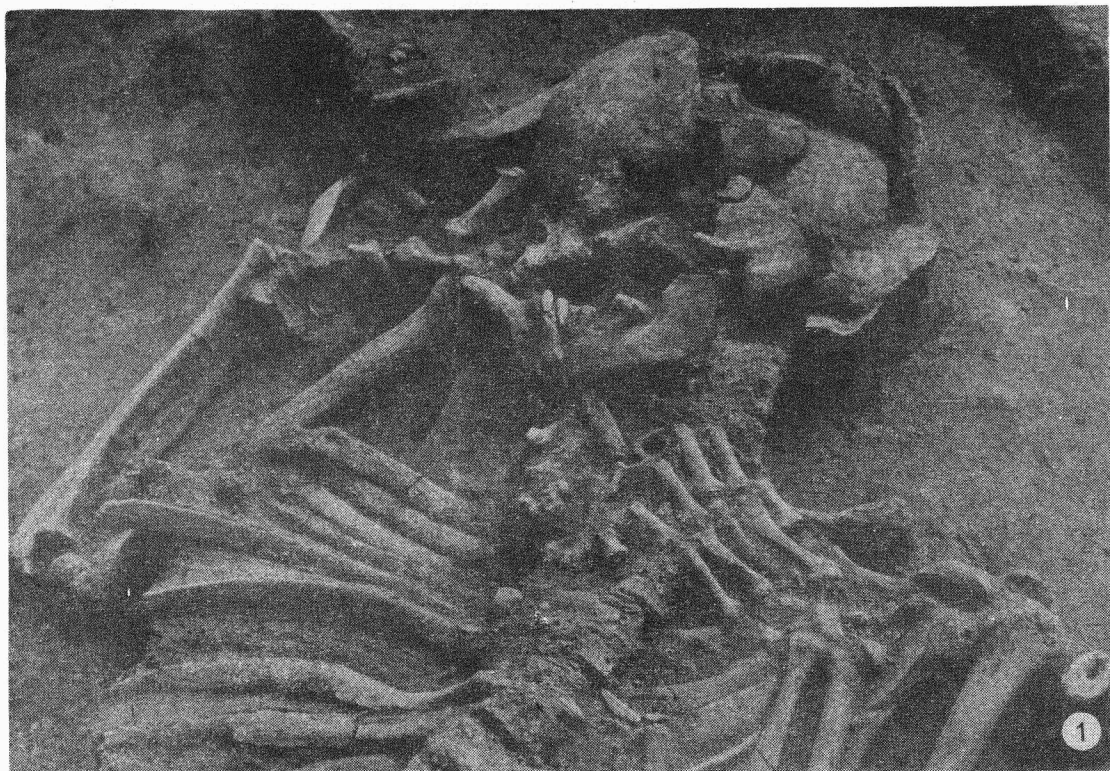
Lehotice /okr. Kroměříž/. Slovanské sídliště. 1 objekt B4/82, pec s předpecní jámou; 2 objekt B1/82. - Slawische Siedlung. 1 Objekt B4/82, Ofen mit Vorofengrube; 2 Objekt B1/82.

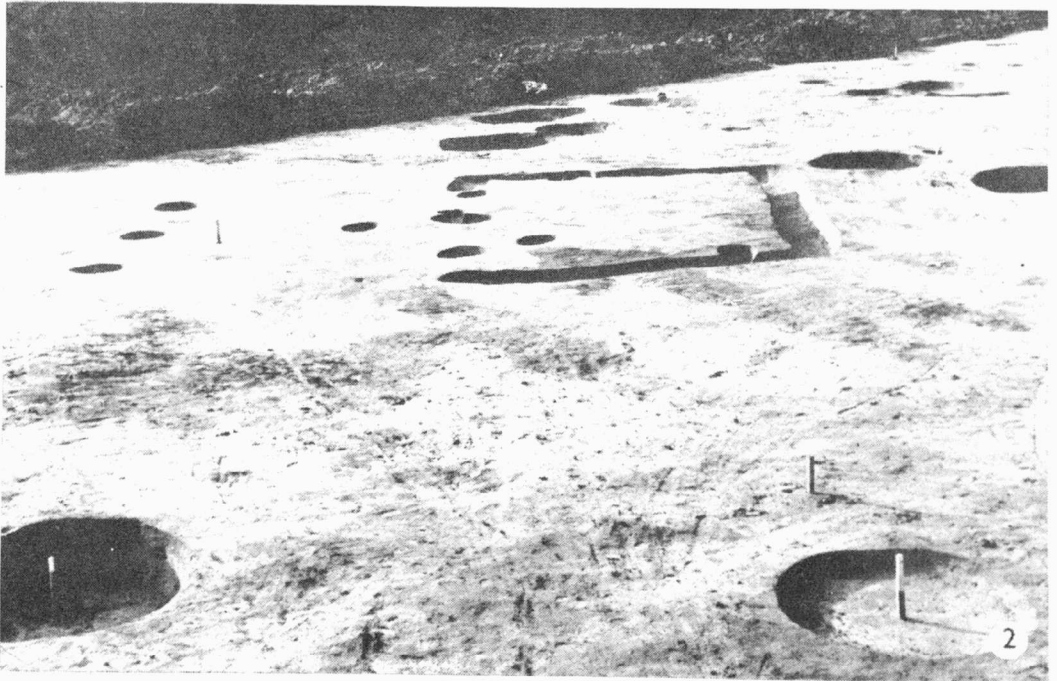
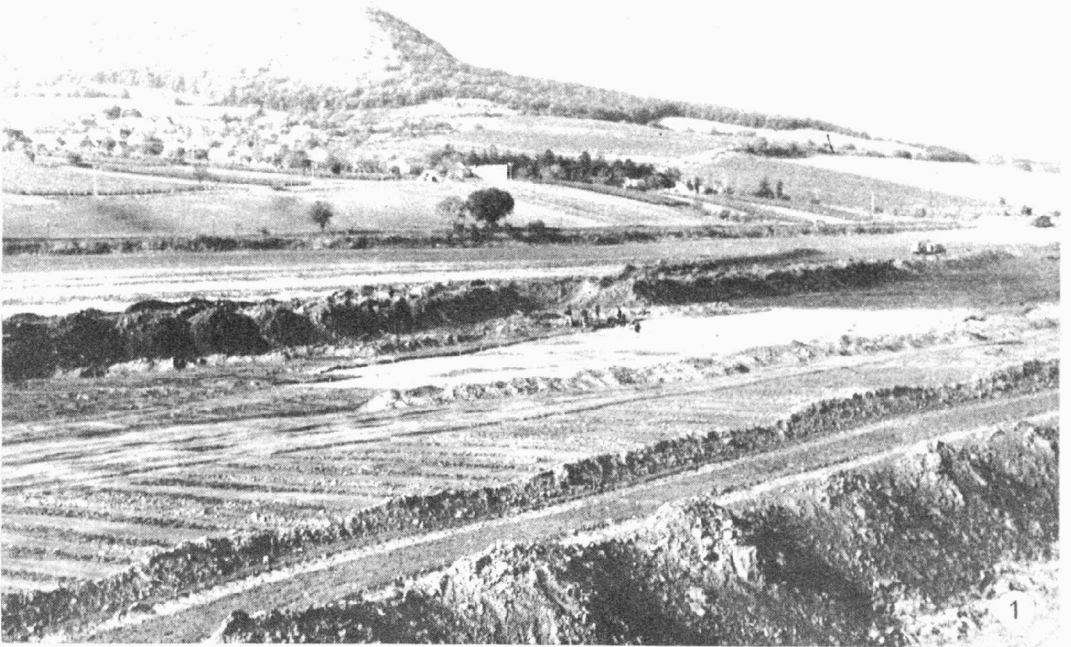
Tab. 10
Lehotice /okr. Kroměříž/. Slovanské sídliště. - Slawische Siedlung. 1 Objekt B2/82; 2 Objekty B 1/ 82,
B2/82 a B3/82.

Tab. 11
 Ivančice /okr. Brno-venkov/. Bratrský sbor. 1 odkryté základy presbytáře, pohled od severovýchodu; 2
 pohled na středověkou studnu u středověho opěráku po vyčištění. - Brüderschaftskommende. 1 abgedeckte
 Fundamente des Presbyteriums, Ansicht von Nordost; 2 Ansicht auf einen mittelalterlichen Brunnen bei
 einem Mittelstützbalken nach der Säuberung.

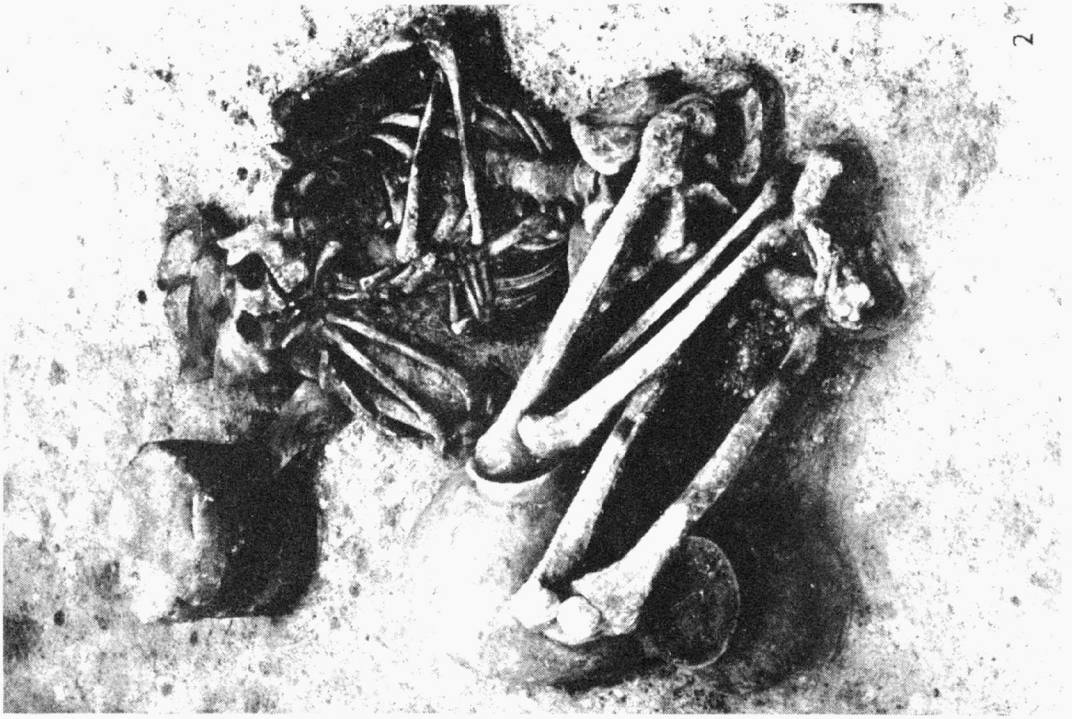

Tab. 12
 Želešice /okr. Brno-venkov/. Hrob kultury se šňůrovou keramikou. 1 detail od severozápadu; 2 celkový
 pohled od severovýchodu. - Grab der Kultur mit Schnurkeramik. 1 Detail von Nordwest; 2 Gesamtansicht
 von Nordost.

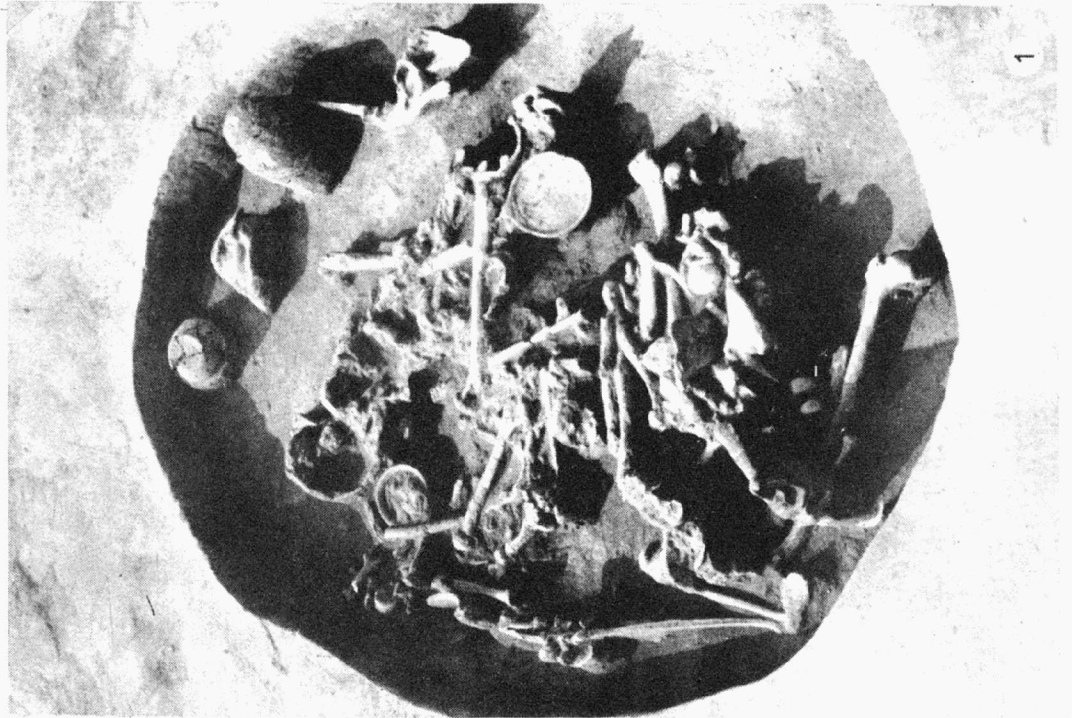

Tab. 13

Pavlov /okr. Břeclav/, "Horní pole". 1 celkový pohled na zkoumanou plochu od východu; 2 část zkoumané plochy s pozůstatky povrchové stavby, pohled od východu. - 1 Gesamtansicht auf die untersuchte Fläche von Osten; 2 Teil der untersuchten Fläche mit Überresten eines oberirdischen Baues, Ansicht von Ost.

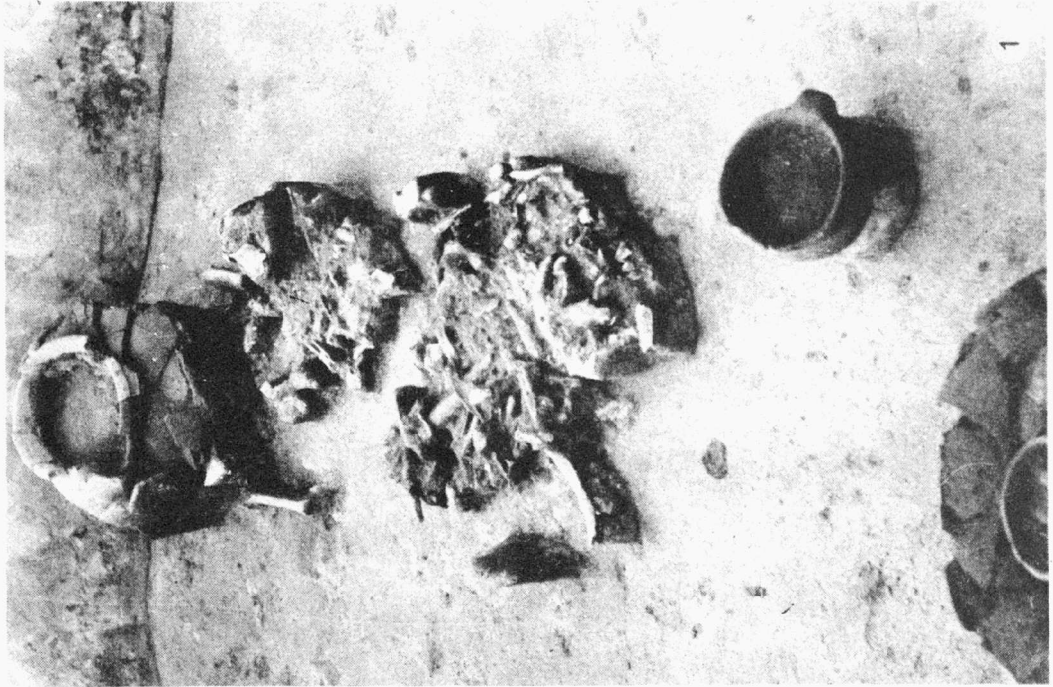
2

1

Tab. 14

Pavlov /okr. Břeclav/, "Horní pole". 1 hrob protoúnětické kultury, H 8, pohled od severu; 2 hrob kultury se šňurovou keramikou, H 5, pohled od východu. - 1 Grab der protoúněticer Kultur, H 8, Ansicht von Nord; 2 Grab der Kultur mit Schnurkeramik, H 5, Ansicht von Ost.

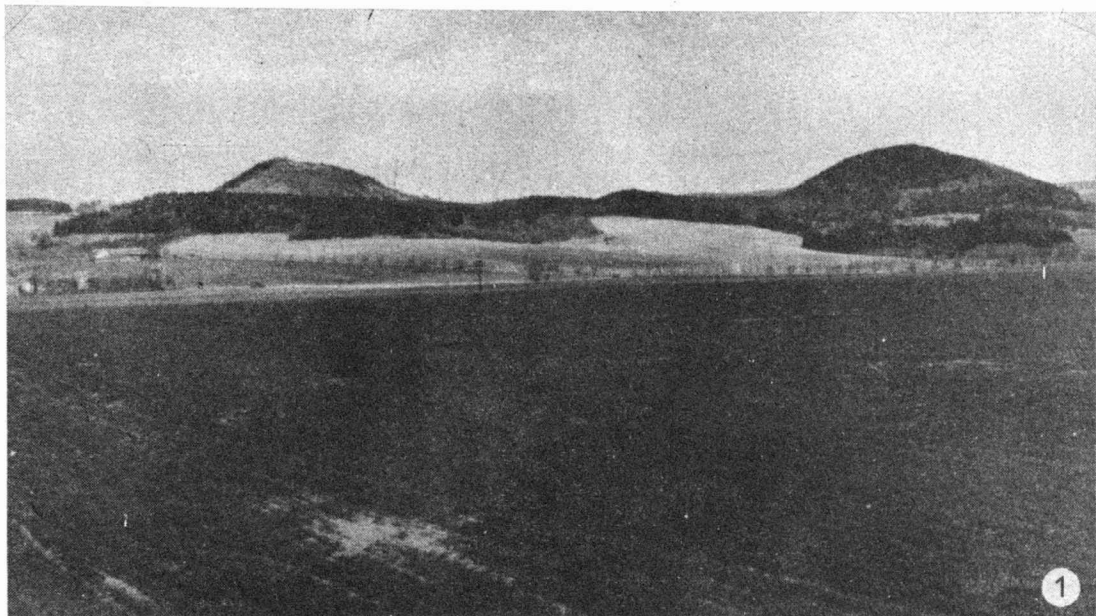
Tab. 15

Pavlov /okr. Břeclav/, "Horní pole". 1 žárový hrob kultury se šňurovou keramikou, H 14, pohled od východu; 2 sídlištní objekt 150 kultury s moravskou malovanou keramikou, pohled od východu. - 1 Brandgrab der Kultur mit Schnurkeramik, H 14, Ansicht von Ost; 2 Siedlungsobjekt 150 der Kultur mit mährischer bemalter Keramik, Ansicht von Ost.

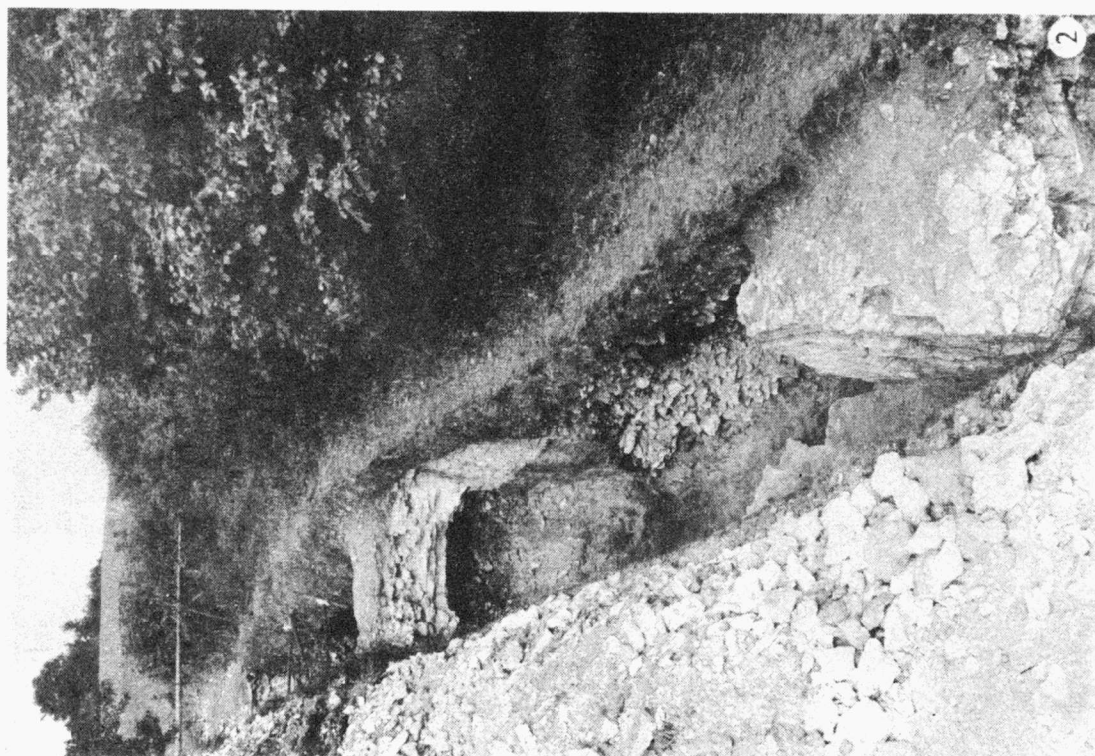
Tab. 16

Svitávka /okr. Blansko/, "Hradisko". 1 pohled na "Hradisko" od severu; 2 profil sondy na osídlené ploše.
1 Ansicht auf "Hradisko" von Nord; 2 Profil der Sonde auf der besiedelten Fläche.

Tab. 17

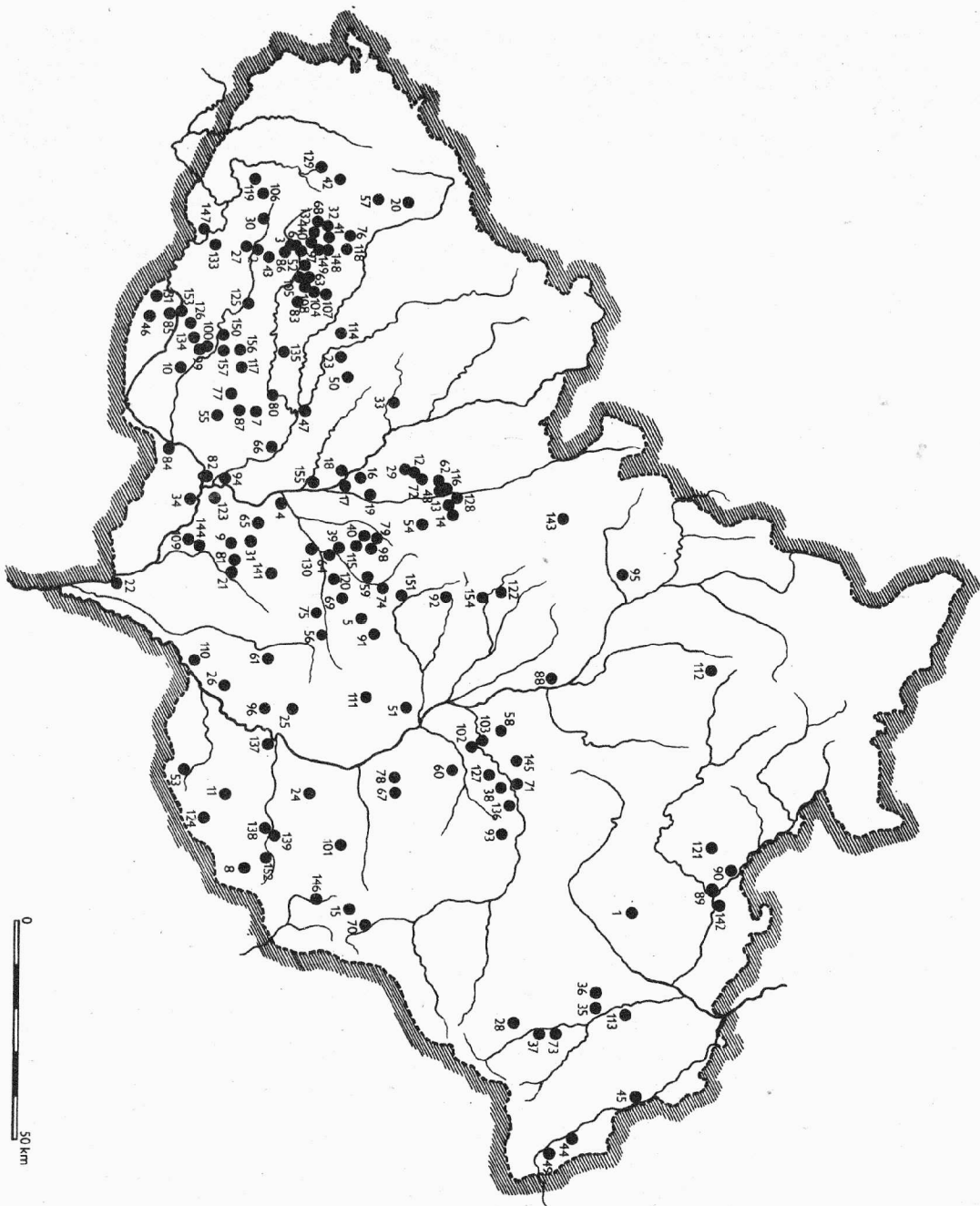
1 "Malý /Holý/ Chlum" /obec Krhov-Obora, okr. Blansko/ a "Velký Chlum" /obec Bořitov, okr. Blansko/. Celkový pohled od jihozápadu. - Gesamtansicht von Südwest; 2 "Malý /Holý/ Chlum" /obec Krhov-Obora, okr. Blansko/. Střední část sondy na jihozápadním okraji hradiska. - Mittlerer Sondeteil am südwestlichen Burgwallrand.

Tab. 18
 "Malý / Holý / Chlum" / obec Krhov-Obora, okr. Blansko/. 1 sonda na severním okraji hradiska. - Sonde am nördlichen Burgwallrand; 2 sonda na jihozápadním okraji hradiska, úsek se zřícenou klenbou. - Sonde am südwestlichen Burgwallrand, Abschnitt mit eingestürztem Gewölbe.

Tab. 19
Pozořice-Jezera /okr. Brno-venkov/. 1 trať - Flur "Hrádek"; 2 trať - Flur "Hlásnica".

Tab. 20

Výzkumy a záchranné akce na Moravě v roce 1982. - Grabungen und Rettungsaktionen in Mähren im Jahre 1982.

PŘEHLED VÝZKUMU 1982

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Poulík
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě: hmoždíř jevišovické kultury ze Svitávky /okr. Blansko/
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis: 400 kusů - neprodejné

PD 1520
1982. (1984).